

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ
— ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΕΛΕΙΑΝ ΕΚΜΑΘΗΣΙΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΙΩΑΝ. & ΑΡΙΣΤ. Γ. ΓΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΔΟΔΕ ΠΕΤΡΟΥ 7 - ΤΗΛΕΦ. 24.040
1935

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤ. ΠΑΠΑΔΕΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΝ ΒΟΗΘΗΜΑ
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΕΛΕΙΑΝ ΕΚΜΑΘΗΣΙΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ
ΤΥΠΟΙΣ: ΙΩΑΝ. & ΑΡΙΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΟΔΟΣ ΒΟΡΡΕΟΥ 7 - ΤΗΛΕΦ. 24.040
1935

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ
συγγραφέως.

A faint, handwritten signature in Greek script, possibly reading 'Κωνσταντῆς', is written above a large, stylized number '2'.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὡς σκοπὸν τοῦ παρόντος βιβλίου ἔταξα τὸ νὰ προσφέρω κατὰ τρόπον ἀπλοῦν καὶ ἄνευ περιττῶν ἐπεξηγήσεων, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον πᾶν ὅ,τι δύνανται καὶ πρέπει νὰ μάθουν οἱ μαθηταὶ τῶν Ἑπαγγελματικῶν Σχολῶν, διὰ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῆς δοκίμου νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Διό, πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς νέας γλώσσης, ἠθέλησα νὰ ταξινομήσω ὅλους τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας, (παρέλεια τοὺς ἐξεζητημένους καὶ τοὺς ἔχοντας πολλὰς ἐξαιρέσεις) καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον νὰ διατάξω, ὥστε οὐ μόνον ἢ ἀπὸ τοῦ ἐγχειριδίου τούτου διδασκαλία τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς ὀρθογραφίας τῆς νέας γλώσσης νὰ εἶναι ἀπλῇ, συστηματικὴ καὶ ἀπέριττος, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα μαθητὴν, οἵασιδήποτε τάξεως τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως νὰ εἶναι τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο ἓνα ἀπαραίτητον καὶ εὐμεταχείριστον ὀρθογραφικὸν ἐγκόλπιον. Τοῦτο μόνον ἐπεδίωξα· οὐχὶ δὲ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν καὶ βαθεῖαν διερεῦνησιν τῆς νέας γλώσσης καὶ τῶν ὀρθογραφικῶν φαινομένων αὐτῆς. Ἐὰν τοῦτο ἐπέτυχον, ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον προέταξα ἐξεπληρώθη.

Ἴσως ὥς μειονέκτημα θεωρηθῇ τὸ ὅτι συμπεριέλαβον εἰς τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων ὀρθογραφικοὺς κανόνας ἔχοντας σχέσιν μὲ τὴν παραγωγήν, τῶν ὁποίων ἡ θέσις ἦτο εἰς τὸ τρίτον μέρος, τὸ Ἑτυμολογικόν. Ἐχω ὅμως τὴν γνώμην ὅτι δὲν εἶναι ἄσκοπος ἡ διδασκαλία τῶν τοιούτων κανόνων συνεπτυγμένων καὶ ἀπλοποιημένων εὐθὺς ἐν ἀρχῇ κατὰ τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων, πρὸς καθοδήγησιν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ὀρθογραφίαν λέξεων συνηθεστάτων, δεδομένου ὅτι τὸ

οἰκεῖον μέρος, τὸ Ἑτυμολογικόν, θὰ διδαχθῇ κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἢ εἰς τὴν τρίτην τάξιν. Δὲν παραλείπεται ἄλλως τε καὶ ἡ ἐν τῷ Ἑτυμολογικῷ διεξοδικὴ ἀνάπτυξις καὶ συστηματοποίησις.

Ἐπὶ πλέον προσέθηκα καὶ τέταρτον μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον παρέθεσα πίνακα τῶν λέξεων τῶν ἐχόντων τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρὸν καὶ μὴ ὑπαγομένων εἰς τοὺς ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ τούτῳ ἀναγραφομένους κανόνας, πίνακα τῶν δασυνομένων λέξεων καὶ πίνακα τῶν ἀνωμάτων ρημάτων τῆς νέας γλώσσης.

Εἰς τὸ τέλος, ἐν παραρτήματι, περιέλαβον βασικούς τινας κανόνας τῆς δημοτικῆς γλώσσης διὰ νὰ καταστῇ ἐν μέρει ἐφικτὴ καὶ ἡ γνῶσις τῆς ὀρθογραφίας τῆς δημοτικῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1935

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΔΕΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

1. Γράμματα καὶ διαίσεις αὐτῶν.

1. **Γράμματα** λέγονται τὰ σημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦμεν τὰς ἀπλᾶς φωνὰς ἢ φθόγγους, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται αἱ λέξεις. Ἦτοι ἕκαστον γράμμα ἀντιπροσωπεύει καὶ ἓνα φθόγγον, ἐξερχόμενον ἐκ τῶν φωνητικῶν ἡμῶν ὀργάνων.

§ 2 Τὰ γράμματα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι 24, τὰ ἐξῆς : α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, χ, ψ, ω. Ταῦτα ὑποδιαιροῦνται εἰς **φωνήεντα** καὶ εἰς **σύμφωνα**. Τὰ φωνήεντα εἶναι ἑπτὰ, τὰ ἐξῆς : α, ε, η, ι, ο, υ καὶ ω. Τὰ σύμφωνα εἶναι δέκα ἑπτὰ, τὰ ἐξῆς : β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ καὶ ψ.

§ 3. Τὰ φωνήεντα, ἀναλόγως τῆς διαρκείας τὴν ὁποίαν ἐλάμβανεν ἡ φωνὴ κατὰ τὴν προφορὰν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **μακρὰ** καὶ εἰς **βραχέα**. Μακρὰ φωνήεντα εἶναι τὸ **η** καὶ τὸ **ω**· βραχέα τὸ **ε** καὶ τὸ **ο**· τὰ δὲ φωνήεντα **α**, **ι**, καὶ **υ**, ἐπειδὴ ἄλλοτε μὲν εἶναι μακρὰ, ἄλλοτε δὲ βραχέα, λέγονται **δίχρονα**.

§ 4. Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **ᾄφωνα** καὶ εἰς **ῥμίφωνα**.

ᾄφωνα λέγονται τὰ σύμφωνα, κατὰ τὴν προφορὰν τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ παρατείνωμεν τὴν φωνήν.

Ἡμίφωνα δὲ λέγονται τὰ σύμφωνα ἐκεῖνα, κατὰ τὴν προφορὰν τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ παρατείνωμεν τὴν φωνήν.

§ 5. Τὰ ἄφωνα, ἐκ τοῦ χρησιμοποιουμένου κατὰ τὴν προφορὰν φωνητικοῦ ὀργάνου, διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας, εἰς **οὐρανικά**, **χειλικά** καὶ **ὀδοντικά**. Ἀναλόγως δὲ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, ψιλοῦ, παχέος ἢ ἐνδιαμέσου, διακρίνονται εἰς **ψιλὰ**, **μέσα** καὶ **δασέα**.

Πίναξ ἀφώνων

	ψιλὰ	μέσα	δασέα
Οὐρανικά	κ	γ	χ
Χειλικά	π	β	φ
Ὀδοντικά	τ	δ	θ

§ 6. Τὰ ἡμίφωνα, ὡς καὶ τὰ ἄφωνα, ἀναλόγως τοῦ χρησιμοποιουμένου κατὰ τὴν προφορὰν ὀργάνου, διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **ὕγρά** : **λ**, **ρ** καὶ εἰς **ἐνρινα** : **μ**, **ν**.

Τὸ ἡμίφωνον **σ**, ἐπεὶ δὴ κατὰ τὴν προφορὰν παράγει συριγμόν, καλεῖται **συριστικόν**.

Εἰς τὰ ἡμίφωνα ὑπάγονται καὶ τὰ σύμφωνα **ξ**, **Ξ**, **ψ**, τὰ ὁποῖα, ἐπεὶ δὴ προῆλθον ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο συμφώνων, καλοῦνται **διπλᾶ**.

Πίναξ ἡμιφώνων

ὕγρά	ἐνρινα	διπλᾶ	συριστικόν
λ	μ	ξ	σ (ς)
ρ	ν	Ξ	
		ψ	

Σημείωσις. Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους ἦσαν ἐν χρήσει τὸ F (δίγαμμα) καὶ τὸ j (ιώτ). Ὡσαύτως καὶ τρία ἄλλα σημεῖα, **ἐπίσημα** καλούμενα καὶ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν ἀρίθμωσιν: ζ' (στίγμα)=6, η' (κόππα)=90 καὶ ϑ (σαμπι)=900.

2. Δίφθογγοι.

§ 7. **Δίφθογγοι** εἶναι ἡ ἔνωσις δύο φωνηέντων, διὰ μιᾶς φωνῆς προφερομένων. Αἱ δίφθογγοι εἶναι δύο εἰδῶν: **κύριαι** καὶ **καταχρηστικαί**

Αἱ κύριαι δίφθογγοι εἶναι: **αι, ει, οι, αυ, ευ, ηυ, ου.**

Αἱ καταχρηστικαὶ δίφθογγοι εἶναι: **α, η, ω.**

§ 8. Αἱ δίφθογγοι εἶναι μακραὶ πλὴν τῆς **αι** καὶ **οι**, αἱ ὁποῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως καὶ δὲν ἀκολουθῇ τελικὸν σύμφωνον, εἶναι βραχεῖαι. π. χ. κῆποι, ᾠῶραι κλπ.

3. Συλλαβαὶ καὶ λέξεις.

§ 9. **Συλλαβή** εἶναι τμήμα λέξεως, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἓν φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον, ἢ ἀπὸ ἓν, δύο ἢ τρία σύμφωνα μεθ' ἑνὸς φωνήεντος ἢ διφθόγγου.

Σημείωσις: Σύμφωνα ἄνευ φωνήεντος ἢ διφθόγγου δὲν δύνανται ν' ἀποτελέσουν συλλαβήν.

§ 10. Αἱ συλλαβαὶ ἀποτελοῦν τὰς λέξεις ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν διακρίνονται αἱ λέξεις εἰς **μονοσυλλάβους**, **δισυλλάβους** καὶ **πολυσυλλάβους** ἂν ἔχουν περισσότερας τῶν δύο συλλαβῶν.

Ἡ πρώτη ἐκ δεξιῶν συλλαβῇ τῆς λέξεως λέγεται **λήγουσα**, ἡ δευτέρα **παραλήγουσα** καὶ ἡ τρίτη **προπαραλήγουσα**.

§ 11. Αἱ λέξεις διακρίνονται ἐπίσης εἰς **ἀπλᾶς**, ὡς λόγος, νίκη καὶ εἰς **συνθέτους**, ὅταν εἶναι ἔνωσις δύο ἢ περισσότερων λέξεων, ὡς ἐπιστράτευσις, ἀποστέλλω κ. λ. π.

4. Συλλαβισμός.

Συλλαβισμός καλεῖται ὁ χωρισμός τῶν συλλαβῶν μιᾶς λέξεως.

Α'. Ἐν ἀπλῇ λέξει.

Εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν συλλαβῶν μιᾶς λέξεως, τρεῖς περιπτώσεις παρουσιάζονται: Ὅταν ἐν μέσῳ λέξεως εἶναι ἓν μόνον σύμφωνον, ὅταν εἶναι δύο σύμφωνα καὶ ὅταν εἶναι τρία σύμφωνα.

§ 12. Ὅταν ἐν μέσῳ λέξεως ὑπάρχῃ **ἐν μόνον σύμφωνον** συλλαβίζεται μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἢ δίφθογγον. π. χ. ἄ-κού-ω, ἥ-λι-ος, μή-νυ-σις κλπ.

§ 13. Ὅταν ἐν μέσῳ λέξεως ὑπάρχουν **δύο σύμφωνα** ἀκολουθοῦν τοὺς ἐξῆς κανόνας:

Κανὼν 1ος. Ἐὰν ταῦτα εἶναι ὅμοια, χωρίζονται ἤτοι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν ἢ δίφθογγον, τὸ δ' ἕτερον μὲ τὸ ἐπόμενον. π. χ. ἄλ-λος, θάλασ-σα, γλῶσ-σα, ἄμ-μος κλπ.

Κανὼν 2ος. Ἐὰν τὰ δύο σύμφωνα εἶναι διάφορα,

α') ἐὰν ὑπάρχῃ λέξις τῆς δοκίμου Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχίζουσα ἐξ αὐτῶν, συλλαβίζονται καὶ τὰ δύο μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν. π. χ. βι-βλί-ον (βλῆμα), κά-θι-σμα (σμῆνος).

β') ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ λέξις ἀρχίζουσα ἐξ αὐτῶν, χωρίζονται. π. χ. Παρ-θε-νὼν (ρθ.....;), ἄρ-τος (ρτ.....;) κλπ.

γ') Ἐὰν ὅμως τὸ δεύτερον τῶν δύο συμφώνων εἶναι ἔνρινον καὶ τὸ πρῶτον ἄφωνον (οὐρανιόν, χειλικόν, ὀδοντικόν), συλλαβίζονται καὶ τὰ δύο μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος ἢ διφθόγγου, ἀσχέτως ἂν ὑπάρχῃ ἢ ὅχι λέξις ἀρχίζουσα ἐξ αὐτῶν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο διότι καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ λέξις, ἢ ὅποια ν' ἀρχίζῃ ἐκ τῶν δύο αὐτῶν συμφώνων, θὰ ὑπάρχῃ λέξις ἀρχίζουσα ἀπὸ ἓν τῶν ἄλλων ἀφώνων τῆς αὐτῆς κατηγορίας σὺν **μ** ἢ **ν**. π. χ. βα-θμῖς (τιμῆμα),

στρου-φνός (πνέω), φά-τνη (θνητός)· ὁμοίως προᾶ-γμα, τὰ-γμα, δά-φνη κλπ.

§ 14. Ὅταν ἐν μέσῳ λέξεως ὑπάρχουν **τρία σύμφωνα** συλλαβίζονται καὶ τὰ τρία μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος, εἰάν ὑπάρχη λέξις ἀρχίζουσα ἐκ τῶν τριῶν αὐτῶν συμφώνων ἢ ἐκ τῶν δύο πρώτων. π. χ. ἐ-ξ-ἐ-τα-στρα (στρατός), ἐ-χ-θρὸς (χθρς), πλῆ-κτρον (κτῆμα) κλπ. Ἄλλως χωρίζονται, ἥτοι τὸ μὲν πρῶτον συλλαβίζεται μὲ τὴν προηγούμενην συλλαβήν, τὰ δὲ δύο ἐπόμενα μὲ τὸν ἐπομένον. π. χ. ἄν-θρο-πος (νθ...;) ἄν-θραξ (νθ....;), ἐκ-κλη-σί-α κλπ.

Β'. Ἐν συνθέτῳ λέξει.

§ 15. Ὁ Συλλαβισμὸς εἰς τὰς συνθέτους ἢ παρασυνθέτους λέξεις γίνεται ὡς ἐξῆς: Ἐάν μὲν κατὰ τὴν σύνθεσιν οὐδεμία ἐπῆλθε μεταβολὴ (ἐκθλιψις), ἡ σύνθετος λέξις χωρίζεται εἰς τὰ τμήματα ἐξ ὧν συνίσταται. π. χ. προσ-δοκῶ, συν-ά-γω, προσ-φέ-ρω κλπ.

Ἐάν ὅμως κατὰ τὴν σύνθεσιν συνέβη ἐκθλιψις, αἱ σύνθετοι λέξεις συλλαβίζονται ὡς ἅπλαϊ. π. χ. ἄ-νο-δος (ἀνά+ὁδός), κα-τέρ-χο-μαι (κατὰ+έρχομαι), φι-λαν-θῆς (φίλος+ἄνθος) κλπ.

5. Ποσότης συλλαβῶν.

§ 16. Αἱ συλλαβαὶ κατὰ τὴν ποσότητα διακρίνονται:

α') εἰς **βραχείας**, εἰάν ἔχουν βραχὺ φωνῆεν. π. χ. λό-γος, Θε-ὸς κλπ.

β') εἰς **μακράς**, εἰάν ἔχουν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον. π. χ. κρή-νη, ῥή-τωρ, εἰ-ρή-νη, εὖ-νους κλπ.

γ') εἰς **θέσει μακράς**, εἰάν ἔχουν βραχὺ φωνῆεν καὶ ἀκολουθοῦν δύο ἢ τρία σύμφωνα ἢ διπλοῦν σύμφωνον. π. χ. ἔ-θνος, κό-σμος, πρό-ξενος κλπ.

Σημείωσις: Αἱ θέσει μακραὶ συλλαβαὶ δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν εἰς τὸν τονισμόν, διατηροῦσαι τὴν βραχύτητά των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ.

1. Πνεύματα καὶ τόνοι.

§ 17. *Τὰ πνεύματα* εἶναι δύο, ἡ *ψιλὴ* (') καὶ ἡ *δασεῖα* (") καὶ τίθενται εἰς τὰς ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένας λέξεις.

Αἱ πλεῖσται τῶν λέξεων ψιλοῦνται· δασεῖαν δέχονται αἱ λέξεις αἱ ἀρχόμεναι ἀπὸ *υ*, ὡς ὑψηλός, ὕδωρ καὶ τινες ἄλλαι, τὰς ὁποίας ἰδὲ § 300.

Σημείωσις: Δασεῖαν ἐλάμβανον καὶ αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἤρχιζον ἀπὸ *ρ*, ἀλλὰ τοῦτο ἐγκατελείφθη.

§ 18. *Τόνος* εἶναι τὸ σημεῖον, τὸ ὁποῖον δεικνύει ποία ἐκ τῶν συλλαβῶν μιᾶς λέξεως θὰ τονισθῇ ἐντονώτερον.

Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς: ἡ *ὀξεῖα* ('), ἡ *περισπωμένη* (·) καὶ ἡ *βαρεῖα* ("), ἣτις ἤδη ἐξέλιπε.

§ 19. Ὁ τόνος δὲν εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῶν λέξεων· ὑπάρχουν λέξεις μονοσύλλαβοι μὴ λαμβάνουσαι τόνον, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται *ἄτονοι*. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τονιζομένων μονοσύλλαβοί τινες ἢ δισύλλαβοι λέξεις, ἐὰν εὗρεθῶν ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας, ἀποβάλλουν, ἐγκλίνουν τὸν τόνον τῶν αἱ τοιαῦται λέξεις καλοῦνται *ἐγκλιτικάι*.

"Αρα αἱ λέξεις διακρίνονται εἰς *ἁτόνους*, *τονιζομένας* καὶ *ἐγκλιτικάς*.

2. Ἄτονοι λέξεις

§ 20. Αἱ ἄτονοι λέξεις εἶναι αἱ ἐξῆς:

α') Τὸ ἄρθρον τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: *ὁ, ἡ, οἱ, αἱ*.

β') Αἱ προθέσεις *ἐν, εἰς, ἐκ* (ἐξ πρὸ φωνήεντος).

Σημείωσις: Αἱ ἄτονοι προθέσεις δύνανται νὰ εὗρεθῶν μὲ τόνον, ἀλλὰ τότε ὁ τόνος θὰ εἶναι τῆς ἀκολουθοῦσης ἐγκλιτικῆς λέξεως.

3. Τονιζόμεναι λέξεις

§ 21. *Αἱ τονιζόμεναι* λέξεις, ἀναλόγως τοῦ τόνου καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, εἶναι :

α') *ὀξύτονοι*, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν·

β') *παροξύτονοι*, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν παραλήγουσαν·

γ') *προπαροξύτονοι*, ὅταν ἔχουν ὀξεῖαν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν·

δ') *περισπώμεναι*, ὅταν ἔχουν περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν·

ε') *προπερισπώμεναι*, ὅταν ἔχουν περισπωμένην εἰς τὴν παραλήγουσαν.

Ἡ θέσις ἐκάστου τόνου εἰς ἐκάστην συλλαβὴν ἀκολουθεῖ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

Α'. Ὀξεῖα.

§ 22. Ὀξεῖαν θέτομεν εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

α') Εἰς πᾶσαν βραχεῖαν συλλαβὴν· π. χ. θεός, λόγος, θέατρον κλπ.

β') Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν πάντοτε· π. χ. ποτήριον, συναίρεσις κλπ.

γ') Εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά· π. χ. ἀκούω, λέγω, δέσμη κλπ.

δ') Εἰς τὴν λήγουσαν τῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ ἐὰν δὲν προέρχεται ἐκ συναίρεσεως· π. χ. ὁ μαθητής, τὸν μαθητήν, ὧ μαθητά, οἱ μαθηταί, τοὺς μαθητάς, ὁ ἡγεμὼν κλπ.

Σημειώσεις. Τοῦ τελευταίου (δ') κανόνας ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις τινὲς (βλ. § 98 γ').

Β'. Περισπωμένη.

§ 23. Ἡ περισπωμένη τίθεται μόνον εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τὴν παραλήγουσαν, οὐδέποτε δὲ εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

Περισπωμένην εἰς τὴν λήγουσαν θέτομεν εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

α') Ὄταν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως π. χ. ὁ Ποσειδῶν (Ποσειδάων), ἡ γῆ (γέα), βασιλεῖς (βασιλέες), ὁ ἀγαπῶν (ἀγαπάων) κλπ.

β') Εἰς τὴν λήγουσαν τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς, ὅταν αὕτη εἶναι μακρά π. χ. τοῦ πρεσβευτοῦ, τῷ πρεσβευτῇ, τῷ ἱερεῖ, τῶν ἀγαθῶν, τοῖς ἀγαθοῖς, τοῖς μαθηταῖς κλπ.

γ') Εἰς τὴν κλητικὴν, ὅταν λήγῃ εἰς -ευ (ἐν τῇ ἀρχ. καὶ εἰς -αυ καὶ -ου) π. χ. κύριε γραμματεῦ, ὦ ἱερεῦ κλπ.

δ') Εἰς τὰ εἰς -ως ἐπιρρήματα π. χ. ἀληθῶς, ἰσχυρῶς, σοβαρῶς, κακῶς κλπ. Ἐξαιρεῖται τὸ ἐπίρρημα *καθῶς*.

ε') Εἰς τὰ εἰς -ου ἐπιρρήματα π. χ. ἀλλοῦ, παντοῦ, οὐδαμοῦ, πανταχοῦ κλπ. Ἐξαιρεῖται τὸ ἐπίρρημα *ἰδού*.

Σημείωσις. Τὰ ἐπιρρήματα *που* καὶ *πῶς* ἄλλοτε δξύνονται καὶ ἄλλοτε περισπῶνται. Περισπῶνται μὲν ὅταν εὐρίσκωνται εἰς ἐρωτηματικὴν πρότασιν π. χ. πῶς ἔχετε ; ποῦ πηγαίνετε ; Ὁξύνονται δὲ ἐὰν ἡ πρότασις δὲν εἶναι ἐρωτηματικὴ π. χ. ἐκεῖ πού πηγαίνετε εἶναι ὠραία, ἔμαθα πῶς ἤλθες κλπ.

§ 25. Εἰς τὴν παραλήγουσαν θέτομεν περισπωμένην, ὅταν αὕτη εἶναι μακρά, ἡ δὲ λήγουσα βραχεῖα π. χ. εἶπον, μῆλον, δῶρον, κῆπος, ὄμος κλπ.

Σημείωσις 1 : Αἱ λέξεις *οὔτε, μήτε, εἵτε, ὥστε, εἵθε, καίτοι, ἥτοι* δξύνονται, ἂν καὶ ἡ μακρὰ παραλήγουσα εὐρίσκεται πρὸ βραχείας ληγούσης, διότι εἶναι δύο λέξεις ἡνωμέναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δευτέρα ἔπαθεν ἐγκλισιν τόνου (βλ. § 28 Σημ. 2).

Σημείωσις 2 : Ἡ *βαρεῖα* ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς ὀξείας. Ἐτίθετο μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ὅταν δὲν ἠκολούθει σημεῖον στίξεως π. χ. ὁ ἱκανὸς πολιτικὸς τιμᾶται. Ἐξαίρεσιν ἀπετέλει ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἐλάμβανε βαρεῖαν.

4. Ἑγκλιτικαὶ λέξεις.

§ 25. Ἑγκλιτικαὶ καλοῦνται αἱ λέξεις, τῶν ὁποίων ὁ τόνος δὲν εἶναι σταθερός, ἀλλ' ἄλλοτε ἀποβάλλεται καὶ ἄλλοτε ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προηγούμενην λέξιν.

Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις, ἅπασαι μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι, εἶναι αἱ ἐξῆς :

α') Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι *μου, μοι, με, σου, σοι, σε, μας, σας* καὶ οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς ἢ ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας *του, της, τον, την, το, των, τους, τας, τα*.

β') Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.

γ') Τὰ ἐπιρρήματα *πού, πῶς, ποτὲ* καὶ τὰ μόρια *τέ, τοί*.

Εἰς τὴν ἐγκλισιν τοῦ τόνου τρεῖς περιπτώσεις παρουσιάζονται : ἡ ἀποβάλλεται ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν λέξεων ἢ ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὀξεῖα ἢ διατηρεῖται. Ἐξαρτᾶται δὲ ἡ ἐγκλισις τοῦ τόνου ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλαβῶν τῆς ἐγκλιτικῆς λέξεως καὶ ἐκ τοῦ εἶδους καὶ τῆς θέσεως τοῦ τόνου εἰς τὴν προηγουμένην λέξιν.

Α'. Πότε ἀποβάλλεται ὁ τόνος.

§ 26. Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν λέξεων ἀποβάλλεται εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

α') Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν. π. χ. ἐχθρός τις, κακοὶ τινες ἄνθρωποι, εἰπέ μου, ἐχθρικῶς πως, ἀγαπῶ τινα κλπ.

β') Ὄταν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ ἡ ἐγκλιτικὴ εἶναι μονοσύλλαβος. π. χ. δένδρον τι, τὸ βιβλίον των, λέγε μας, γράψε μου, λέγει που τὸ βιβλίον, τὰ δῶρα των κλπ.

Β'. Πότε ἀναβιβάζεται ὁ τόνος.

§ 27. Ὁ τόνος τῶν ἐγκλιτικῶν λέξεων ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως ὡς ὀξεῖα, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος· π. χ. φυλάκιά τινα, εἵπατέ μου, ἀκούσατέ τους, στείλατέ μας, ἀποστείλατέ μοι, κ. λ. π.

Γ'. Πότε φυλάσσεται ὁ τόνος.

§ 28. Ὁ τόνος ἐγκλιτικῆς λέξεως φυλάσσεται, ὅταν αὕτη εἶναι δισύλλαβος, ἢ δὲ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν· π.χ. φίλοι τινές, δῶρά τινά, ἄνδρες τινές.

Σημείωσις 1: Ὅταν εὐρίσκωνται κατὰ σειρὰν δύο ἢ περισσότεραι ἐγκλιτικαὶ λέξεις, ἢ πρώτη ἀκολουθεῖ τοὺς ὀνωτέρω κανόνας· ἐὰν δὲ αὕτη ἀποβάλλῃ ἢ ἀναβιάσῃ τὸν τόνον τῆς, αἱ λοιπαὶ ἀναβιάζουν τὸν τόνον τῶν ἐκάστη εἰς τὴν προηγουμένην π. χ. ἠκούσατέ μέ ποτε ὁμιλοῦντα ; ἠκούσέ τίς ποτε αὐτὸν κλπ.

Σημείωσις 2: Ἐγκλιτικαὶ τινες λέξεις ἐνοῦνται μετὰ τῆς προηγουμένης εἰς μίαν. Αὗται εἶναι τὰ μόρια *τέ*, τοί καὶ τὸ ἐπίρρημα *ποτέ*· π. χ. οὔτε, μήτε, ὥστε, εἴτε, καίτοι, ἥτοι κλπ. μὲ ὀξεῖαν καὶ οὐχὶ μὲ περισπωμένην, διότι ἡ ἐγκλιτικὴ λέξις ἢ ἀποβάλλει τὸν τόνον τῆς, ὁπότε μένει ἡ ὀξεῖα τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ἀναβιάζει τὸν τόνον τῆς ὡς ὀξεῖαν εἰς τὴν προηγουμένην λέξιν. (περβλ. § 24 Σημ. 1),

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ.

ΕΥΦΩΝΙΑ

§ 29. **Εὐφωνία** καλεῖται ἡ ἁρμονία, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν προφορὰν τῆς. Ἵνα ὁμως διατηρηθῇ ἡ ἁρμονία εἰς τὴν γλῶσσαν, ὕστερα ἀπὸ τὰς μορφάς, τὰς ὁποίας λαμβάνουν αἱ λέξεις, εἴτε κατὰ τὴν κλίσιν, εἴτε κατὰ τὴν σύνδεσιν, εἴτε κατὰ τὴν συνεκφορὰν αὐτῶν ἐν τῷ λόγῳ, συμβαίνουν μερικαὶ μεταβολαί. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἢ πάθη εἶναι αἱ ἑξῆς: **Συναίρεσις**, **ἐκθλιψις**, **ἀφαίρεσις** καὶ **κρᾶσις**.

1. Συναίρεσις.

§ 30. **Συναίρεσις** καλεῖται ἡ συγχώνευσις δύο φωνηέντων ἢ ἑνὸς φωνήεντος καὶ μιᾶς διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον.

Ἡ συναίρεσις γίνεται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ λέξει. π. χ.

Ἑρμέας—Ἑρμῆς, τιμάω—τιμῶ, αἱ ἀμυγδαλαί — ἀμυγδα-
λαῖ κλπ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α') Ἡ ἐκ συναιρέσεως προερχομένη συλλαβὴ εἶναι μακρὰ καὶ τονιζομένη περισπᾶται. π. χ. Ποσειδάων—Ποσει-
δῶν, ἐκτιμάω—ἐκτιμῶ.

Ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος τούτου βλ. § 116 Καν. 2.

β') Ὅταν ἐκ τῆς συναιρέσεως προέρχεται α ἢ η, πλὴν τῆς περισπωμένης δέχεται καὶ ὑπογεγραμμένην, ἐὰν τὸ δεύτερον τῶν συναιρουμένων φωνηέντων εἶναι δίφθογγος· π.χ. γελάεις—γελᾶς, τιμάει—τιμᾶ, νὰ βοηθήῃ—βοηθῇ κλπ.

2. Ἐκθλιψις.

§ 31. Ἐκθλιψις καλεῖται ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος μιᾶς λέξεως, ὅταν εὗρεθῇ πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγγου.

Ἄρα ἡ ἐκθλιψις γίνεται μεταξὺ δύο λέξεων. Ὑπεράνω δὲ τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος τίθεται τὸ ση-
μεῖον τῆς ἐκθλίψεως, ἡ ἀπόστροφος· π. χ. κατὰ ἑμοῦ
—κατ' ἑμοῦ, ἐπὶ αὐτοῦ—ἐπ' αὐτοῦ κλπ.

§ 32. Δὲν ἐκθλίβονται τὰ ἐξῆς φωνήεντα: τὸ ν, τὸ α καὶ ο τῶν μονοσυλλάβων λέξεων, τὸ ι τῶν προθέσεων μέχρι καὶ περὶ καὶ τοῦ συνδέσμου ὅτι, τὸ ε τοῦ οὐδετέρου τῆς ἐρωτηματικῆς καὶ ἀορίστου ἀντωνυμίας τι καὶ ἐνίοτε τὸ ι τῆς προθέσεως ἐπί, ὡς ἐπίορκος, ἐπεικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπάλ-
ληλος, ἐπωμὶς κλπ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α') Ὅταν ἡ ἐκθλιψις γίνεται εἰς συνθέτους λέξεις δὲν τίθεται ἀπόστροφος. π. χ. ἀνέρχομαι (ἀνὰ+ἐρχομαι), κατο-
χυρώνω (κατὰ+ὀχυρώνω) κλπ.

β') Ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ τελικὸν σύμ-
φωνον τῆς προηγούμενης (μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τοῦ φωνήεν-

τος) τρέπεται εἰς δασύ. π. χ. ἀφ' ἑαυτοῦ (ἀπὸ + ἑαυτοῦ), ἐφ' ἡμᾶς (ἐπὶ + ἡμᾶς) καὶ ἐν συνθέσει καθελκύω (κατὰ + ἐλκύω), ἐφορμῶ (ἐπὶ + ὄρμῳ) κλπ.

γ') Ὁ τόνος τοῦ ἐκθλιβομένου φωνήεντος συναποβάλλεται.

3. Ἀφαίρεσις.

§ 33. Ἡ ἀφαίρεσις εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς ἐκθλίψεως. Ἐνῶ εἰς τὴν ἐκθλιψιν ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνήεν μιᾶς λέξεως, ἐὰν εὐρεθῇ πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος, εἰς τὴν ἀφαίρεσιν ἀποβάλλεται τὸ ἀρχικὸν φωνήεν τῆς ἐπομένης λέξεως, εἴτε βραχὺ εἴτε μακρὸν εἶναι.

Καὶ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐκθλιψιν, ὑπεράνω τοῦ ἀποβαλλομένου φωνήεντος τίθεται ἡ ἀπόστροφος. π. χ. τί νὰ ᾄδῃς καὶ τί νὰ πῇς, καὶ μεῖς, ἀπὸ μᾶς, καὶ γῶ, καὶ κείνος κλπ.

4. Κράσις.

§ 34. Κράσις καλεῖται ἡ σύμπτυξις δύο λέξεων εἰς μίαν διὰ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς πρώτης μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς δευτέρας εἰς ἓν μακρὸν φωνήεν ἢ δίφθογγον.

Ἄνωθεν τοῦ ἐκ τῆς κράσεως προελθόντος φωνήεντος ἢ διφθόγγου τίθεται τὸ σημεῖον τῆς κράσεως, ἡ *κορωνίς* ('). π. χ. τὸ ἐναντίον—τοῦναντίον, τὸ ἐλάχιστον—τοῦλάχιστον.

Ἡ κράσις, λίαν συνήθης εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, παρατηρεῖται εἰς τὴν νέαν εἰς τινὰς ὠρισμένους τύπους. π. χ. τοῦναντίον, τοῦλάχιστον, μοῦδωκε, μοῦπε, μοῦστειλε, μοῦγραψε, τᾶλλα, κᾶν κλπ.

5. Μεταβολαὶ συμφώνων.

Αἱ κυριώτεραι μεταβολαὶ συμφώνων εἶναι αἱ ἑξῆς:

§ 35. **Οὐρανικὸν** (κ, γ, χ) σὺν σ ἐνοῦται εἰς ξ. π. χ. (κόρακ-ς)—κόραξ, (ἄραγ-ς)—ἄραξ, (ὄνυχ-ς)—ὄνυξ κλπ.

§ 36. **Χειλικὸν** (π, β, φ) σὺν σ ἐνοῦται εἰς ψ. π. χ. (ἄραβ-ς)—ἄραψ, (φλέβ-ς)—φλέψ κλπ. Πρὸ τοῦ μ δὲ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό. π. χ. (γράφ-μα)—γράμμα, (κόπ-μα)—κόμμα, (τρῖβ-μα)—τρίμμα κλπ.

§ 37. Ἐὰν εὗρεθῇ **οὐρανικὸν** ἢ **χειλικὸν** σύμφωνον ἔμπροσθεν **ὀδοντικοῦ**, ἀναγκαίως τὸ οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν ἀκολουθεῖ ὡς πρὸς τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς τὸ ὀδοντικόν· ἢτοι ἔὰν ἀκολουθῇ ὀδοντικὸν δασύ, τὸ προηγούμενον ψιλόν ἢ μέσον οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν τρέπεται εἰς δασύ κ. ο. κ. π. χ. θέμ. λέγ—(λέγω) λεγ-τικόν, λεκτικόν· θέμ. γράφ—(γράφω) γραφ-τός, γραπτὸς κλπ.

Σημείωσις: Τὸ κ τῆς προθέσεως ἐκ παραμένει πάντοτε ψιλόν, ἔστω καὶ ἂν ἀκολουθῇ μέσον ἢ δασύ ὀδοντικόν. π. χ. ἐκδύω, ἐκθάπτω κλπ.

§ 38. **Ὀδοντικὸν** πρὸς τοῦ σ ἀποβάλλεται. π.χ. (ἐπειθ-σα) ἐπεισα, (νύκτ-ς, νύκ-ς) νύξ κλπ. Ἐὰν ὅμως πρὸ τοῦ ὀδοντικοῦ ὑπάρχῃ ν, μετὰ τὴν ἀποβολὴν γίνεται καὶ ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις εἰς τὴν παραλήγουσαν. π. χ. (λυθέντ-ς, λυθεν-ς, λυθέ-ς) λυθεῖς κλπ. Ὀδοντικόν δὲ πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ μ τρέπεται εἰς σ (πλὴν τοῦ τε, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ κ, γ, χ καὶ j), π. χ. (ἐπεῖθ-θην)—ἐπεῖσθην, (ᾗδ μα) -ᾗσμα κλπ. ἀλλὰ ἀτμός, πυθμὴν.

§ 39. Τὸ ν πρὸ τῶν διαφόρων συμφώνων πάσχει τὰς ἐξῆς μεταβολάς :

α') Πρὸ τῶν **οὐρανικῶν** τρέπεται εἰς γ. π. χ. σὺν + κρατῶ=συγκρατῶ, σὺν+γράφω=συγγράφω, σὺν+χωνεύω=συγχωνεύω κλπ.

β') Πρὸ τῶν **χειλικῶν** καὶ τοῦ ψ τρέπεται εἰς μ. π. χ. ἐν+ποδίζω=ἐμποδίζω, ἐν+βάπτω=ἐμβάπτω, σὺν+φέρω=συμφέρω, συν+ψηφίζω=συμψηφίζω κλπ.

γ') Πρὸ τῶν λ, ρ, μ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά. π. χ. σὺν

+λαμβάνω=συλλάμβάνω, σὺν+ράπτω=συρράπτω, σὺν+μαθητής=συμμαθητής, ἐν+μένω=ἐμμένω κλπ.

δ') Πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται μὲν, ὅταν μετὰ τὸ σ ἀκολουθῇ σύμφωνον. π. χ. σὺν+στρατιώτης=συστρατιώτης· ἐὰν ὅμως μετὰ τὸ σ ἀκολουθῇ φωνῆεν, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό. π. χ. σὺν+σῶμα=σύσσωμος, σὺν+σωρεύω=συσσωρεύω κλπ.

Σημείωσις 1. Τὸ ν τῆς προθέσεως ἐν πρὸ τοῦ σ, ζ, ρ διατηρεῖται. π. χ. ἐνσώματος, ἐνσημον, ἐνστασις, ἐνρινον (καὶ ἔρρινον) κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ν τῆς προθέσεως σὺν πρὸ τοῦ ξ ἀποβάλλεται. π. χ. σὺν+ξυγός=σύξυγος, σὺν+ξῶ=συξῶ κλπ.

6. Προσθήκη συμφώνων.

Προσθήκη συμφώνων χάριν εὐφωνίας γίνεται καὶ εἰς τὸ τέλος καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν λέξεων. Τὰ εἰς τὸ τέλος τῶν λέξεων προστιθέμενα εὐφωνικὰ σύμφωνα εἶναι τὸ ν καὶ τὸ ς, τὰ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τὰ β καὶ δ.

§ 40. Τὸ εὐφωνικὸν ν προστίθεται εἰς τὸ τέλος τῶν ἐξῆς λέξεων:

α') Εἰς ὅλους τοὺς ρηματικοὺς καὶ ὀνομαστικοὺς τύπους, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς —σι, ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν. π. χ. γράφουσιν οἱ μαθηταί, λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν κλπ.

β') Εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν ρημάτων, ὅταν λήγῃ εἰς —ε καὶ ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν. π. χ. εἶπεν ὁ κύριος, ἔλεγεν αὐτός, ἔγραφεν ὁ μαθητής κλπ.

§ 41. Τὸ ς προστίθεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐπιρρηματος οὕτω καὶ τῆς προθέσεως μέχρι ὅταν ἡ ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν. π. χ. οὕτως ὁμιλεῖς; οὕτως εἶπον, μέχρις οὗτου, μέχρις ἐδῶ κλπ.

Σημείωσις : Τὰ σύμφωνα δ καὶ β ἀναπτύσσονται ἐν μέσῳ λέξεως χάριν εὐφωνίας εἰς σπανίας περιπτώσεις, ὥς ἀνρὸς—ἀνδρὸς, μεσημερία—μεσημβρία κλπ.

7. Σημεῖα στίξεως.

§ 42. **Σημεῖα στίξεως** λέγονται διάφορα σημεῖα, τὰ ὅποια τίθενται εἰς τὸν λόγον διὰ τὴν ὑποδιαίρεσιν αὐτοῦ εἰς διάφορα μέρη ἢ διὰ τὸν χρωματισμὸν αὐτοῦ. Ταῦτα εἶνε τὰ ἑξῆς :

α') **Ἡ τελεία στιγμὴ (.)** Τίθεται διὰ νὰ χωρισθῇ ὁ λόγος εἰς τὰ πλήρη νοήματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια καλοῦνται **περίοδοι**. "Αρα ἡ τελεία στιγμὴ χωρίζει τὸν λόγον εἰς περιόδους.

β') **Ἡ ἄνω στιγμὴ (·)**. Τίθεται διὰ νὰ χωρισθῇ ἡ περίοδος εἰς μικρότερα τμήματα, ἀποτελοῦντα ὅπωςδῆποτε αὐτοτελῆ νοήματα καὶ καλούμενα **κῶλα**. "Αρα διὰ τῆς ἄνω στιγμῆς ἡ περίοδος χωρίζεται εἰς κῶλα.

γ') **Τὸ κόμμα (,)**. Τίθεται διὰ νὰ χωρισθοῦν αἱ προτάσεις μιᾶς περιόδου καὶ αἱ κλητικαὶ προσφωνήσεις. π. χ. μελέτα, ἀφ' οὗ σύ, ὦ μαθητά, θέλεις νὰ εἶσαι ἄριστος.

δ') **Τὸ ἐρωτηματικὸν (;)**. Τίθεται κατόπιν ἐρωτηματικῶς ἐκφερομένης λέξεως ἢ προτάσεως ἢ περιόδου.

ε') **Τὸ θαυμαστικὸν (!)**. Τίθεται μετὰ λέξιν ἢ πρότασιν ἢ περίοδον ἐκφράζουσιν θαυμασμόν, ἀπορίαν κλπ.

§ 43. Πλὴν τῶν κυρίων τούτων σημείων τῆς στίξεως, χρησιμοποιοῦμεν εἰς τὸν λόγον καὶ ἄλλα συνθηματικά σημεῖα, τὰ ἑξῆς :

α') **Τὰ διαλυτικὰ (")**. Ταῦτα τίθενται ἄνωθεν τῶν φωνέντων **ι** καὶ **υ** διὰ νὰ δείξουν ὅτι τὰ γράμματα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν δίφθογγον μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος. π. χ. ἄϋπνία, Παῖσιος κλπ.

β') **Τὰ ἀποσιωπητικὰ (....)**. Τίθενται διὰ νὰ δηλώσουν ὅτι παραλείπονται μερικαὶ λέξεις εἴτε ἐκ φόβου, εἴτε ἐξ ἐντροπῆς κλπ.

γ') **Τὸ σημεῖον ~** πρὸς δήλωσιν βραχείας φωνήεντος

καὶ τὸ σημεῖον — πρὸς δῆλωσιν μακροῦ φωνήεντος.

δ') Ἡ *παρένθεσις* (). Ἐντὸς παρενθέσεως τίθενται οὐχὶ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς προτάσεως, ἀλλὰ διασαφήσεις, ἐπεξηγήσεις, συμπληρώσεις προηγουμένων λέξεων ἢ φράσεων κλπ.

ε') Τὰ *εἰσαγωγικά* (« »). Ἐντὸς εἰσαγωγικῶν τίθενται οἱ παρεντιθέμενοι εἰς τὸ κείμενον αὐτοῦσι λόγοι τινός, ρητά, γνωμικά κλπ.

ζ') Ἡ *παράγραφος* (§). Διὰ ταύτης σύγγραμμά τι ἢ κεφάλαιον διαιρεῖται εἰς μικρότερα μέρη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV.

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις αὐτῶν.

§ 44. *Μέρη τοῦ λόγου* καλοῦνται τὰ διάφορα εἶδη τῶν λέξεων ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ὁ λόγος.

Τὰ μέρη τοῦ λόγου εἶναι δέκα : ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ῥῆμα, μετοχή, πρόθεσις, ἐπίρρημα, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

Ἐκ τούτων τὰ μὲν ἕξ πρῶτα, ἦτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, τὸ ῥῆμα καὶ ἡ μετοχή λέγονται *κλιτά*, διότι κλίνονται, μεταβάλλουν δηλαδή μορφήν, τὰ δὲ ἐπόμενα τέσσαρα, ἦτοι ἡ πρόθεσις, τὸ ἐπίρρημα, ὁ σύνδεσμος καὶ τὸ ἐπιφώνημα λέγονται *ἄκλιτα*, διότι δὲν κλίνονται, εὐρισκόμενα πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν ἐν τῷ λόγῳ.

§ 45. Ἐκάστη κλιτὴ λέξις ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, τὸ *θέμα* καὶ τὴν *κατάληξιν*. Τὸ θέμα εἶναι τὸ ἀμετάβλητον μέρος τῆς λέξεως, ἡ δὲ κατάληξις τὸ μεταβλητόν. π. χ. ἀνθρωπ-ος, ἀνθρώπ-ου κλπ. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται *χαρακτήρ*.

2. Πτωτικά.

§ 46. *Πτωτικά* λέγονται ἐκεῖνα ἐκ τῶν κλιτῶν, τὰ ὅποια ἔχουν πτώσεις. Εἶναι δὲ πτωτικά ὅλα τὰ κλιτά μέρη

τοῦ λόγου πλὴν τοῦ ῥήματος, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή.

Αἱ πτώσεις εἶναι πέντε: ὀνομαστική, γενική, δοτική, αἰτιατική καὶ κλητική. Ἐκ τούτων αἱ μὲν ὀνομαστική καὶ κλητική λέγονται ὀρθαί, αἱ δὲ γενική, δοτική καὶ αἰτιατική πλάγαι. (Ἡ δοτική σχεδὸν ἐξέλιπεν).

3. Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν.

§ 47. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, διακρίνονται καὶ κατὰ τὸ γένος, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν κλίσιν.

Τὰ γένη εἶναι τρία: Ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον.

Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο: Ἑνικός καὶ πληθυντικός.

Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς: Πρώτη, δευτέρα καὶ τρίτη.

Ἄρα τὰ παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν εἶναι τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς, ἡ πτώσις καὶ ἡ κλίσις.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἐνίοτε δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ φυσικὸν γένος π. χ. ὁ ἄρτος (γραμματ. γέν. ἄρσεν., φυσικ. γέν. οὐδέτ.), τὸ παιδάριον (γραμματ. γέν. οὐδέτ., φυσικ. γέν. ἄρσεν.) κλπ.

4. Ἄρθρον.

§ 48. Ἄρθρον εἶναι μονοσύλλαβος λέξις, ἡ ὁποία τίθεται πρὸ τῶν οὐσιαστικῶν πρὸς δήλωσιν τοῦ γραμματικοῦ γένους αὐτῶν.

Τὰ ἄρθρα εἶναι τρία: ἀρσενικὸν ὁ, θηλυκὸν ἡ, οὐδέτερον τό.

Κλίσις τοῦ ἄρθρου.

Ἑνικός ἀριθμὸς			
Ὄνομ.	ὁ	ἡ	τό
Γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ
δοτ.	(τῷ	τῇ	τῷ)
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ
κλητ.	—	—	—

Πληθυντικός ἀριθμὸς		
οἱ	αἱ	τὰ
τῶν	τῶν	τῶν
(τοῖς	ταῖς	τοῖς)
τούς	τάς	τὰ
—	—	—

Σημειώσεις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν τῆς κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται τὸ ἐπιφώνημα ὦ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ ἡ λέξις *κύριε* πρὸ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν δηλούντων τίτλον ἢ ἐπάγγελμα, ὡς, κύριε τελώνων, κύριε πρύτανη, κύριε Δημήτριε κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὑποκορισμός, διαίρεσις καὶ γένος αὐτῶν.

§ 49. *Οὐσιαστικά* καλοῦνται αἱ λέξεις, αἱ σημαίνουσαι πρόσωπον, ζῷον ἢ πρᾶγμα ἢ ἀφηρημένην ἔννοιαν (πρᾶξιν, κατάστασιν, ιδιότητα κλπ.).

Τὰ οὐσιαστικά διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας :

α) Εἰς *συγκεκριμένα*, σημαίνοντα δηλαδὴ πρόσωπον ζῷον ἢ πρᾶγμα, ὡς Ἀκρόπολις, κύων, τοίχος κλπ.

β) Εἰς *ἀφηρημένα*, σημαίνοντα δηλ. πρᾶξιν, κατάστασιν, ιδιότητα καὶ γενικῶς ἀφηρημένην ἔννοιαν, ὡς ἐλεημοσύνη, κατασκευή, ἀλήθεια, ἀγάπη κλπ.

Τὰ *συγκεκριμένα* ὑποδιαιροῦνται εἰς *κύρια*, ὅταν σημαίνουν ἐν ὁρισμένον πρόσωπον, ζῷον ἢ πρᾶγμα, ὡς Ὀμηρος, Μινώταυρος, Ἀχέρων κλπ. καὶ εἰς *προσηγορικά*, ὅταν δὲν φανερόνουν ὁρισμένον τι, ἀλλὰ τάξιν ὁμοειδῶν προσώπων ζῳῶν ἢ πραγμάτων, ὡς ταμίας, ἄμνος, ἄνθος κλπ.

§ 50. Τὰ οὐσιαστικά, πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ ζῳοῦ παρουσιάζουν τὰς ἐξῆς περιπτώσεις :

α') Ἐχουν τὸν αὐτὸν τύπον καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους ἄρθρον πρὸς δήλωσιν καὶ τῶν δύο γενῶν π.χ. ἡ ἔλαφος, ἡ ἀλώπηξ, ὁ ἰέραξ κλπ. (διὰ τε τὸ ἀρσεν. καὶ θηλυκὸν γένος). Τὰ οὐσιαστικά ταῦτα καλοῦνται *μονογενῆ* καὶ *μονοκατάληκτα* ἢ *ἐπίκοινα*.

β') Ἐχουν τὸν αὐτὸν τύπον ἀλλὰ δύο γένη π.χ. ὁ παῖς

—ή παῖς, ὁ ὄνος —ή ὄνος κλπ. Ταῦτα λέγονται *διγενῇ* καὶ *μονοκατάλητα*.

γ') Ἐχουν δύο γένη καὶ δύο τύπους, δύο καταλήξεις. π.χ. ὁ μαθητής —ή μαθήτρια, ὁ ποιητής —ή ποιήτρια, ὁ ράπτης —ή ράπτρια κλπ. Ταῦτα καλοῦνται *διγενῇ* καὶ *δικατάλητα*.

ΜΠΕΤΟΒΕΝ (ΚΛΙΣΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Α'. ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 51. Κατά τὴν πρώτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

Αἱ καταλήξεις τῶν μὲν ἀρσενικῶν εἶναι *-ας* καὶ *-ης*, τῶν δὲ θηλυκῶν *-α* καὶ *-η*.

Σημείωσις: Ὅλα τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα ἔχουν χαρακτηριστὴ φωνήν, ἢ ἡ ᾱ, αἱ δὲ καταλήξεις *-ας*, *-ης*, *-α*, *-η*, δὲν εἶναι αἱ ἀρχικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων, ἀλλὰ αἱ προσελθούσαι ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηριστοῦ μετὰ τῶν ἀρχικῶν καταλήξεων.

§ 52. Κλίσις ἀρσενικῶν.

Ἑνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
ὀνομ. ὁ τραυματί-ας τελών-ης οἱ τραυματί-αι τελών-αι	
γεν. τοῦ τραυματί-ου τελών-ου τῶν τραυματι-ῶν τελών-ῶν	
δοτ. (τῷ τραυματί-ᾳ) (τελών-ῃ) (τοῖς τραυματί-αις) (τελών-αῖς)	
αἰτ. τὸν τραυματί-αν τελών-ην τοὺς τραυματί-ας τελών-ας	
κλητ. ὦ τραυματί-α τελών-α ὦ τραυματί-αι τελών-αι	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 53. α') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν π.χ. τῶν ταμιῶν, τῶν νεανιῶν, τῶν λοχιῶν, τῶν δεσμοτῶν κλπ.

β') Καὶ τὰ ἔχοντα κατάληξιν *-ας* καὶ τὰ ἔχοντα κατάληξιν *-ης*, εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν πληθυντικὸν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις.

γ') Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν εἰς *-ης* πρωτοκλίτων δὲν διατη-

ροῦν εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ *η* ἀλλὰ λαμβάνουν κατάληξιν *α*. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

1) Τὰ λήγοντα εἰς *-της*. π.χ. ὁ ποιητὴς -ὦ ποιητά, ὁ μαθητὴς -ὦ μαθητά κλπ.

2) Τὰ λήγοντα εἰς *-ης* 'Εθνικά' π.χ. ὁ Πέρσης -ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα κλπ.

3) Τὰ λήγοντα εἰς *-άρχης*, *-μέτρης*, *-πώλης*, *-τρίβης*, *-ώνης* καὶ *λάτρης*. π.χ. ὁ Γυμνασιάρχης -ὦ Γυμνασιάρχα, ὁ παντοπώλης -ὦ παντοπῶλα, ὁ τελώνης -ὦ τελῶνα κλπ.

Σημείωσις : Τὰ ἔχοντα κατάληξιν *-η* εἰς τὴν κλητικὴν εἶναι ἐλάχιστα, τὰ λήγοντα εἰς *-δης* (Μιλτιάδης), μερικὰ κύρια μὴ 'Εθνικά (Ξέρξης) καὶ τὰ ἔχοντα β' συνθετικὸν ὄνομα τῆς πρώτης κλίσεως (πολυνίκης, εἰρηνοδίκης κλπ.

δ') Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς *-της* μερικὰ εἶναι διγενῆ καὶ δικατάληκτα. Αἱ καταλήξεις τοῦ θηλυκοῦ γένους εἶναι *-τις* καὶ *-τρία*. Κατάληξιν *-τις* λαμβάνουν ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων τὸ ἀρσενικὸν εἶναι παροξύτονον. π.χ. ἐργάτης -ἐργάτις, Σπαρτιάτης -Σπαρτιάτις, διαβάτης -διαβάτις, πελάτης -πελάτις, τεχνίτης -τεχνίτις, πολίτης -πολίτις, πρεσβύτες -πρεσβῦτις κλπ. κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς *-ις* γεν. *-ιδος* τριτόκλητα. Κατάληξιν *-τρία* λαμβάνουν ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων τὸ ἀρσενικὸν εἶναι ὀξύτονον. π.χ. μαθητὴς—μαθήτρια, ποιητὴς—ποιήτρια, καθαριστὴς—καθαρίστρια, πωλητὴς—πωλήτρια κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 54. **Κανὼν 1ος.** Ἡ κατάληξις *-ας* τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι πάντοτε μακρά. π.χ. τοὺς παντοπῶλας, τοὺς τελῶνας κλπ.

Κανὼν 2ος. Ὅσα ἐκ τῶν εἰς *-ης* πρωτοκλίτων ἔχουν εἰς τὴν κλητικὴν κατάληξιν *-α*, ἔχουν τὸ *-α* πάντοτε βραχύ, π.χ. κύριε τελῶνα, παντοπῶλα, κλπ.

Κανὼν 3ος. Τὰ λήγοντα εἰς *-της* πρωτόκλητα καὶ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον (α, ι, υ), ἔχουν τὸ δί-

χρονον μακρόν, ἐὰν παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ἔχουν δὲ τὸ δίχρονον βραχὺ, ἐὰν παράγονται ἐκ ρημάτων. π. χ.

πολίτης (πόλις) - ῖται

ἐργάτης (ἐργάζομαι) - αῖται

ὀπλίτης (ὄπλον) - ῖται

πελάτης (πελάζω) - αῖται

τεχνίτης (τέχνη) - ῖται

διοβάτης (διαβαίνω) - αῖται

τραπεζίτης (τράπεζα) - ῖται

κωπηλάτης (κωπηλατῶ) - αῖται

προσβύτης (πρόσβυς) - ῖται

ποδηλάτης (ποδηλατῶ) - αῖται

Σπαρτιάτης (Σπάρτη) - αῖται

λύτης (λύω) - λύται

Μανιάτης (Μάνη) - αῖται

θύτης (θύω) - θύται

Σημείωσις 1 : Ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος ἀποτελοῦν τὰ ὀνόματα Γαλάτης, Δαλμάτης καὶ Σαρμάτης, τὰ ὅποια ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγουσῆς βραχὺ, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τὸ εἶχον μακρόν.

Σημείωσις 2 : Εἰδικώτερον περὶ αὐτῶν βλ. § 278, α' καὶ 279, α'.

§ 55. Κλίσις θηλυκῶν

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ἡ	καρδί-α	γλώσσ-α	πηγ-ῆ
γεν.	τῆς	καρδί-ας	γλώσσ-ης	πηγ-ῆς
δοτ.	(τῇ	καρδί-α)	(γλώσσ-ῃ)	(πηγ-ῇ)
αἰτ.	τὴν	καρδί-αν	γλώσσ-αν	πηγ-ὴν
κλητ.	ὦ	καρδί-α	γλώσσ-α	πηγ-ῆ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	αἱ	καρδί-αι	γλώσσ-αι	πηγ-αἱ
γεν.	τῶν	καρδί-ων	γλώσσ-ων	πηγ-ων
δοτ.	(ταῖς	καρδί-αις)	(γλώσσ-αις)	(πηγ-αῖς)
αἰτ.	τάς	καρδί-ας	γλώσσ-ας	πηγ-άς
κλητ.	ὦ	καρδί-αι	γλώσσ-αι	πηγ-αἱ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 56. α') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται, ὡς καὶ τὰ ἀρσενικά, πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν. π. χ. τῶν τραπεζῶν, τῶν μουσῶν κλπ.

β') Ἡ κατάληξις -α εἰς ἄλλα μὲν ὀνόματα φυλάσσεται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, εἰς ἄλλα δὲ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τρέπεται εἰς **η'** π. χ. ἡ μανία, τῆς μανίας· ἡ μοῦσα, τῆς μούσης κλπ. Φυλάσσεται

τὸ α, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ φωνῇεν ἢ ρ, ὁπότε τὸ α λέγεται **καθαρόν**, ὡς κακία, χώρα κλπ., τρέπεται δὲ εἰς **η**, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ, ὁπότε τὸ α λέγεται **μὴ καθαρόν**, ὡς γλῶσσα, μοῦσα κλπ.

γ') Εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἅπαντα τὰ θηλυκὰ ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν. Ὅτι τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως ἔχουν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἅπαντα τὰς αὐτὰς καταλήξεις.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 57. **Κανὼν 1ος.** Τὸ καθαρόν α (βλ. § 56, β') εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακρόν· π. χ. ἡ σημαία, χήρα, χώρα, ὦρα, βασιλεία, παλαιστρα κλπ.

Εἰς τὰς ἐξῆς ὁμῶς περιπτώσεις τὸ καθαρόν α δὲν εἶναι μακρόν, ἀλλὰ βραχύ :

α') Εἰς τὰ προπαροξύτονα: π. χ. ἀλήθεια, ἐπιμέλεια κλπ.

β') Εἰς τὰ δισύλλαβα ὀνόματα τὰ λήγοντα εἰς -ρα καὶ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίφθογγον πλὴν τῆς **αυ**· π. χ. σφαῖρα, μοῖρα, πεῖρα, προῦρα, σπεῖρα, ἀλλὰ αὔρα, λαύρα, σαύρα κλπ.

γ') Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -ρα δισύλλαβα ἔχουν τὸ καθαρόν α βραχύ καὶ τὰ ὀνόματα: γραῖα, μαῖα καὶ σφῦρα.

Κανὼν 2ος. Τὸ μὴ καθαρόν α (βλ. § 56, β') εἶναι πάντοτε βραχύ· π. χ. πεῖνα, γλῶσσα, μοῦσα, ἦττα κλπ.

Κανὼν 3ος. Οἱ ἀνωτέρω κανόνες δὲν ἰσχύουν μόνον διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ· π. χ. ἡ γλῶσσα, τὴν γλῶσσαν, ὦ γλῶσσα· ἡ χώρα, τὴν χώραν, ὦ χώρα κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ

§ 58. Τὰ λήγοντα εἰς -ία πρωτόκλιτα οὐσιαστικὰ διακρίνονται εἰς παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα. Διὰ δὲ τὴν

ὁρθογραφίαν τῆς παραληγοῦσης ἀκολουθοῦν τοὺς ἐξῆς κανόνας :

Κανὼν 1ος. α') Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν *παροξυτόνων* γράφονται εἰς παραλήγουσαν μὲ *ι* π. χ. ἀμηχανία, ἀπορία, ἀπελπίσια, ἀγγελία, ἀπραξία, τρικυμία, ἐστία, εὐτυχία, ἐργασία, βιομηχανία κλπ.

β') Ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ *ει* ὅσα παράγονται ἀπὸ ῥήματα εἰς *-εύω* καὶ ἀπὸ ἐπίθετα εἰς *-εῖος* π. χ. βασιλεία (βασιλεύω), πορεία (πορεύομαι), κολακεία (κολακεύω), δουλεία (δουλεύω), ἀνδρεία (ἀνδρεῖος), θεία (θεῖος) κλπ.

γ') Ἐπίσης γράφονται μὲ *ει* καὶ τὰ ἐξῆς ὀνόματα : ἐπιμελητεία, πελατεία, βλακεία, χημεία, μνεία, λεία καὶ ὕγεια (κανονικῶς ὕγεια).

Σημείωσις 1. Ὅσα θηλυκὰ ἐπιθέτων οὐσιαστικοποιήθησαν, διατηροῦν τὴν ὁρθογραφίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον ὡς θηλυκὰ ἐπιθέτων. π. χ. ἀνδρεῖος—ἀνδρεία, οὐσ. ἢ ἀνδρεία, πλατὺς—πλατεῖα, οὐσ. ἢ πλατεῖα, ὀξὺς—ὀξεῖα, οὐσ. ἢ ὀξεῖα κλπ.

Σημείωσις 2. Ἡ λέξις πορεία μὲ *ει* ὡς παραγομένη ἐκ τοῦ πορεύομαι ὡς β' συνθετικὸν ὅμως γράφεται μὲ *ι* π. χ. ὁδοιπορία, βραδυπορία, ταχυπορία, διότι αἱ λέξεις αὗται δὲν παράγονται ἀπὸ ῥήματα εἰς *-εύω*, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἐπίθετα βραδυπόρος κλπ.

δ') Τὰ ἐπόμενα ὀνόματα γράφονται καὶ μὲ *ι*, παραγομένα ἀπὸ τὰ ἀντίστοιχα εἰς *-ος* ἐπίθετα καὶ μὲ *ει*, ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν εἰς *-εύω* ῥημάτων, ἀδιαφόρως :

ἀντιπροσωπία	(ἀντιπρόσωπος)	καὶ	ἀντιπροσωπεία	(ἀντιπροσωπεύω)
ἐπιτροπία	(ἐπίτροπος)	»	ἐπιτροπεία	(ἐπιτροπεύω)
ἔταιρία	(ἐταῖρος)	»	ἔταιρεία	(ἔταιρεύω)
ἐφορία	(ἐφορος)	»	ἐφορεία	(ἐφορεύω)
συνοδία	(συνοδός)	»	συνοδεῖα	(συνοδοεύω)

Κανὼν 2ος. α') Τὰ *προπαροξύτονα* γράφονται μὲ *ει*, π. χ. ἀλήθεια, εὐπείθεια, βοήθεια, ἐπιμέλεια, εὐσέβεια, ἐνέργεια, ἀμάθεια κλπ.

β') Ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ *ι* τὰ λήγοντα εἰς *-τρια*. π. χ. ὁδηγήτρια, ποιήτρια, μαθήτρια, πωλήτρια κλπ.

γ') Ἐπίσης ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ **οι** τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ β' συνθετικὸν προέρχεται ἀπὸ τὰ ρήματα **πλέω, πνέω, ῥέω** καὶ **νοῶ**. π. χ. εὐπλοία, ἄπλοια, εὐπνοία, δύσπνοια, σύμπνοια, ἀπόπνοια, διάρροια, ἀπόρροια, παλίρροια, εὐνοία, ἔννοια, ἄνοια, διάνοια, μετάνοια, ὁμόνοια, διχόνοια, πρόνοια κλπ.

Σημείωσις: Εἰδικώτερον γενικῶς περὶ ὅλων τῶν εἰς **-ια** (-εἰα, -οια) βλ. § 278, ε'. καὶ 280, β'.

Κανὼν 3ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ισσα** θηλυκὰ γράφονται μὲ δύο **σ**. π. χ. μέλισσα, βασίλισσα, μαγείρισσα, πριγκίπισσα, ὥς καὶ τῆς δημοτικῆς, χωριάτισσα, ἀρχόντισσα, ἀλλὰ **Λάρισα**.

Κανὼν 4ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-αία** γράφονται μὲ **αι**. π. χ. αὐλαία, σημαία, προκυμαία, γραῖα κλπ. Τινὰ ὅμως μὲ **ε** ὥς **θέα**, **ιδέα** κλπ.

Σημείωσις: Ὀνόματά τινα δένδρων λήγοντα εἰς **-έα** ἔλαβον νῦν κατὰ ληξιν ἄλλην, ὥς ἀπιδέα—ἀπιδιά, ῥοδακινέα—ῥοδακινιά κλπ. πλὴν τῆς λέξεως **ἐλαία**.

Κανὼν 5ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ήνη** ὀνόματα πόλεων ἢ χωρῶν γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **η**. π. χ. Μεσσήνη, Πριήνη, Μυτιλήνη, ἀλλὰ Παλαιστίνη κλπ.

Συννηρημένα οὐσιαστικὰ πρῶτης κλίσεως.

§ 59. Τὰ συννηρημένα οὐσιαστικὰ πρωτόκλιτα λήγουν τὰ μὲν ἀρσενικά εἰς **-έας -ῆς** τὰ δὲ θηλυκὰ εἰς **-έα -ῆ** καὶ **-άα, -ᾶ**.

Κλίσις τῶν συννηρημένων.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὀνομ.	ὁ	Ἑρμέας-ῆς	ῆ	Ναυσικάα-ᾶ
γεν.	τοῦ	Ἑρμέου-οῦ	τῆς	Ναυσικάας-ᾶς
δοτ.	(τῷ	Ἑρμέα-ῇ)	(τῇ	Ναυσικάα-ᾷ)
αἰτ.	τὸν	Ἑρμέαν-ῆν	τὴν	Ναυσικάαν-ᾶν
κλητ.	ὦ	Ἑρμέα-ῆ	ὦ	Ναυσικάα-ᾶ

Ἑνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
Ὄνομ.	ἡ	συκέα-ῆ	αἱ	συκαί-αι	
γεν.	τῆς	συκέας-ῆς	τῶν	συκεῶν-ῶν	
δοτ.	(τῇ	συκέα-ῇ)	(ταῖς	συκαίς-αῖς)	
αἰτ.	τὴν	συκέαν-ῆν	τάς	συκέας-ᾱς	
κλητ.	ὦ	συκέα-ῆ	ὦ	συκαί-αι	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 60. α') Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀρριθμῶν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων.

β') Εἰς πάσας τὰς πτώσεις τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται.

γ') Κλίσις τοῦ ὀνόματος γῆ. ἡ γῆ, τῆς γῆς, τῇ γῆ, τὴν γῆν, ὦ γῆ. Πληθυντ. ἀριθμ. ἐκ τοῦ ἀρχ. γαῖα· αἱ γαῖαι (=τὰ κτήματα, τὰ χωράφια), τῶν γαιῶν, ταῖς γαίαις, τὰς γαίας, ὦ γαῖαι.

Β'. ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

§ 61. Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν κλίνονται ὀνόματα οὐσιαστικά, ἀρσενικοῦ, θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου γένους, ἔχοντα, τὰ μὲν ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους κατάληξιν -ος, τὰ δὲ οὐδετέρου γένους κατάληξιν -ον.

Σημείωσις: Ὅλα τὰ δευτερόκλιτα ὀνόματα ἔχουν χαρακτηρὰ ο (σπανίως ε), αἱ δὲ καταλήξεις -ος, -ον δὲν εἶναι αἱ ἀρχικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων, ἀλλ' αἱ προελθοῦσαι ἐκ τῆς συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηρος μετὰ τῶν ἀρχικῶν καταλήξεων.

Κλίσις τῶν δευτεροκλίτων οὐσιαστικῶν.

Ἑνικός ἀριθμός					
Ὄνομ.	ὁ	λόγ-ος	ἡ	ὁδ-ὸς	τὸ μῆλ-ον
γεν.	τοῦ	λόγ-ου	τῆς	ὁδ-οῦ	τοῦ μῆλ-ου
δοτ.	(τῷ	λόγ-ῳ)	(τῇ	ὁδ-ῳ)	(τῷ μῆλ-ῳ)
αἰτ.	τὸν	λόγ-ον	τὴν	ὁδ-ὸν	τὸ μῆλ-ον
κλητ.	ὦ	λόγ-ε	ὦ	ὁδ-ε	ὦ μῆλ-ον

Πληθυντικός ἀριθμὸς

*Ονομ.	οἱ λόγ-οι	αἱ ὁδ-οὶ	τὰ μῆλ-α
γεν.	τῶν λόγ-ων	τῶν ὁδ-ῶν	τῶν μῆλ-ων
δοτ.	(τοῖς λόγ-οις)	(ταῖς ὁδ-οῖς)	(τοῖς μῆλ-οις)
αἰτ.	τούς λόγ-ους	τάς ὁδ-οὺς	τὰ μῆλ-α
κλητ.	ὧ λόγ-οι	ὧ ὁδ-οὶ	ὧ μῆλ-α

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 62. α') Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν.

β') Τὰ οὐδέτερα ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν. Κατ' αὐτὰς δὲ μόνον τὰς πτώσεις διαφέρουν τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν, ἐνῶ εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ καταλήξεις.

γ') Ἡ κατάληξις **-α** τῶν οὐδετέρων εἶναι πάντοτε βραχεῖα. π. χ. τὰ μῆλα, τὰ δῶρα, τὰ πλοῖα, τὰ ζῶα κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ

§ 63. **Κανὼν 1ος.** Τὰ λήγοντα εἰς **-ιον** καὶ δηλοῦντα τόπον, χρόνον, γράφονται μὲ **ει**. π. χ. μουσεῖον, ἀρχεῖον, ταμεῖον, σχολεῖον, Ζάππειον, Ἐρέχθειον κλπ.

Ὑποκοριστικά τινα εἰς **-ιον** γράφονται μὲ **ι** (βλ. § 279 ε'. 1, 2).

Κανὼν 2ος. Τὰ οὐδέτερα οὐσιαστικά τὰ λήγοντα εἰς **-αιον** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **αι**. π. χ. ἔλαιον, σπῆλαιον, τρόπαιον, κεφάλαιον κλπ.

Κανὼν 3ος. Τὰ οὐδέτερα οὐσιαστικά τὰ λήγοντα εἰς **-τήριον** γράφονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μὲ **η**, εἰς δὲ τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι**. π. χ. ἐργαστήριον, βουλευτήριον, ποτήριον κλπ. πλὴν κτίριον (Πρβλ. § 278, στ').

Κανὼν 4ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-υλ(λ)ος** καὶ **-ιλ(λ)ος**, ἐὰν μὲν εἶναι προπαροξύτονα γράφονται μὲ δύο **λ**, ἐὰν δὲ εἶναι παροξύτονα γράφονται μὲ ἓν **λ**. π. χ. Θράσυλλος,

Κύριλλος, Αισχύλος, Ῥωμύλος, ναυτίλος, θρῦλος, στῦλος, σκύλος κλπ. πλὴν τοῦ ὀνόματος ψύλλος.

Συννηρημένα οὐσιαστικά δευτέρας κλίσεως.

§ 64. Τὰ συννηρημένα οὐσιαστικά τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν τὰ μὲν ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς **-οος**, **-ους**, ὡς νοῦς, πλοῦς, ροῦς κλπ., τὰ δὲ οὐδέτερα εἰς **-εον**, **-οῦν**, ὡς ὁστοῦν κλπ.

Κλίσις τῶν συννηρημένων.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ πλόος-οῦς	νόος-οῦς	τὸ ὁστέον-οῦν
γεν.	τοῦ πλόου-οῦ	νόου-οῦ	τοῦ ὁστέου-οῦ
δοτ.	(τῷ πλόῳ-ῳ)	(νόῳ-ῳ)	(τῷ ὁστέῳ-ῳ)
αἰτ.	τὸν πλόον-οῦν	νόον-οῦν	τὸ ὁστέον-οῦν

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ πλόοι-οἱ	τὰ ὁστέα-ᾶ
γεν.	τῶν πλόων-ῶν	τῶν ὁστέων-ῶν
δοτ.	(τοῖς πλόοις-οῖς)	(τοῖς ὁστέοις-οῖς)
αἰτ.	τοὺς πλόους-οὺς	τὰ ὁστέα-ᾶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 65. α') Τὰ συννηρημένα οὐσιαστικά τῆς δευτέρας κλίσεως δὲν ἔχουν κλητικήν.

β') Εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν ἔχουν τὰς αὐτὰς μὲ τὰ ἀσυναίρετα καταλήξεις, πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ἔνθα ἀντὶ **ο** ἔχουν **ου**.

γ') Τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται, πλὴν τῶν συνθέτων, τὰ ὅποια τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς ὁ ἔκπλους, ἡ πρόχους ὁ περίπλους.

δ') Ἡ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι ἄχρηστος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ὄνομα **πλοῦς** σχηματίζει πληθυντικὸν καὶ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν: οἱ πλόες, τῶν πλόων, τοὺς πλόας. Ὁμοίως καὶ τὸ ὄνομα **νοῦς**: οἱ νόες, τῶν νόων, τοὺς νόας.

Γ'. ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 66. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνονται ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν. Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εὐρίσκεται ἐκ τῆς γενικῆς, ὅταν ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις. π. χ. κόραξ, κόρακ-ος, θέμ. κόρακ-. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται **χαρακτήρ**.

§ 67. Τὰ ὀνόματα τὰ ἔχοντα χαρακτήρα φωνῆεν λέγονται **φωνηεντόκληκτα**, τὰ δ' ἔχοντα χαρακτήρα σύμφωνον, **συμφωνόκληκτα**. π. χ. ἱερεύς, ἱερέ-ως, θέμ. ἱερέ- ὄνυξ, ὄνυχ-ος, θέμ. ὄνυχ- κλπ.

Τὰ συμφωνόκληκτα, ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ συμφώνου, διαιροῦνται.

α') εἰς **ἀφωνόκληκτα**, τὰ ὅποια ὑποδιαίρουνται εἰς **οὐρανικόκληκτα**, **χειλικόκληκτα**, **ὀδοντικόκληκτα** καὶ

β') εἰς **ἡμιφωνόκληκτα**, τὰ ὅποια ὑποδιαίρουνται εἰς **ὕγρόκληκτα**, **ἐνρινόκληκτα** καὶ **σιγμόκληκτα**.

§ 68. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἥτοι σχηματίζουν ὅλας τὰς πτώσεις ἐξ ἑνὸς θέματος, ὡς σωτήρ—σωτήρος κλπ., ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι ἔχουν δύο θέματα, ὡς λέων—λέοντ-ος κλπ.

§ 69. Τινὰ ἐκ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τριτοκλίτων οὐσιαστικῶν δὲν λαμβάνουν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ταῦτα λέγονται **ἀκατάκληκτα**, τὰ δὲ ἄλλα **καταληκτικά**. Πάντα δὲ τὰ οὐδέτερα εἶναι **ἀκατάκληκτα**.

Α'. ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

§ 70 **Καταλήξεις συμφωνολήκτων.**

Ἀρσενικ. καὶ **θηλυκ.**

Οὐδέτ.

Ἐνικ. ἀριθ.	Πληθυντ. ἀριθ.	Ἐνικ. ἀριθ.	Πληθ. ἀριθ.
ὀνομ. —ς	ἢ οὐδεμία —ες	—	—α
γεν. —ος	—ων	—ος	—ων
δοτ. —ι	—σι (ξι, ψι)	—ι	—σι
αἰτ. —α	—ας	—	—α
κλητ. —ς	ἢ οὐδεμία —ες	—	—α

§ 71. Αἱ καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως *ι* (δοτ. ἐνικ.) *α* (αἰτ. ἐνικ.), *σι* (δοτ. πληθ.) καὶ *ας* (αἰτ. πληθ.) εἶναι πάντοτε βραχεῖαι· δηλαδή αἱ καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως, αἱ ἔχουσai δίχρονον, ἔχουν τὸ δίχρονον πάντοτε βραχύ.

1. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα

§ 72. Οὕτω καλοῦνται τὰ ὀνόματα, τὰ ἔχοντα χαρακτη-
ρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ) ἢ χειλικὸν (π, β, φ) σύμφωνον. Εἶναι δὲ
γένους ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ μόνον.

Κλίσις τῶν ὀνομάτων τούτων.

Ἑνικός ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ὁ	ὄνυξ	ἡ	φλόξ	ὁ	κώνωψ	ἡ	φλέψ
γεν.	τοῦ	ὄνυχος	τῆς	φλογός	τοῦ	κώνωπος	τῆς	φλεβός
δοτ.	(τῷ	ὄνυχι)	(τῇ	φλογί)	(τῷ	κώνωπι)	(τῇ	φλεβί)
αἰτ.	τὸν	ὄνυχας	τὴν	φλόγα	τὸν	κώνωπα	τὴν	φλέβα
κλητ.	ὦ	ὄνυξ	ὦ	φλόξ	ὦ	κώνωψ	ὦ	φλέψ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ὄνομ.	οἱ	ὄνυχες	αἱ	φλόγες	οἱ	κώνωπες	αἱ	φλέβες
γεν.	τῶν	ὀνύχων	τῶν	φλογῶν	τῶν	κωνώπων	τῶν	φλεβῶν
δοτ.	(τοῖς	ὄνυξι	(ταῖς	φλοξί)	(τοῖς	κώνωπι)	(ταῖς	φλεψί)
αἰτ.	τούς	ὄνυχας	τάς	φλόγας	τούς	κώνωπας	τάς	φλέβας
κλητ.	ὦ	ὄνυχες	ὦ	φλόγες	ὦ	κώνωπες	ὦ	φλέβες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 73. α) Ὅταν ὁ οὐρανικὸς χαρακτηρ εὐρεθῇ πρὸ κατα-
λήξεως ἀρχομένης ἀπὸ *σ* (ὀνομαστ. καὶ κλητ. ἐνικοῦ καὶ δοτ.
πληθυντικοῦ), ἐνοῦται μετὰ τοῦ *σ* εἰς *ξ*. Οὕτω κόρακ—ς=κό-
ραξ (πρβλ. § 35).

Ὁ δὲ χειλικὸς χαρακτηρ ἐνοῦται μετὰ τοῦ *σ* εἰς *ψ*. Οὕ-
τω κώνωπ—ς=κώνωψ, κώνωπ—σι=κώνωψι (πρβλ. § 36).

β) Ἡ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι ὁμοία πρὸς
τὴν ὀνομαστικὴν.

Σημειώσεις. Ἡ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων τούτων ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ
εἶναι σπανιωτάτη, ἂν ὅχι ἐντελῶς ἀχρηστος.

2. Ὀδοντικόληκτα

§ 74. Ὀδοντικόληκτα λέγονται τὰ ὀνόματα τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα ὀδοντικὸν σύμφωνον (τ,δ,θ). Ἐκ τούτων ἄλλα μὲν εἶναι καταληκτικὰ ἄλλα δὲ ἀκατάληκτα (βλ. § 68).

Κλίσεις καταληκτικῶν

Ἑνικός ἀριθμός

ὄνομ.	ὁ	ἰμάς	ἡ	ἐλπὶς	ἡ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	ἰμάντος	τῆς	ἐλπίδος	τῆς	ὄρνιθος
δοτ.	(τῷ	ἰμάντι)	(τῇ	ἐλπίδι)	(τῇ	ὄρνιθι)
αἰτ.	τόν	ἰμάντα	τὴν	ἐλπίδα	τὴν	ὄρνιθα
κλητ.	ὦ	ἰμάς	ὦ	ἐλπὶς	ὦ	ὄρνις

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ	ἰμάντες	αἱ	ἐλπίδες	αἱ	ὄρνιθες
γεν.	τῶν	ἰμάντων	τῶν	ἐλπίδων	τῶν	ὄρνιθων
δοτ.	(τοῖς	ἰμάσι)	(ταῖς	ἐλπίσι)	(ταῖς	ὄρνισι)
αἰτ.	τούς	ἰμάντας	τάς	ἐλπίδας	τάς	ὄρνιθας
κλητ.	ὦ	ἰμάντες	ὦ	ἐλπίδες	ὦ	ὄρνιθες

Κλίσεις ἀκαταλήκτων.

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ	λέων	Ξενοφῶν	τὸ	κτῆμα
γεν.	τοῦ	λέοντος	Ξενοφώντος	τοῦ	κτημάτος
δοτ.	(τῷ	λέοντι)	(Ξενοφῶντι)	(τῷ	κτηματι)
αἰτ.	τόν	λέοντα	Ξενοφῶντα	τὸ	κτῆμα
κλητ.	ὦ	λέον	Ξενοφῶν	ὦ	κτημα

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ	λέοντες	τὰ	κτῆματα
γεν.	τῶν	λεόντων	τῶν	κτημάτων
δοτ.	(τοῖς	λέουσι)	(τοῖς	κτημασι)
αἰτ.	τούς	λέοντας	τὰ	κτῆματα
κλητ.	ὦ	λέοντες	ὦ	κτῆματα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 75. α') Ἐὰν ὁ ὀδοντικός χαρακτῆρ εὐρεθῇ πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ σ, ἀποβάλλεται π. χ. πατρίδ -ς=πατρίς, τάπητ -ς=τάπης, σφραγίδ -ς=σφραγὶς κλπ. Ἐὰν δὲ πρὸ

τοῦ ὀδοντικοῦ χαρακτηῖρος ὑπάρχει *ν*, ἐὰν δηλ. τὸ θέμα λήγῃ εἰς *ντ*, *νδ*, *νθ*, τότε ἀποβάλλονται καὶ τὰ δύο σύμφωνα πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ *σ*, συγχρόνως δὲ γίνεται ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις τοῦ ἐναπομένοντος φωνήεντος (βλ. § 38). π. χ. ἱμάς (ἱμάντ -σι) ἱμᾶσι, ἀνδριάς (ἀνδριάντ -σι) ἀνδριᾶσι.

β') Τὰ βαρύτενα ὀδοντικόληκτα εἰς -ις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶχον κατάληξιν -ν ἀντὶ -α εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὴν ἔριν, τὴν ὄρνιν, τὴν νεᾶνιν κλπ., ἀλλ' εἰς τὴν νέαν ἔχουν κατάληξιν -α, τὴν ἔριδα, τὴν ὄρνιθα, τὴν νεάνιδα κλπ. τὸ ὄνομα *χάρις* διατηρεῖ τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν, *τὴν χάριν*.

γ') Τὰ ἀκατάληκτα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα λήγει εἰς -οντ, ὡς γέροντ-, λεοντ-, σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν ἐκ θέματος εἰς -ωντ. π. χ. γέροντ-, γέρωντ-, γέρων. Ἡ κλητικὴ δὲ τῶν ὀνομάτων τούτων σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος π. χ. ᾧ γέρον, ᾧ λέον κλπ.

Σημειώσεις. Τὸ ὄνομα *παῖς* κλίνεται ὡς ἑξῆς: ὁ παῖς, τοῦ παιδός, (τῷ παιδί,) τὸν παῖδα, ᾧ παῖ. Οἱ παῖδες, τῶν παίδων, (τοῖς παισὶ), τοὺς παῖδας, ᾧ παῖδες.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

§ 76. **Κανὼν 1ος.** Τὰ λήγοντα εἰς -ως γεν. -ωτος ὀδοντικόληκτα οὐσιαστικὰ φυλάσσουν τὸ *ω* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, ἥτοι εἶναι μονόθεμα π. χ. γέλως- γέλωτος, ἰδρῶς- ἰδρῶτος κλπ.

Κανὼν 2ος. Τὰ λήγοντα εἰς -ων γεν. -ω(ο)ντος ὀδοντικόληκτα οὐσιαστικὰ φυλάσσουν τὸ *ω* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις ἐὰν εἶναι συνηρημένα, ἄλλως τὸ *ω* τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις τὸ τρέπουν εἰς *ο* π. χ. Ξενοφῶν—Ξενοφῶντος, Ἀντιφῶν—Ἀντιφῶντος, ἀλλὰ γέρων—γέροντος, λέων—λέοντος.

Κανὼν 3ος. Τὰ λήγοντα εἰς -μα οὐδέτερα ἔχουν τὸ *α*

πάντοτε βραχὺ (βλ. § 62, γ'). π. χ. τὸ κτῆμα, μνῆμα, βλῆμα, βῆμα, δεῖγμα, δρᾶμα, χρῆμα, ῥῆμα, χρῖσμα κλπ.

Κανὼν 4ος (τονισμού). Τὰ λήγοντα εἰς **-ις** γεν. **-ιδος** ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης βραχὺ· π. χ. πατεῖς -πατρίδος, ἐφημεῖς -ἐφημερίδος κλπ. Ὀνόματά τινα ὁμῶς ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγοῦσης μακρόν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: **ἀψίς, βαλβίς, βλεφαρίς, κηλίς, κνημίς, κρηπίς, νησίς, σφραγίς καὶ χειρίς**. Ἐπομένως ἀψίδος, βαλβίδος, σφραγίδος, νησίδος κλπ.

3. Ὑग्रόληκτα.

§ 77. Ὑग्रόληκτα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ ὑπάρχουν μετὰ χα-
ρακτηῖρα μόνον **ν**, ἀρσενικοῦ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου γένους.

Κλίσις ὑग्रόληκτων

Ἑνικός ἀριθμὸς

ὀνομ.	ὁ	ρήτωρ	κλητῆρ	ἄηρ
γεν.	τοῦ	ρήτορος	κλητῆρος	ἄερος
δοτ.	(τῷ	ρήτορι)	(κλητῆρι)	(ἄερι)
αἰτ.	τόν	ρήτορα	κλητῆρα	ἄερα
κλητ.	ὦ	ρήτορ	κλητῆρ	ἄηρ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ὀνομ.	οἱ	ρήτορες	κλητῆρες	ἄερες
γεν.	τῶν	ρητόρων	κλητῆρων	ἄερων
δοτ.	(τοῖς	ρήτορσι)	(κλητῆρσι)	(ἄερσι)
αἰτ.	τούς	ρήτορας	κλητῆρας	ἄερας
κλητ.	ὦ	ρήτορες	κλητῆρες	ἄερες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 78. α) Ἡ κλητικὴ τῶν βαρυτόνων εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα π. χ. ὦ ρῆτορ, ὦ πρᾶκτορ κλπ. Τῶν δὲ ὀξυτόνων ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν π. χ. ὦ κλητῆρ, ὦ ἄηρ κλπ.

Σημείωσις.—Τὸ ὄνομα σωτήρ ἔχει κλητικὴν ὦ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα μάρτυς κλητικὴν ὦ μάρτυς παρὰ τὸν κανόνα.

β) Οὐδέτερα ὀνόματα εἶναι μερικὰ εἰς —**αρ**, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ συνηθέστερα **τὸ νέκταρ** καὶ **τὸ ἔαρ**, κλινόμενα ὡς

ἐξῆς μόνον εἰς τὸν ἐνικόν. Τὸ ἔαρ, τοῦ ἔαρος, (τῷ ἔαρι), τὸ ἔαρ, ὃ ἔαρ.

γ) Τὰ λήγοντα εἰς —*ῆρ* εἶναι μονόθεμα, διπλόθεμα δὲ μόνον τὰ ὀνόματα *ἄῆρ*, *αἰθῆρ* καὶ *ἄστηρ* καὶ τὰ *συγκοπτόμενα*.

δ) (κανὼν ὀρθογραφ.) Τὰ λήγοντα εἰς —*ωρ* τρέπουν τὸ *ω* εἰς *ο* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν, ἥτοι ρήτωρ ορος, αὐτοκράτωρ-ορος, κοσμήτωρ-ορος, πράκτωρ-ορος κλπ. Ἐξαιροῦνται καὶ διατηροῦν τὸ *ω* παντοῦ μερικὰ ξενικὰ ὀνόματα, ὡς δικτάτωρ-ωρος (καὶ δικτάτορος), πραι-τωρ-ωρος, πάστωρ-ωρος, Βίκτωρ ωρος κλπ.

Υγρόληκτα συγκοπτόμενα

§ 79. Ὅμοιος διπλόθεμα εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς ὑγρόληκτα *πατήρ*, *μήτηρ*, *θυγάτηρ*, *ἄνῆρ* καὶ *γαστήρ*. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα συγκόπτουν, ἥτοι ἀποβάλλουν τὸ *ε* τῆς παραληγουσῆς ἐκ τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἐκ τῆς δοτικῆς τοῦ πληθυντικοῦ λέγονται συγκοπτόμενα.

Κλίσις τῶν συγκοπτομένων

	Ἐνικός ἀριθμὸς			Πληθυντικός ἀριθμὸς		
ὀνόμ.	ὁ	πατήρ	ὁ νῆρ	οἱ	πατέρες	ἄνδρες
γεν.	τοῦ	πατρὸς	ἀνδρὸς	τῶν	πατέρων	ἀνδρῶν
δοτ.	(τῷ	πατρὶ)	(ἀνδρὶ)	(τοῖς	πατράσι)	(ἀνδράσι)
αἰτ.	τὸν	πατέρα	ἄνδρα	τούς	πατέρας	ἄνδρας
κλητ.	ὦ	πάτερ	ἄνερ	ὦ	πατέρες	ἄνδρες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 80. α) Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *ε*, ἀναπτύσσεται *α* εἰς τὴν παραλήγουσαν π.χ. πατέρ-σι, πατρ-σι, πατράσι, ὁμοίως μητράσι, θυγατράσι, γαστράσι.

β) Κατὰ τὰ συγκοπτόμενα σχηματίζει δοτικὴν πληθυντικοῦ εἰς —*άσι* καὶ τὸ ὄνομα *ἄστηρ*, *ἀστράσι*.

γ) Τὸ ὄνομα *ἄνῆρ* συγκόπτει τὸ *ε* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις καὶ τῶν δύο ἀριθμῶν, πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ.

ἐπιπροσθέτως δὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀποβαλλομένου ε ἀνα-
πτύσσεται τὸ δ χάριν εὐφωνίας π.χ. ἀνέρ-ος, ἀνρ ός, ἀν-
δρός.

δ) Τὰ συγκοπτόμενα σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ἐκ τοῦ
ἀσθενοῦς θέματος καὶ ἀναβιβάζουν καὶ τὸν τόνον· ἦτοι ᾧ
πάτερ, μῆτερ, θύγατερ, ἄνερ, πλὴν ὅμως ᾧ γαστήρ.

ε) Τὸ συγκοπτόμενον τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἡ **Δημήτηρ**
εἰς τὴν νέαν ἐγένετο **ιδιόκλητον**, ἡ Δήμητρα, τῆς Δήμητρας.

4. Ἑνρινόληκτα

§ 81. Ἑνρινόληκτα λέγονται τὰ ἔχοντα χαρακτηρισ-
τικόν (μόνον ν)· εἶναι δὲ γένους ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ.

Κλίσεις ἐνρινολήκτων ἀρσενικῶν

Ἑνικός ἀριθμός

Ἑνικός ἀριθμός	Ἑνικός ἀριθμός	Ἑνικός ἀριθμός	Ἑνικός ἀριθμός	Ἑνικός ἀριθμός	Ἑνικός ἀριθμός
ὄνομ.	ὁ	αἰών	κηφὴν	λιμήν	Ἀκαρνάν
γεν.	τοῦ	αἰῶνος	κηφῆνος	λιμένος	Ἀκαρνᾶνος
δοτ.	(τῷ	αἰῶνι)	(κηφῆνι)	(λιμένι)	(Ἀκαρνᾶνι)
αἰτ.	τὸν	αἰῶνα	κηφῆνα	λιμένα	Ἀκαρνᾶνα
κλητ.	ᾧ	αἰῶν	κηφῆν	λιμήν	Ἀκαρνάν

Πληθυντικός ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
ὄνομ.	οἱ	αἰῶνες	κηφῆνες	λιμένες	Ἀκαρνᾶνες
γεν.	τῶν	αἰώνων	κηφῆνων	λιμένων	Ἀκαρνάνων
δοτ.	(τοῖς	αἰῶσι)	(κηφῆσι)	(λιμέσι)	(Ἀκαρνᾶσι)
αἰτ.	τούς	αἰῶνας	κηφῆνας	λιμένας	Ἀκαρνᾶνας
κλητ.	ᾧ	αἰῶνας	κηφῆνες	λιμένες	Ἀκαρνᾶνες

Κλίσεις θηλυκῶν.

Ἑνικός Ἀριθμός

Πληθυντικός ἀριθμός

Ἑνικός Ἀριθμός	Ἑνικός Ἀριθμός	Ἑνικός Ἀριθμός	Ἑνικός Ἀριθμός	Ἑνικός Ἀριθμός	Ἑνικός Ἀριθμός
ὄνομ.	ἡ	εἰκὼν	ἄκτις	αἶ εἰόνες	ἄκτινες
γεν.	τῆς	εἰκόνας	ἄκτινος	τῶν εἰκόνων	ἄκτινων
δοτ.	(τῇ	εἰκόνι)	(ἄκτινι)	(ταῖς εἰκόσι)	(ἄκτισι)
αἰτ.	τὴν	εἰκόνα	ἄκτινα	τάς εἰκόνας	ἄκτινας
κλητ.	ᾧ	εἰκὼν	ἄκτις	ᾧ εἰκόνες	ἄκτινες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 82. α') Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς -ων καὶ -ην ἄλλα μὲν

εἶναι μονόθεμα, ὡς ἀγών-ἀγῶνος, κηφήν-κηφήνος, ἄλλα δὲ διπλόθεμα, ὡς χελιδών-χελιδόνος, ποιμήν-ποιμένος.

β') Εἰς τὰ διπλόθεμα ἢ ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἐν μέρει ἢ κλητική σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος, αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς.

γ') Ὁ χαρακτηρ *ν* ὅταν εὗρεθῇ πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ *σ* ἀποβάλλεται (προβλ. § 39, δ'). π. χ. ἀκτίν-ς = ἀκτίς, ποιμέν-σι = ποιμέσι κλπ.

δ') Ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν ὀξύτόνων εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, τῶν δὲ διπλοθέμων βαρυτόνων ὁμοία πρὸς τὸ ἀσθενές θέμα π. χ. ὁ ἀγών-ὦ ἀγών, ὁ γείτων-ὦ γεῖτον κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 83. **Κανὼν 1ος.** Τὰ λήγοντα εἰς *-ις* γεν. *-ῖνος* καὶ *-ῖν* γεν. *-ῖνος* ἔχουν τὸ *ι* τῆς παραληγοῦσης πάντοτε μακρόν. π. χ. ἀκτίνος, Σαλαμῖνος Ἐλευσίνος, ὠδίνος, δελφίνος κλπ. (ἀλλὰ *τίς -τίνος*).

Κανὼν 2ος. Ὅμοίως τὰ λήγοντα εἰς *-αν* γεν. *-ᾶνος* ἔχουν πάντοτε τὸ *α* τῆς παραληγοῦσης μακρόν. π. χ. παιᾶνος, μεγιστᾶνος, τιτᾶνος. Ἀκαρνᾶνες, Εὐρυτᾶνες κτλ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ.

§ 84. Τὰ λήγοντα εἰς *-ων* χωρίζονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **ὀξύτονα** καὶ **παροξύτονα** καὶ ἀκολουθοῦν κατὰ τὴν κλίσιν τοὺς ἑξῆς κανόνας :

α') Ὀξύτονα εἰς *-ων*

Κανὼν 1ος. α') Τὰ ἀρσενικὰ **ὀξύτονα** φυλάσσουν τὸ *ω* εἰς ὅλας τὰς πτώσεις π. χ. ἀγών-ῶνος, ἐλαιών-ῶνος, κυκλὼν ῶνος, κοιτῶν-ῶνος κλπ.

Ἐξαιροῦνται καὶ τρέπουν τὸ *ω* εἰς *ο* εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς πτώσεις (πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ) τὰ ὀνόματα: **κανών, κηδεμών, ἡγεμών** καὶ **Στρυμών**, ὡς καὶ τινὰ ἐθνικά, Μακεδών-όνος κλπ.

β') Τὰ **θηλυκὰ ὀξύτονα** τρέπουν τὸ **ω** εἰς **ο** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις (πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ). π.χ. ἀηδῶν-όνος σιαγῶν-όνος, χιών-όνος κλπ.

Σημείωσις : Ξενικά τινα θηλυκὰ ὀνόματα πόλεων φυλάσσουν τὸ **ω**, ὡς Βαβυλῶν-ῶνος, Σιδῶν-ῶνος, Σικυῶν-ῶνος, ἀλλὰ Καρχηδῶν-όνος.

β') **Παροξύτονα εἰς -ων.**

Κανὼν 2ος. Τὰ **παροξύτονα** εἰς **-ων** τρέπουν τὸ **ω** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις εἰς **ο** π.χ. ἄξων -ονος, γείτων -ονος, πνεύμων -ονος, ἐπιστήμων -ονος, τέκτων -ονος, βραχίων -ονος, δαίμων -ονος κλπ.

Ἐκ τούτων ἐξαιροῦνται καὶ διατηροῦν τὸ **ω** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις ὅσα εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ἔχουν ἀντικαταστήσει τὸ **ω** διὰ τοῦ **ου** π.χ. σάπων (σαπούνι) -ονος, ρώθων (ρουθούνι) -ονος, πώγων (πηγούνι) -ονος, κώδων (κουδούνι) -ονος κλπ.

Κανὼν 3ος. Ἐπίσης φυλάσσουν τὸ **ω** καὶ τὰ ἐξῆς ὀνόματα : καύσων -ονος, κλύδων -ονος, καὶ τινα ἀρχαῖα κύρια ὀνόματα, ὡς Πλάτων -ονος, Σόλων -ονος, Ἀπόλλων -ονος, Κρίτων -ονος, Ἴων -ονος, Λάκων -ονος καὶ τὸ ὄνομα Βύρων -ονος.

5. Σιγμόληκτα.

§ 85. **Σιγμόληκτα** λέγονται τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα **σ**, εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδέτερα εἰς **-ος** καὶ τινα ἀρσενικά κύρια εἰς **-ης**, τὰ ὅποια εἶναι σύνθετα μὲ β' συνθετικὸν οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς **-ος** π.χ. Σωκράτης (κράτος), Ἀριστοτέλης (τέλος), Περικλῆς (κλέος) κλπ.

§ 86. **Κλίσις ἀρσενικῶν.**

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ Δημοσθένης	Περικλῆς
γεν.	τοῦ Δημοσθένους	Περικλέους
δοτ.	(τῷ Δημοσθένει)	(Περικλεῖ)
αἰτ.	τὸν Δημοσθένη(ν)	Περικλέα
κλητ.	ὦ Δημοσθένη	Περικλεῖ

§ 87. Κλίσις οὐδετέρων.

Ἑνικός ἀριθμός			
Ὄνομ.	τὸ ἔθνος	στήθος	μήκος
γεν.	τοῦ ἔθνους	στήθους	μήκους
δοτ.	(τῷ ἔθνει)	(στήθει)	(μήκει)
αἰτ.	τὸ ἔθνος	στήθος	μήκος
κλητ.	ὦ ἔθνος	στήθος	μήκος

Πληθυντικός ἀριθμός			
Ὄνομ.	τὰ ἔθνη	στήθη	μήκη
γεν.	τῶν ἔθνων	στηθῶν	μηκῶν
δοτ.	(τοῖς ἔθνεσι)	(στήθεσι)	(μήκεσι)
αἰτ.	τὰ ἔθνη	στήθη	μήκη
κλητ.	ὦ ἔθνη	στήθη	μήκη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 88. α') Τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι πάντα ἀκατάληκτα, τὰ μὲν ἀρσενικά διπλόθεμα μὲ θέμα ἰσχυρὸν εἰς -**ησ** καὶ ἀσθενὲς εἰς -**εσ**, τὰ δὲ οὐδέτερα μονόθεμα μὲ θέμα εἰς **εσ**. Ἡ ὀνομαστική τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν ἀρσενικῶν σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος, τῶν δὲ οὐδετέρων ἐκ τοῦ θέματος εἰς -**εσ** διὰ τῆς τροπῆς τοῦ **ε** εἰς **ο**. Οὕτω θέμ. γενεσ- ὀνομ. τὸ γένος κλπ.

β') Ὁ χαρακτήρ **σ** εὗρισκόμενος μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ κατόπιν ἐπακολουθεῖ συναίρεσις τῶν φωνηέντων ὥς ἑξῆς: **ε+ο=ου** (βέλεσ -ος, βέλε -ος, βέλους), **ε+ι=ει** (βέλεσ -ι, βέλε -ι, βέλει), **ε+α=η** (βέλεσ -α, βέλε -α, βέλη) καὶ **ε+ω=ω** (βελέσ -ων, βελέ -ων, βελῶν).

γ') Ἐκ τῶν ἀρσενικῶν τὰ λήγοντα εἰς -**κλῆς**, εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ **ε+α** συναιροῦν εἰς **α**, διότι προηγεῖται ἄλλο **ε**. Οὕτω τὸν Περικλέεσ -α, Περικλέα, Ἡρακλέα, Σοφοκλέα κλπ., τὰ δὲ παροξύτονα σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν καὶ κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν εἰς—**ην**. π.χ. τὸν Σωκράτη καὶ Σωκράτην, Δημοσθένη καὶ Δημοσθένην κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ κλητικὴ τῶν κυρίων ὀνομάτων ἐσχηματίζετο

ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος μετ' ἀνοβιβασμοῦ τοῦ τόνου. π. χ. ὦ Δημόσθενες, ὦ Περίκλεις κλπ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὅμως ἡ κλητική λήγει εἰς — η. π. χ. Κύριε Περικλῆ, Ἀριστοφάνη, Διογένη κλπ.

Σημείωσις 2. Τὰ ἀρσενικά, ὡς κύρια ὀνόματα δὲν ἔχουν πληθυντικόν. Ἐνίοτε ὅμως χάριν ἐμφάσεως σχηματίζουν καὶ ταῦτα πληθυντικόν, τὰ μὲν βαρύτερα κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, οἱ Σωκράται, τῶν Σωκρατῶν κλπ. τὰ δὲ περισπώμενα κατὰ τὴν τρίτην, οἱ Ἡρακλεῖς, τῶν Ἡρακλείων κλπ.

δ') Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τὰ εἰς -ος οὐδέτερα ἀπλοποιοῦν τὸ διπλοῦν σ. π. χ. γένεσ-σι, γένεσι, ἀνθεσ-σι, ἀνθεσι κλπ.

ε') Μερικὰ ἐκ τῶν εἰς -ος οὐδετέρων εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μένουσιν ἀσυναίρετα. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: τὸ ἄνθος—τῶν ἀνθῶν, τὸ χεῖλος—τῶν χειλέων καὶ τὸ ὄρος—τῶν ὀρέων.

Οὐδέτερα εἰς -ας

§ 89. Τὰ οὐδέτερα εἰς—ας ἀνήκουν εἰς τὰ σιγμόληκτα, ὡς κρέας θέμ. κρέας—, πέρας θέμ. πέρας—κλπ. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: τὸ κρέας, τὸ τέρας, τὸ γῆρας, τὸ πέρας καὶ τὸ κέρας.

Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὅμως ταῦτα κλίνονται κατὰ τὰ ὀδοντικόληκτα, ὡς ἐξῆς: τὸ κρέας, τοῦ κρέατος, (κρέατι), τὸ κρέας, ὃ κρέας. Τὰ κρέατα, τῶν κρεάτων, (τοῖς κρέασι), τὰ κρέατα, ὃ κρέατα.

Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ λοιπὰ.

Β'. ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ

§ 90. Καταλήξεις φωνηεντολήκτων.

Ἄρσεν. καὶ θηλυν.

Οὐδέτ.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ. —ς ἢ οὐδεμία

—

γεν. —ος (ως)

—ος (—ως)

δοτ. —ι (ε+ι=ει, ο+ι=οι)

—ι

αιτ. —ν (—α)

—

κλητ. —ς ἢ οὐδεμία

—

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ. —ες (ε+ες=εις)	—α (ε+α=η)
γεν. —ων	—ων
δοτ. —σι	—σι
αἰτ. —ας (—εις, —ς)	—α
κλητ. —ες (ε+ες=εις)	—α

§ 91. Τὰ φωνηεντόληκτα τῆς τρίτης κλίσεως λήγουν εἰς —*ις* γεν. εως, —*ευσ* γεν. —εως, —*υς* γεν. —υος (καὶ -εως), —*ως* γεν. —ωος καὶ —*ώ* γεν. οὔς.

1. Τὰ εἰς *-ις* γεν. *-εως*

§ 92. *Κλίσις τῶν εἰς -ις γεν. -εως.*

Ἑνικός ἀριθμός

ὄνομ. ὁ	ὄφις	ἡ	γνώσις	πρᾶξις	κίνησις
γεν. τοῦ	ὄφεως	τῆς	γνώσεως	πράξεως	κινήσεως
δοτ. (τῷ	ὄφει)	(τῇ	γνώσει)	(πράξει)	(κινήσει)
αἰτ. τὸν	ὄφιν	τὴν	γνώσιν	πρᾶξιν	κίνησιν
κλητ. ὦ	ὄφι	ὦ	γνώσι	πρᾶξι	κίνησι

Πληθυντικός ἀριθμός

ὄνομ. οἱ	ὄφεις	αἱ	γνώσεις	πράξεις	κινήσεις
γεν. τῶν	ὄφεων	τῶν	γνώσεων	πράξεων	κινήσεων
Δοτ. (τοῖς	ὄφεισι)	(ταῖς	γνώσεσι)	(πράξεσι)	(κινήσεσι)
Αἰτ. τοὺς	ὄφεις	τάς	γνώσεις	πράξεις	κινήσεις
κλητ. ὦ	ὄφεις	ὦ	γνώσεις	πράξεις	κινήσεις

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 93. α') Ὁ χαρακτήρ *ι* ὑπάρχει εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ, εἰς τὰς ἄλλας δὲ πτώσεις χαρακτήρ εἶναι τὸ *ε*.

β') Ὁ χαρακτήρ *ε*, ἐὰν εὔρεθῇ πρὸ καταλήξεως *ι* καὶ *ε*, συναιρεῖται εἰς *ει*· π. χ. πόλει—πόλει, πόλε-ες, πόλεις κλπ.

γ') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν *-ως* εἰς δὲ τὴν αἰτιατικὴν κατάληξιν *-ν*.

δ') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ λήγει εἰς *-ι*· π. χ. κύριε Πρύ-
τανι.

ε') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν καίτοι ἡ λήγουσα εἶναι μακρά.

στ') Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

ζ') (Κανὼν τονισμοῦ). Τὰ λήγοντα εἰς *-ις* ἔχουν τὸ *ι* πάντοτε βραχύ· π. χ. γνῶσις, δρᾶσις, καῦσις, κλῆσις, θραῦσις, θλίψις, πρᾶξις κλπ.

2. Τὰ εἰς *-εως* γεν. *-εως*.

§ 94. Κλίσις τῶν εἰς *-εως* γεν. *-εως*.

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ βασιλεὺς	ἱερεὺς	γραφεὺς
γεν.	τοῦ βασιλέως	ἱερέως	γραφέως
δοτ.	(τῷ βασιλεῖ)	(ἱερεῖ)	(γραφεῖ)
αἰτ.	τὸν βασιλέα	ἱερέα	γραφέα
κλητ.	ὦ βασιλεῦ	ἱερεῦ	γραφεῦ

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ βασιλεῖς	ἱερεῖς	γραφεῖς
γεν.	τῶν βασιλέων	ἱερέων	γραφέων
δοτ.	(τοῖς βασιλεῦσι)	(ἱερεῦσι)	(γραφεῦσι)
αἰτ.	τούς βασιλεῖς	ἱερεῖς	γραφεῖς
κλητ.	ὦ βασιλεῖς	ὦ ἱερεῖς	γραφεῖς

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 95. α') Εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν *-ως*, εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν *-α* καὶ εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ κατάληξιν *-εις* (ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν). Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ εἶχον καὶ κατάληξιν *-ας*.

β') Ἡ κλητικὴ σχηματίζεται ἐκ μόνου τοῦ θέματος καὶ περισπᾶται· π. χ. ὦ γραφεῦ, ἀποστολεῦ κλπ.

3. Τὰ εἰς *-υς* γεν. *-έως*.

§ 96. Τέσσαρα ὀνόματα ἐκ τῶν ἐχόντων χαρακτηριστὰ *υ*, τὰ *ἄστυ*, *πῆχυς*, *πέλεκυς* καὶ *πρέσβυς*, δὲν κλίνονται ὅπως

ὅλα τὰ ἔχοντα χαρακτηῖρα **ν**, ἀλλὰ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς ὅλον τὸν πληθυντικὸν κλίνονται κατὰ τὰ εἰς **-ις** γεν. **-έως**.

	Ἑνικός ἀριθμός		Πληθυντικός ἀριθμός	
Ὄνομ.	ὁ πῆχυς	τὸ ἄστν	οἱ πῆχεις	τὰ ἄστη
γεν.	τοῦ πῆχεως	τοῦ ἄστεως	τῶν πῆχεων	τῶν ἄστεων
δοτ.	(τῷ πῆχει)	(τῷ ἄστει)	(τοῖς πῆχεσι)	(τοῖς ἄστεσι)
αἰτ.	τὸν πῆχυν	τὸ ἄστν	τοὺς πῆχεις	τὰ ἄστη
κλητ.	ὦ πῆχυν	ὦ ἄστν	ὦ πῆχεις	ὦ ἄστη

Σημειώσεις. Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ ἕτερα δύο.

4. Τὰ εἰς **-υς** γεν. **-υος**.

§ 97. Κλίσις τῶν εἰς **-υς** γεν. **-υος**.

	Ἑνικός ἀριθμός			
Ὄνομ.	ὁ στάχυς	ἰχθύς	ἡ ἰσχύς	δρυς
γεν.	τοῦ στάχους	ἰχθύος	τῆς ἰσχύος	δρυός
δοτ.	(τῷ στάχυϊ)	(ἰχθύϊ)	(τῇ ἰσχύϊ)	(δρυϊ)
αἰτ.	τὸν στάχυν	ἰχθύν	τὴν ἰσχύν	δρυν
κλητ.	ὦ στάχυν	ἰχθύν	ὦ ἰσχύ	δρυν

	Πληθυντικός ἀριθμός			
Ὄνομ.	οἱ στάχυες	ἰχθύες	αἱ ἰσχύες	δρύες
γεν.	τῶν σταχύνων	ἰχθύων	τῶν ἰσχύων	δρυνών
δοτ.	(τοῖς στάχυσι)	(ἰχθύσι)	(ταῖς ἰσχύσι)	(δρυσὶ)
αἰτ.	τοὺς στάχυν	ἰχθύν	τὰς ἰσχύς	δρύν
κλητ.	ὦ στάχυες	ἰχθύες	ὦ ἰσχύες	δρύες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 98. α') Ὁ χαρακτηρ **ν** φυλάσσεται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις.

β') Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ στερεῖται καταλήξεως, ὦ στάχυν, ὦ ἰχθύν κλπ.

γ') Εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν —**ν** εἰς δὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ —**νς**, ἀλλὰ τὸ **ν** πρὸ τοῦ **ς** ἀποβάλλεται (βλ. § 39 δ'). καὶ γίνεται χρονικὴ ἔκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέως **υ** εἰς μακρόν. π.χ. τοὺς ἰχθύ-νς, ἰχθύς.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 99. **Κανὼν 1ος.** Τὰ μονοσύλλαβα εἰς *υς* ἔχουν τὸ *υ* μακρὸν καὶ περισπῶνται εἰς ὅλους τοὺς μονοσυλλάβους τύπους. π. γ. ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, ἡ δρυς, τὴν δρυῖν κλπ.

Κανὼν 2ος. Τὰ πολυσύλλαβα εἰς—*υς* ἔχουν τὸ δίχρονον βραχὺ καὶ ἐπομένως, ὅταν τονίζωνται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὀξύνονται. π. γ. ἡ κλιτύς, ἡ ἰσχὺς, ὁ πῆχυς κλπ.

Κανὼν 3ος. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ ὅταν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπᾶται (βλ. § 98 γ'). π. γ. τοὺς ἰχθύς, τὰς κλιτύς κλπ.

5. Τὰ εἰς -ως γεν. -ωος

§ 100. κλίσις τῶν εἰς -ως γεν. -ωος

	Ἑνικός ἀριθμός	πληθυντικός ἀριθμ.
Ὄνομ.	ὁ ἥρως Μίνως	οἱ ἥρωες
γεν.	τοῦ ἥρωος Μίνωος	τῶν ἡρώων
δοτ.	(τῷ ἥρωϊ) (Μίνωϊ)	(τοῖς ἥρωσι)
αἰτ.	τὸν ἥρωα Μίνωα	τοὺς ἥρωας
κλητ.	ὦ ἥρωες Μίνως	ὦ ἥρωες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α'). Ἡ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τούτων εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

β'). Εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ ἔχουν κατάληξιν—*α*, εἰς δὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ κατάληξιν *-ας*.

6. Τὰ εἰς -ὦ γεν. -οῦς.

§ 101. Τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι γένους θηλυκοῦ, κλινόμενα εἰς τὸν ἑνικὸν ἀριθμὸν.

Ὄνομ.	ἡ	ἡχώ	πειθῶ	φειδῶ
γεν.	τῆς	ἡχοῦς	πειθοῦς	φειδοῦς
δοτ.	(τῇ	ἡχοϊ)	(πειθοϊ)	(φειδοϊ)
αἰτ.	τὴν	ἡχώ	πειθῶ	φειδῶ
κλητ.	ὦ	(ἡχοϊ)	(πειθοϊ)	(φειδοϊ)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α') Ἡ αἰτιατικὴ καίτοι προέρχεται ἐκ συναιρέσεως ὀξύνεται τὴν ἡχόα—ώ, πειθόα—ώ, φειδόα—ώ κλπ. παρὰ τὸν κανόνα (πρβλ § 23 α'. καὶ 30 α').

Σημείωσις. Τὰ εἰς -οῦς καὶ -αῦς τῆς ἀρχαίας εἶναι σπανιώτατα εἰς τὴν νέαν· μᾶλλον σύνθηες τὸ ὄνομα βοῦς, κλινόμενον ὡς ἐξῆς : ὁ βοῦς, τοῦ βοός, τὸν βοῦν. Οἱ βόες, τῶν βοῶν, τοὺς βοῦς.

Ἀνώμαλα οὐσιαστικὰ τρίτης κλίσεως

§ 102. Τὰ μᾶλλον εὐχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ ἀνώμαλα οὐσιαστικὰ τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι τὰ ἐξῆς :

1) Τὸ γόνυ, τοῦ γόνατος, (τῷ γόνατι), τὸ γόνυ, ὃ γόνυ. Τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, (τοῖς γόνασι), τὰ γόνατα, ὃ γόνατα.

2) ἡ γυνή, τῆς γυναικός, (τῇ γυναικί), τὴν γυναῖκα, ὃ γύναι. Αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, (ταῖς γυναιξί), τὰς γυναῖκας, ὃ γυναῖκες.

3) Τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατος, (τῷ ἥπατι), τὸ ἥπαρ, ὃ ἥπαρ. τὰ ἥπατα, τῶν ἥπάτων, (τοῖς ἥπασι), τὰ ἥπατα, ὃ ἥπατα.

4) ἡ κλείς, τῆς κλειδός, (τῇ κλειδί), τὴν κλειδα, ὃ κλείς. Αἱ κλειδες, τῶν κλειδῶν, (ταῖς κλεισί), τὰς κλειδας, ὃ κλειδες.

5) ὁ κύων, τοῦ κυνός, (τῷ κυνί), τὸν κύνα, ὃ κύον. Οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, (τοῖς κυσί), τοὺς κύνας, ὃ κύνες.

6) Ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος, (τῷ μάρτυρι), τὸν μάρτυρα, ὃ μάρτυς. Οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, (τοῖς μάρτυσι), τοὺς μάρτυρας, ὃ μάρτυρες.

7) Τὸ ὄνειρον κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην κλίσιν, ἥτοι τοῦ ὀνείρου καὶ ὀνείρατος κλπ.

8) Τὸ ὦς, τοῦ ὠτός, (τῷ ὠτί), τὸ οῦς, ὃ οῦς. Τὰ ὦτα, τῶν ὠτων, (τοῖς ὠσί), τὰ ὦτα, ὃ ὦτα.

9) Τὸ πῦρ, τοῦ πυρός, (τῷ πυρί), τὸ πῦρ (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν). Τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, (τοῖς πυροῖς), τὰ πυρὰ (κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν).

10) Τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατος, (τῷ ὕδατι), τὸ ὕδωρ, ὃ ὕδωρ. Τὰ ὕδατα, τῶν ὑδάτων, (τοῖς ὕδασι), τὰ ὕδατα, ὃ ὕδατα.

11) Τὸ φῶς, τοῦ φωτός, (τῷ φωτί), τὸ φῶς, ὃ φῶς. Τὰ φῶτα, τῶν φώτων, (τοῖς φωσί), τὰ φῶτα, ὃ φῶτα.

12) Ἡ χεῖρ, τῆς χειρός, (τῇ χειρί), τὴν χεῖρα, ὃ χεῖρ. Αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, (ταῖς χερσί), τὰς χεῖρας, ὃ χεῖρες.

Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν τριτοκλήτων ὀνομάτων.

§ 103. α) Ἀπασαὶ αἱ κατάληξις τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἶναι αἱ αὐταί, ἐκτὸς τῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν οὐδετέρων, τὰ ὅποια ἔχουν διάφορον κατάληξιν.

β) Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως ἔχουν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν —ως τὰ ἑξῆς : 1) Τὰ εἰς —*ις* φωνηεντόληκτα, 2) τὰ εἰς —*εὐς* καὶ 3) τὰ ὀνόματα *ἄστυ*, *πῆχυς*, *πέλεκυς* καὶ *πρέσβυς*.

γ) Εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατάληξιν —*ιν* ἔχουν τὰ εἰς *ις* γεν—έως καὶ *υς* γεν—υος καὶ —εως. Ὅλα τὰ ἄλλα φωνηεντόληκτα καὶ τὰ συμφωνόληκτα ἔχουν κατάληξιν —*α*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Γενικὰ περὶ ἐπιθέτων

§ 104. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς οὐσιαστικά καὶ φανερῶνουν τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα αὐτῶν π.χ. ἐπιμελής μαθητής, λεπτὸν ὕφασμα, καθαρὸν ὕδωρ κλπ.

§ 105. Τὰ ἐπίθετα διακρίνονται εἰς τὰς ἑξῆς κατηγορίας :

α) Εἰς **τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα**, εἰς ἔχουν τρία γένη καὶ ἰδιαιτέραν κατάληξιν δι' ἕκαστον γένος, ἥτοι καὶ τρεῖς καταλήξεις π.χ. ὥραϊος, ὥραία, ὥραϊον· γλυκύς, γλυκεῖα, γλυκύ κλπ.

β) Εἰς **τριγενῆ καὶ δικατάληκτα**, εἰς ἔχουν τρία γένη καὶ δύο καταλήξεις, ἥτοι μίαν κατάληξιν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν γένος καὶ ἑτέραν διὰ τὸ οὐδέτερον· π.χ. ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον· ὁ σῶφρων, ἡ σῶφρων, τὸ σῶφρον κλπ.

γ) Εἰς **διγενῆ καὶ μονοκατάληκτα**, εἰς ἔχουν μόνον δύο γένη, τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ κοινὴν δι' ἀμφοτέρω καταλήξιν· π.χ. ὁ φυγὰς, ἡ φυγὰς· ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ κλπ.

§ 106. Τὰ ἐπίθετα κατατάσσονται εἰς τὴν δευτέραν ἢ τρίτην κλίσιν, ἀναλόγως τῆς κλίσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον γένος. Ἐὰν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον κλίνωνται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, τὸ ἐπίθετον λέγεται **δευτερόκλιτον**, εἰς δὲ κατὰ τὴν τρίτην, **τριτόκλιτον**.

§ 107. Τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, ἢ ὁποία στερεῖται ἐπιθέτων.

ΚΛΙΣΙΣ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Α'. ΔΕΥΤΕΡΟΚΛΙΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 108. Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν κλίνονται ἐπίθετα ἄσυναίρετα καὶ συνηρημένα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα καὶ τριγενῆ καὶ δικατάληκτα.

1. Ἄσυναίρετα

§ 109. Αἱ καταλήξεις τῶν ἄσυναίρετων εἶναι —ος, —α (—η), —ον καὶ —ος (ἀρσεν. καὶ θηλ.), —ον (οὐδέτ.).

Κλίσις τῶν ἀσυναιρέτων.

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	σοφός	σοφή	σοφόν	νέος	νέα	νέον
γεν.	σοφοῦ	σοφῆς	σοφοῦ	νέου	νέας	νέου
δοτ.	(σοφῶ)	(σοφῇ)	(σοφῶ)	(νέῳ)	(νέᾳ)	(νέῳ)
αἰτ.	σοφόν	σοφήν	σοφόν	νέον	νέαν	νέον
κλητ.	σοφέ	σοφή	σοφόν	νέε	νέα	νέον

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	σοφοί	σοφαί	σοφά	νέοι	νέαι	νέα
γεν.	σοφῶν	σοφῶν	σοφῶν	νέων	νέων	νέων
δοτ.	(σοφοῖς)	(σοφαῖς)	(σοφοῖς)	(νέοις)	(νέαις)	(νέοις)
αἰτ.	σοφοῦς	σοφάς	σοφά	νέους	νέας	νέα
κλητ.	σοφοί	σοφαί	σοφά	νέοι	νέαι	νέα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 110. α') Ἡ κατάληξις τοῦ θηλυκοῦ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἶναι **-η** π. χ. καλὸς-καλὴ-καλόν. Ἐὰν ὁμοῦς πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ φωνῆεν ἢ ρ, τὸ θηλυκὸν λαμβάνει κατάληξιν **-α**. π. χ. ὥραῖος-ὥραία-ὥραιον, καθαρὸς-καθαρά-καθαρόν κλπ.

β') Τὸ θηλυκὸν τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, ἀλλ' εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ δὲν τονίζεται εἰς τὴν λήγουσαν, συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα τῶν πρωτοκλίτων (βλ. § 56 α'), ἀλλὰ τονίζεται εἰς οἴαν συλλαβὴν καὶ τὸ ἀρσενικὸν π. χ. αἱ ὥραιαι ἡμέραι - τῶν ὥραιων ἡμερῶν, αἱ ἄγαι γυναῖκες-τῶν ἀγίων γυναικῶν κλπ.

§ 111. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων τῆς δευτέρας κλίσεως τριγενῇ καὶ δικατάληκτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

α.) Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν συνθέτων. π. χ. ὁ ἄγονος—ἡ ἄγονος—τὸ ἄγονον—ὁμοίως ἄδοξος, ἔνδοξος, μεγαλόψυχος, φιλόπονος, ἀθάνατος, εὐκολος, δύσκολος, εὐπιστος, βαρύθυμος, ὀξύθυμος, ἀγροΐκος, ἀλλὰ καὶ ἀντάξιος—ἀνταξία—ἀντάξιον, ἐναντίος—ἐναντία—ἐναντίον κλπ.

β'). Ἀπαντα τὰ λήγοντα εἰς—ιμος. π. χ. μάχιμος, γόνιμος, πένθιμος, χρήσιμος, δόκιμος κλπ.

γ'). Τὰ ἐπίθετα βάρβαρος, βάνανσος, βάσκανος, βέβηλος, ἥσυχος, ἥμεμος, ἥρεμος, κίβδηλος, λάγνος, χέρσος καὶ τὸ ἐπίθετον γενέθλιος.

δ'). Ἐπίθετά τινα ἀπαντῶσι καὶ ὡς τρικατάληκτα καὶ ὡς δικατάληκτα : αἰφνίδιος, ἀκούσιος, ἀνάξιος κλπ.

§ 112. (κανὼν τονισμοῦ). Ἡ κατάληξις—α τοῦ θηλυκοῦ τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἶναι πάντοτε μακρά. π. χ. ἡ βεβαία, ὥραία, θεία κλπ.

§ 113. Κατὰ τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα κλίνονται καὶ αἱ μετοχαὶ αἱ ὅποια λήγουν εἰς —μενος π. χ. γραφόμενος—γραφομένη—γραφόμενον, παιδευόμενος—παιδευομένη—παιδευόμενον, γεγραμμένος—γεγραμμένη—γεγραμμένον, πεπαιδευμένος—πεπαιδευμένη—πεπαιδευμένον κλπ.

§ 114. Αἱ καταλήξεις τῶν συνηρημένων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἶναι : (-εος) -οῦς, (-έα) -ῆ ἢ -ᾶ, (-εον) -οῦν π. χ. χρύσεος-οῦς, χρυσέα-ῆ, χρύσειον-οῦν. (-οος) -οῦς, (-οα) -ῆ, (-οον) -οῦν. π. χ. ἀπλόος-οῦς, ἀπλόα-ῆ, ἀπλόον-οῦν. Τὰ δὲ δικατάληκτα λήγουν εἰς (-οος) -ους, (-οον) -ουν. π. χ. ὁ, ἡ εὐνοος-ους, τὸ εὐνοον-ουν.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶ	ἀργυροῦν
γεν.	ἀργυροῦ	ἀργυρᾶς	ἀργυροῦ
δοτ.	(ἀργυρῶ)	(ἀργυρᾷ)	(ἀργυρῶ)
αἵτ.	ἀργυροῦν	ἀργυρᾶν	ἀργυροῦν

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

Ὄνομ.	ἀργυροὶ	ἀργυραῖ	ἀργυρᾶ
γεν.	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν
δοτ.	(ἀργυροῖς)	(ἀργυραῖς)	(ἀργυροῖς)
αἵτ.	ἀργυροὺς	ἀργυρᾶς	ἀργυρᾶ

Ἐνικός ἀριθμός	Πληθυντικός ἀριθμός
ὁ, ἡ ἄπνους	τὸ ἄπνουν οἱ, αἱ ἄπνοι
τοῦ, τῆς ἄπνου	τῶν ἄπνων
(τῷ, τῇ ἄπνῳ)	(τοῖς, ταῖς ἄπνοις)
τόν, τήν ἄπνου	τούς, τὰς ἄπνους

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 115 α') Ἐκ τῶν συνηρημένων μᾶλλον εὐχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ εἶναι τὰ τρικατάληκτα, ἐνῶ τὰ δικατάληκτα κατήντησαν λίαν σπάνια.

β') Τὸ θηλυκὸν τῶν τρικαταλήκτων λήγει εἰς -α, ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -ους τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ ρ π. χ. ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ, ἐνῶ χρυσοῦς, χρυσῇ.

γ') Τὸ οὐδέτερον τῶν δικαταλήκτων ἐπιθέτων εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μένει ἀσυναίφρετον π.χ. τὰ εὖνοα, τὰ ἄχροα κλπ.

δ') Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ἐπίθετα δὲν ἔχουν κλητικὴν.

ε') Δικατάληκτα εἶναι τὰ σύνθετα, τὰ ἔχοντα δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις *χροῦς, πλοῦς, ροῦς, πνοῦς, νοῦς*. π.χ. ἄχρους, εὐπλοῦς, εὐρους, εὐνοῦς, ἄπνοῦς κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

§ 116. *Κανὼν 1ος*. Τὰ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, ὡς προερχόμενα ἐκ συναιρέσεως (βλ. § 30 α') π.χ. ὁ ἀργυροῦς — τὸν ἀργυροῦν, ὁ χρυσοῦς — τοῦ χρυσοῦ κλπ.

Κανὼν 2ος. Ἡ κατάληξις *-οι* τῆς ὀνομ. τοῦ πληθυντικοῦ τῶν εἰς -ους δικαταλήκτων ἐπιθέτων, λαμβάνεται εἰς τὸν τονισμόν ὡς βραχεῖα καίτοι προέρχεται ἐκ συναιρέσεως (βλ. § 30 α') π. χ. οἱ εὖνοοι εὖνοι, οἱ εὐπλοοι-εὐπλοι κλπ.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

§ 117. *Κανὼν 1ος*. Τὰ λήγοντα εἰς *-αιος* ἐπίθετα γράφονται μὲ *αι* πλὴν τοῦ ἐπιθέτου *νέος* καὶ τῶν ληγόντων

εἰς **λέος**. π. χ. βέβαιος—βεβαία—βέβαιον, ἀρχαῖος—ἀρχαῖα—ἀρχαῖον, τελευταῖος—τελευταία—τελευταῖον, ἀγοραῖος—ἀγοραία—ἀγοραῖον, ἀλλὰ πειναλέος—πειναλέα—πειναλέον, θαρραλέος, θαρραλέα—θαρραλέον, ψωραλέος—ψωραλέα—ψωραλέον κλπ. (ἐξαιρεῖται τὸ ἐπίθετον κεφαλαῖος).

Σημείωσις. Εἰδικώτερον βλ. § 282, ε'.

Κανὼν 2ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ικὸς** καὶ **-ιμος** ἐπίθετα γράφονται μὲ **ι** εἰς τὴν παραλήγουσαν, πλὴν τῶν **ἀλυνκός**, **θηλυκός**, **δανεικός** κ. ἄ. π. χ. ἀναρχικός, ἐκδοτικός, μουσικός, φυσικός, ἐμπορικός, γλωσσικός, ποινικός, ἀστικός, μάχιμος, φρόνιμος, χρήσιμος, πένθιμος κλπ.

Σημείωσις. Εἰδικώτερον βλ. § 281 α' καὶ 282 α'.

Κανὼν 3ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ηρός** καὶ **-ηλός** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **η**. π. χ. δαπανηρός, ζωηρός, λυπηρός, ὀκνηρός, πονηρός, σιωπηρός, αἰχμηρός, ἀπατηλός, ὑψηλός, χαμηλός κλπ. (πρβλ. § 282, γ').

Ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ **υ** τὰ ἐξῆς: ἰσχυρός, βλοσυρός, ὀχυρός, γλαφυρός, ἄλμυρός καὶ λιγυρός.

Κανὼν 4ος. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ληγόντων εἰς **ιος** καὶ **-ινος** ἐπιθέτων γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι**. π. χ. θεσπέσιος, ὑπερούσιος, θαλάσσιος, ἀληθινός, πρωϊνός, βραδινός, χθесινός, σημερινός, χάλκινος, ξύλινος, ὑάλινος κτλ.

Ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ **ει**:

α') Τὰ παραγόμενα ἀπὸ ὀνόματα τριτόκλιτα, ἔχοντα γενικὴν εἰς **ους** (καὶ **-εως**) π. χ. ἀπτεῖος (ἄστν), τέλειος (τέλος), ἀλγεινός (ἄλγος), ὕγεινός (ὕγις), ἔλεεινός (ἔλεος), σκοτεινός (σκότος) καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς αὐτὰ τὰ: φωτεινός καὶ ταπεινός.

β') Τὰ σημαίνοντα καταγωγὴν ἢ προέλευσιν ἐκ ζώων ἢ κυρίων ὀνομάτων. π. χ. χοίρειος, βόειος, Κιμώνειος, Σολώνειος κλπ.

Σημείωσις: Εἰδικώτερον βλ. § 282, β', γ', δ', καὶ 283 α'.

Κανὼν 5ος. Τὸ *ι* τῆς καταλήξεως *-ιος*, ἐὰν τὸ θέμα λήγῃ εἰς *ο*, συναιρεῖται εἰς *αι*, ὡς γελοῖος-γελοῖα-γελοῖον, ἐὰν δὲ λήγῃ εἰς *ω* ὑπογράφεται, ὡς ἡρῶος καὶ κατ' ἀναλογίαν τούτου πατρῶος, μητρῶος κλπ.

Β'. ΤΡΙΤΟΚΛΗΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 118. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλίνονται ἐπίθετα τριγενῇ καὶ τρικατάληκτα, τριγενῇ καὶ δικατάληκτα ὡς καὶ διγενῇ καὶ μονοκανάληκτα. Διαιροῦνται δὲ καὶ ταῦτα εἰς ὅσας κατηγορίας καὶ τὰ οὐσιαστικά ἦτοι εἰς **συμφωνόληκτα** καὶ **φωνηεντόληκτα** καὶ ταῦτα εἰς **οὐρανικόληκτα**, **χειλικόληκτα**, **ὀδοντικόληκτα** κλπ. (βλ. § 67, α' καὶ β').

§ 119. (κανὼν τονισμοῦ). Ἡ κατάληξις — α τοῦ θηλυκοῦ τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι πάντοτε βραχεῖα, ἐνῶ τῶν δευτεροκλίτων πάντοτε μακρὰ (βλ. § 112) π.χ. ταχύς—ταχεῖα—ταχύ, ἐκὼν—ἐκοῦσα—ἐκὼν κλπ.

1. Οὐρανικόληκτα

§ 120. Οὐρανικόληκτα εἶναι ὀλίγα τινὰ διγενῇ καὶ μονοκατάληκτα ἐπίθετα, κλινόμενα ὡς καὶ τὰ οὐσιαστικά οὐρανικόληκτα.

Ἐνικὸς ἀριθμὸς		Πληθυντικὸς ἀριθμὸς			
ὄνομ.	ὁ, ἡ βλάξ	ἄρπαξ	οἱ, αἱ βλάκες	ἄρπαγες	
γεν.	τοῦ, τῆς βλακὸς	ἄρπαγος	τῶν βλακῶν	ἄρπάγων	
δοτ.	(τῷ, τῇ βλακί)	(ἄρπαγι	(τοῖς ταῖς βλαξί)	(ἄρπαξι)	
αἰτ.	τόν, τὴν βλάκα	ἄρπαγα	τούς τὰς βλάκας	ἄρπαγας	
κλητ.	ὦ βλάξ	ἄρπαξ	ὦ βλάκες	ἄρπαγες	

2) Ὀδοντικόληκτα

§ 121. Ὀδοντικόληκτα ἐπίθετα εἶναι **τρικατάληκτα**, λήγονται εἰς **-ας, -ασα, -αν** (πᾶς, πᾶσα, πᾶν), εἰς **-ων, -ουσα, -ον**, (ἐκὼν, ἐκοῦσα, ἐκόν), **δικατάληκτα** λήγοντα εἰς **-ις, -ι** (εὐέλπις, εὐέλπι), εἰς **-ους, -ουν** (δίπους, δίπουν) καὶ τινὰ μονοκατάληκτα, ὡς ὁ, ἡ φυγᾶς, ὁ, ἡ πένης κλπ.

Ἑνικός ἀριθμός

ὄνομ.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	ἐκὼν	ἐκοῦσα	ἐκὼν
γεν.	παντός	πάσης	παντός	ἐκόντος	ἐκούσης	ἐκόντος
δοτ.	(παντί)	(πάσῃ)	(παντί)	(ἐκόντι)	(ἐκούσῃ)	(ἐκόντι)
αἰτ.	πάντα	πᾶσαν	πᾶν	ἐκόντα	ἐκοῦσαν	ἐκὼν
κλητ.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν	ἐκὼν	ἐκοῦσα	ἐκὼν

Πληθυντικός ἀριθμός

ὄνομ.	πάντες	πᾶσαι	πάντα	ἐκόντες	ἐκοῦσαι	ἐκόντα
γεν.	πάντων	πασῶν	πάντων	ἐκόντων	ἐκουσῶν	ἐκόντων
δοτ.	(πᾶσι)	(πάσαις)	(πᾶσι)	(ἐκοῦσι)	(ἐκούσαις)	(ἐκοῦσι)
αἰτ.	πάντας	πάσας	πάντα	ἐκόντας	ἐκούσας	ἐκόντα
κλητ.	πάντες	πᾶσαι	πάντα	ἐκόντες	ἐκοῦσαι	ἐκόντα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 122. α.) Τὰ λήγοντα εἰς τὸ ἄρσενικὸν εἰς —ων, τρέπουν τὸ ω τῆς ὀνομαστικῆς εἰς ὅλας τὰς πτώσεις εἰς ο, πλήν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ἔνθα, ἐὰν τὸ ὄνομα εἶναι ὀξύτονον, διατηρεῖ τὸ ω. Ὑπάρχοντα δηλ. εἰς τοὺς κανόνας τῶν οὐσιαστικῶν εἰς —ων γεν. —οντος. (βλ. § 76 καν. 2).

β.) Κατὰ τὸ ἐκὼν—ἐκοῦσα—ἐκὼν κλίνεται καὶ τὸ ἄκων—ἄκουσα—ἄκων, κατὰ δὲ τὸ πᾶς—πᾶσα—πᾶν καὶ τὸ ἅπας, ἅπασα, ἅπαν.

γ.) Τὰ δικατάληκτα εἰς —ις, —ι, ὡς εὐέλπις, εὐελπι, κλίνονται ὡς ἐξῆς· γεν. εὐέλπιδος, δοτ. (εὐέλπιδι), αἰτ. εὐελπιν, κλητ. εὐελπι. Πληθ. ὄνομ. εὐέλπιδες, γεν. εὐελπίδων, δοτ. (εὐέλπισι), αἰτ. εὐέλπιδας κλητ. εὐέλπιδες. Ὅμοίως κλίνεται καὶ τὸ φέρελις καὶ τὸ εὐχαρις (κατὰ τὸ χάρις—χάριτος) κλπ.

δ.) Τὰ μονοκατάληκτα κλίνονται ὡς ἐξῆς. ὁ. ἡ φυγὰς, φυγάδος, (φυγάδι), φυγάδα, φυγάδες κλπ. ὁ. ἡ πένης, πένητος, (πένητι), πένητα, πένητες, πενήτων, (πένησι) κλπ. ὁ. ἡ ἅπαις, ἅπαιδος, (ἅπαιδι), ἅπαιδα κλπ.

ε.) Τὰ εἰς —εις, —εσσα, —εν, γενικὴ —εντος, δοτ. —εντι κλπ., ὡς χαρίεις—χαρίεσσα—χαρίεν, ὕλεις—ὕλειςσ—

σα—ύληεν, ιχθυόεις—ιχθυόεσσα—ιχθυόεν· παρελήφθησαν
ὡς μὴ εὐχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ.

Σημείωσις.—Τὰ λήγοντα εἰς **-ας, -ασα, -αν** καὶ **-ων, -ουσα, -ον** εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους ἀποβάλλουν τὰ τελικὰ σύμφωνα τοῦ θέματος **ντ** πρὸ τῆς καταλήξεως —σι καὶ εἴτα πάσχουν ἀναπληρωματικὴν ἔκτασιν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἥτοι πάντ—σι] πᾶσι, ἐκόντ—σι] ἐκό—σι] ἐκοῦσι (βλ. § 75 α').

Τὸ θηλυκὸν δὲ τῶν ἐπιθέτων τούτων σχηματίζεται τῇ προσλήψει τῆς καταλήξεως **-ια**, ἥτοι παντ—ια τὸ **τ** καὶ **ι** τρέπονται εἰς **σ** ἥτοι πάνσα, τὸ **ν** πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται καὶ τὸ **α** τῆς παραληγοῦσης ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς εἰς μακρόν, ἥτοι πᾶσα ὁμοίως ἐκόντ—ια] ἐκόνσα] ἐκόσα] ἐκοῦσα.

§ 124. Κατὰ τὰ ὀδοντικόληκτα ἐπίθετα κλίνονται καὶ αἱ μετοχαὶ τῶν ρημάτων, αἱ λήγουσαι εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (γράφων—γράφουσα—γράφον), εἰς **-ας, -ασα, -αν** (ἀκούσας—ἀκούσασα—ἀκούσαν καὶ εἰς **-εις -εῖσα -εν** (ταφεῖς—ταφεῖσα—ταφέν).

α') Αἱ μετοχαὶ αἱ λήγουσαι εἰς **-ων -ουσα, -ον** κλίνονται κατὰ τὸ ἐκὼν—οῦσα—όν, τρέπουσαι εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, πλὴν τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ, τὸ **ω** εἰς **ο**· π. χ. γράφων—γράφοντος, γράφοντι κλπ,

β') Αἱ συνηρημέναι μετοχαὶ αἱ λήγουσαι εἰς **-ων**, ἐὰν μὲν τὸ ἀσυναίρετον λήγῃ εἰς **-αων**, φυλάσσουν τὸ **ω** παντοῦ, διότι τὸ **α+ο** συναιρεῖται εἰς **ω** (πρβλ. § 76 Καν. 2), ἐὰν τὸ ἀσυναίρετον λήγῃ εἰς **-έων**, συναιροῦν τὸ **ε+ο** εἰς **ου**, ὁμοίως ἐὰν τὸ ἀσυναίρετον λήγῃ εἰς **-όων**, συναιροῦν τὸ **ο+ο** εἰς **ου**, ἥτοι αἱ συνηρημέναι μετοχαὶ κλίνονται ὡς ἐξῆς.

Ἐνικός ἀριθμὸς

τιμῶν	τιμῶσα	τιμῶν	καλῶν	καλοῦσα	καλοῦν
τιμῶντος	τιμῶσης	τιμῶντος	καλοῦντος	καλούσης	καλοῦντος
(τιμῶντι)	(τιμῶση)	(τιμῶντι)	(καλοῦντι)	(καλούση)	(καλοῦντι)
τιμῶντα	τιμῶσαν	τιμῶν	καλοῦντα	καλοῦσαν	καλοῦν
τιμῶν	τιμῶσα	τιμῶν	καλῶν	καλοῦσα	καλοῦν

Πληθυντικός ἀριθμός

τιμῶντες τιμῶσαι	τιμῶντα	καλοῦντες	καλοῦσαι	καλοῦντα
τιμώντων τιμώσων	τιμώντων	καλούντων	καλούσων	καλούντων
(τιμῶσι) (τιμώσαις)	(τιμῶσι)	(καλοῦσι)	(καλούσαις)	(καλοῦσι)
τιμώντας τιμώσας	τιμῶντα	καλοῦντας	καλούσας	καλοῦντα
τιμῶντες τιμῶσαι	τιμῶντα	καλοῦντες	καλοῦσαι	καλοῦντα

Κατὰ τὸ καλῶν -καλοῦσα -καλοῦν κλίνονται καὶ αἱ εἰς -όων, -ῶν μετοχαί, ἥτοι ὁ δηλῶν -ῆ δηλοῦσα -τὸ δηλοῦν κλπ.

γ') Αἱ μετοχαὶ αἱ λήγουσαι εἰς -ας, -ασα. -αν κλίνονται κατὰ τὸ ἅπας -ἅπασα -ἅπαν π. χ. ὁ ἀκούσας, τοῦ ἀκούσαντος. . . ἀκούσαντες κλπ. τὰ ἀκούσαντα, τῶν ἀκουσάντων κλπ.

δ') Αἱ μετοχαὶ αἱ λήγουσαι εἰς -εις, -εῖσα, -εν κλίνονται ὡς ἐξῆς: ὁ φανείς, τοῦ φανέντος, τῷ (φανέντι), τὸν φανέντα, ὃ φανείς· οἱ φανέντες, τῶν φανέντων, τοῖς (φανέσιν) κλπ. τὸ φανέν, τοῦ φανέντος. . . τὰ φανέντα κλπ.

3. Ἐνρινόληκτα καὶ Ὑγρόληκτα.

§ 124. Ἐνρινόληκτα, εὐχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ, εἶναι τριγενῆ καὶ δικατάληκτα, ὡς καὶ διγενῆ καὶ μονοκατάληκτα π. χ. ὁ, ἡ εὐδαίμων, τὸ εὐδαιμον· ὁ, ἡ ἄρρην, τὸ ἄρρεν· ὁ, ἡ λευκοχίτων.

Ὑγρόληκτα δὲ ἐλάχιστα μονοκατάληκτα, ὡς ὁ, ἡ μακρόχειρ κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τρικατάληκτα ἐνρινόληκτα τάλας, αῖνα, αν, μέλας, αῖνα, αν καὶ τὰ δικατάληκτα ὑγρόληκτα ὁ, ἡ εὐπάτωρ τὸ εὐπατορ κλπ. παρελήφθησαν, ὡς ἄχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ.

Ἐνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ,	ἡ εὐγνώμων	τὸ εὐγνωμον
γεν.	τοῦ,	τῆς εὐγνώμονος	τοῦ εὐγνώμονος
δοτ.	(τῷ,	τῇ εὐγνώμονι)	(τῷ εὐγνώμονι)
αἰτ.	τὸν,	τὴν εὐγνώμονα	τὸ εὐγνωμον
κλητ.	ὦ	εὐγνωμον	ὦ εὐγνωμον

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ, αἱ	εὐγνώμονες	τὰ εὐγνώμονα
γεν.	τῶν	εὐγνωμόνων	τῶν εὐγνωμόνων
δοτ.	(τοῖς, ταῖς)	εὐγνώμοσι	(τοῖς εὐγνώμοσι)
αἰτ.	τούς, τὰς	εὐγνώμονας	τὰ εὐγνώμονα
κλητ.	ὧ	εὐγνώμονες	ὧ εὐγνώμονα

Ἑνικός ἀριθμός

Ὄνομ.	ὁ, ἡ	ἄρρην	τὸ ἄρρεν
γεν.	τοῦ, τῆς	ἄρρενος	τοῦ ἄρρενος
δοτ.	(τῷ, τῇ)	ἄρρενι	(τῷ ἄρρενι)
αἰτ.	τόν, τήν	ἄρρενα	τὸ ἄρρεν
κλητ.	ὧ	ἄρρην	ὧ ἄρρεν

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὄνομ.	οἱ, αἱ	ἄρρενες	τὰ ἄρρενα
γεν.	τῶν	ἀρρένων	τῶν ἀρρένων
δοτ.	(τοῖς, ταῖς)	ἄρρεσι	τοῖς ἄρρεσι
αἰτ.	τούς, τὰς	ἄρρενας	τὰ ἄρρενα
κλητ.	ὧ	ἄρρενες	ὧ ἄρρενα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 125. α'). Τὰ λήγοντα εἰς **-ων** τρέπουν τὸ **ω** εἰς **ὄλας** τὰς πτώσεις εἰς **ο** ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαίρεσεως.

β') Τὰ μονοκατάληκτα κλίνονται ὡς ἐξῆς : ὁ μακρόχειρ, τοῦ μακρόχειρος (κλίνεται δηλ. τὸ β' συνθετικὸν **χειρῶ**) κλπ. ὁ λευκοχίτων, τοῦ λευκοχίτωνος.

4. Σιγμόληκτα

§ 126. Τὰ σιγμόληκτα εἶναι ἅπαντα τριγενῇ καὶ δικατάληκτα, λήγοντα εἰς **—ης, —εs**.

Ἑνικός ἀριθμός

ὄνομ.	ὁ, ἡ	εὐσεβής	τὸ	εὐσεβές
γεν.	τοῦ, τῆς	εὐσεβοῦς	τοῦ	εὐσεβοῦς
δοτ.	(τῷ, τῇ)	εὐσεβεῖ	(τῷ	εὐσεβεῖ)
αἰτ.	τόν, τήν	εὐσεβῆ	τὸ	εὐσεβές
κλητ.	ὧ	εὐσεβές	ὧ	εὐσεβές

Πληθυντικός ἀριθμός

ὄνομ.	οἱ, αἱ	εὐσεβεῖς	τὰ	εὐσεβῆ
γεν.	τῶν	εὐσεβῶν	τῶν	εὐσεβῶν
δοτ.	(τοῖς, ταῖς	εὐσεβέσι)	(τοῖς	εὐσεβέσι)
αἰτ.	τούς, τὰς	εὐσεβεῖς	τὰ	εὐσεβῆ
κλητ.	ὧ	εὐσεβεῖς	ὧ	εὐσεβῆ

Ἑνικός ἀριθμός

ὄνομ.	ὁ, ἡ	συνήθης	τὸ	σύνηθες
γεν.	τοῦ, τῆς	συνήθους	τοῦ	συνήθους
δοτ.	(τῷ, τῇ	συνήθει)	(τῷ	συνήθει)
αἰτ.	τόν, τήν	συνήθη	τὸ	σύνηθες
κλητ.	ὧ	σύνηθες	ὧ	σύνηθες

Πληθυντικός ἀριθμός

ὄνομ.	οἱ, αἱ	συνήθεις	τὰ	συνήθη
γεν.	τῶν	συνήθων	τῶν	συνήθων
δοτ.	(τοῖς ταῖς	συνήθεσι)	(τοῖς	συνήθεσι)
αἰτ.	τούς, τὰς	συνήθεις	τὰ	συνήθη
κλητ.	ὧ	συνήθεις	ὧ	συνήθη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 127. α'.) Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι ἔχουν θέμα εἰς —**ησ** ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἑνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους καὶ θέμα εἰς —**εσ** ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζουν ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις.

β'.) Ὁ χαρακτηρ **σ** εὐρισκόμενος μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ ἐπακολουθεῖ συναίρεσις τῶν φωνηέντων, ὥς καὶ εἰς τὰ οὐσιαστικά σιγμόληκτα (βλ. § 88 β').

Σημείωσις.—Ἐὰν ὁμῶς πρὸ τοῦ **ε** τῆς παραληγούσης ὑπάρχῃ ἢ **ε** τότε τὸ **ε+α** συναιρεῖται εἰς **α** καὶ οὐχὶ εἰς **η** π.χ. τὸν ὑγιέα—ὑγιᾶ (πρβλ. § 88 γ').

γ'.) Ἡ κλητικὴ εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ ἀσθενὲς θέμα, εἰς δὲ τὰ βαρύτενα ἀναβιβάζεται καὶ ὁ τόνος π.χ. ὦ ἀληθές, ὦ ἐπιμελές, ὦ εὐήθες, ὦ αὐταρχες κλπ. Ἐξαίρουνται τὰ λήγοντα εἰς —**ήρης** καὶ —**ώδης** π.χ. ὦ ξιφῆρες, ὦ εὐῶδες ὁμοίως

καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον δὲν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, τὸ ξιφῆρες, τὸ οὐσιῶδες κλπ.

δ.) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν π.χ. οἱ ἀληθεῖς, τοὺς ἀληθεῖς κλπ.

ε.) Τὰ βαρύτενα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τὸνίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν ἀντικανονικῶς, ἥτοι τῶν συνηθέων—συνήθων, πληρέων—πλήρων κλπ.

5. Φωνηεντόληκτα

§ 128. Τὰ φωνηεντόληκτα εἶναι ἐπίθετα τριγενῇ καὶ τρικατάληκτα λήγοντα εἰς —*υς*, —*εια*, —*υ*. Ἐκ τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι **ὀξύτονα**, ὡς ταχὺς—ταχεῖα—ταχύ, βαρὺς—βαρεῖα—βαρύ, βαθὺς—βαθεῖα—βαθὺ κλπ. δύο δὲ μόνον, τὸ ἥμισυς—ἡμίσεια—ἥμισυ καὶ θῆλυς—θήλεια—θηλυ, **βαρύτενα**,

Ἑνικός ἀριθμὸς

ταχὺς	ταχεῖα	ταχύ	ἥμισυς	ἡμίσεια	ἥμισυ
ταχέος	ταχείας	ταχέος	ἡμίσεος	ἡμισείας	ἡμίσεος
(ταχεῖ)	(ταχείᾱ)	(ταχεῖ)	(ἡμίσει)	(ἡμισείᾱ)	(ἡμίσει)
ταχὺν	ταχεῖαν	ταχύ	ἥμισυν	ἡμίσειαν	ἥμισυ
ταχύ	ταχεῖα	ταχύ	ἥμισυ	ἡμίσεια	ἥμισυ

Πληθυντικός ἀριθμὸς

ταχεῖς	ταχεῖαι	ταχέα	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (—η)
ταχέων	ταχειῶν	ταχέων	ἡμισέων	ἡμισειῶν	ἡμισέων
(ταχέσι)	(ταχείαις)	(ταχέσι)	(ἡμίσεσι)	(ἡμισείαις)	(ἡμίσεσι)
ταχεῖς	ταχείας	ταχέα	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (—η)
ταχεῖς	ταχεῖαι	ταχέα	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (—η)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ α.) Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι διπλόθεμα. Ἐκ τοῦ θέματος εἰς —*υ* σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου γένους εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν, ἐκ δὲ τοῦ θέματος εἰς —*ε* ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις.

β'). Ὁ χαρακτηρ ε συναιρεῖται μετὰ τῶν ἀκολουθούντων ε καὶ ι εἰς ει π.χ. ταχέες—ταχεῖς, ταχεῖ ταχεῖ κλπ.

Σημείωσις.—Τὸ ἐπίθετον *ἡμῖους* συναιρεῖ καὶ τὸ ε+α εἰς *η*, ἡμίσεα—ἡμίση.

γ'). Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ λήγει εἰς —υ π.χ. ὦ ταχύ, ὦ βαθύ, ἡ δὲ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν.

ΑΝΩΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 130. Τὰ ἀνώμαλα ἐπίθετα εἶναι δύο, ὁ *πολὺς* ἢ *πολλὸς*, τὸ *πολὺ* καὶ ὁ *μέγας*, ἡ *μεγάλη*, τὸ *μέγα*, κλινόμενα ὡς ἑξῆς :

Ἑνικός ἀριθμός

πολὺς	πολλή	πολὺ	μέγας	μεγάλη	μέγα
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου
(πολλῶ)	(πολλῇ)	(πολλῶ)	(μεγάλῳ)	(μεγάλῃ)	(μεγάλῳ)
πολὺν	πολλήν	πολὺ	μέγαν	μεγάλην	μέγα
πολὺ	πολλή	πολὺ	μέγα	μεγάλη	μέγα

Πληθυντικός ἀριθμός

πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
(πολλοῖς)	(πολλαῖς)	πολλοῖς	(μεγάλοις)	(μεγάλαις)	(μεγάλοις)
πολλοὺς	πολλάς	πολλὰ	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται καὶ κατὰ τὰς τρεῖς κλίσεις, ἥτοι ἡ μὲν ὀνομαστικὴ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, αἱ ὑπόλοιποι πτώσεις τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ οὐδετέρου κατὰ τὴν δευτέραν, τὸ δὲ θηλυκόν των κατὰ τὴν πρώτην.

§ 131. Τὸ ἐπίθετον *πολὺς* εἰς μὲν τὰς κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν πτώσεις γράφεται μὲ ἓν *λ*, εἰς δὲ τὰς κατὰ τὴν δευτέραν καὶ πρώτην μὲ δύο *λ*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

1. Γενικὰ περὶ παραθετικῶν.

§ 132. Τὰ ἐπίθετα ἀποδίδουν μίαν ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς τὸ οὐσιαστικὸν (βλ. § 104). Τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα ταύτην τὴν ἀποδίδουν εἰς τὸ οὐσιαστικὸν εἴτε θετικῶς, ἄνευ συγκρίσεως πρὸς ἄλλο, εἴτε ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλο, εἴτε ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ.

Οἱ διάφοροι οὗτοι τρόποι τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐννοίας τοῦ ἐπιθέτου καλοῦνται **βαθμοὶ τοῦ ἐπιθέτου**.

§ 133. Οἱ βαθμοὶ τοῦ ἐπιθέτου εἶναι τρεῖς :

α') Ὁ **θετικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου σημεινομένη ιδιότης ἀποδίδεται εἰς οὐσιαστικὸν θετικῶς καὶ ἀνεξαρτήτως παντὸς ἄλλου· π. χ. ὁ Γεώργιος εἶναι καλός.

β') Ὁ **συγκριτικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου σημεινομένη ιδιότης ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἐν σχέσει πρὸς ἄλλο ὁμοειδές· π. χ. ὁ Γεώργιος εἶναι καλλίτερος ἀπὸ τὸν Νικόλαον.

γ') Ὁ **ὑπερθετικὸς**, διὰ τοῦ ὁποίου δηλοῦται ὅτι τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου σημεινομένην ιδιότητα εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, εἴτε ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, εἴτε ἀπολύτως καθ' ἑαυτό.

§ 134. Ὁ συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς καλοῦνται **παραθετικά** τῶν ἐπιθέτων.

Τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων σχηματίζονται κατὰ δύο τρόπους : **μονολεκτικῶς** καὶ **καὶ περιφραστικῶς**.

Α'. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

1. Μονολεκτικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν.

§ 135. Ὁ **συγκριτικὸς** βαθμὸς σχηματίζεται διὰ τῆς

προσθήκης εἰς τὸ θέμα τῆς καταλήξεως **-τέρος, -τερα, -τερον**, ὁ δὲ **ὑπερθετικός** διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως **-τατος, -τατη, -τατον**. Αἱ καταλήξεις ὁμως αὗται, ἐνούμεναι μετὰ τῶν τελευταίων γραμμάτων τοῦ θέματος, παρουσιάζονται ὑπὸ τὰς ἐξῆς μορφάς :

§ 136. **Ἐπίθετα εἰς -ος, καταλήξεις παραθετικῶν -ότερος, -ότατος ἢ -ώτερος, -ώτατος.**

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Κανὼν 1ος. α') Ἡ προπαραλήγουσα τῶν εἰς **-ότερος -ότατος** παραθετικῶν γράφεται μὲ **ο**, ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι μακρά, εἴτε φύσει εἴτε θέσει (βλ. § 16, β', γ') π. χ. **δαινότερος -δαινότατος, ἐμπειρότερος -ἐμπειρότατος, θερμότερος -θερμότατος, σεμνότερος -σεμνότατος, ἐνδοξότερος -ἐνδοξότατος** κλπ.

β') Γράφεται δὲ μὲ **ω**, ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα π. χ. **θαλερώτερος -θαλερώτατος, σοφώτερος -σοφώτατος, ἱερώτερος -ἱερώτατος, εὐκολώτερος, -εὐκολώτατος** κλπ.

Κανὼν 2ος. Τὰ δίχρονα εἰς τὰ παραθετικά λαμβάνονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς βραχεῖα. π. χ. **ἀγαθώτερος -ἀγαθώτατος, ἱκανώτερος -ἱκανώτατος, πολεμικώτερος -πολεμικώτατος, τιμώτερος -τιμώτατος, ὀλιγώτερος** κλπ.

Ὑπάρχουν ὁμως ἐπίθετά τινα εἰς τὰ ὁποῖα τὰ δίχρονα λαμβάνονται ὡς μακρά· ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς :

α') Τὰ ἐπίθετα, **ἰσχυρός, ἀνιάρός, σιγαλός, λιτός, τρανός, φλύαρος, σπανός καὶ τρανός**, ἥτοι **ἰσχυρότερος -ἰσχυρότατος, ἀνιάρότερος -ἀνιάρότατος, τρανότερος -τρανότατος** κλπ.

β') Τὰ σύνθετα ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὸ β' συνθετικὸν εἶναι αἱ λέξεις : **λύπη, νίκη, τιμή, ψυχή, κίνδυνος, θυμός, χυμός καὶ κῦρος** π. χ. **φιλονικότερος -φιλονικότατος, ἐπικινδυνότερος -ἐπικινδυνότατος, ἐγκυρότερος -ἐγκυρότατος,**

εὐψυχότερος — εὐψυχότατος, προθυμότερος — προθυμότατος, ἐντιμότερος — ἐντιμότατος κλπ.

Σημείωσις. Τὰ ἐπίθετα στενός καὶ κενός ἐσχηματίζουν παραθετικά στενότερος, κενότερος μὲ σ, διότι ἡ πρώτη των μορφή ἦτο στενός, κεινός· νῦν ὁμως πρὸς ἐξομαλισμὸν τῆς γλώσσης ἀκολουθοῦν τὸν γενικὸν κανόνα καὶ γράφονται μὲ ω, στενώτερος, κενώτερος.

§ 137. **Ἐπίθετα εἰς** —ης, —ων, —εις, καταλήξεις παραθετικῶν —έστερος, —έστατος. π.χ. ἀληθής—ἀληθέστερος—ἀληθέστατος, ἐπιμελής—ἐπιμελέστερος—ἐπιμελέστατος, εἰλικρινής—εἰλικρινέστερος—εἰλικρινέστατος, νοήμων—νοημονέστερος—νοημονέστατος, σόφρων—σωφρονέστερος—σωφρονέστατος, χαρίεις—χαριέστερος—χαριέστατος κλπ.

Σημείωσις.—Καί' ἀναλογίαν τούτων σχηματίζουν τὰ παραθετικά των τὰ ἐπίθετα, ἄκρατος, ἄσμενος, ἐρρωμένος καὶ πένης· ἤτοι ἄκρατέστερος—ἄκρατέστατος κλπ.

§ 138. **Ἐπίθετα εἰς** —ους, καταλήξεις παραθετικῶν —ούστερος, —ούστατος· π.χ. ἀπλοῦς—ἀπλούστερος—ἀπλούστατος κλπ.

§ 139. **Ἐπίθετα εἰς** —υς, καταλήξεις παραθετικῶν —ύτερος, —ύτατος· π. χ. γλυκὺς—γλυκύτερος—γλυκύτατος, βραχὺς—βραχύτερος—βραχύτατος, εὐρύς—εὐρύτερος—εὐρύτατος κλπ.

Σημείωσις 1. Τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου φίλος εἶναι φίλτερος, φίλτατος.

Σημείωσις 2. Τὰ ἐπίθετα ἄρπαξ, βλάξ, κλέπτῃς, πλεονέκτης καὶ λάλος, τὰ ὅποια ἐσχηματίζουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ παραθετικά εἰς —ίστερος, —ίστατος, ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ σχηματίζουν παραθετικά περιφραστικῶς. Λίαν σπανίως συναντᾶται ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς τοῦ βλάξ, βλακίστατος.

2. Περιφραστικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν

§ 140. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ, προτασσομένων τῶν ἐπιρρημάτων μᾶλλον ἢ περισσώτερον, ὁ δὲ ὑπερθετικὸς διὰ τοῦ

θετικοῦ, προτασσομένων τῶν ἐπιρρημάτων *λίαν* ἢ *πάρα πολὺν* π.χ. σοφὸς—μᾶλλον ἢ περισσότερον σοφὸς—πάρα πολὺ ἢ λίαν σοφός, ἐπιμελής—μᾶλλον ἢ περισσότερον ἐπιμελής—πάρα πολὺ ἢ λίαν ἐπιμελής κλπ.

§ 141. Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά των ἅπαντα τὰ ἐπίθετα κυρίως ὅμως σχηματίζουν περιφραστικῶς τὰ παραθετικά των τὰ ἐπίθετα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματίσουν παραθετικά μονολεκτικῶς· ταῦτα εἶναι α) *αἰ μετοχαὶ*· π.χ. ἐφθαρμένος—μᾶλλον ἢ περισσότερον ἐφθαρμένος—πάρα πολὺ ἐφθαρμένος, μορφωμένος, μᾶλλον ἢ περισσότερον μορφωμένος—πάρα πολὺ μορφωμένος κλπ. β) συνηθέστατα *τὰ μονοκατάληκτα*· π.χ. βλάξ—μᾶλλον ἢ περισσότερον βλάξ—πάρα πολὺ βλάξ καὶ γ) τὰ ἐπίθετα προδότης, φιλέλλην κλπ.

3. Παραθετικά ἄνευ θετικοῦ

§ 142. Παραθετικῶν τινων ἐλλείπει ὁ θετικὸς ἢ καὶ ὁ συγκριτικὸς συγχρόνως βαθμός· ταῦτα εἶναι τὰ ἐκ προθέσεων καὶ ἐπιρρημάτων παραγόμενα :

(ἄνω)	ἁνώτερος	ἁνώτατος
(ἔσω)	ἑσώτερος	ἑσώτατος
(κάτω)	κατώτερος	κατώτατος
(ἐγγὺς)	ἐγγύτερος	ἐγγύτατος
(πλησίον)	πλησιέστερος	πλησιέστατος
(πρὸ)	πρότερος	πρῶτος
(ἐνδον)	ἐνδότερος	ἐνδότατος
(ὑπὲρ)	υπέριτερος	υπέριτατος
—	—	ἔσχατος

Ὡσαύτως ὑπάρχουν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οἱ συγκριτικοί, ἄνευ θετικῶν καὶ υπερθετικῶν, βαθμοὶ *προτιμότερος* καὶ *ἐπικρατέστερος*.

4. Ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν

§ 143. Ἐπίθετά τινα δὲν ἔχουν παραθετικά, ἀλλ' ἀπαντοῦν μόνον εἰς τὸν θετικὸν βαθμόν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

α'.) Τὰ σημαίνοντα *πλήρη καὶ τελείαν ἔννοιαν*. π.χ. θνητός, ἀθάνατος, ἄορατος, πάνσοφος, πανάγαθος κλπ.

β'.) Τὰ σημαίνοντα *καταγωγὴν ἢ συγγένειαν*. π.χ. Περσικός, Ἀθηναϊκός, ἀδελφικός, πατρικός κλπ.

γ'.) Τὰ σημαίνοντα *τὴν ὕλην* ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι κατασκευασμένον· π.χ. λίθινος, ξύλινος, μαρμάρινος, χρυσοῦς, σιδηροῦς κλπ.

δ'.) Τὰ σημαίνοντα τόπον καὶ χρόνον. π.χ. οὐράνιος, γῆϊνος, θαλάσσιος, θερινός, νυκτερινός, χθεςινός κλπ.

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα δὲν σχηματίζουν παραθετικά, διότι ἡ ὕπ' αὐτῶν ἀποδιδομένη εἰς τὸ οὐσιαστικὸν ποιότης ἢ ιδιότης δὲν ἐπιδέχεται ἀντιθέσει.

5. Παραθετικὰ μειώσεως.

§ 144. *Παραθετικὰ μειώσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐπιφέρουν μείωσιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιθέτου ἀποδιδομένης εἰς τὸ οὐσιαστικὸν ποιότητος ἢ ιδιότητος.

Τὰ παραθετικά ταῦτα ἔχουν δύο βαθμούς, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μόνον περιφραστικῶς, ὁ μὲν εἰς διὰ τοῦ θετικοῦ, προτασσομένου τοῦ ἐπιρρήματος *ὀλιγώτερον*, ὁ δὲ ἄλλος ἐπίσης διὰ τοῦ θετικοῦ, προτασσομένου τοῦ ἐπιρρήματος *ἐλάχιστα*· π. χ. κακός — ὀλιγώτερον κακός — ἐλάχιστα κακός, ἐπιμελής — ὀλιγώτερον ἐπιμελής — ἐλάχιστα ἐπιμελής κλπ.

6. Ἀνώμαλα παραθετικά.

§ 145. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά εἶναι τὰ ἑξῆς :

αἰσχροῦς	αἰσχροτέρος	αἰσχροτάτος καὶ αἰσχιστος
κακός	χειρότερος	χειρίστος καὶ κάκιστος

καλὸς	καλύτερος	κάλλιστος καὶ ἄριστος
μέγας καὶ μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρὸς	μικρότερος	μικρότατος καὶ ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὀλιγώτερος	ἐλάχιστος
πολὺς	περισσότερος	πλεῖστος
ταχὺς	ταχύτερος	ταχύτατος καὶ τάχιστος

Σημείωσις. Τὸ *καλύτερος* προτιμότερον νὰ γράφεται μὲ *υ* καὶ ὄχι *καλλίτερος* μὲ δύο *λ* καὶ *ι* (ὅπερ καὶ τὸ ὀρθόν), κατ' ἀναλογίαν πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα εἰς *-ύτερος*, πρὸς ἔξομαλισμὸν τῆς γλώσσης.

Β'. ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Παραθετικά σχηματίζουν τὰ ἐξ ἐπιθέτων **τροπικὰ** ἐπιρρήματα καὶ τὰ **τοπικά**.

1. Παραθετικά τροπικῶν ἐπιρρημάτων.

§ 146. Οἱ βαθμοὶ ἑνὸς ἐπιρρήματος τροπικοῦ, ἐξ ἐπιθέτου παραγομένου, σχηματίζονται ὡς ἑξῆς :

α') Ὁ **θετικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρήματος σχηματίζεται ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου, διὰ τῆς τροπῆς τοῦ τελικοῦ *ν* εἰς *ς* π. χ. *καλὸς* γεν. πληθ. *καλῶν* ἐπίρρημα *καλῶς*· ὁμοίως τῶν ἀγαθῶν - ἀγαθῶς, τῶν ἐπιμελῶν - ἐπιμελῶς, τῶν σωφρόνων - σωφρόνως, τῶν χαριέντων - χαριέντως κλπ.

β') Ὁ **συγκριτικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρήματος σχηματίζεται ἐκ τοῦ οὐδετέρου γένους τοῦ συγκριτικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου· π. χ. ἀγαθώτερος - ἀγαθώτερα - ἀγαθώτερον, ἐπίρρημα ἀγαθώτερον κλπ.

γ') Ὁ **ὑπερθετικὸς** βαθμὸς τοῦ ἐπιρρήματος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου εἰς τὸ οὐδέτερον γένος καὶ τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν· π. χ. ἀληθέστα·τος - ἀληθεστάτη - ἀληθεστάτον, ἐπίρρημα ἀληθέστατα κλπ.

Παραθετικά τινα ἐπιρρημάτων :

εὐθὲως εὐθύτερον εὐθύτατα

καλῶς	καλύτερον	κάλλιστα καὶ ἄριστα
ταχέως	ταχύτερον	ταχύτατα καὶ τάχιστα
εὐσεβῶς	εὐσεβέστερον	εὐσεβέστατα

Σημείωσις. Ὡς ἐπίρρημα θετικοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιθέτων *πολύς* καὶ *ὀλίγος* λαμβάνεται τὸ οὐδέτερον αὐτῶν, ἦτοι *πολὺν* καὶ *ὀλίγον*.

2. Παραθετικὰ τοπικῶν ἐπιρρημάτων.

§ 147. Τοπικά τινα ἐπιρρήματα, σχηματίζοντα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ παραθετικά, συνήθως εἰς *-τέρω*, *-τάτω*, διατηροῦν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μόνον τὸν συγκριτικὸν βαθμόν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

ἄνω	ἀνωτέρω	—
κάτω	κατωτέρω	—
πέρα	περαιτέρω	—

Πλὴν τούτων ὁμως καὶ τὰ ἑξῆς :

ἔνδον	ἐνδότερον	ἐνδότατα
ἐγγὺς	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 148. **Ἀριθμητικά** λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποσόν, πλῆθος προσώπων, ζώων ἢ πραγμάτων π. χ. ὀκτὼ ἄνδρες κλπ.

Τὰ ἀριθμητικά εἶναι τριῶν εἰδῶν : Ἀριθμητικά **ἐπίθετα**, ἀριθμητικά **οὐσιαστικά** καὶ ἀριθμητικά **ἐπιρρήματα**.

Α'. ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 149. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα εἶναι τεσσάρων εἰδῶν : **Ἀπόλυτα**, **τακτικά**, **πολλαπλασιαστικά** καὶ **ἀναλογικά**.

1. Ἀπόλυτα.

§ 150. Ἀπόλυτα λέγονται τὰ ἀριθμητικὰ τὰ δηλοῦντα ἀπολύτως (χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἄλλο τι) τὸ πλῆθος ὁρισμένων ἀντικειμένων π. χ. εἰς ἄνθρωπος, ἐπτά ἐβδομάδες κλπ.

§ 151. Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τά : εἰς -μία -ἐν, τρεῖς -τρία, τέσσαρες -τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ διακόσια καὶ ἑξῆς αἱ ἑκατοντάδες, ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως ἥτοι διακόσιοι -διακόσιαι - διακόσια, πεντακόσιοι, -πεντακόσιαι -πεντακόσια κλπ.

	ἀρσ.	θ η λ	οὐδ.	ἀρσ. θ η λ.	οὐδ.
ὄνομ.	εἷς	μία	ἐν	τρεῖς	τρία
γεν.	ἐνός	μιᾶς	ἐνός	τριῶν	τριῶν
δοτ.	(ἐνὶ)	(μιᾷ)	(ἐνὶ)	(τρισὶ)	(τρισὶ)
αἰτ.	ἕνα(ν)	μίαν	ἐν	τρεῖς	τρία

	ἀρσ. θ η λ.	οὐδ.
ὄνομ.	τέσσαρες	τέσσαρα
γεν.	τεσσάρων	τεσσάρων
δοτ.	—	—
αἰτ.	τέσσαρας	τέσσαρα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 152. α') Τὸ **δύο** καὶ ἀπὸ τοῦ 5—199 εἶναι ἄκλιτα

β') Τὰ σύνθετα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται χωριστὰ καθ' ἕκαστον συνθετικόν. π. χ. δέκα τρεῖς—δέκα τριῶν, εἴκοσι καὶ εἷς—εἴκοσι καὶ ἐνός, διακόσιοι τέσσαρες — διακοσίων τεσσάρων κλπ.

2. Τακτικὰ

§. 153. Τακτικὰ λέγονται τὰ ἀριθμητικὰ τὰ δηλοῦντα τὴν τάξιν, ἥτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι μεταξὺ ἄλλων. π. χ. ἦλθε πέμπτος εἰς τὸν δρόμον κλπ.

Σχηματίζονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων διὰ τῆς προσθέσεως τῶν καταλήξεων—τός,

—ος καὶ ἀπὸ τοῦ εἴκοσι καὶ ἑξῆς τῆς καταλήξεως —**στός**. Τὸ τακτικὸν τοῦ εἰς εἶναι **πρῶτος**, τοῦ δύο **δεύτερος**, τοῦ τρεῖς **τρίτος**, **τέταρτος**, **πέμπτος**, **ἑβδομος**, **ὄγδοος**, **δέκατος**, **εἰκοστός**, **ἑκατοστός**, **χιλιοστός** κλπ.

§ 154. Τὰ τακτικὰ ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως, πρῶτος—πρώτη—πρωτον, δέκατος—δεκάτη—δέκατον κλπ. (βλ. § 109).

3. Πολλαπλασιαστικά

§ 155. **Πολλαπλασιαστικά** λέγονται τὰ ἀριθμητικὰ τὰ δηλοῦντα τὸν ἀριθμὸν τῶν μερῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τι. π. χ. ἄλμα **τριπλοῦν** κλπ.

Σχηματίζονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων, διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως —**πλοῦς**. Τὸ πολλαπλασιαστικὸν τοῦ εἰς εἶναι **ἀπλοῦς**, τοῦ δύο **διπλοῦς**, **τριπλοῦς**, **δεκαπλοῦς**, **ἑκατονταπλοῦς** κλπ.

§ 156. Τὰ πολλαπλασιαστικά ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς συνηρημένα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, ἀπλοῦς—ἀπλῇ—ἀπλοῦν, διπλοῦς—διπλῇ—διπλοῦν κλπ. (βλ. § 114).

4 Ἀναλογικά

§ 157. **Ἀναλογικά** λέγονται τὰ ἀριθμητικὰ τὰ δηλοῦντα πόσας φορές ποσὸν τι εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου, λαμβανομένου ὡς μονάδος. π.χ. ὁ δρόμος οὗτος εἶναι **διπλάσιος** ἐκείνου κλπ.

Σχηματίζονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως — **πλάσιος**. Οὕτω **διπλάσιος**, **τριπλάσιος**, **πενταπλάσιος**, **πεντηκονταπλάσιος** κλπ.

§ 158. Τὰ ἀναλογικά ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς δευτέρας κλίσεως, διπλάσιος—διπλασία—διπλάσιον κλπ. (βλ. § 109).

Β'. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

§ 159. *Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά* σημαίνουν ὁρισμένον ἀριθμητικὸν σύνολον καὶ σχηματίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως — *άς*. Τὸ οὐσιαστικὸν τοῦ εἰς εἶναι *μονάς*, τοῦ δύο *δύας*, *τριάς*, *πεντάς*, *ἐβδομάς*, *ἐκατοντάς* κλπ.

§ 160. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά εἶναι γένους θηλυκοῦ καὶ κλίνονται κατὰ τὰ ὁδοντικόληκτα τριτόκλιτα. (βλ. § 74).

Γ'. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 161. *Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα* σημαίνουν πόσας φορές ἐπαναλαμβάνεται τι. π. χ. *πεντάκις* ὑπέπεσεν εἰς τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα.

Σχηματίζονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ θέματος τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως — *άκις*. Τὸ ἐπίρρημα τοῦ εἰς εἶναι *ἅπαξ*, τοῦ δύο *δίς*, τοῦ τρία *τρίς*, *τετράκις*, *πεντάκις*, *εἰκοσάκις*, *χιλιάκις* κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ

§ 162. *Κανὼν 1ος*. Τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα οὐσιαστικά δασύνονται πλὴν τοῦ *ὀκτώ*, *ἐννέα* καὶ *εἴκοσι* καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων, ἥτοι *εἰκοστός*, *ἐνατος*, *ὄγδοος*, *ὀγδοηκοστός*, *ἐνενήκοντα* κλπ.

Κανὼν 2ος. Τὸ ἀριθμητικὸν *εἷς* ἐν συνθέσει ὀξύνεται π. χ. *οὐδεῖς*, *καθεῖς*, *κανεῖς* κλπ.

Κανὼν 3ος. Τὸ ἀριθμητικὸν *δύο* ἐν συνθέσει ὡς α΄ συνθετικὸν γράφεται πάντοτε μὲν π. χ. *διμοιρία*, *διγλωσσία*, *διγενής*, *δίγνωνμος*, *δίπυλον*, *διετία*, *δίκαννον*, *δίστηλος*, *δίτομος*, *δισύλλαβος* κλπ.

Σημείωσις. — Πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τῶν μετὰ τοῦ δύο συνθέτων λέξεων, ἵνα μὴ κάνωμεν σύγχυσιν πρὸς τὰς

ἀρχομένας ἀπὸ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *δυσ*—, τὸ ὁποῖον γράφεται μὲ *υ'* π.χ. *δυστυχής*, *δυσκαμψία*, *δυσσαρμονία*, *δυσανάλογος*, *δυσεντερία*, *δυσπείφια*, *δυσεύρετος* κλπ.

Κανὼν 4ος. Τὸ ἀριθμητικὸν *τρία* γράφεται μὲ *ει* μόνον ὅταν ἀπαντᾷ μὲ τὸν τύπον *τρεῖς*, ἐν συνθέσει δὲ πάντοτε μὲ *ι* π.χ. *τρίπους*, *τρίπτυχον*, *τρισάγιον*, *τρισιμέγιστος*, *τρισύλλαβος* κλπ.

Κανὼν 5ος. Τὸ *ἐννέα* γράφεται μὲ δύο *ν'* τὰ παραγόμενα ὅμως ἐξ αὐτοῦ μὲν ἓνα *ν'* ἥτοι ἑνατος, ἐνενηκοστός, ἐνενήκοντα κλπ.

Κανὼν 6ος. Τὰ εἰς — *άς*, — *άδος* οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ ἔχουν τὸ *α* βραχύ. π.χ. *τριάδος*, *πεντάδες* κλπ.

Σημείωσις.—Τὰ θηλυκὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων κλίνονται κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, ἀλλ' εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν· π.χ. τῶν διακοσίων γυναικῶν κλπ. (βλ. § 110 β').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΧ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 163. *Ἀντωνυμίαι* λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ἀντικαθιστῶσαι ἐν τῷ λόγῳ τὰ ὀνόματα (οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα)· π.χ. ἐκεῖνος (ὁ Γεώργιος) ὑπῆρξε τοιοῦτος (ἐπιμελής).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, εἶναι αἱ ἑξῆς: *Προσωπικαί*, *δεικτικαί*, *κτητικαί*, *ἐρωτηματικαί*, *ἀόριστοι*, *ἀναφορικαί*, *αὐτοπαθεῖς* καὶ *ἀλλοπαθεῖς*.

1. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 164. *Προσωπικαί* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι φανερώουν τὰ τρία πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦν εἰς τὸν λόγον. ἥτοι τὸ ὁμιλοῦν, τὸ ἀκοῦον καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ἢ πράγμα.

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι αἱ ἑξῆς : ἐγὼ διὰ τὸ πρῶτον πρόσωπον, σὺ διὰ τὸ δεύτερον καὶ αὐτός—αὐτή—αὐτὸ διὰ τὸ τρίτον.

§ 165. *Κλίσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν.*

	Ἐνικός ἀριθμός				
Ὄνομ.	ἐγὼ	σὺ	αὐτός	αὐτή	αὐτό
γεν.	ἐμοῦ, μοῦ	σοῦ	αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
δοτ.	(ἐμοί, μοί)	(σοί)	(αὐτῷ)	(αὐτῇ)	(αὐτῷ)
αἰτ.	ἐμέ, με	σε	αὐτόν	αὐτήν	αὐτό
	Πληθυντικός ἀριθμός				
Ὄνομ.	ἡμεῖς	ὑμεῖν	αὐτοὶ	αὐταί	αὐτά
γεν.	ἡμῶν	ὑμῶν	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
δοτ.	(ἡμῖν)	(ὑμῖν)	(αὐτοῖς)	(αὐταῖς)	(αὐτοῖς)
αἰτ.	ἡμᾶς	ὑμᾶς	αὐτούς	αὐτάς	αὐτά

2. *Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι*

§ 166. *Δεικτικαὶ* λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῦμεν, ὅταν θέλωμεν νὰ δεῖξωμέν τι. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

Οὗτος, αὕτη, τοῦτο (δι' ἀντικείμενα πλησίον ἡμῶν εὐρισκόμενα)

ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο (δι' ἀντικείμενα μακρὰν ἡμῶν εὐρισκόμενα)

τόσος, τόση, τόσον (ἐπὶ μεγέθους)

τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτον (»)

τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (ἐπὶ ποιότητος)

§ 167. *Κλίσεις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος.*

	Ἐνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
Ὄνομ.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου		τούτων	
δοτ.	(τούτῳ)	(ταύτῃ)	(τούτῳ)	(τούτοις)	(ταύταις)	(τούτοις)
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα

Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιοῦτος* καὶ *τοσοῦτος* κλίνονται κατὰ τὴν ἀντωνυμίαν οὗτος.

Ἐνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός		
τοιοῦτος	τοιαύτη	τοιοῦτον	τοιοῦτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιοῦτου	τοιαύτης	τοιοῦτου		τοιοῦτων	
(τοιοῦτῳ)	(τοιαύτῃ)	(τοιοῦτῳ)	(τοιοῦτοῖς)	(τοιοῦταῖς)	(τοιοῦτοῖς)
τοιοῦτον	τοιοῦτήν	τοιοῦτον	τοιοῦτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Αἱ ἀντωνυμῖαι **ἐκεῖνος** καὶ **τόσος** κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

3. Κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι

§ 168. **Κτητικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι φανερόνουν τὸν κτήτορα τοῦ ἀντικειμένου εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρονται ἢτοι φανερόνουν τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει τὸ οὐσιαστικόν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πρόσωπα εἶναι τρία καὶ αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι ἔχουν τρία πρόσωπα.

Σχηματίζονται δὲ ἐκ τοῦ δευτεροκλίτου ἐπιθέτου **ἰδικός**, **-ή**, **-όν** καὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν **μου**, **μας**, **σου**, **σας**, **του**, **των**.

α'. πρόσωπον	ὁ ἰδικός μου	ἡ ἰδική μου	τὸ ἰδικόν μου
»	ὁ ἰδικός μας	ἡ ἰδική μας	τὸ ἰδικόν μας
β'. »	ὁ ἰδικός σου	ἡ ἰδική σου	τὸ ἰδικόν σου
»	ὁ ἰδικός σας	ἡ ἰδική σας	τὸ ἰδικόν σας
γ'. »	ὁ ἰδικός του	ἡ ἰδική του	τὸ ἰδικόν του
»	ὁ ἰδικός των	ἡ ἰδική των	τὸ ἰδικόν των

Αἱ ἀντωνυμῖαι αὗται κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα, κλινομένου μόνον τοῦ ἐπιθέτου τῆς δὲ προσωπικῆς ἀντωνυμίας παραμενούσης ἀκλίτου· ὁ ἰδικός μας, τοῦ ἰδικοῦ μας, τὸν ἰδικόν μας κλπ.

4. Ἑρωτηματικαὶ ἀντωνυμῖαι

§ 169. **Ἑρωτηματικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι εἰσάγουν ἐρωτήσεις. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς: **τίς**—**τί**, **ποῖος**—**ποία**—**ποῖον** καὶ **πόσος**—**πόση**—**πόσον** καὶ κλίνονται αἱ μὲν **ποῖος** καὶ **πόσος** κανονικῶς ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα, ἡ δὲ **τίς** ὡς ἑξῆς :

Ἑνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός	
ἀρσν. καὶ θηλ.	οὐδέτ.		ἀρσεν. καὶ θηλ.	οὐδέτ.
Ὄνομ.	τίς	τί	τίνες	τίνα
γεν.	τίνος	τίνος	τίνων	τίνων
δοτ.	(τίνι)	(τίνι)	(τίσι)	(τίσι)
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα

Σημείωσις. Ἡ ἀνωνυμία *τίς-τι* τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ ἔχει τὸ *ι* τῇ παραληγουσῇ βραχύ, παρὰ τὸν κανόνα (βλ. § 83, 1).

5. Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι

§ 170. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι αἱ ἀορίστως δηλοῦσαι πρόσωπόν τι ἢ πράγμα. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

τίς,	τί	(=κάποιος)
ὁ δεῖνα,	ἡ δεῖνα,	τὸ δεῖνα
ἕκαστος,	ἕκαστη,	ἕκαστον (=ὁ καθεὶς χωριστὰ)
ἄλλος,	ἄλλη,	ἄλλο(ν)
ἕτερος,	ἑτέρα,	ἕτερον (=ἄλλος)
οὐδέτερος,	οὐδετέρα,	οὐδέτερον (=οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)
οὐδεὶς,	οὐδεμία,	οὐδὲν
κανεὶς,	καμμία,	κανὲν
ἀμφοτέρω, ἀμφοτέρω,	ἀμφοτέρω,	(=καὶ οἱ δύο)
μερικοί,	μερικάί,	μερικά.
ἀρκετοί,	ἀρκεταί,	ἀρκετὰ

§ 171. Ἡ ἀντωνυμία *τίς, τι* κλίνεται ὡς ἑξῆς.

Ἑνικός ἀριθμός			Πληθυντικός ἀριθμός	
ἀρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτ.		ἀρσ. καὶ θηλ.	οὐδέτ.
Ὄνομ.	τίς	τί	τίνες	τίνα
γεν.	τίνος	τίνος	τίνων	τίνων
δοτ.	(τίνι)	(τίνι)	(τίσι)	(τίσι)
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα

§ 172. Αἱ ἀντωνυμῖαι *οὐδεὶς* καὶ *κανεὶς*, σύνθετοι ἐκ τοῦ οὐδὲ+εἷς=οὐδεὶς καὶ κᾶν+εἷς=κανεὶς, κλίνονται ὡς τὸ εἷς, μία, ἓν (βλ. § 151). Ἦτοι ἀρενικόν : οὐδεὶς, οὐδενός,

(οὐδενί), οὐδένα· θηλυκόν· οὐδεμία, οὐδεμῆς, (οὐδεμῇ), οὐδεμίαν· οὐδέτερον· οὐδέν, οὐδενός, (οὐδενί), οὐδέν.

Αἱ λοιπαὶ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι κλίνονται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα, ἡ δὲ ἀντωνυμία **ὁ δεῖνα** συνήθως παραμένει ἄκλιτος, κλινομένου μόνον τοῦ ἄρθρου, ἥτοι τοῦ δεῖνα (τῷ δεῖνα), τὸν δεῖνα κλπ. ἐνίστε ὁμοῦ κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν, τοῦ δεῖνος, τῷ δεῖνι, τὸν δεῖνα κλπ.

6. Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 173. **Ἀναφορικαὶ** λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι διὰ τῶν ὁποίων ἔννοιαν ὀλόκληρον, διὰ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας εἰσαγομένην, ἀναφέρομεν εἰς λέξιν τινὰ ἄλλης προτάσεως. Εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς, **ἅπασαι δασυνόμεναι**· **ὅστις**—ἥτις—ὅτι—ὅσος,—ὅση—ὅσον, **ὁποῖος**—ὁποῖα—ὁποῖον, **ὁπόσος**—ὁπόση—ὁπόσον.

Ἡ ἀντωνυμία **ὅστις, ἥτις, ὅτι** σώζεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ. Πληθυντικὸς ὀνομ. **οἵτινες, αἵτινες, ἅτινα**.

Αἱ ἄλλαι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

Εἰς τὸ τέλος τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν προστίθεται ἐνίστε τὸ ἀχώριστον μόριον-**δήποτε**. π.χ. **ὅστισδήποτε-ἥτισδήποτε-ὅτιδήποτε, οἷσδήποτε-οἷαδήποτε-οἷονδήποτε, ὅποισδήποτε-ὅποιαδήποτε-ὅποιονδήποτε, ὅσοσδήποτε-ὅσησδήποτε**. Κατὰ τὴν κλίσιν δὲ κλίνεται μόνον τὸ πρῶτον συνθετικόν· π.χ. οἷοιδήποτε, ὅσωνδήποτε, ὅποιουδήποτε κλπ.

7. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

§ 174. **Αὐτοπαθεῖς** λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι φανερῶνουν ὅτι ἓν πρόσωπον, ζῶον ἢ πρᾶγμα πάσχει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἥτοι ἐνεργεῖ καὶ πάσχει, **ἀλληλοπαθεῖς** δὲ αἱ φα-

νερώνουσαι ὅτι πλείονα τοῦ ἑνὸς πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πά-
σχουν ἀμοιβαίως.

α΄.) **Αἱ αὐτοπαθεῖς** ἀντωνυμῖαι κλίνονται εἰς τὰς πλα-
γίας πτώσεις ὡς ἑξῆς :

Ἑνικός ἀριθμός				
	α΄. πρόσ.	β΄. πρόσ.	γ΄. πρόσ.	
γεν.	τοῦ	ἐαυτοῦ μου	ἐαυτοῦ σου	ἐαυτοῦ του, της
δοτ.	(τῷ	ἐαυτῷ μου)	(ἐαυτῷ σου)	(ἐαυτῷ του, της)
αἰτ.	τὸν	ἐαυτόν μου	ἐαυτόν σου	ἐαυτόν του, της

Πληθυντικός ἀριθμός				
γεν.	τῶν	ἐαυτῶν μας	ἐαυτῶν σας	ἐαυτῶν των
δοτ.	(τοῖς	ἐαυτοῖς μας)	(ἐαυτοῖς σας)	(ἐαυτοῖς των)
αἰτ.	τούς	ἐαυτούς μας	ἐαυτούς σας	ἐαυτούς των

β΄.) **Αἱ ἀλληλοπαθεῖς** ἀντωνυμῖαι κλίνονται εἰς τὰς
πλαγίας πτώσεις μόνον τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ.

	ἄρσεν.	θηλυκ.	οὐδετ.
γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
δοτ.	(ἀλλήλοις)	(ἀλλήλαις)	(ἀλλήλοις)
αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Χ

Ρ Η Μ Α Τ Α

§ 175. **Ρῆμα** καλεῖται ἡ λέξις, ἡ ὁποία σημαίνει τι
πράττει ἢ τι πάσχει ἢ εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ
ὑποκείμενον· π.χ. ὁ μαθητὴς γράφει, λούεται, δέρεται ὑπὸ
τοῦ διδασκάλου, κοιμᾶται. Τὴν ἐνέργειαν ταύτην, τὴν ὁποίαν
δηλοῖ τὸ ρῆμα, ἢ τὸ πάθος ἢ τὴν κατάστασιν καλοῦμεν **διά-
θεσιν** τοῦ ρήματος.

1. Διαθέσεις τῶν ρημάτων

§ 176. Αἱ διαθέσεις τῶν ρημάτων εἶναι τέσσαρες : **Ἐ-
νεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδετέρα.**

α.) *Ρήματα ενεργητικῆς διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ.

Διακρίνονται δὲ ταῦτα εἰς *μεταβατικά* μὲν, ἅν ἡ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένη ἐνέργεια μεταβαίνει εἰς ἄλλο τι ἔξω τοῦ ὑποκειμένου, εἰς *ἀμετάβατα* δέ, ἅν ἡ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένη ἐνέργεια παραμένῃ ἐν αὐτῷ τῷ ὑποκειμένῳ· π.χ. ὁ γεωργὸς καλλιεργεῖ τὴν γῆν, ὁ μαθητὴς γράφει.

β.) *Ρήματα μέσης διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, τὸ ὅποιον οὕτω καθίσταται καὶ ἐνεργοῦν καὶ πάσχον.

Διακρίνονται δὲ ταῦτα εἰς *εὐθέα* μὲν, ἅν ἡ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένη ἐνέργεια ἐπιστρέφῃ ἀμέσως εἰς τὸ ὑποκείμενον, εἰς *πλάγια* δέ, ἅν ἡ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένη ἐνέργεια ἐπιστρέφῃ ἐμμέσως, ἥτοι πλαγίως· π.χ. ὁ παῖς λούεται (=λούει τὸν ἑαυτόν του), ὁ Γεώργιος ἐδανείσθη τὰ βιβλία τοῦ Νικολάου κλπ.

γ.) *Ρήματα παθητικῆς διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει τι, ὑφίσταται τι ὑπὸ τινος ἄλλου· π.χ. ὁ μαθητὴς δέρεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἡ σιτοπαραγωγὴ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ καύσωνος.

δ.) *Ρήματα οὐδετέρας διαθέσεως* καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν· π.χ. ὁ παῖς κοιμᾶται, κάθεται κλπ.

2. Συζυγίαι τῶν ρημάτων

§ 177. *Συζυγίαι* τῶν ρημάτων καλοῦνται αἱ διάφοροι κατηγορίαι εἰς τὰς ὁποίας κατατάσσονται τὰ ρήματα. Αἱ συζυγίαι τῶν ρημάτων εἶναι τρεῖς: ἡ συζυγία τῶν *βαρυτόνων* (—ω) π.χ. παιδεύω, γράφω, ἀκούω, ἡ συζυγία τῶν *συννηρημένων* (—ῶ) π.χ. ἀγαπῶ, κτυπῶ καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς —μι π.χ. τίθημι, δίδωμι κλπ.

Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ συζυγία τῶν εἰς —μι δὲν σώ-
ζεται, πλὴν ὠρισμένων τινῶν τύπων. Τὰ λοιπὰ ἔγιναν βαρύ-
τονα π.χ. δίδωμι—δίδω, δείκνυμι—δεικνύω κλπ.

3. Φωναὶ τῶν ρημάτων

§ 178. Φωναὶ τῶν ρημάτων λέγονται τὰ συστήματα
τῶν τύπων αὐτῶν. Αἱ φωναὶ εἶναι τρεῖς: *ἐνεργητική*, *μέση*
καὶ *παθητική*.

Σημείωσις. Ρήματά τινα δὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν φωνήν· ταῦτα
λέγονται *ἀποθετικά* π. χ. ἐργάζομαι ἐπιμελοῦμαι.

4. Ἐγκλίσεις τῶν ρημάτων.

§ 179. Εἶπομεν ὅτι τὸ ρῆμα σημαίνει ἐνέργειαν, πάθος,
ἢ κατάστασιν. Ἦδη ἐνδιαφέρει νὰ μάθωμεν τὸ πῶς παρί-
σταται ἡ ἔννοια τοῦ ρήματος, ὡς βεβαία καὶ πραγματική, ὡς
ἀβεβαία, ἢ ὡς εὐχὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τινος κλπ.

Τοῦτο ὑποδεικνύουν αἱ *ἐγκλίσεις*, αἱ ὁποῖαι εἶναι τέσ-
σαρες: *ὀριστική*, *ὑποτακτική*, *εὐκτική* καὶ *προστακτική*.

α.) Ἡ *ὀριστική* ἀναφέρεται οὐ μόνον εἰς τὸ παρὸν
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ παρελθόν καὶ εἰς τὸ μέλλον, παριστᾷ δὲ τὸ
ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνονμενον ὡς βέβαιον καὶ πραγμα-
τικόν εἰς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. π.χ. μελετῶ
τὰ μαθήματά μου, ἔλυσα τὰς ἀσκήσεις μου, θὰ τιμωρήσῃ
τὸν πταίστην κλπ.

β.) Ἡ *ὑποτακτική* ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὸ μέλλον
καὶ παριστᾷ τὸ ὑπ' αὐτῆς σημαίνονμενον οὐχὶ ὡς πραγματι-
κόν, ἀλλ' ὡς *ἐπιθυμητόν*, *προσδοκώμενον* καὶ *ἀβέβαιον*.
π.χ. νὰ ἔλθῃ; κλπ.

γ.) Ἡ *εὐκτική* ἀναφέρεται πάντοτε εἰς τὸ μέλλον καὶ
παριστᾷ τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαίνονμενον ὡς *εὐχὴν τοῦ*
ὁμιλοῦντος. π. χ. εἶθε νὰ μὴ τιμωρηθῇς.

δ.) Ἡ *προστακτική* ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον καὶ πα-
ριστᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένην ἔννοιαν, ὡς *προσ-*

ταγήν, παράκλησιν, προτροπήν κλπ. π. χ. κλείσει τὸ παράθυρον, κύριε ἐλέησον κλπ.

5. Ἀπαρέμφατον καὶ μετοχή

§ 180. Πλὴν τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων ἔχει τὸ ρῆμα καὶ δύο ἄλλους τύπους, οἱ ὅποιοι καλοῦνται *ὀνομαστικοί*, διότι ἰσοδυναμοῦν μὲ ὀνόματα.

Οὗτοι εἶναι τὸ *ἀπαρέμφατον* καὶ ἡ *μετοχή*.

α^{*)} Τὸ *ἀπαρέμφατον* εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν εἶναι σπάνιον· διατηρεῖται μόνον εἰς τινὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, ἀκολουθούμενον σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ τοῦ οὐδετέρου ἄρθρου καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ ὄνομα οὐσιαστικόν. π. χ. ἀπαγορεύεται τὸ *ἀνέρχασθαι* (= ἡ ἀνοδος), τὸ *κατέρχασθαι* (= ἡ κάθοδος), τὸ *καπνίζειν* (= τὸ κάπνισμα), τὸ *πτύειν*, τὸ *ὀμιλεῖν*, αὐτὸς ἔχει *λέγειν* κλπ.

β^{*)} Ἡ μετοχή εἶναι τριγενὲς καὶ τρικατάληκτον ρηματικὸν ἐπίθετον, ἔχον προσέτι διάθεσιν καὶ χρόνον π.χ. ὁ γράφων—ἡ γράφουσα—τὸ γράφον, ὁ τιμηθεὶς—ἡ τιμηθεῖσα—τὸ τιμηθέν πλπ.

6. Χρόνοι τῶν ρημάτων

§ 181. Οἱ *χρόνοι* τῶν ρημάτων δεικνύουν ἂν ἡ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένη πράξις ἔγινεν εἰς τὸ παρελθὸν ἢ ἂν γίνεται εἰς τὸ παρὸν ἢ ἂν θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον.

Ἄρα οἱ χρόνοι διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας: εἰς χρόνους τοῦ *παρόντος*, εἰς χρόνους τοῦ *παραελθόντος* καὶ εἰς χρόνους τοῦ *μέλλοντος*.

α^{*)} *Χρόνος τοῦ παρόντος*: Ἐνεστίως (π.χ. γράφω· σημαίνει πρᾶξιν ἤδη γινομένην).

β') Χρόνοι τοῦ παρελθόντος :

Μέλλον

γ') Χρόνοι τοῦ μέλλοντος :

Παρατατικός. (π.χ. ἔγραφον· σημαίνει προῶξιν συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένην κατὰ τὸ παρελθόν).

Ἀόριστος. (π.χ. ἔγραψα· σημαίνει προῶξιν ἅπαξ γενομένην κατὰ τὸ παρελθόν).

Παρακείμενος. (π.χ. ἔχω γράψει· σημαίνει προῶξιν γενομένην μὲν κατὰ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας χρειάζεται κατὰ τὸν παρόντα χρόνον).

Ὑπερσυντέλικος. (π.χ. εἶχον γράψει· σημαίνει προῶξιν γενομένην κατὰ τὸ παρελθόν, τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα ἀπητεῖτο ὡσαύτως κατὰ τὸ παρελθόν).

Στιγμιαίος. (π.χ. θὰ γράψω· σημαίνει προῶξιν, ἥτις θὰ γίνῃ ἅπαξ εἰς τὸ μέλλον).

Διαρκείας. (π.χ. θὰ γράφω· σημαίνει προῶξιν, ἥτις θὰ ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς εἰς τὸ μέλλον).

Τετελεσμένος. (π.χ. θὰ ἔχω γράψει· σημαίνει προῶξιν, ἥτις θὰ γίνῃ ἅπαξ καὶ θὰ ἔχῃ ἐπιτελεσθῇ ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ).

§ 182. Οἱ χρόνοι ὑποδιαίρουνται προσέτι καὶ εἰς δύο

ἄλλας κατηγορίας, εἰς ἀρχιμοὺς καὶ εἰς ἱστορικοὺς ἢ παραγομένους.

α') Ἀρχικοί εἶναι οἱ ἐξῆς: Ἐνεστώς, μέλλων (στιγμιαῖος, διαρκείας καὶ τετελεσμένος) καὶ παρακείμενος.

β') Ἱστορικοί εἶναι οἱ ἐξῆς: Παρατατικός, ἀόριστος καὶ ὑπερσυντέλικος.

7. Πρόσωπον καὶ ἀριθμὸς τοῦ ρήματος.

§ 183. Κατὰ τὴν κλίσιν ἐκάστου ρήματος διακρίνομεν **πρόσωπα**, ἥτοι ποῖος ἐκτελεῖ ἢ πάσχει τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινόμενον. Τὰ πρόσωπα εἶναι τρία: πρῶτον *ἐγώ, ἡμεῖς*, δεύτερον *σύ, σεῖς*, τρίτον *αὐτός, ἡ, ό, αὐτοί, αἱ, ά*. Ἐὰν μὲν τὸ πρόσωπον εἶναι ἕν, πρῶτον, δεύτερον ἢ τρίτον, τὸ ρῆμα τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν, ἂν δὲ πολλά, τὸ ρῆμα τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν.

§ 184. Ἐπομένως διὰ νὰ προσδιορισθῇ εἰς ρηματικὸς τύπος ἀκριβῶς πρέπει νὰ δηλωθῇ τὸ **πρόσωπον**, ὁ **ἀριθμὸς**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἔγκλισις**, ἡ **φωνή**, ἡ **συζυγία** καὶ ἡ **διάθεσις** αὐτοῦ. Πάντα ταῦτα καλοῦνται **παραπόμενα** τοῦ ρήματος.

8. Συστατικὰ μέρη τοῦ ρήματος διάκρισις αὐτῶν.

§ 185. Ἐκαστος ρηματικὸς τύπος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κύρια μέρη: τὸ **θέμα** καὶ τὴν **κατάληξιν** π. χ. λύ -ω, γράφ -ω κλπ. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται **χαρακτήρ**. Ἀναλόγως δὲ τοῦ χαρακτῆρος διαιροῦνται τὰ ρήματα εἰς **φωνηεντόληκτα** (ἀσυναίρετα καὶ συνηρημένα) καὶ εἰς συμφωνόληκτα (ἀφωνόληκτα, ὑγρά καὶ ἔνρινα · (βλ. § 67).

Πλὴν τῶν δύο τούτων κυρίων συστατικῶν τοῦ ρήματος, εἰς τινες χρόνους προστίθεται συλλαβὴ τις ἐν ἀρχῇ τοῦ ρήματος ἢ μεταβάλλεται τὸ ἀρχικόν φωνῆεν αὐτοῦ. Τὰ φαινόμενα ταῦτα καλοῦνται **αὔξεις** καὶ **ἀναδιπλασιασμός**.

9. Αὔξεις.

§ 186. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ὁ **παρατατικός** καὶ

δ ᾄριστος (ὁ ὑπερσυντέλικος σχηματίζεται περιφραστικῶς) λαμβάνουν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος **αὔξησιν**, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ παρελθόντος. Ἡ αὔξησις τίθεται μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔγκλισιν, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις ἀποβάλλεται.

α') Συλλαβικὴ αὔξησις.

§ 187. **Συλλαβικὴν αὔξησιν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνον· εἶναι δὲ συλλαβικὴ αὔξησις ἡ προσθήκη τῆς συλλαβῆς **ε** εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου τῆς ὀριστικῆς· π. χ. γράφω, ἔγραφον -ἔγραψα, κρύπτω -ἐκρυπτον -ἐκρυψα κλπ.

§ 188. Τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ **ρ** διπλασιάζουν τὸ **ρ** ὅταν λαμβάνουν αὔξησιν· π. χ. ράπτω -ἔρραπτον, ρίπτω -ἔρριψα κλπ.

β') Χρονικὴ αὔξησις.

§ 189. **Χρονικὴν αὔξησιν** λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον· εἶναι δὲ χρονικὴ αὔξησις ἡ ἔκτασις τοῦ ἀρχικοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν.

Οὕτω τὸ **α** γίνεται **η** (ἀγοράζω -ἡγόραζον -ἡγόρασα, ἀρέσκω -ἡρεσκον). Τὸ **ε** γίνεται **η** (ἐλπίζω -ἤλπιζον -ἤλπισα, ἐρεθίζω -ἡρέθιζον) καὶ τὸ **ο** γίνεται **ω** (ὀρίζω -ὠρίζον -ὠρισα, ὀρκίζομαι -ὠρκιζόμην).

§ 190. Εἰς τὰ ρήματα τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ δίφθογγον, κατὰ τὴν χρονικὴν αὔξησιν, αὐξάνει τὸ πρῶτον φωνῆεν τῆς διφθόγγου, τὸ δὲ δεύτερον ἂν μὲν εἶναι **ι** ὑπογράφεται εἰς τὸ πρῶτον, ἂν δὲ εἶναι **υ** παραμένει.

Οὕτω τὸ **οι** γίνεται **ω** (οἰκοδομῶ -ὠκοδόμουν -ὠκοδόμησα). Τὸ **αι** γίνεται **η** (αἰσθάνομαι -ἥσθανόμην -ἥσθάνθην). Τὸ **ει** γίνεται **η** (εἰκάζω -ἤκαζον -ἤकाσα) καὶ τὸ **αυ** γίνεται **ηυ** (αὐξάνω -ἠῦξανον -ἠῦξησα).

§ 191. Τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν ἀπὸ μακρὸν φωνῆν ἢ ἀπὸ δίφθογγον *ου* δὲν λαμβάνουσιν αὐξησιν, τὰ δὲ ἀρχίζοντα ἀπὸ *ι* καὶ *υ* τρέπουν τὸ *ι* βραχὺ εἰς *ι* μακρόν, τὸ δὲ *υ* βραχὺ εἰς *υ* μακρόν, μὴ μεταβαλλόμενα φαινομενικῶς οὐδὲν π. χ. ὠριμάζω - ὠρίμαζον - ὠρίμασα, οὐδετερῶ - οὐδετέρουν, ἰατρεύω - ἰάτρευον - ἰάτρευσα, ὑβρίζω - ὑβρίζον - ὑβρίσα κλπ.

Σημείωσις. Συνήθως τὰ ἀπὸ *ει* ἀρχίζοντα μένουσιν ἀναιύξητα π. χ. εἰρηνεύω - εἰρήνευον, εἰκονίζω - εἰκόνισα κλπ.

Αὐξησης τῶν συνθέτων ρημάτων.

§ 192. α') Τὰ σύνθετα μετὰ μιᾶς ἢ περισσοτέρων προθέσεων λαμβάνουσιν τὴν αὐξησιν μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἥτοι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κυρίου τοῦ ρήματος. π. χ. δια - λύω, δια - ἔλυον, διέλυον· παρακούω - παρήκουον, ἐπαυξάνω - ἐπηύξανον, διαισθάνομαι - διησθάνθην, συζητῶ (συν - ζητῶ) - συνεζήτητον κλπ.

β.) Τὰ σύνθετα οὐχὶ μετὰ προθέσεων, ἀλλὰ μετ' ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου λαμβάνουσιν αὐξησιν ἐν ἀρχῇ, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ π.χ. βαθμολογῶ — ἐβαθμολόγουν — ἐβαθμολόγησα, πρωτοστατῶ — ἐπρωτοστατήσα, κακολογῶ — ἐκακολόγησα κλπ.

Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως

§ 193. α'.) Τὰ ἐξῆς ρήματα τρέπουν κατὰ τὴν αὐξησιν τὸ *ε* εἰς *ει* καὶ οὐχὶ εἰς *η* (βλ. § 189): ἔχω εἶχον, ἐργάζομαι — εἰργαζόμεν, ἔλκω — εἴλκον, ἐλκύνω — εἴλκυον, ἔρπω — εἴρπον καὶ τινὰ ἄλλα ἄχρηστα ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ.

Σημείωσις. — Τὰ ρήματα ταῦτα ἤρχιζον ἀπὸ *σ* ἢ *F* καὶ ἔλαβον κανονικῶς συλλαβικὴν αὐξησιν. Εἶτα ὅμως ἀπεβλήθη τὸ *σ* ἢ *F* καὶ τὸ *ε* + *ε* συνηρέθη εἰς *ει*. π. χ. (σ)έχω — ἔ(σ)εχον — ἔεχον — εἶχον, (F)εργάζομαι — ἔ(F)εργαζόμεν — ἔεργαζόμεν — εἰργαζόμεν κλπ.

β.) Τὸ ρῆμα *θέλω* ἀρχῆθεν ἦτο *ἐθέλω* καὶ ἔλαβε κανονικῶς χρονικὴν αὐξησιν, *ἤθελον*. Κατόπιν ἐξέπεσε τὸ *ε* ἐκ τοῦ ἐνεστώτος ἀλλὰ παρῆμεινε ἡ αὐξησις καὶ ἔχομεν *θέλω*

— ἤθελον, κατ' ἀναλογίαν δὲ τούτου ἔχομεν καὶ *δύναμαι*—*ἡδυνάμην*.

Σημείωσις.—Τὰ ρήματα *ἐορτάζω* καὶ *διαιεῶμαι* λαμβάνουν αὔξησιν εἰς τὸ δεύτερον φωνῆεν, ἦτοι *ἐώρταζον*—*ἐώρτασα* (ἄλλοτε κανονικῶς *ἡόρταζον* καὶ κατόπιν δι' ἐναλλαγῆς τοῦ χρόνου τῶν φωνηέντων *ἐώρταζον*), *διηιῶμην* κλπ.

γ.) Τὰ ἐξῆς ρήματα, καίτοι σύνθετα μετὰ προθέσεων, λαμβάνουν αὔξησιν ἐν ἀρχῇ, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ, παρὰ τὸν κανόνα (βλ. § 192 α'): *κάθημαι*—ἐκαθήμην, *καθίζω*—ἐκάθιζον, *ἐναντιοῦμαι*—ἠναντιούμην, *ἀνάπτω*—ἠναπτον (ἀλλὰ μετοχὴ παρακειμένου *ἀνημμένος* κανονικῶς), *ἐμποδίζω*—ἠμπόδιζον, *συλλογίζομαι*—ἐσυλλογιζόμην, *συνεχίζω*—ἐσυνέχιζον, *προστατεύω*—ἐπροστιάτευον κλπ. ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν καὶ τὸ *ἀνοίγω*, ἀντὶ ἀνέωξα, ἠνοιξα κλπ.

δ.) Τὰ σύνθετα ρήματα *ἐνοχλῶ*, *ἀμφισβητῶ* καὶ *ἐπανορθῶ* λαμβάνουν αὔξησιν καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν, ἦτοι ἠνόχλουν, ἠμψεσβήτουν, ἐπηνόρθωσα.

ε.) Τὰ ρήματα τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ *ευ*, ἐὰν μετὰ τὸ *ευ* ὑπάρχῃ σύμφωνον λαμβάνουν κανονικὴν αὔξησιν· π.χ. *εὐχομαι*-ἠυχόμην, *εὐλογῶ*-ἠυλόγουν κλπ. Ἐὰν ὁμως μετὰ τὸ *ευ* ὑπάρχῃ βραχὺ φωνῆεν, τότε λαμβάνει τὴν αὔξησιν τὸ φωνῆεν τοῦτο· π.χ. *εὐεργετῶ*-*εὐηργέτησα*, *εὐαγγελίζομαι*-*εὐηγγελιζόμην* κλπ. Ἐάν, τέλος, μετὰ τὸ *ευ* ἀκολουθῇ μακρὸν φωνῆεν, μένουν ἐντελῶς ἀναύξητα· π.χ. *εὐωχοῦμαι*-*εὐωχούμην* κλπ.

Τὰ κάτωθι ρήματα δὲν λαμβάνουν οὐδεμίαν αὔξησιν. *ἀερίζω*-ἀέριζον, *ἀηδιάζω*-ἀηδιάζον, *ἐνοικιάζω*-ἐνοικιάζον, *συνεδριάζω*-συνεδρίαζον καὶ τὸ ρῆμα *ἐννοῶ*-ἐννόουν-ἐνόησα, τὸ ὅποϊον ἐνίστε λαμβάνει αὔξησιν ἐν ἀρχῇ, ἦτοι ἠννόουν-ἠννόησα.

10. Ἀναδιπλασιασμός

§ 194. Ἡ χρῆσις τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ

ση εἶναι περιορισμένη. διότι οἱ χρόνοι, οἱ ὅποιοι ἐλάμβανον ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχαίαν (παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος, τετελεσμένος μέλλων), σχηματίζονται εἰς τὴν νέαν περιφραστικῶς. Διτηρήθη δὲ μόνον εἰς τὰς μετοχὰς τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου.

Ὁ ἀναδιπλασιασμός ὡς καὶ ἡ αὔξησις, εἶναι δύο εἰδῶν : *συλλαβικὸς καὶ χρονικὸς*.

α'.) *Συλλαβικὸς ἀναδιπλασιασμός*.

§ 195. *Συλλαβικὸν ἀναδιπλασιασμόν* λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ δύο εἰδῶν :

1) Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ ρήματος μεθ' ἑνὸς ε. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ἓν σύμφωνον, πλὴν τῶν διπλῶν καὶ τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνον (οὐρανικόν, χειλικόν, ὀδοντικόν) τὸ δὲ δεύτερον ὑγρὸν ἢ ἔνρινον· π.χ. παιδεύομαι-πεπαιδευμένος, λύομαι-λυμένος, γράφομαι—γεγραμμένος, τρίβομαι—τεριμμένος.

Σημείωσις.—Ὅταν τὸ ρῆμα ἀρχίζῃ ἀπὸ δασύ σύμφωνον, δὲν ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν αὐτὸ τοῦτο τὸ δασύ, ἀλλὰ τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν· π.χ. θάπτομαι—τεθαμμένος, χαρίζομαι—κεχαρισμένος, φιλοῦμαι—πεφιλημένος κλπ.

2) Ἀναδιπλασιασμός συλλαβικὸς ὅμοιος μὲ συλλαβικὴν αὔξησιν. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ ρήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ διπλοῦν σύμφωνον ἢ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον νὰ μὴν εἶναι ἄφωνον τὸ δὲ δεύτερον ὑγρὸν ἢ ἔνρινον· (βλ. § 195, 1) ἢ ἀπὸ τρία σύμφωνα· π.χ. ψεύδομαι-ἔψευσμένος, φθειρόμαι-ἐφθαρμένος, σπείρομαι-ἐσπαρμένος, ράπτομαι-ἐρραμμένος, ρίπτομαι-ἐρριμμένος, στρατεύομαι-ἐστρατευμένος κλπ.

Σημείωσις.—Τὸ ρῆμα *κτώμαι*, καίτοι ἀρχίζει ἀπὸ δύο ἄφωνα, πάσχει ἀναδίπλωσιν τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου μεθ' ἑνὸς ε, ἥτοι *κεκτημένος*, τὸ δὲ *ἀναγνωρίζομαι*, καίτοι ἀρχίζει ἀπὸ ἄφωνον μετὰ ἔνρινου

(βλ. § 195, 1), λαμβάνει ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μετὰ συλλαβικὴν αὐξήσιν, ἥτοι *ἀνεγνώρισμένος*.

β'.) *Χρονικὸς ἀναδιπλασιασμός*.

§ 196. *Χρονικὸν ἀναδιπλασιασμόν* λαμβάνουν τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον· εἶναι δὲ ὁ χρονικὸς ἀναδιπλασιασμός ὅτι καὶ ἡ χρονικὴ αὐξήσις, ἥτοι ἡ ἔκτασις τοῦ ἀρχικοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν· π.χ. ἀδικοῦμαι-ἡδικοημένος, ἐρημώνομαι-ἡρημωμένος, ὀργίζομαι-ὠργισμένος, ὀπλίζομαι-ὠπλισμένος κλπ.

§ 197. Τὰ ῥήματα τὰ τρέποντα εἰς τὴν χρονικὴν αὐξήσιν τὸ ε εἰς ει (βλ. § 193, α'), ἐξακολουθοῦν τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν ἀναδιπλασιασμόν. π. χ. ἐργάζομαι—εἰργασμένος κλπ.

§ 198. Τὰ σύνθετα μετὰ προθέσεων ἢ μετ' ἄλλων μερῶν τοῦ λόγου ἀκολουθοῦν τοὺς κανόνας τῆς αὐξήσεως (βλ. § 192, α', β'). π. χ. κατοικοῦμαι—κατοκημένος, καταισχύνομαι—κατησχυμένος κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XI.

ΚΛΙΣΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

Α'. ΒΑΡΥΤΟΝΑ

§ 199. Τὰ βαρύτονα ῥήματα, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος διακρίνονται εἰς *φωνηεντόληκτα* καὶ *συμφωνόληκτα*, ὑποδιαιρουμένων τῶν συμφωνολήκτων εἰς *οὐρανικόληκτα*, *χειλικόληκτα* κλπ. (βλ. § 67, α', β').

ΚΛΙΣΙΣ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ

§ 200. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἑνεστώς.

Ὀριστική	Υποτακτική	Εὐκαική
Ἑνικ. παιδεύω	νά παιδεύ-ω	εἴθε νά παιδεύ-ω
παιδεύ-εις	» παιδεύ-ης	» » παιδεύ-ης
παιδεύ-ει	» παιδεύ-η	» » παιδεύ-η

Πληθ. παιδεύ-ομεν	νά παιδεύ-ωμεν	εἴθε νά παιδεύ-ωμεν
παιδεύ-ετε	» παιδεύ-ητε	» » παιδεύ-ητε
παιδεύ-ουσι(ν) (-ουν)	» παιδεύ-ωσι(ν)	» » παιδεύ-ωσι(ν)

Προστακτική

Ἐνικ. παίδευ-ε (νά παιδεύ-ης)	ἄς παιδεύ-η
Πληθ. παιδεύ-ετε (νά παιδεύ-ητε)	ἄς παιδεύ-ωσι(ν)

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

τὸ παιδεύ-ειν	ὁ παιδεύ-ων, ἡ παιδεύ-ουσα, τὸ παιδεύ-ον
---------------	--

2. Παρατατικός.

Ἐνικ. ἐπαίδευ-ον	Πληθ. ἐπαίδευ-ομεν
ἐπαίδευ-ες	ἐπαίδευ-ετε
ἐπαίδευ-ε(ν)	ἐπαίδευ-ον

3. Μέλλων. (μόνον Ὀριστική)

Συγμιαῖος

Διαρκείας

Ἐνικ. θά παιδεύ-σω	θά παιδεύ-ω
» παιδεύ-σης	» παιδεύ-ης
» παιδεύ-ση	» παιδεύ-η
Πληθ. » παιδεύ-ωμεν	» παιδεύ-ωμεν
» παιδεύ-σητε	» παιδεύ-ητε
» παιδεύ-σωσι(ν)	» παιδεύ-ωσι(ν)

4. Ἀόριστος α'.

Ὀριστική

Υποτακτική

Ἐνικ. ἐπαίδευ-σα	νά παιδεύ-σω
ἐπαίδευ-σες	» παιδεύ-σης
ἐπαίδευ-σε	» παιδεύ-ση
Πληθ. ἐπαίδευ-σαμεν	» παιδεύ-σωμεν
ἐπαίδευ-σατε	» παιδεύ-σητε
ἐπαίδευ-σαν	» παιδεύ-σωσι(ν)

Εὐκτική

Προστακτική

Ἐνικ. εἴθε νά παιδεύ-σω	παιδεύ-σον (νά παιδεύ-σης)
» » παιδεύ-σης	ἄς παιδεύ-ση
» » παιδεύ-ση	
Πληθ. » » παιδεύ-σωμεν	παιδεύ-σατε (νά παιδεύ-σητε)
» » παιδεύ-σητε	ἄς παιδεύ-σωσι(ν)
» » παιδεύ-σωσι(ν)	

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

— ὁ παιδεύ-σας, ἡ παιδεύ-σασα, τὸ παιδεύ-σαν

§ 201. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἐνεστώς.

Ὅριστική

Ὑποτακτική

Εὐκτική

Ἔνικ. παιδεύ-ομαι	νὰ παιδεύ-ωμαι	εἴθε νὰ παιδεύ-ωμαι
παιδεύ-εσαι	» παιδεύ-ησαι	» » παιδεύ-ησαι
παιδεύ-εται	» παιδεύ-ηται	» » παιδεύ-ηται
Πληθ. παιδεύ-όμεθα	» παιδεύ-όμεθα	» » παιδεύ-όμεθα
παιδεύ-εσθε	» παιδεύ-ησθε	» » παιδεύ-ησθε
παιδεύ-ονται	» παιδεύ-ωνται	» » παιδεύ-ωνται

Προστακτική

Ἔνικ. παιδεύ-ου	(νὰ παιδεύ-ησαι)	ἄς παιδεύ-ηται
Πληθ. παιδεύ-εσθε	(νὰ παιδεύ-ησθε)	ἄς παιδεύ-ωνται

Ἀπαρέμφατον : τὸ παιδεύ-εσθαι

Μετοχή : ὁ παιδεύ-όμενος, ἡ παιδεύ-ομένη, τὸ παιδεύ-όμενον.

2. Παρατακτικός.

Ἔνικ. ἐπαιδεύ-ομην	Πληθ. ἐπαιδεύ-όμεθα
ἐπαιδεύ-εσο	ἐπαιδεύ-εσθε
ἐπαιδεύ-ετο	ἐπαιδεύ-οντο

3. Μέλλων (μόνον ὀριστική).

Στιγμιαῖος

Διάρκειας

Ἔνικ. θὰ παιδεύ-θῶ	θὰ παιδεύ-ωμαι
» παιδεύ-θῇς	» παιδεύ-ησαι
» παιδεύ-θῇ	» παιδεύ-ηται
Πληθ. » παιδεύ-θώμεν	» παιδεύ-όμεθα
» παιδεύ-θῆτε	» παιδεύ-ησθε
» παιδεύ-θῶσι(ν)	» παιδεύ-ωνται

4. Ἀόριστος α'.

Ὅριστική

Ὑποτακτική

Εὐκτική

Ἔνικ. ἐπαιδεύ-θην	νὰ παιδεύ-θῶ	εἴθε νὰ παιδεύ-θῶ
ἐπαιδεύ-θης	» παιδεύ-θῇς	» » παιδεύ-θῇς
ἐπαιδεύ-θη	» παιδεύ-θῇ	» » παιδεύ-θῇ
Πληθ. ἐπαιδεύ-θήμεν	» παιδεύ-θώμεν	» » παιδεύ-θώμεν
ἐπαιδεύ-θητε	» παιδεύ-θῆτε	» » παιδεύ-θῆτε
ἐπαιδεύ-θησαν	» παιδεύ-θῶσι(ν)	» » παιδεύ-θῶσι(ν)

Προστακτική

Ένικ.	νά παιδευ-θῆς	ἄς παιδευ-θῇ
Πληθ.	νά παιδευ-θῆτε	ἄς παιδευ-θῶσι(ν)

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

— ὁ παιδευ-θείς, ἡ παιδευ-θεῖσα, τὸ παιδευ-θέν.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς κλίσεως τῶν χρόνων τούτων

§ 202. Κατὰ τὴν κλίσιν τοῦ *ἐνεστώτος, παρατατικοῦ, μέλλοντος* (διαρκείας καὶ στιγμιαίου) καὶ *ἀορίστου α΄*. εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

α΄.) Ἐκ τῶν χρόνων τούτων ὁ ἐνεστώς, παρατατικὸς καὶ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σχηματίζονται διὰ μιᾶς μόνον λέξεως, ἥτοι ἐκ τοῦ θέματος καὶ τῆς καταλήξεως (προστιθεμένης ἐν ἀρχῇ τοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀορίστου καὶ τῆς αὐξήσεως) καὶ λέγονται *ἀπλοὶ χρόνοι*. π.χ. ἐπαίδευον, ἐπαίδευσσα κλπ. Εἰς τὰς ἄλλας ὁμως ἐγκλίσεις οἱ χρόνοι οὗτοι, καθὼς καὶ ὁ μέλλων (διαρκείας καὶ στιγμιαῖος), σχηματίζονται διὰ δύο λέξεων καὶ λέγονται *σύνθετοι χρόνοι*. π.χ. θὰ παιδεύσω, νὰ παιδεύω κλπ.

β΄.) Ἡ ὑποτακτικὴ σχηματίζεται προτασσομένου τοῦ *νά*, ἡ εὐκτικὴ τοῦ *εἴθε νά* καὶ ἡ προστακτικὴ εἰς μὲν τὸ β΄. πρόσωπον προτασσομένου τοῦ *νά* (ἐνίοτε τὸ β΄. πρόσωπον σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ), εἰς δὲ τὸ γ΄. πρόσωπον προτασσομένου τοῦ *ἄς*. Ὁ δὲ μέλλων (διαρκείας καὶ στιγμιαῖος) σχηματίζεται προτασσομένου τοῦ *θά*.

γ΄.) Ὁ μὲν μέλλων διαρκείας σχηματίζεται ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος, προτασσομένου ἀντὶ τοῦ *νά* τοῦ *θά*, ὁ δὲ μέλλων στιγμιαῖος ἐκ τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ἀορίστου, προτασσομένου ὡσαύτως τοῦ *θά*, ἀντὶ τοῦ *νά*.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

§ 203. *Κανὼν 1ος*. Χαρακτηριστικὰ τῆς ὀριστικῆς εἶναι τὸ *ει* καὶ τὸ *ο*, τῆς δὲ ὑποτακτικῆς τὸ *η* καὶ τὸ *ω*. π. χ.

ἀκούεις—ἀκούομεν, νὰ ἀκούης—νὰ ἀκούωμεν. Ἐπίσης ὅπου ἡ ὀριστική ἔχει *ε* ἡ ὑποτακτική ἔχει *η*, γράφετε—νὰ γράφητε, ὅπου δὲ ἔχει *ου* ἡ ὑποτακτική ἔχει *ω*, γράφουσι — νὰ γράψωσι κλπ.

Κανὼν 2ος. Ὅταν τῶν ρηματικῶν τύπων προηγῶνται τὰ μόρια *νά, θά, ὅταν, ἵνα, ἐάν, ἄς*, οἱ τύποι οὗτοι ἀκολουθοῦν τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ὑποτακτικῆς. Ἐπομένως ἡ εὐκτική καὶ ἡ προστακτική, καθὼς καὶ ὁ μέλλων (διαρκείας καὶ στιγμιαίος) τῆς ὀριστικῆς ἀκολουθοῦν τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ὑποτακτικῆς, ὡς εἰσαγόμενοι διὰ τῶν ἄνω μορίων. π. χ. ὑποτακτική νὰ ἀκούης, εὐκτική εἶθε νὰ ἀκούης, προστακτική νὰ ἀκούης, μέλλων διαρκείας θὰ ἀκούης, στιγμιαίος θὰ ἀκούσης.

Ἄρα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ὀρθογραφίας, δύο μόνον ἐγκλίσεις ἔχομεν, ὀριστικὴν καὶ ὑποτακτικὴν, ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων εἶναι μόνον σημασιολογική.

Κανὼν 3ος. Ὅμοίως ὑποτακτικὴν εἰσάγουν καὶ τὰ μόρια *μὴ(ν), ἅμα, πρὶν* καὶ τὸ δημοτικὸν *σάν* ὑποτακτικὴν δὲ ἀορίστου εἰσάγουν ἐνίοτε καὶ οἱ σύνδεσμοι *ἀφοῦ* (χρονικὸς), *ὅπως* (τελικὸς) καὶ *μόλις* (χρονικὸς). π. χ. μὴν παίξης, πρόσεξε μὴ κτυπήσης, πρὶν φύγης, ἅμα θέλῃς, σὰν ἀκούῃς, ἀφοῦ μελετήσης, παρακαλῶ, ὅπως φροντίσης, μόλις ἔλθῃ κλπ.

Κανὼν 4ος. Τὸ β'. πληθυντικὸν πρόσωπον τῶν ρηματικῶν ὄλων τῶν χρόνων καὶ ὄλων τῶν ἐγκλίσεων γράφεται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν μὲ *ε*. π.χ. σεῖς παιδεύετε, γράφετε, ἐγγράφετε, ἐγγράψατε, εἶθε νὰ γράψῃτε, ἐργάζεσθε, νὰ λυθῇτε.

Κανὼν 5ος. Αἱ καταλήξεις *-μαι, -σαι, -ται, -νται* μὲ *αι* εἶναι τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς μόνον ἡ ἐνεργητικῆς φωνῆς οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχει γραφομένην μὲ *αι*.

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 204. *Βοηθητικὰ* λέγονται τὰ ρήματα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται πρὸς σχηματισμὸν χρόνων τινῶν (παρακειμένου, ὑπερσυντελείου καὶ τετελεσμένου μέλλοντος) τῶν ρημάτων. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ *ἔχω* καὶ τὸ *εἶμαι*.

§ 205. *Τὸ βοηθητικὸν ἔχω.*

1. Ἑνεστώς.

<i>Ὁριστική</i>	<i>Υποτακτική</i>	<i>Εὐκτική</i>
Ἑνικ. ἔχω	νὰ ἔχω	εἶθε νὰ ἔχω
ἔχεις	» ἔχης	» » ἔχης
ἔχει	» ἔχη	» » ἔχη
Πληθ. ἔχομεν	» ἔχωμεν	» » ἔχωμεν
ἔχετε	» ἔχητε	» » ἔχητε
ἔχουσι(ν)(-ουν)	» ἔχωσι(ν)	» » ἔχωσι(ν)

Προστακτική

Ἑνικ. ἔχε (νὰ ἔχης)	ἄς ἔχη
Πληθ. ἔχετε (νὰ ἔχητε)	ἄς ἔχωσι(ν)

Ἀπαρέμφατον

τὸ ἔχειν

Μετοχή

ὁ ἔχων, ἡ ἔχουσα, τὸ ἔχον

2. Παρατατικός.

3. Μέλλων διαρκ. καὶ στιγμ.

Ἑνικ. εἶχον	θὰ ἔχω
εἶχες	» ἔχης
εἶχε	» ἔχη
Πληθ. εἶχομεν	» ἔχωμεν
εἶχετε	» ἔχητε
εἶχον	» ἔχωσι(ν)

§ 206. Τὸ ρῆμα *ἔχω* κλίνεται εἰς τὴν μέσην καὶ παθητικὴν φωνήν, οὐχὶ ἀπλοῦν, ἀλλ' ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων *κατά, περί, παρά, ἀνά, ἐν*, ὡς ἐξῆς :

Ὁριστική. Ἑνεστώς : κατέχομαι, κατέχεσαι, κατέχεται
κατεχόμεθα, κατέχεσθε, κατέχονται.

Παρατατικός : κατειχόμεν, κατείχεσο, κατείχετο
κατειχόμεθα, κατείχεσθε, κατείχοντο.

Μέλλων (διαρκ καὶ στιγμ.) θά κατέχωμαι, θά κατέχῃσαι, θά κατέχεται, θά κατεχώμεθα, θά κατέχῃσθε, θά κατέχωνται.

Υποτακτική.	Ενεστώς :	νά κατέχωμαι, νά κατέχῃσαι κλπ.
Εὐκτική.	»	εἴθε νά κατέχωμαι, εἴθε νά κατέχῃσαι, εἴθε νά κατέχεται κλπ.
Προστακτική.	»	νά κατέχῃσαι, ἄς κατέχεται, νά κατέχῃσθε, ἄς κατέχωνται.
Ἀπαρέμφατον.	»	τὸ κατέχεσθαι.
Μετοχή.	ὁ κατεχόμενος, ἡ κατεχομένη, τὸ κατεχόμενον.	

Σημειώσεις.—Ὡς βοηθητικὸν ἐν τῇ κλίσει τῶν ἄλλων ρημάτων χρησιμεύει μόνον εἰς τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν.

§ 207. Τὸ βοηθητικὸν εἶμαι.

1. Ἐνεστώς.

Ὅριστική	Υποτακτική	Εὐκτική
Ἐνικ. εἶμαι	νά εἶμαι	εἴθε νά εἶμαι
εἶσαι	» εἶσαι	» » εἶσαι
εἶναι	» εἶναι	» » εἶναι
Πληθ. εἴμεθα	» εἴμεθα	» » εἴμεθα
εἴσθε	» εἴσθε	» » εἴσθε
εἶναι	» εἶναι	» » εἶναι

Προστακτική

Ἐνικ. ἔσο (νά εἶσαι)	ἄς εἶναι
Πληθ. νά εἴσθε	ἄς εἶναι

Ἀπαρέμφατον

Μετοχή

τὸ εἶναι ὁ ὢν, ἡ οὖσα, τὸ ὄν.

2. Παρατατικός.

3. Μέλλων (διαρκ. καὶ στιγμ.)

Ἐνικ. ἤμην	θά εἶμαι
ἦσο	» εἶσαι
ἦτο	» εἶναι
Πληθ. ἤμεθα	» εἴμεθα
ἦσθε	» εἴσθε
ἦσαν	» εἶναι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 208. α.) Τὸ γ'. ἐνικ. πρόσωπον *εἶναι* μὲ *αι* καὶ οὐχὶ μὲ *ε*, ἡ δὲ ὑποτακτικὴ *νὰ εἶμαι* μὲ *ει* καὶ οὐχὶ *νὰ ᾤμαι*.

β.) Ἡ μετοχὴ δὲν σώζεται ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ, πλὴν τοῦ οὐδετέρου· τὸ ὄν, τοῦ ὄντος, τὰ ὄντα κλπ. σώζεται ὅμως ἐν συνθέσει, παρὼν-παροῦσα-παρόν, ἀπὼν-ἀποῦσα-ἀπόν.

γ.) Πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ *εἵμεθα-ἤμεθα* μὲ *ει*, ὅταν δηλοῦται προᾶξις ἤδη γινομένη· π.χ. εἵμεθα εὐτυχεῖς πού σᾶς βλέπομεν, εἵμεθα τώρα ὀκτῶ ἄτομα κλπ. μὲ *η* δέ, ὅταν ἡ προᾶξις ἔγινεν εἰς τὸ παρελθόν· π.χ. πέρυσιν ἤμεθα εἰς τὸ Χαλάνδρι, πρὸ ἡμερῶν ἤμεθα εἰς τὸ Λουτράκι κλπ.

Σημείωσις.—Ὡς βοηθητικὸν χρησιμοποιεῖται σπανίως καὶ τὸ θέλω παρατατικὸς *ἤθελον*, μέλλων διαρκείας *θὰ θέλω*, μέλλων στιγμιαῖος *θὰ θελήσω*, ἀόριστος *ἠθέλησα*. Δι' αὐτοῦ σχηματίζονται, ὁ μέλλων διαρκείας καὶ ὁ μέλλων στιγμιαῖος π. χ. θέλω παιδεύει, θέλω παιδεύσει, θέλω ἀκούει, θέλω ἀκούσει κλπ.

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

§ 209. *Περιφραστικοὶ* λέγονται οἱ χρόνοι, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται διὰ τῶν βοηθητικῶν ρημάτων καὶ ἑνὸς ὀρισμένου τόπου τοῦ ρήματος.

§ 210. Διὰ τοῦ βοηθητικοῦ *ἔχω* σχηματίζονται ὡς ἑξῆς οἱ περιφραστικοὶ χρόνοι.

α.) Ὁ *παρακείμενος* τῆς ὀριστικῆς διὰ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς τοῦ βοηθητικοῦ καὶ ἑνὸς ἀμεταβλήτου τύπου τοῦ ρήματος, λήγοντος εἰς μὲν τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν εἰς —*σει*, εἰς δὲ τὴν μέσην καὶ παθητικὴν εἰς —*θη*· π.χ. ἔχω παιδεύσει—ἔχω παιδευθῇ· ὁ παρακείμενος τῆς ὑποτακτικῆς διὰ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ *ἔχω* καὶ διὰ τοῦ ἀμεταβλήτου τύπου τοῦ ρήματος κ'σ'κ'.

β.) Ὁ *ὑπερσυντέλικος* διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοη-

θητικοῦ καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τύπου τοῦ ρήματος· π.χ. εἶχον παιδεύσει—εἶχον παιδευθῇ. καὶ

γ'). Ὁ **τετελεσμένος μέλλων** διὰ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ καὶ διὰ τοῦ ἀμεταβλήτου τύπου τοῦ ρήματος· π. χ. θὰ ἔχω παιδεύσει—θὰ ἔχω παιδευθῇ.

§ 211. Διὰ τοῦ βοηθητικοῦ **εἶμαι** σχηματίζονται μόνον ὁ παρακείμενος, ὑπερσυντέλικος καὶ τετελεσμένος μέλλων τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς, ὡς ἐξῆς. Ὁ παρακείμενος διὰ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ βοηθητικοῦ, ὁ ὑπερσυντέλικος διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων διὰ τοῦ μέλλοντος τοῦ βοηθητικοῦ, μετὰ τῆς μετοχῆς τοῦ παρακειμένου· π.χ. **παρακείμενος** εἶμαι πεπαιδευμένος, **ὑπερσυντέλικος** ἦμην πεπαιδευμένος, τετελ. μέλλων θὰ εἶμαι πεπαιδευμένος.

Σημείωσις.—Ὁ τύπος τοῦ ρήματος, ὁ χρησιμοποιούμενος εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν περιφραστικῶν χρόνων μετὰ τοῦ ἔχω, λαμβάνεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεργ. ἀορίστου δ.ἀ τὴν ἐνεργ. φωνήν, προστιθεμένης τῆς καταλήξεως —(σ)ει, διὰ δὲ τὴν μέσην καὶ παθητ. φωνήν ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ παθητ. ἀορίστου προστιθεμένης τῆς καταλήξεως —(θ)ῃ.

ΚΛΙΣΙΣ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

1. Παρακείμενος

Ὁριστική		Ὑποτακτική	
Ἐνικ. ἔχω	παιδεύσει	νὰ ἔχω	παιδεύσει
ἔχεις	»	» ἔχῃς	»
ἔχει	»	» ἔχῃ	»
Πληθ. ἔχομεν	»	» ἔχωμεν	»
ἔχετε	»	» ἔχητε	»
ἔχουσι(ν) (-ουν)	»	» ἔχωσι(ν)	»

Εὐκτική

Ἐνικ. εἴθε νὰ ἔχω παιδεύσει	Πληθ. εἴθε νὰ ἔχωμεν παιδεύσει
» » ἔχῃς	» » ἔχητε
» » ἔχῃ	» » ἔχωσι(ν)

Προσιακτική

ἔχε (νὰ ἔχης) παιδεύσει	ἔχετε (νὰ ἔχητε) παιδεύσει
ἄς ἔχη	ἄς ἔχωσι(ν)

Απαρέμφατον. —

Μετοχή ὁ ἔχων παιδεύσει, ἡ ἔχουσα παιδεύσει, τὸ ἔχον παιδεύσει

2. Ὑπερσυντέλικος.

3. Τετελεσμένος μέλλων.

Ἐνικ. εἶχον	παιδεύσει	θὰ ἔχω	παιδεύσει
εἶχες	»	» ἔχης	»
εἶχε	»	» ἔχη	»
Πληθ. εἶχομεν	»	» ἔχωμεν	»
εἶχετε	»	» ἔχητε	»
εἶχον	»	» ἔχωσι(ν)	»

§ 213. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Παρακείμενος.

Ὀριστική

(βοηθητικὸν ἔχω)	(βοηθητικὸν εἶμαι)
Ἐνικ. ἔχω παιδευθῇ	εἶμαι πεπαιδευμένος, -η, -ον
ἔχεις »	εἶσαι »
ἔχει »	εἶναι »
Πληθ. ἔχομεν »	εἴμεθα πεπαιδευμένοι, -αι, -α
ἔχετε »	εἴσθε »
ἔχουσι(ν) »	εἶναι »

Ὑποτακτική

Ἐνικ. νὰ ἔχω παιδευθῇ	νὰ εἶμαι πεπαιδευμένος, -η, -ον
» ἔχης »	» εἶσαι »
» ἔχη »	» εἶναι »
Πληθ. » ἔχωμεν »	» εἴμεθα πεπαιδευμένοι, -αι, -α
» ἔχητε »	» εἴσθε »
» ἔχωσι(ν) »	» εἶναι »

Εὐκτική

εἴθε νὰ ἔχω παιδευθῇ	εἴθε νὰ εἶμαι πεπαιδευμένος, -η, -ον
» » ἔχης »	» » εἶσαι »
» » ἔχη »	» » εἶναι »
» » ἔχωμεν »	» » εἴμεθα πεπαιδευμένοι, -αι, -α
» » ἔχητε »	» » εἴσθε »
» » ἔχωσι(ν) »	» » εἶναι »

Προστακτική

ἔχε (νὰ ἔχῃς) παιδευθῇ	ἔσο (νὰ εἶσαι) πεπαιδευμένος, -η, -ον
ἄς ἔχῃ παιδευθῇ	ἄς εἶναι »
ἔχετε (νὰ ἔχητε) παιδευθῇ	νὰ εἰσθε πεπαιδευμένοι, -αι, -α
ἄς ἔχωσι(ν) παιδευθῇ	ἄς εἶναι »

2 Ὑπερσυντέλικος.

(βοηθητικὸν ἔχω)	(βοηθητικὸν εἶμαι)
Ἐνικ. εἶχον παιδευθῇ	ἤμην πεπαιδευμένος, -η, -ον
εἶχες »	ἦσο »
εἶχε »	ἦτο »
Πληθ. εἶχομεν »	ἤμεθα πεπαιδευμένοι, -αι, -α
εἶχετε »	ἦσθε »
εἶχον »	ἦσαν »

3. Τετελεσμένος μέλλων.

θα ἔχω παιδευθῇ	θα εἶμαι πεπαιδευμένος
» ἔχῃς »	» εἶσαι »
» ἔχῃ »	» εἶναι »
» ἔχωμεν παιδευθῇ	» εἶμεθα πεπαιδευμένοι, -αι, -α
» ἔχητε »	» εἰσθε »
» ἔχωσι(ν) »	» εἶναι »

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΛΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΩΝ

§ 214. Τὰ συμφωνόληκτα κλίνονται ὡς καὶ τὰ φωνηεντόληκτα, ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ χαρακτήρ ὑφίσταται ἀλλοιώσεις τινὰς πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ συμφώνου.

Τὰ **συμφωνόληκτα** ὑποδιαίρουνται (βλ. § 197) εἰς **ἀφωνόληκτα** (οὐρανικόληκτα, χειλικόληκτα ὀδοντικόληκτα) καὶ **ἡμιφωνόληκτα** (ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα).

1. Τὰ οὐρανικόληκτα.

§ 215. Ὁ οὐρανικὸς χαρακτήρ **κ, γ, χ** ἐνοῦται μετὰ τοῦ **σ** τῶν καταλήξεων εἰς **ξ** (μέλλων στιγμιαῖος καὶ ἀόριστος

α' τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς) (βλ. § 35)· π.χ. καταδιώκω, μέλλον σπιγμαῖος θὰ καταδιώξω (καταδιώκ-σω), ἀόριστος α' κατε-διώξα (κατεδιώκ-σα)· ἦτοι αἱ καταλήξεις εἶναι -ξω διὰ τὸν μέλλοντα καὶ -ξα διὰ τὸν ἀόριστον. Οὐρανικὸν χαρακτηῖρα ἔχουν καὶ τὰ ἐξῆς ρήματα :

α') Τὰ πλεῖστα τῶν ληγόντων εἰς -σσω ἢ -ττω (βλ. § 225), ὡς φυλάσσω, ταράττω. Ταῦτα ἐσχηματίσθησαν εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἐκ θέματος λήγοντος εἰς **κ**, **γ**, **χ**, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ προσφύματος *j* τὸ ὁποῖον μετὰ τοῦ οὐρανικοῦ συμφώνου ἔγινε **σσ** ἢ **ττ**· π. χ. φυλάκ-*j*ω, φυλάσσω κλπ. ὁμοίως τάσσω (θέμ. ταγ-), πλήττω (θέμ. πληγ-) ἀλλάσσω (θέμ. ἀλλαγ-) κλπ.

β') Μερικὰ λήγοντα εἰς -ξω, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ οὐρανικὸς χαρακτηρ συνεχωνεύθη μετὰ τοῦ προσφύματος *j* εἰς **ξ**· π. χ. σφάζω (σφάγ-*j*ω), ἀρπάζω (ἀρπάγ-*j*ω), στενάζω (στεναγ-*j*ω) κράζω (κράγ-*j*ω), σαλπίζω (σαλπίγγ-*j*ω, ἀόρ. ἐσαλπιγξα) κλπ.

§ 216. Εἰς τὸν μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα σπιγμαῖον καὶ ἀόριστον ὁ οὐρανικὸς χαρακτηρ **κ**, **γ**, πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ **θ**, τρέπεται εἰς **χ** (βλ. § 37)· π. χ. καταδιώκ-ομαι -κατεδιώχθην (κατεδιώκ-θην), -θὰ καταδιωχθῶ (καταδιωκ-θῶ), φυλάσσομαι -ἐφυλάχθην (ἐφυλάκ-θην) -θὰ φυλαχθῶ (φυλακ-θῶ) κλπ.

§ 217. Εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρκειμένου ὁ οὐρανικὸς χαρακτηρ **κ**, **χ** πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **ψ**· π. χ. καταδιώκομαι -καταδεδιωγμένος (καταδεδιωκ-μένος) ταρασσομαι (θέμ. ταραχ-) τεταραγμένος κλπ.

2. Χειλικόληκτα.

§ 218. Ὁ χειλικὸς χαρακτηρ **π**, **β**, **φ** ἐνοῦται μετὰ τοῦ **σ** τῶν καταλήξεων (μέλλοντος σπιγμαίου καὶ ἀορ. α' ἐνεργ. φωνῆς) εἰς **ψ** (βλ. § 36)· π.χ. γράφω -θὰ γράψω (γράφ-σω)

-ἔγραψα (ἔγραφ-σα), τρίβω -θὰ τρίψω (τρίβ-σω) -ἔτριψα (ἔτριβ-σα), τρέπω -θὰ τρέψω -ἔτρεψα κλπ.

Χειλικόληκτα ὡσαύτως εἶναι καὶ τὰ λήγοντα εἰς -**πτω**, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἔλαβον μεταξὺ χαρακτῆρος καὶ καταλήξεως τὸ πρόσφυμα **τ**. Ὁ δὲ χειλικὸς χαρακτήρ, μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ **τ**, ἂν εἶναι **β** ἢ **φ** τρέπεται πάντοτε εἰς **π** (βλ. § 37)· π. χ. βλάπτω (βλάβ-τω), κρύπτω (κρύφ-τω)· ὁμοίως κόπτω, ράπτω, ρίπτω κλπ.

§ 219. Εἰς τὸν μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα στιγμιαίον καὶ ἀόριστον ὁ χειλικὸς χαρακτήρ **π**, **β**, πρὸ τῆς ἀπὸ **θ** ἀρχομένης καταλήξεως, τρέπεται εἰς **φ** (βλ. § 37)· τρίβομαι -ἔτρίφθην (ἔτρίβ-θην) -θὰ τριφθῶ (τριβ-θῶ), ρίπτομαι -ἔρρίφθην -θὰ ριφθῶ κλπ.

§ 220. Εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου ὁ χειλικὸς χαρακτήρ ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ **μ** τῆς καταλήξεως· π. χ. γράφομαι -γεγραμμένος (γεγραφ-μένος), κόπτομαι -κεκομμένος (κεκοπ-μένος) κλπ. (βλ. § 36).

Σημειώσεις. Τὰ ρήματα **στρέφω**, **τρέπω** καὶ **τρέφω** ἔχουν μέσον καὶ παθητικὸν ἀόρ. **ἑστράφην**, **ἑτράπην**, **ἑτράφην**, μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα **θὰ στραφῶ**, **θὰ τραπῶ**, **θὰ τραφῶ** καὶ μετοχὴν παρακειμένου **ἑστραμμένος**, **τετραμμένος**, **τεδραμμένος**.

3. Ὀδοντικόληκτα.

§ 221. Πλὴν τῶν ἐχόντων ὀδοντικὸν χαρακτήρα, ὡς πείθω, ὀδοντικόληκτα εἶναι καὶ τινὰ λήγοντα εἰς -**ξω**· π. χ. γυμνάζω (γυμνάδ-**ω**), κομίζω (κομίδ-**ω**), ἐλπίζω (ἐλπιδ-**ω**) κλπ. ἔνθα τὸ **δ** μετὰ τοῦ **ι** συνεχωνεύθη εἰς **ξ**.

Ἐπίσης καὶ τινὰ λήγοντα εἰς—**σσω** ἢ—**ττω**, ἔνθα ὁ χαρακτήρ **τ**, **θ** μετὰ τοῦ **ι** συνεχωνεύθη εἰς **ττ** ἢ **σσ**· π. χ. πλάσσω (πλάτ-**ω**) κλπ.

§ 222. Εἰς τὸν μέλλοντα στιγμιαίον καὶ ἀόριστον τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ὁ ὀδοντικὸς χαρακτήρ ἀποβάλλεται, ἐπειδὴ εὐρίσκεται πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ **σ**. (βλ. §

38) π. χ. ἡλπισα (ἡλπιδ-σα), ἐγύμνασα (ἐγύμναδ-σα), θὰ ἐλπίσω, θὰ γυμνάσω κλπ.

§ 223. Εἰς τὸν μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα στιγμαῖον καὶ ἀόριστον ὁ ὀδοντικὸς χαρακτήρ τρέπεται εἰς σ, ἐπειδὴ εὐρίσκεται πρὸ καταλήξεως ἀρχομένης ἀπὸ θ. (βλ. § 38) π. χ. ἐπείσθην (ἐπείθ-θην) — θὰ πεισθῶ, ἐγυμνάσθην (ἐγυμνάδ-θην) — θὰ γυμνασθῶ, ἐψε-ύσθην (ἐψεύδ-θην) κλπ.

Ὅμοιος καὶ εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακείμενου, διότι ἡ κατάληξις ἄρχεται ἀπὸ μ. (βλ. § 38) π. χ. πεπεισμένος, γεγυμνασμένος, ἐψευσμένος κλπ.

4. Ὑγρόληκτα

§ 224. Τὰ ὑγρόληκτα σχηματίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς προσθήκης τοῦ προσφύματος j εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ καὶ εἰς μὲν τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα λ τὸ j ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό, εἰς δὲ τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα ρ ἀφομοιοῦται ὡσαύτως πρὸς αὐτό, ἀλλὰ κατόπιν ἐπακολουθεῖ ἀπλοποίησις τῶν δύο ρ καὶ ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις τοῦ προηγουμένου φωνήεντος (τὸ ε γίνεται ει, τὸ ι καὶ υ βραχέα γίνονται ι καὶ υ μακρά). π. χ. βάλλω (βάλ-ιω), στέλλω (στέλ-ιω), ἀναγγέλλω (ἀναγγελ-ιω), σπείρω (σπέρ-ιω, σπέρ-ρω), σύρω (σύρ-ιω, σύρ-ρω) κλπ.

Σημείωσις. Τὸ *ὀφείλω* ἔκ θέμ. ὀφέλ-ιω ὀφέλλω, ὀφείλω.

§ 225. Τὰ λήγοντα εἰς -*άλλω* γράφονται μὲ δύο λ μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν, ὥνθα γίνεται ἀφομοίωσις τοῦ προσφύματος j καὶ εἰς τὸν μέλλοντα διαρκείας, ὁ ὁποῖος εἶναι ὅμοιος μὲ τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ ἐνεστώτος· εἰς τοὺς λοιποὺς χρόνους γράφονται μὲ ἓν λ. π. χ. σφάλλω, παρατατ. ἔσφαλλον, μέλλ. διαρκ. θὰ σφάλλω, μέλλων στιγμαῖος θὰ σφάλω κλπ.

§ 226. Εἰς τὸν ἐνεργητικὸν μέλλοντα στιγμαῖον καὶ ἀόριστον α'. ἀποβάλλεται τὸ σ τῆς καταλήξεως—σα καὶ ἐπα-

κολουθεῖ ἀντέκτισις τοῦ προηγουμένου φωνήεντος. (Τὸ **ε** γίνεται **ει**, τὸ **α**, **ι**, **υ** βραχέα γίνονται **α**, **ι**, **υ**, μακρά). π. χ. **δέ-ρω**, **άορ.** (ἔδερ-σα, ἔδερ-α), ἔδειρα· ὁμοίως στέλλω—θὰ στείλω—ἔστειλα, σφάλλω—θὰ σφάλω—ἔσφαλα κλπ.

§ 227. Τὰ λήγοντα εἰς **-έρω**, **-έλλω**, καὶ **-είρω** καὶ ἔχοντα θέμα μονοσύλλαβον, εἰς τὸν παθητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα στιγμαῖον, ἄοριστον καὶ μετοχήν, ἀντὶ **ε** ἔχουν **α** εἰς τὴν παραλήγουσαν π. χ. στέλλομαι—θὰ σταλῶ—ἐστάλην—ἐσταλμένος, σπείρομαι—θὰ σπαρῶ—ἐσπάρην—ἐσπαρμένος, δέρομαι—θὰ δαρῶ—ἐδάρην—(δε)δαρμένος κλπ.

Ὁ παθητικὸς ἄοριστος τῶν ρημάτων τούτων δὲν ἔχει κατάληξιν—**θην** ἀλλὰ—**ην**· οἱ τοιοῦτοι δὲ παθητικοὶ ἄοριστοι οἱ στερούμενοι τοῦ **θ** καλοῦνται **παθητικοὶ ἄοριστοι β'**. (τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα στιγμαῖον, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται ἐκ τοῦ παθητ. ἄοριστου). Τῶν λοιπῶν ὑγρολήκτων κανονικῶς: ἀγγέλλομαι—ἠγγέλθην—θὰ ἀγγελθῶ, μαραίνομαι—ἐμαράνθην—θὰ μαρανθῶ, ἐγείρομαι—ἠγέρθην—θὰ ἐγερθῶ κλπ.

5. Ἐνρινόληκτα

§ 228. Τὰ ἐνρινόληκτα σχηματίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον, ὥς καὶ τὰ ὑγρόληκτα, διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ τοῦ προσφύματος **j**, τὸ ὁποῖον ἀφομοιοῦται πρὸς τὸν χαρακτῆρα **ν** καὶ κατόπιν, ἀποβαλλομένου τοῦ ἑνὸς **ν**, γίνεται ἀντέκτισις τοῦ μὲν **ε** εἰς **ει**, τῶν δὲ **ι** καὶ **υ** μακρῶν εἰς **ι** καὶ **υ** βραχέα. π. χ. κτείνω (κτέν-**νω**, κτέν-**νω**), πλύνω (πλύν-**νω**), κρίνω (κρίν-**νω**) κλπ.

Ἐὰν ὅμως πρὸ τοῦ **ν** ὑπάρχη **α**, τὸ **j** ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν δίφθογγον **αι**. π. χ. ὑφαίνω (ὑφάν-**νω**), μαραίνω (μαράν-**νω**) κλπ.

§ 229. Εἰς τὸν ἐνεργητικὸν ἄοριστον **α'** καὶ μέλλοντα στιγμαῖον ἀποβάλλεται τὸ **σ** τῆς καταλήξεως καὶ ἐπακολου-

θεῖ ἀντέκτασις, ὡς ἐν § 228. π. γ. διανέμω — διένειμα (διένεμ-σα), μένω — ἔμεινα — θὰ μείνω, μαραίνω — ἐμάρανα (ἐμάραν-σα), πλύνω — ἔπλυνα, κρίνω — ἔκρινα — θὰ κρίνω κλπ.

§ 230. Οἱ παθητικοὶ χρόνοι σχηματίζονται κανονικῶς, ἐμαράνθην, ἐμιάνθην, πλὴν τῶν ρημάτων *κλίνω*, *κρίνω*, *πλύνω*, τὰ ὅποια ἀποβάλλουν τὸν χαρακτηριστῆρα *ν*, ἐκλίθην, ἐκρίθην, ἐπλύθην.

§ 231. Εἰς τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου τὸ *ν* ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ *μ* τῆς καταλήξεως (βλ. § 39, γ') π.γ. πλυμμένος (πλυν-μένος), μαραμμένος (μαραν-μένος) κλπ.

Σημείωσις 1.—Τὸ φαίνομαι ἔχει παθητ. ἀόρ. β'. ἐφάνην.

Σημείωσις 2.—Τὸ *τείνω* εἰς τὸν μέσον καὶ παθητικὸν μέλλοντα στιγμιαίον, ἀόριστον καὶ μετοχὴν παρακειμένου ἔχει θέμα *τα*—, ἥτοι ἐτάθην, θὰ ταθῶ, τεταμένος.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'.

§ 232 'Ο ἀόριστος β'. (πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τὸν πρῶτον) εἶναι *ἐνεργητικὸς*, μέσος καὶ *παθητικὸς*. Ἐκ τούτων ὁ *παθητικὸς ἀόριστος β'*. διαφέρει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α'. κατὰ τὸ ὅτι στερεῖται τοῦ *θ*, ἥτοι ἀντὶ καταλήξεως — *θην* ἔχει κατάληξιν — *ην*. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται κανονικῶς, ὡς καὶ ὁ πρῶτος π.γ. χαίρω-ἐχάρην, δέρομαι-ἐδάρην, φαίνομαι-ἐφάνην, τρέφομαι-ἐτρέφην κλπ.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΣ ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'.

§ 233. 'Ο *ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστις β'*. εἶναι ὅλως διάφορος τοῦ ἀντιστοίχου πρώτου, διότι εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος.

§ 234. Οἱ συνηθέστεροι ἀόριστοι β'. ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ εἶναι οἱ ἑξῆς:

ἀποθνήσκω	—	ἀπέθανον	μανθάνω	—	ἔμαθον
βάλλω	—	ἔβαλον	πάσχω	—	ἔπαθον
βλέπω	—	εἶδον	πείθω	—	ἔπιθον
ἐρχομαι	—	ἤλθον	πίνω	—	ἔπιον
εὐρίσκω	—	εὕρον	*τίκτω	—	ἔτεκον
ἔχω	—	ἔσχον	τρῶγω	—	ἔφαγον
κάμνω	—	ἔκαμον	τυγχάνω	—	ἔτυχον
λαμβάνω	—	ἔλαβον	φεύγω	—	ἔφυγον
λέγω	—	εἶπον	γίγνομαι	—	ἐγενόμην
λείπω	—	ἔλιπον			

§ 235. Κλίσις τοῦ ἀορίστου β' ἔλαβον.

Ὅριστική

Ἐνικ.	ἔλαβ-ον
	ἔλαβ-ες
	ἔλαβ-ε
Πληθ.	ἐλάβ-ομεν
	ἐλάβ-ετε
	ἔλαβ-ον

Εὐκτική

Ἐνικ.	εἶθε	νά	λάβ-ω
»	»	»	λάβ-ης
»	»	»	λάβ-η
Πληθ.	»	»	λάβ-ωμεν
»	»	»	λάβ-ητε
»	»	»	λάβ-ωσι(ν)

Ἀπαρέμφατον

λαβ-εῖν

Υποτακτική

νά	λάβ-ω
»	λάβ-ης
»	λάβ-η
»	λάβ-ωμεν
»	λάβ-ητε
»	λάβ-ωσι(ν)

Προστακτική

—
λάβ-ε (καὶ λαβέ)
ἄς λαβ-η
—
λάβ-ετε
ἄς λαβ-ωσι(ν)

Μετοχή

ὁ λαβ-ών, ἡ λαβ-οῦσα, τὸ λαβ-όν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 236. α'.) Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις τὰς ἀντιστοίχους καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος.

β'.) Εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν τονίζονται πάντοτε εἰς τὴν λήγουσαν, ὡς εἶπεῖν, ἐλθεῖν, ἰδεῖν, τυχών,

βαλών, ἐλθὼν κλπ. εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις εἰς τὴν παραλήγουσαν.

γ.) Αἱ ἐξῆς προστακτικαὶ ἀορίστων β'. τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν: ἐλθέ, εἰπέ, ἰδέ, εὐρέ καὶ λαβέ (ἀλλὰ καὶ λάβε ἐν τῇ νέᾳ).

δ.) Ὁ ἀόριστος β'. *εἶδον* (τοῦ ρήμ. βλέπω) με *ει* γράφεται μόνον εἰς τὴν ὀριστικήν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις με *ι* ἥτοι ὑποτακτ. νὰ ἴδω, εὐκτική εἴθε νὰ ἴδω, προστακτ. ἰδέ, ἀπαρέμφ. ἰδεῖν, μετοχὴ ἰδὼν-ἰδοῦσα-ἰδόν.

ε.) Οἱ ἀόριστοι β'. τῶν διπλοθέμων ρημάτων σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, ἥτοι ἐὰν ἔχουν δίχρονον εἰς τὴν παραλήγουσαν, τὸ δίχρονον εἶναι βραχύ· π.χ. πίνω, ἀόρ. β'. ἔπιον, προστακτ. πίε (ἐνῶ πῖνε), φύγε, φάγε, τύχε.

στ.) Εἰς τὴν μέσην φωνὴν οἱ ἀόριστοι β'. ἀντικατεστάθησαν· ἐνίοτε ἀπαντᾷται ὁ ἀόριστος β'. τοῦ γίγνομαι, ἐγενόμην.

ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΓΚΛΙΣΙΣ

§ 237. Δυνητικὴ καλεῖται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία φανερῶναι ὅτι μία προᾶξις ἡδύνατο νὰ γίνῃ εἰς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ δὲν ἔγινε· κλίνεται δὲ εἰς τὸν παρατατικόν, ἀόριστον καὶ ὑπερσυντέλικον.

§ 238. Ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ ρήματος, προτασσομένου τοῦ μορίου *θα* ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ ρήματος θέλω, *ἡθέλον*, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος διὰ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ τοῦ ρήματος, προτασσομένου τοῦ *θα*.

§ 239. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Παρατατικὸς

Ἑνικ.	θα	ἐπαίδευον	ἡθελον	παιδεύει
	»	ἐπαίδευες	ἡθελες	»
	»	ἐπαίδευε	ἡθελε	»
Πληθ.	»	ἐπαιδεύομεν	ἡθέλομεν	»
	»	ἐπαιδεύετε	ἡθέλετε	»
	»	ἐπαίδευσον	ἡθελον	»

2. Ἀόριστος

*Ενικ.	θά ἐπαιδεύον	ἤθελον	παιδεύσει
	» ἐπαιδεύεις	ἤθελες	»
	» ἐπαιδεύει	ἤθελε	»
Πληθ.	» ἐπαιδεύομεν	ἠθέλομεν	»
	» ἐπαιδεύετε	ἠθέλετε	»
	» ἐπαιδεύον	ἤθελον	»

3 Ὑπερσυντέλικος

*Ενικ.	θά εἶχον παιδεύσει	Πληθ.	θά εἶχομεν παιδεύσει
	θά εἶχες »		θά εἶχετε »
	θά εἶχε »		θά εἶχον »

§ 239. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Παρατατικός

*Ενικ.	θά ἐπαιδευόμην	ἤθελον	πεδεύεσθαι
	» ἐπαιδεύεσο	ἤθελες	»
	» ἐπαιδεύετο	ἤθελε	»
Πληθ.	» ἐπαιδευόμεθα	ἠθέλομεν	»
	» ἐπαιδεύεσθε	ἠθέλετε	»
	» ἐπαιδεύοντο	ἤθελον	»

2. Ἀόριστος

*Ενικ.	θά ἐπαιδευόμην	Πληθ.	θά ἐπαιδευόμεθα
	» ἐπαιδεύεσο		» ἐπαιδεύεσθε
	» ἐπαιδεύετο		» ἐπαιδεύοντο
*Ενικ.	ἤθελον παιδευθῇ	Πληθ.	ἠθέλομεν »
	ἤθελες »		ἠθέλετε »
	ἤθελε »		ἤθελον »

3. Ὑπερσυντέλικος

*Ενικ.	θά εἶχον παιδευθῇ	Πληθ.	θά εἶχομεν »
	» εἶχες »		» εἶχετε »
	» εἶχε »		» εἶχον »

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 240. α'.) Διὰ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ βοηθητικοῦ *θέλω* σχηματίζεται μόνον ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀόριστος τῆς δυνητικῆς ἐγκλίσεως, ἐπιτασσομένου τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ οἰκείου χρόνου· π.χ. ἤθελον λύει, ἤθελον λύσει, ἤθελον λύεσθαι, ἤθελον λυθῇ κλπ.

β'.) Εἰς τὴν δυνητικὴν ἔγκλισιν ἔμπροσθεν ὅλων τῶν χρόνων ἔχομεν τὸ μόριον **θά**, τὸ ὁποῖον εἰσάγει ὑποτακτικὴν (βλ. § 203 καν. 2.) διὸ πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς δυνητικῆς ἐγκλίσεως καὶ νὰ γράφωμεν τοὺς τύπους, **θα** ἐπαιδεύομεν, **θα** ἡρχόμεθα κλπ. μὲ **ο**, μὴ παρασυρόμενοι ἐκ τοῦ **θά**.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ

§ 241. **Κανὼν 1ος.** Οἱ ἀόριστοι β', ἐὰν ἔχουν δίχρονον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχουν τὸ δίχρονον πάντοτε βραχύ, διότι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος τοῦ ρήματος (βλ. § 236. ε'). π. χ. **πίε**, **βάλε**, **φύγε**, **τύχε**, **κάμε** κλπ.

Κανὼν 2ος. τὰ φωνηεντόληκτα εἰς —**ιω** καὶ —**υω** ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγουσῆς μακρόν, πλὴν τῶν ρημάτων **ἐλκύω**, **μεθύω** καὶ **πτύω**. π.χ. **χρῖε**—**χρῖσον**—τὸ **χρῖσαν**, τὸ **κυλῖον**—τὸ **κυλῖσαν**, **ξῦε**, **λῦε**—**λῦσον** κλπ., ἀλλὰ τὸ **ἐλκύν**, τὸ **πτύν**, τὸ **μεθύσαν**.

Σημείωσις. Τὸ **λύω** εἰς τοὺς παθητικοὺς χρόνους ἔχει τὸ δίχρονον βραχύ, ἐλύθην κλπ.

Κανὼν 3ος. Τὰ συμφωνόληκτα **θλίβω**, **κηρύττω**, **κύπτω**, **πίπτω**, **πνίγω**, **πράττω**, **ρίπτω**, **τρίβω**, **φρίττω** καὶ **ψύχω** ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν. π. χ. **πρᾶττε**—**πρᾶξον**, **ρῖπτε**, **τρῖβε**, τὸ **πίπτον**, τὸ **θλίβον**, τὸ **κηρύττον**, τὸ **κηρύξαν** κλπ.

Κανὼν 4ος. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ρήματα, τὰ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον, ἦτοι τὰ λήγοντα εἰς **ίνω**,—**ύνω**, καὶ **ύρω**, ἔχουν τὸ δίχρονον μακρόν (βλ. § 224, 226 καὶ 228, 229). π. χ. **κρῖνε**—τὸ **κρῖνον**—τὸ **κρῖναν**, **πῖνε**—τὸ **πῖνον**, τὸ **λυμπρῦνον**—τὸ **λαμπρῦναν**, **σῦρε**—τὸ **σῦρον**—τὸ **σῦραν** κλπ.

Κανὼν 5ος. Τὰ λήγοντα εἰς —**ζω** καὶ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον, ἔχουν τὸ δίχρονον βραχύ. π. χ. **δακρύζω**, **κτίζω**, **ὀρίζω**, **κτενίζω**, **ἀντικρύζω**, **βράζω** κλπ.

Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ δίχρονον μακρὸν μερικά, τὰ συνηθέστερα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ τρίζω, μαστίζω, κράζω κλπ.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ

§ 242. **Κανὼν 1ος.** Οἱ διάφοροι ρηματικοὶ τύποι ὀρθογραφικῶς ὑπάγονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὀριστικῆς καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς ὑποτακτικῆς. Ἦτοι θὰ γράφωμεν μὲ **ει** ἢ μὲ **η**, μὲ **ο** ἢ μὲ **ω**. Ὑποτακτικὴν θὰ γράφωμεν ὅταν προηγῇται ἐν τῶν μορίων **νά, θά, ὅταν, ἔνα ἔάν** κλπ. (βλ. § 203 Καν. 2. καὶ 3), προσέχοντες ὅμως μὴ τυχὸν ἀκολουθεῖ ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου, ὁπότε, καὶ ἂν προηγῶνται ταύτης τὰ μόρια **νά, θά, ὅταν, ἔάν** γράφεται μὲ **ει** καὶ μὲ **ο**. π. χ. ἔάν ἡθέλομεν, ὅταν ἡρχόμεθα, ὅταν εἰργαζόμεθα, θὰ κατεβάλομεν τότε πᾶσαν προσπάθειαν κλπ. (βλ. § 244, γ').

Κανὼν 2ος. Οἱ τύποι τῶν ρημάτων διὰ τῶν ὁποίων σχηματίζονται οἱ περιφραστικοὶ των χρόνοι μετὰ τῶν βοηθητικῶν, γράφονται εἰς μὲν τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν μὲ **ει**, εἰς δὲ τὴν μέσην καὶ παθητικὴν μὲ **η**. π. χ. ἔχω γράψει, ἔχω λύσει, ἔχω εἶπει, ἔχω τιμηθῇ, ἔχω στολισθῇ κλπ.

Σημείωσις. Ἡ γραφὴ μὲ **η** δὲν εἶναι ὀρθή, διότι δὲν πρόκειται περὶ ὑποτακτικῆς ἀλλὰ περὶ καταλοίπου ἀρχαίας συντάξεως τοῦ ἔχω μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (π. χ. ἔχω λύσειν) καὶ παθητικοῦ ἀορίστου (π. χ. ἔχω λυθῆναι), ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε τὸ **ν** εἰς τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν καὶ τὸ **ναι** εἰς τὴν μέσην καὶ παθητικὴν.

Κανὼν 3ος. Τὰ ὑγρόληκτα βαρύτερα τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα **λ**, γράφονται μὲ δύο **λ** μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα παρτικὸν καὶ μέλλοντα διαρκείας (διότι οὗτος προέρχεται ἐκ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς), εἰς δὲ τοὺς ἄλλους χρόνους μὲ ἓν **λ**. (βλ. § 225) π. χ. ὑποβάλλω - ὑπέβαλλον μέλλον, διαρκ. θὰ ὑποβάλλω, στιγμ. θὰ ὑποβάλω, ἀόρ. β' ὑπέβαλον· ὁμοίως στέλλω - ἔστελλον - θὰ στέλλω - θὰ στείλω - ἔστειλα, ποικίλλω - ἐποίκιλλον - θὰ ποικίλλω - θὰ ποικίλω - ἐποίκιλα κλπ.

Σημείωσις. Τὰ ρήματα **θέλω** καὶ **ὀφείλω** μὲ ἓν **λ**.

Κανὼν 4ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ύω** γράφονται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ **υ'** π. χ. ξύω, ἐλκύω, μεθύω, πτύω, δεικνύω, μηνύω, κωλύω, ιδρύω, λύω, κλπ.

Ὀλίγα ἐξ αὐτῶν γράφονται μὲ **ι** καὶ μὲ **ει'** π. χ. χρίω, κυλίω, σείω, κλείω κλπ.

Κανὼν 5ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ύνω** γράφονται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ **υ'** π. χ. πλύνω, χύνω, μολύνω, ὀξύνω, βραδύνω, ταχύνω, ἀμβλύνω, λαμπρύνω,πραύνω κλπ.

Μερικὰ ὁμως δισύλλαβα μὲ **ι'** π. χ. κλίνω, πίνω, κρίνω καὶ τὸ τείνω.

Κανὼν 6ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ίζω** γράφονται μὲ **ι'** π. χ. νομίζω, χαρίζω, καπνίζω, γεμίζω, ἀνθίζω, μαυρίζω, ἐλπίζω, κτίζω, χωρίζω κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ἐξῆς : συναθροίζω, δανείζω, δακρύζω, ἀντικρύζω, γογγύζω, ἀναβλύζω καὶ συγχύζω.

Κανὼν 7ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-αίνω** γράφονται μὲ **αι** (βλ. § 228) π. χ. μαραίνω, ξηραίνω, σημαίνω, ὑφαίνω, ὀσφραίνομαι, φαίνομαι κλπ.

Ὅμοίως τὰ εἰς **-αίνω** τῆς δημοτικῆς : μαθαίνω, πεθαίνω, παχαίνω, παθαίνω κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ρήματα μένω, δένω καὶ πλένω (ὁρθότ. πλύνω).

Κανὼν 8ος. Τὰ λήγοντα εἰς **-ώνω** γράφονται μὲ **ω** π. χ. πληρώνω, δηλώνω, διορθώνω, σηκώνω, ἀναπληρώνω, πιστώνω, χρεώνω κλπ.

Κανὼν 9ος. Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου γράφεται μὲ δύο **μ** εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις.

α') Ὅταν τὸ θέμα τοῦ ρήματος λήγῃ εἰς χειλικὸν σύμφωνον (π, β, φ), ὅποτε τὸ χειλικὸν ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ **μ'** (βλ. § 36 καὶ 220) π. χ. ἐγκαταλείπομαι -ἐγκαταλελειμμένος, τριβομαι -τετριμμένος, γράφομαι -γεγραμμένος κλπ.

β') Ὅταν τὸ θέμα τοῦ ρήματος λήγῃ εἰς **-πτω** (καὶ

ταῦτα εἶναι χειλικόληκτα, ἔχοντα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρα-
τατικὸν τὸ πρόσφυμα **τ'** (βλ. § 218)· π. χ. κόπτομαι -κεκομ-
μένος, ρίπτομαι -ἐρριμένος, ράπτομαι -ἐρραμμένος, συνάπτο-
μαι -συνημμένος κλπ. καὶ

γ') Ἐκ τῶν εἰς **-αῖνω** καὶ **-ύνω** ἐνρινολήκτων τὰ δια-
τηροῦντα τὸν χαρακτῆρα **ν** εἰς τὸν πορακείμενον καὶ ὑπερ-
συντέλικον τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς (τινὰ τρέπουν
τὸ χαρακτῆρα **ν** εἰς **σ**), ὁπότε τὸ **ν** ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ **μ'**
(βλ. § 39, γ' καὶ 231)· π. χ. μαραίνομαι -(με) μαραμμένος,
ξηραίνομαι -ἐξηραμμένος, πλύνομαι -πλυμμένος, καταισχύνο-
μαι -κατησχυμμένος κλπ.

Β'. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ἢ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ

§ 243. **Συνηρημένα ἢ περισπώμενα** λέγονται τὰ ρή-
ματα, τὰ ὁποῖα συναιροῦν τὸν χαρακτῆρα **α**, **ε**, **ο** μετὰ τῶν
καταλήξεων τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἀρχί-
ζουν ἀπὸ φωνῆεν.

Τὰ συνηρημένα ρήματα ὑπάγονται, ἀναλόγως τοῦ χα-
ρακτῆρος, εἰς τρεῖς κατηγορίας : εἰς τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα **α**
(τιμά -ω), εἰς τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα **ε** (βοηθέ -ω) καὶ εἰς τὰ
ἔχοντα χαρακτῆρα **ο** (δηλό -ω).

1. Συνηρημένα εἰς —άω, —ῶ

§ 244. Ὁ χαρακτῆρ **α** συναιρεῖται μετὰ τῶν καταλή-
ξεων ὡς ἐξῆς : α+ω, ο, ου=ω, α+ε, η=α καὶ α+ει, η=α.

Κλίσις τῶν εἰς —άω, —ῶ

§ 245. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἐνεστώς.

Ὁριστικῇ

Ὑποτακτικῇ

Ἐνικ. (τιμά-ω) τιμῶ
(τιμά-εις) τιμᾶς
(τιμά-ει) τιμᾷ

νὰ (τιμά-ω) τιμῶ
» (τιμά-ης) τιμᾶς
» (τιμά-η) τιμᾷ

Πληθ. (τιμά-ομεν) τιμῶμεν
(τιμά-ετε) τιμᾶτε
(τιμά-ουσι) τιμῶσι(ν)

Εὐκτική

Ἐνικ. εἴθε νά τιμῶ
» » τιμᾷς
» » τιμᾷ

Πληθ. » » τιμῶμεν
» » τιμᾶτε
» » τιμῶσι(ν)

Ἀπαρέμφατον

τὸ (τιμά-ειν) τιμᾶν

νά (τιμά-ωμεν) τιμῶμεν
» (τιμά-ητε) τιμᾶτε
» (τιμά-ωσι) τιμῶσι(ν)

Προστακτική

—

(τίμα-ε) τίμα (νά τιμᾷς)
ἄς τιμᾷ

—

(τιμά-ετε) τιμᾶτε (νά τιμᾶτε)
ἄς τιμῶσι(ν)

Μετοχή

ὁ (τιμά-ων) τιμῶν, ἡ (τίμα-ουσα)
τιμῶσα, τὸ (τιμά-ον) τιμῶν.

2 Παρατατικός.

Ἐνικ. (ἐτίμα-ον) ἐτίμω
(ἐτίμα-ες) ἐτίμας
(ἐτίμα-ε) ἐτίμα

Πληθ. (ἐτίμα-ομεν) ἐτιμῶμεν
(ἐτιμά-ετε) ἐτιμᾶτε
(ἐτίμα-ον) ἐτίμων

§ 246. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Ἐνεστώς.

Ὁριστική

Ἐνικ. (τιμά-ομαι) τιμῶμαι
(τιμά-εσαι) τιμᾶσαι
(τιμά-εται) τιμᾶται
Πληθ. (τιμα-όμεθα) τιμώμεθα
(τιμά-εσθε) τιμᾶσθε
(τιμά-ονται) τιμῶνται

Εὐκτική

Ἐνικ. εἴθε νά τιμῶμαι
» » τιμᾶσαι
» » τιμᾶται

Πληθ. » » τιμώμεθα
» » τιμᾶσθε
» » τιμῶνται

Ἀπαρέμφατον

τὸ (τιμά-εσθαι) τιμᾶσθαι

Υποτακτική

νά (τιμά-ωμαι) τιμῶμαι
» (τιμά-ησαι) τιμᾶσαι
» (τιμά-ηται) τιμᾶται
» (τιμα-ώμεθα) τιμώμεθα
» (τιμά-ησθε) τιμᾶσθε
» (τιμά-ωνται) τιμῶνται

Προστακτική

—

νά (τιμά-ησαι) τιμᾶσαι
ἄς (τιμά-ηται) τιμᾶται

—

νά (τιμά-ησθε) τιμᾶσθε
ἄς (τιμά-ωνται) τιμῶνται

Μετοχή

ὁ (τιμα-όμενος) τιμώμενος,
ἡ (τιμα-ομένη) τιμωμένη,
τὸ (τιμα-όμενον) τιμώμενον.

2. Παρατατικὸς

Ἑνικ. ἀριθμὸς

(ἐτιμα-όμην) ἐτιμῶμην
(ἐτιμά-εσο) ἐτιμᾶσο
(ἐτιμά-ετο) ἐτιμᾶτο

Πληθυντ. ἀριθμὸς

(ἐτιμα-όμεθα) ἐτιμώμεθα
(ἐτιμά-εσθε) ἐτιμᾶσθε
(ἐτιμά-οντο) ἐτιμῶντο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 247. α'.) Καὶ αἱ τέσσαρες ἐγκλίσεις εἶναι ὅμοιαι ὡς πρὸς τὰς καταλήξεις.

β'.) Εἰς τὰ εἰς — **άω** συνηρημένα οὐδαμοῦ ἔχομεν **ο** εἰς τὰς καταλήξεις, ἀλλὰ πάντοτε **ω** π. χ. ἐνίκων, τὸ νικῶν κλπ.

γ'.) Αἱ καταλήξεις — **ας** καὶ — **α** δέχονται πάντοτε περισπωμένην καὶ ὑπογεγραμμένην π.χ. νικᾶς, νικᾷ, εἶθε νὰ νικᾶς, ᾶς νικᾷ, ᾶς τιμᾷ κλπ.

δ'.) Εἰς τὸ ἀπαρέμφατον τὸ **α** + **ει** συναιρεῖται εἰς **α** καὶ οὐχὶ εἰς **α**, διότι τὸ **ει** τοῦ ἀπαρεμφάτου προήλθεν ἐκ συναιρέσεως **ε** + **ε** καὶ οὐχὶ **ε** + **ει**.

§ 248 α'.) Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν ρημάτων τούτων σχηματίζονται διὰ τῆς προσθήκης τῶν αὐτῶν μὲ τὰ βαρύτενα καταλήξεων, πάσχοντα συγχρόνως καὶ τροπὴν τοῦ χαρακτήρος **α** — εἰς **η** (ἐπειδὴ ἀκολουθεῖ κατάληξις ἀρχίζουσα ἀπὸ σύμφωνον) π.χ. τιμῶν (θέμ. τιμα —) μέλλων θὰ τιμήσω — ἀόριστος ἐτίμησα· ὁμοίως νικῶ — θὰ νικήσω — ἐνίκησα κλπ.

β'.) Ἐὰν ὅμως πρὸ τοῦ χαρακτήρος **α** ὑπάρχη **ρ, ι, ε, ο**, τότε ὁ χαρακτήρ **α** βραχὺ ἐκτείνεται εἰς **α** μακρόν· π.χ. (ιάομαι) — **ιῶμαι** παθητ. ἀόρ. **ιᾶθην**, (περά — **ω**) **περῶ** μέλλων θὰ περάσω, ἀόριστος ἐπέρασα, (δρά — **ω**) **δρῶ**, ἀόριστος ἔδρασα κλπ.

γ'.) Τὰ ρήματα (γελά — **ω**) **γελῶ** (χαλά — **ω**) **χαλῶ** καὶ (σπά — **ω**) **σπῶ** διατηροῦν τὸν χαρακτήρα **α** βραχὺ ἀμετάβλητον, εἰς δὲ τὸν παθητ. ἀόριστ. καὶ μετοχὴν παρακειμένου λαμβάνουν **σ** πρὸ τῆς καταλήξεως· π.χ. θὰ γελάσω, ἐγέλασα,

ἐγελάσθην - γελασμένος, θὰ χαλάσω - ἐχάλασα - ἐχαλάσθην - χαλασμένος, θὰ σπάσω - ἔσπασα - ἐσπάσθην κλπ.

Σημείωσις.— Διὰ τὴν κλίσιν τῆς μετοχῆς τῆς μὲν ἐνεργ. φωνῆς βλ. § 123, τῆς δὲ μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς βλ. § 113.

2. Συνηρημένα εἰς —έω, —ῶ

§ 249. Ὁ χαρακτήρ ε συναιρεῖται μετὰ τῶν καταλήξεων ὡς ἑξῆς: ε + ε, εἰ = εἰ, ε + ο, ου = ου, ε + ω = ω καὶ ε + η (η) = η (η). Ἦτοι ἐκ τῆς συναιρέσεως προκύπτει νέα κατάληξις, ὅταν μετὰ τὸν χαρακτήρα ὑπάρχῃ ε καὶ ο, δηλαδὴ βραχὺ φωνῆεν ὅταν ὅμως ὑπάρχῃ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγος η, ω, εἰ, η, ου, μετὰ τὴν συναίρεσιν παραμένει ἡ αὐτὴ κατάληξις, ὡς νὰ ἀποβάλλεται ὁ χαρακτήρ ε.

Κλίσις τῶν εἰς —έω, —ῶ.

§ 250. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἐνεστῶς

Ὅριστικὴ

Ἐνικ. (ὀδηγέ-ω) ὀδηγῶ
(ὀδηγέ-εις) ὀδηγεῖς
(ὀδηγέ-ει) ὀδηγεῖ

Πληθ. (ὀδηγέ-ομεν) ὀδηγοῦμεν
(ὀδηγέ-ετε) ὀδηγεῖτε
(ὀδηγέ-ουσι) ὀδηγοῦσι (ν)

Εὐκτικὴ

Ἐνικ. εἴθε νὰ ὀδηγῶ

» » ὀδηγῇς

» » ὀδηγῇ

Πληθ. » » ὀδηγῶμεν

» » ὀδηγῇτε

» » ὀδηγῶσι (ν)

Ἀπαρέμφατον

τὸ (ὀδηγέ-ειν) ὀδηγεῖν

Ὑποτακτικὴ

νὰ (ὀδηγέ-ω) ὀδηγῶ

» (ὀδηγέ-ης) ὀδηγῇς

» (ὀδηγέ-η) ὀδηγῇ

» (ὀδηγέ-ωμεν) ὀδηγῶμεν

» (ὀδηγέ-ητε) ὀδηγῇτε

» (ὀδηγέ-ωσι) ὀδηγῶσι (ν)

Προστακτικὴ

—

(ὀδήγε-ε) ὀδήγει (νὰ ὀδηγῇς)

ἄς ὀδηγῇ

—

(ὀδηγέ-ετε) ὀδηγεῖτε (νὰ ὀδηγῇτε)

ἄς ὀδηγῶσι (ν)

Μετοχή

ὁ (ὀδηγέ-ων) ὀδηγῶν, ἡ (ὀδηγέ-ουσα) ὀδηγοῦσα, τὸ (ὀδηγέ-ον) ὀδηγοῦν.

2. Παρατατικός

<i>Ἑνικ. ἀριθμός</i>	<i>Πληθυντ. ἀριθμός</i>
(ώδηγε-ον) ώδηγουν	(ώδηγέ-ομεν) ώδηγοϋμεν
(ώδηγε-ες) ώδηγεις	(ώδηγέ-ετε) ώδηγεῖτε
(ώδηγε-ε) ώδηγει	(ώδηγε-ον) ώδηγουν

§ 251. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἑνεστώς

<i>Ὅριστική</i>	<i>Ὑποτακτική</i>
Ἑνικ. (ώδηγέ-ομαι) ώδηγοϋμαι	νά (ώδηγέ-ωμαι) ώδηγῶμαι
(ώδηγέ-εσαι) ώδηγεῖσαι	» (ώδηγέ-ησαι) ώδηγῆσαι
(ώδηγέ-εται) ώδηγεῖται	» (ώδηγέ-ηται) ώδηγῆται
Πληθ. (ώδηγε-όμεθα) ώδηγοϋμεθα	» (ώδηγε-ώμεθα) ώδηγώμεθα
(ώδηγέ-εσθε) ώδηγεῖσθε	» (ώδηγέ-ησθε) ώδηγῆσθε
(ώδηγέ-ονται) ώδηγοϋνται	» (ώδηγέ-ωνται) ώδηγῶνται

<i>Εὐκτική</i>	<i>Προστακτική</i>
Ἑνικ. εἶθε νά ώδηγῶμαι	—
» » ώδηγῆσαι	νά (ώδηγέ-ησαι) ώδηγῆσαι
» » ώδηγῆται	ἄς (ώδηγέ-ηται) ώδηγῆται
Πληθ. » » ώδηγώμεθα	—
» » ώδηγῆσθε	νά (ώδηγέ-ησθε) ώδηγῆσθε
» » ώδηγῶνται	ἄς (ώδηγέ-ωνται) ώδηγῶνται

<i>Ἀπαρέμφατον</i>	<i>Μετοχή</i>
τò (ώδηγέ-εσθαι) ώδηγεῖσθαι	ὁ (ώδηγε-όμενος) ώδηγοϋμενος
	ἡ (ώδηγε-ομένη) ώδηγουμένη
	τò (ώδηγε-όμενον) ώδηγοϋμενον

2. Παρατατικός.

Ἑνικ. (ώδηγε-όμην) ώδηγοϋμην	Πλ. (ώδηγε-όμεθα) ώδηγοϋμεθα
(ώδηγέ-εσο) ώδηγεῖσο	(ώδηγέ-εσθε) ώδηγεῖσθε
(ώδηγέ-ετο) ώδηγεῖτο	(ώδηγέ-οντο) ώδηγοϋντο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 252. α') Ὁ χαρακτηρ ε, ὅταν ἀκολουθῇ κατάληξις ἀρχίζουσα ἀπὸ σύμφωνον (ἀπὸ τοῦ μέλλοντος καὶ ἐξῆς), τρέπεται εἰς **η** π.χ. ὀδηγῶ (θέμ. ὀδηγέ-) — θὰ ὀδηγήσω—ὠδή-

γησα, ποιῶ (θεμ. ποιε-)· θὰ ποιήσω—ἐποίησα, κυνηγῶ (θεμ. κυνηγέ-)—θὰ κυνηγήσω—ἐκυνήγησα κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ρήματα (ἀρκέω) *ἀρκῶ*, (ἀφαιρέω) *ἀφαιρῶ*, (ἐπαινέω) *ἐπαινῶ*, (καλέω) *καλῶ*, καὶ (τελέω) *τελῶ*, τὰ ὅποια διατηροῦν τὸν χαρακτῆρα *ε*· ἤτοι θὰ ἀρκέσω—ἤρκεσα—ἤρκεσθην, θὰ ἀφαιρέσω—ἀφῆρεσα—ἀφῆρέσθην, θὰ ἐπαινέσω—ἐπῆνεσα—ἐπῆνέσθην, θὰ καλέσω—ἐκάλεσα, θὰ τελέσω—ἐτέλεσα—ἐτελέσθην.

Σημείωσις. Τὰ ρήματα *ἀρκῶ* καὶ *τελῶ* εἰς τὸν παθητ. ἀόρ. καὶ μετοχὴν παρκακισμένου λαμβάνουν σ πρὸ τῆς κα. αλήξεως. π. χ. ἤρκεσθην, ἐτελέσθην, τετελεσμένος.

β'.) Τὰ εἰς—*έω*, τὰ ἔχοντα θέμα μονοσύλλαβον, ὡς *πνέ-ω*, *πλέ-ω*, τὰ ὅποια εἰς τὴν ἀρχαίαν συναιροῦσαν τὸν χαρακτῆρα *ε* μόνον ὅταν ἠκολούθη *ε* ἢ *ει*, εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μένουν ἐντελῶς ἀσυναίρετα, κλινόμενα κατὰ τὰ βαρύτερα. π. χ. πνέω, πνέεις, πνέει, πνέομεν κλπ. ἔπλεον, ἔπλεες, κλπ.

Σημείωσις. Διὰ τὴν κλίσιν τῆς μετοχῆς τῆς μὲν ἐνεργητικῆς φωνῆς βλ. § 123, τῆς δὲ μέσης καὶ παθητικῆς βλ. § 113.

3. Συνηρημένα εἰς—*όω*,—*ῶ*

§ 253. Ὁ χαρακτῆρ *ο* συναιρεῖται μετὰ τῶν καταλήξεων ὡς ἑξῆς: *ο*+*ε*, *ο*, *ου*=*ου*, *ο*+*ω*, *η*=*ω*, *ο*+*ει*, *η*=*οι*.

§ 258. **Κλίσις τῶν εἰς -*όω*, -*ῶ*.**

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἑνεστώς.

Ὅριστική

Ὑποτακτική

Ἑνικ. (δηλό-ω) δηλῶ	νᾶ (δηλό-ω) δηλῶ
(δηλό-εις) δηλοῖς	» (δηλό-ης) δηλοῖς
(δηλό-ει) δηλοῖ	» (δηλό-ῃ) δηλοῖ
Πληθ. (δηλό-ομεν) δηλοῦμεν	» (δηλό-ωμεν) δηλῶμεν
(δηλό-ετε) δηλοῦτε	» (δηλό-ητε) δηλῶτε
(δηλό-ουσι) δηλοῦσι (ν)	» (δηλό-ωσι) δηλῶσι (ν)

<i>Εὐκκεικὴ</i>	<i>Προστακτικὴ</i>
Ἔνικ. εἶθε νά δηλῶ	—
» » δηλοῖς	νά (δηλό-ης) δηλοῖς
» » δηλοῖ	ἄς (δηλό-η) δηλοῖ
Πληθ. » » δηλῶμεν	—
» » δηλῶτε	νά (δηλό-ητε) δηλῶτε
» » δηλῶσι (ν)	ἄς (δηλό-ωσι) δηλῶσι (ν)
<i>Ἀπαρέμφατον</i>	<i>Μετοχή</i>
τὸ (δηλό-ειν) δηλοῦν	ὁ (δηλό-ων) δηλῶν, ἡ (δηλό-ου-σα) δηλοῦσα, τὸ (δηλό-ον) δη-λοῦν.

2. Παρτακτικὸς

<i>Ἔνικ. ἀριθμὸς</i>	<i>Πληθυντ. ἀριθμὸς</i>
(ἐδήλο-ον) ἐδήλουν	(ἐδηλό-ομεν) ἐδηλοῦμεν
(ἐδήλο-ες) ἐδήλους	(ἐδηλό-ετε) ἐδηλοῦτε
(ἐδήλο-ε) ἐδήλου	(ἐδήλο-ον) ἐδήλουν

§ 254. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

1. Ἑνεστῶς

<i>Ὅριστικὴ</i>	<i>Ὑποτακτικὴ</i>
Ἔνικ. (δηλό-ομαι) δηλοῦμαι	νά (δηλό-ωμαι) δηλῶμαι
(δηλό-εσαι) δηλοῦσαι	» (δηλό-ησαι) δηλῶσαι
(δηλό-εται) δηλοῦται	» (δηλό-ηται) δηλῶται
Πληθ. (δηλο-όμεθα) δηλούμεθα	» (δηλο-ώμεθα) δηλώμεθα
(δηλό-εσθε) δηλοῦσθε	» (δηλό-ησθε) δηλῶσθε
(δηλό-ονται) δηλοῦνται	» (δηλό-ωνται) δηλῶνται
<i>Εὐκκεικὴ</i>	<i>Προστακτικὴ</i>
Ἔνικ. εἶθε νά δηλῶμαι	—
» » δηλῶσαι	νά (δηλό-ησαι) δηλῶσαι
» » δηλῶται	ἄς (δηλό-ηται) δηλῶται
Πληθ. » » δηλῶμεθα	—
» » δηλῶσθε	νά (δηλό-ησθε) δηλῶσθε
» » δηλῶνται	ἄς (δηλό-ωνται) δηλῶνται
<i>Ἀπαρέμφατον</i>	<i>Μετοχή</i>
τὸ (δηλό-εσθαι) δηλοῦσθαι	ὁ (δηλο-όμενος) δηλούμενος, ἡ (δηλο-ομένη) δηλουμένη, τὸ (δη-λο-όμενον) δηλούμενον.

2. Παρατατικὸς.

Ένικ. (έδηλο-όμην) έδηλούμην Πληθ. (έδηλο-όμεθα) έδηλούμεθα
(έδηλό-εσο) έδηλοῦσο (έδηλό-εσθε) έδηλοῦσθε
(έδηλό-ετο) έδηλοῦτο (έδηλό-οντο) έδηλοῦντο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

§ 255. α.) Κύριον διακριτικὸν τῶν εἰς—**όω** ρημάτων εἶναι τὸ **οι** εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ὅλων τῶν ἐγκλίσεων.

β.) Εἰς τὸ ἀπαρέμφατον τὸ **ο**+ει συναιρεῖται εἰς **ου** καὶ ὄχι εἰς **οι**, διότι τὸ **ει** τοῦ ἀπαρεμφάτου προῆλθεν ἐκ τῆς συναιρέσεως **ε**+**ε** καὶ οὐχὶ ἐξ **ε**+**ει**. (βλ. καὶ § 247, δ').

γ.) Τὰ πλεῖστα τῶν εἰς—**όω** ρημάτων εἰς τὴν ἀπλὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐτρέπησαν εἰς—**ώνω**, κλινόμενα κατὰ τὰ βαρύτερα. π. χ. δηλῶ—δηλώνω, μισθῶ—μισθώνω, ζημιῶ—ζημιώνω κλπ.

δ.) Εἰς τοὺς λοιποὺς χρόνους ὁ χαρακτήρ **ο** πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου καταλήξεων τρέπεται εἰς—**ω**. π. χ. θὰ δηλώσω—ἐδήλωσα—ἐδηλώθην, θὰ μισθώσω—ἐμισθώσα—ἐμισθώθην κλπ.

ε.) Τὰ ἀντίστοιχα τῆς ἀπλῆς νέας Ἑλληνικῆς εἰς—**ώνω** σχηματίζουν τοὺς χρόνους ἀπὸ τοῦ μέλλοντος καὶ ἐξῆς ἐκ θέματος εἰς—**ω**—καὶ οὐχὶ εἰς—**ων**—. π.χ. μισθών-ω, ἐμισθών-ον, θὰ μισθώ-σω, ἐμισθώ-σα, ἐμισθώ-θην κλπ.

Σημειώσεις.—Διὰ τὴν κλίσιν τῶν μετοχῶν τῶν ρημάτων τούτων τῆς μὲν ἐνεργητικῆς φωνῆς βλ. § 123, τῆς δὲ μέσης καὶ παθητικῆς § 113.

ΔΙΑΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΩΝ

§ 256. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ διάκρισις τῶν συνηρημένων εἰς τὰς κατηγορίας αὐτῶν εἶναι δυσχερὴς, διότι συγχέονται τὰ εἰς—**άω** καὶ τὰ εἰς—**έω**. π.χ. βοηθέω—βοηθῶ ἀλλὰ καὶ βοηθάω—βοηθῶ, κυνηγέω—κυνηγῶ ἀλλὰ καὶ κυνηγάω—κυνηγῶ.

§ 257. Συνήθως τὰ εἰς **-άω** παράγονται ἀπὸ πρωτόκλιτα θηλυκά, τὰ δὲ εἰς **-έω** ἀπὸ δευτερόκλιτα καὶ τριτόκλιτα ὀνόματα· οὕτω:

(τιμάω)·τιμῶ (τιμῇ)	(βοηθέω)·βοηθῶ (βοηθὸς)
(νικάω)·νικῶ (νίκη)	(κρατέω)·κρατῶ (κράτος)
(ὁρμάω)·ὁρμῶ (ὁρμῇ)	(ὁδηγέω)·ὁδηγῶ (ὁδηγὸς)
(τολμάω)·τολμῶ (τόλμη)	(ἐκτελέω)·ἐκτελῶ (τέλος)

Τὰ δὲ εἰς **-όω** διακρίνομεν ἐκ τοῦ ὅτι ἀπαντῶσι καὶ εἰς **-ώνω**. Ἀλλως τε ἐλάχιστα εἶναι τὰ διασωθέντα μὲ τὸν τύπον εἰς **-όω**· τὰ συνηθέστερα δὲ εἶναι τὰ ἐξῆς: δηλώω-**δηλῶ**, ἀνακοινώω-**ἀνακοινῶ**, ἐκπληρώω **ἐκπληρῶ** κλπ.

4. Σηνηροημένα εἰς **-ήω**

§ 258. Τὰ εἰς **-ήω** σηνηροημένα τῆς ἀρχαίας ἦσαν τέσσαρα: ζήω-**ζῶ**, πεινήω-**πεινῶ**, διψήω-**διψῶ** καὶ χρήομαι-**χρῶμαι**. Ἐκ τούτων μόνον τὸ **ζῶ** σώζεται εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, κλίνομεν ὡς ἐξῆς:

Ἑνεστώς. Ὀριστική. ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι(ν). Ὑποτακτική. νὰ ζῶ, νὰ ζῆς, νὰ ζῆ, νὰ ζῶμεν, νὰ ζῆτε, νὰ ζῶσι(ν). Ἐνική. εἶθε νὰ ζῶ κλπ. Προστακτική. νὰ ζῆς, ζήτω, (ἄς ζῆ), ζῆτε (νὰ ζῆτε), ἄς ζῶσι(ν).

Ἀπαρέμφατον. τὸ ζῆν. Μετοχή. ὁ ζῶν, ἡ ζῶσα, τὸ ζῶν. Παρατατικός. ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζωμεν, ἔζητε, ἔζων.

Τὰ λοιπὰ κλίνονται κατὰ τὰ εἰς **-άω** π.χ. πεινῶ, πεινᾶς, πεινᾶ κλπ.

Γ'. ΡΗΜΑΤΑ ΕΙΣ **-ΜΙ**

1. Γενικά περὶ τῶν εἰς **-μι** ρημάτων

§ 259. Τὰ εἰς **-μι** ρήματα, ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρος, διακρίνονται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ εἰς **συμφωνόληκτα**· ἐκ τούτων τὰ μὲν φωνηεντόληκτα σχηματίζονται δι' **ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ**, τὰ δὲ συμφωνόληκτα διὰ τῆς προσλήψεως τοῦ προσφύματος **νν**. π.χ. ἴστημι (θέμι. στη-

σί-στη-μι, ἴστημι), τίθημι (θέμ. θη, θί-θη-μι, τίθημι), δείκνυμι (θέμ. δείκ. δείκ-νυ-μι) κλπ.

Σημειώσεις. — *Ἐνεστωικὸς ἀναδιπλασιασμός* εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μεθ' ἑνὸς ι.

§ 260. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —**μι** ἀντικατεστάθησαν διὰ ρημάτων εἰς —**ω**, ὡς τίθημι-θέτω, ἴστημι-στήνω, δίδωμι-δίδω, δείκνυμι-δεικνύω, μείγνυμι-μειγνύω, σβένυμι-σβήνω κλπ., τὰ ὅποια κλίνονται ὡς καὶ τὰ βαρύτερα. Διεσώθησαν ὁμῶς μερικὰ εἰς —**μι** εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν τῆς μέτης φωνῆς καὶ μερικοὶ ἀόριστοι β'. βαρυτόνων ρημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς —**μι**.

2. Τὰ σωζόμενα ἐκ τῶν εἰς -μι καὶ τὰ κατ' αὐτὰ κλινόμενα.

§ 261. Κλίσις τοῦ ρήματος *ἵσταμαι*.

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

	<i>Ἐνεστώς</i>	<i>Παρατατικός</i>
Ἐνικ.	ἵσταμαι	ἱστάμην
	ἵστασαι	ἵτασο
	ἵσταται	ἵτατο
Πληθ.	ἱστάμεθα	ἱστάμεθα
	ἵτασθε	ἵτασθε
	ἵστανται	ἵταντο

Ὑποτακτική : νὰ ἵσταμαι, νὰ ἵτασαι, νὰ ἵσταται κλπ.

Εὐκτική : εἴθε νὰ ἵσταμαι, εἴθε νὰ ἵτασαι κλπ.

Προστακτική : νὰ ἵτασαι, ἄς ἵσταται, νὰ ἵτασθε, ἄς ἵστανται.

Ἀπαρέμφατον : τὸ ἵτασθαι.

Μετοχή : ὁ ἱστάμενος, ἡ ἱσταμένη, τὸ ἱστάμενον.

Σημειώσεις : οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐκ τοῦ *στήνω*, πλὴν τοῦ ἀορίστου β'. *ἔστην* (βλ. § 263) καὶ τοῦ παθητ. ἀορίστου α'. *ἐστάθην*.

Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ ρήματα *δύναμαι*, *κρέμαμαι* καὶ *ἵπταμαι*.

§ 262. Κλίσις τῶν ρημάτων *κεῖμαι* καὶ *κάθηναι*.

	<i>Ἑνεσιῶς</i>	<i>Παρατατικὸς</i>
Ἑνικ.	κεῖμαι	ἐκείμην
	κεῖσαι	ἔκεισο
	κεῖται	ἔκειτο
Πληθ.	κείμεθα	ἐκείμεθα
	κεῖσθε	ἔκεισθε
	κεῖνται	ἔκειντο

Μετοχή : ὁ κείμενος, ἡ κειμένη, τὸ κείμενον.

	<i>Ἑνεσιῶς</i>	<i>Παρατατικὸς</i>
Ἑνικ.	κάθμαι	ἐκάθμην
	κάθσαι	ἐκάθσο
	κάθται	ἐκάθτο
Πληθ.	καθήμεθα	ἐκαθήμεθα
	κάθησθε	ἐκάθησθε
	κάθηνται	ἐκάθηντο

Μετοχή : ὁ καθήμενος, ἡ καθήμενη, τὸ καθήμενον.

3. Ἀόριστοι β'. κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 263. Ὁ ἀόριστ. β'. τοῦ ἴστημι, *ἔστην*, συνήθως ἐν συνυθέσει, *κατέστην*.

	<i>Ὀριστική</i>	<i>Υποτακτ.</i>	<i>Εὐκτική</i>
Ἑνικ.	κατέστην	νὰ κατασιῶ	εἴθε νὰ κατασιῶ
	κατέστης	» καταστῆς	» » καταστῆς
	κατέστη	» καταστῇ	κ.λ.π.
Πληθ.	κατέστημεν	» κατασιῶμεν	
	κατέστητε	» καταστῆτε	
	κατέστησαν	» κατασιῶσι(ν)	

Προστακτική : νὰ καταστῆς, ἄς καταστῇ, νὰ καταστῆτε, ἄς κατασιῶσι(ν).

Μετοχή : ὁ καταστάς, ἡ καταστᾶσα, τὸ καταστάν.

§ 264. Ὁ ἀόρ. β'. τοῦ δίδωμι, *ἔδωκα*, σώζεται παραλλήλως πρὸς τὸν τοῦ δίδω, *ἔδωσα*, κλινόμενος ὡς ἐξῆς :

Ὀριστική. ἔδωκα, ἔδωκες, ἔδωκε, ἔδώκαμεν, ἔδώκατε, ἔδωκαν.

Ἀπαρέμφατον, δοῦναι. Αἱ ἄλλαι ἐγκλίσεις καὶ ἡ μετοχή ἐκ τοῦ *ἔδωσα*.

Σημείωσις — Ὁ ἀόρ. β'. ἔδωκα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐσχημάτιζε πληθυντικὸν ἐκ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος : ἔδομεν, ἔδοτε, ἔδοσαν.

§ 265. Ὁ ἀόριστος β'. τοῦ βαίνω, **ἔβην**, κλίνεται κατὰ τὰ εἰς — **μι**, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει, ἀνέβην, κατέβην, διέβην, παρέβην, ἀπέβην, ὑπερέβην κλπ.

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική
Ἐνικ. κατέβην	νὰ καταβῶ	εἴθε νὰ καταβῶ
κατέβης	» καταβῆς	» » καταβῆς
κατέβη	» καταβῇ	κ.λ.π.
Πληθ. κατέβημεν	» καταβῶμεν	
κατέβητε	» καταβῆτε	
κατέβησαν	» καταβῶσι(ν)	
Προστακτική :	νὰ καταβῆς, ἄς καταβῇ, νὰ καταβῆτε, ἄς καταβῶσι(ν).	
Μετοχή :	ὁ καταβάς, ἡ καταβάσα, τὸ καταβάν.	

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XII

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 266. **Ἀκλίτα** μέρη τοῦ λόγου καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια δὲν μεταβάλλουν μορφήν· εἶναι δὲ ταῦτα αἱ **προθέσεις**, οἱ **σύνδεσμοι**, τὰ **ἐπιρρήματα** καὶ τὰ **ἐπιφωνήματα** (βλ. § 44).

1. Προθέσεις

§ 267. **Προθέσεις** λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποιαί τίθενται πρὸ τῶν πτωτικῶν καὶ τῶν ρημάτων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἄλλαι μὲν τίθενται πρὸ τῶν πτωτικῶν καὶ τῶν ρημάτων, ἤτοι συντάσσονται μετ' αὐτῶν καὶ λέγονται **καταχρηστικαί**, ἄλλαι δὲ οὐ μόνον συντάσσονται ἀλλὰ καὶ συντίθενται μετ' αὐτῶν καὶ λέγονται **κύριαι**.

α'. Αἱ **κύριαι προθέσεις** εἶναι αἱ ἑξῆς : **ἐν**, **εἰς**, **ἐκ** (ἐξ πρὸ φωνήεντος), **σύν**, **πρὸς**, **πρὸ**, **ἀνὰ**, **κατὰ**, **διὰ**, **μετὰ**, **πα-**

ρά, ἀντί, ἀμφί, περί, ἐπί, ἀπό, ὑπὸ καὶ ὑπέρ. π.χ. πρὸς τὸν ἀγρόν, περιβάλλω κλπ.

β'. Αἱ **καταχρηστικαὶ προθέσεις** εἶναι αἱ ἑξῆς : ἄχρι, μέχρι, χωρὶς, χάριν, ἄνευ, ἔνεκα (ἔνεκεν) καὶ πλήν· π.χ. μέχρι τοῦ σχολείου, πλήν ἐμοῦ, χάριν αὐτοῦ κλπ.

2. Σύνδεσμοι

§ 268. **Σύνδεσμοι** λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνδέουν λέξεις καὶ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας.

Οἱ σύνδεσμοι κατὰ σημασίαν εἶναι οἱ ἑξῆς :

α'.) **Συμπλεκτικοί** : καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.

β'.) **Ἀντιθετικοί** : μέν-δέ, ἀλλά, καίτοι, ἀλλ' ὅμως, ἀν καί, ἐνῶ.

γ'.) **Διαζευκτικοί** : ἢ-ἢ, εἴτε-εἴτε.

δ'.) **Συμπερασματικοί** : ἄρα, λοιπόν, ὥστε, ἐπομένως.

ε'.) **Εἰδικοί** : ὅτι, ὥς.

στ'.) **Αἰτιολογικοί** : διότι, ἐπειδὴ.

ζ'.) **Χρονικοί** : ὅτε, ὁπότε, ἕως, πρὶν, μέχρι, ἀφότου.

η'.) **Τελικοί** : ἵνα, νά, ὅπως.

θ'.) **Ὑποθετικοί** : ἐάν, ἄν.

ι'.) **Ἐνδοιαστικοί** : μή, μήπως.

3. Ἐπιρρήματα

§ 269. **Ἐπιρρήματα** λέγονται αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν. Ἐπομένως τὰ ἐπιρρήματα εἶναι τεσσάρων εἰδῶν :

α'.) **Τοπικά**, φανερόντων τὸ ποῦ γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον : ἔξω, ἄνω, ἐδῶ, ἐγγύς, πλησίον, μακρὰν κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τοπικὰ μετὰ τοῦ προσφύματος —θεν εἰς τὸ τέλος σημαίνουν τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν. π. χ. ἔπεσεν ἄνωθεν (= ἀπὸ τὰ ἄνω), ἐκεῖθεν (= ἔκ τ' ἐκεῖ), οὐρανόθεν (= ἐκ τοῦ οὐρανοῦ) κλπ.

β'.) **Χρονικά**, φανερόντων τὸ πότε γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ

ρήματος σημαινόμενον: *νῦν, πέρυσιν, τέως, πρόην, σήμερον, αὔριον, χθές, τότε, πάλαι, ἔπειτα* κλπ.

γ.) *Τροπικά*, φανερόντα τὸ πῶς γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινόμενον: *ἐπιμελῶς, σαφῶς, οὕτως, σωρηδὸν βάδην, μάτην* κλπ.

Εἰς τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα ὑπάγονται τὰ *βεβαιωτικά: ναί, μάλιστα, βεβαίως* καὶ τὰ *ἀρνητικά καὶ ἐρωτηματικά: ὄχι, ἄρα, μήπως*.

Ὡσαύτως τροπικὰ ἐπιρρήματα εἶναι καὶ πτώσεις τινὲς ὀνομάτων: *δημοσίᾳ, ιδίᾳ, πεζῇ, δίκην* κλπ.

δ.) *Ποσοτικά*, φανερόντα τὸ πόσας φορὰς ἢ εἰς ποῖον βαθμὸν γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινόμενον: *πολλάκις, μυριάκις, συχνὰ* (συχνάκις), *λίαν, σφόδρα, πολύ, ὀλίγον* κλπ.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

§ 270. α.) Τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα, τὰ λήγοντα εἰς —*ως* γράφονται πάντοτε μὲ *ω* καὶ ὅταν τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται, πλὴν τοῦ *καθώς*. π. χ. *καλῶς, ἀγαθῶς, ἀληθῶς, σοβαρῶς, ἐντέχνως, συνήθως, πάντως, σωφρόνως, χαριέντως* κλπ. (βλ. § 23, δ', 146, α' καὶ 287. γ').

β.) Τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα εἰς —*ου* τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται, πλὴν τοῦ *ἰδοῦ*. π. χ. *παντοῦ, οὐδαμοῦ, ἀλλοῦ, αὐτοῦ, ἀλλαχοῦ, πανταχοῦ* κλπ. (βλ. § 23, ε').

γ.) Τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα, τὰ λήγοντα εἰς —*ω* γράφονται πάντοτε μὲ *ω*. π. χ. *ἄνω, κάτω, ἔσω, ἔξω, ἐδῶ* κλπ.

δ.) Τὰ ποσοτικά ἐπιρρήματα τὰ λήγοντα εἰς —*άκις* γράφονται εἰς τὴν λήγουσαν πάντοτε μὲ *ι* καὶ παροξύνονται. π. χ. *πλειστάκις, πολλάκις, συχνάκις* κλπ., ὡς καὶ τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα *πεντάκις, μυριάκις, χιλιάκις, ἑκατοντάκις* κλπ. (βλ. § 161 καὶ 282, γ'. 2).

ε.) Τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα τὰ λήγοντα εἰς — *δην* καὶ —*ηδὸν* γράφονται πάντοτε μὲ *η*. π. χ. *βάδην, τροχάδην, ἄρδην,*

φύρδην, μίγδην, ἀριστίνδην, σωρηδόν, ἀγεληδόν, καὶ τὸ μά-
την. (βλ. καὶ § 282, γ'. 3, 4).

στ.) Τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα τὰ λήγοντα εἰς —**τι** γρά-
φονται μὲ **ι**. π. χ. ἀπνευστί, ἀτιμωρητί, ἀσυζητητί, Γαλλιστί,
(Γαλλίζω), ἑλληνιστί, ἀμαχητί καὶ τὸ ἀμισθί (βλ. § 282, γ'.
3, 4).

ζ.) Τὰ δὲ λήγοντα εἰς—**εἰ** γράφονται μὲ **ει**. π. χ. παμ-
ψηφεί, ἀποινεί, πανδημεί, ἀλλὰ καὶ πεζῇ, εἰκῇ κλπ.

Σημείωσις. Τὸ ἐπίρρημα **μαζι** μὲ **ι** καὶ ὄχι **υ**.

4. Ἐπιφωνήματα

§ 271. Ἐπιφωνήματα καλοῦνται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι
ἐκφράζουν ψυχικὰ συναισθήματα (χαράν, λύπην, θαυμασμόν,
ἀγανάκτησιν κλπ.

Τὰ ἐπιφωνήματα κατὰ τὸν σημασίαν εἶναι τὰ ἑξῆς:

α.) **Γελαστικά**, ἐκφράζοντα χαράν. π. χ. ᾄ, ᾶ, ᾷ.
χά, χά, χά.

β.) **Σχετλιαστικά**, ἐκφράζοντα λύπην, ἀγανάκτησιν,
πόνον. π. χ.—ᾗχ, ὤχ, φεῦ, ἀλλοίμονον (καὶ ἀλίμονον) κλπ.

γ.) **Θαυμαστικά**, ἐκφράζοντα θαυμασμόν. π. χ. εὖγε,
μπράβο, ὦ κλπ.

δ.) **Κλητικά**, ὦ, ἔ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XIII

§ 272. *Ἑτυμολογικὸν* καλεῖται τὸ μέρος τῆς γραμματικῆς, τὸ ὁποῖον ἐξετάζει τὴν γένεσιν καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων. Εἶναι δὲ αἱ λέξεις τριῶν εἰδῶν :

α') *Πρωτότυποι*, ὅταν σχηματίζονται ἔκ τινος ἀρχικῆς ρίζης μετὰ τινος καταλήξεως· π. χ. φύλακ -ς, φύλαξ· ὁμοίως λόγος, πόλις κλπ.

β') *Παράγωγοι*, ὅταν παράγονται ἐκ θεμάτων ἄλλων λέξεων, διὰ τῆς προσθήκης προσφυμάτων καὶ καταλήξεων· π. χ. λογικὸς (ἐκ τῆς λ. λόγος), πολιτικὸς (ἐκ τῆς λ. πόλις) κλπ. καὶ

γ') *Σύνθετοι*, ὅταν γίνονται διὰ τῆς ἐνώσεως δύο ἄλλων λέξεων· π. χ. ἰχθυοπώλης, λογοτέχνης κλπ.

Ἐπομένως τὸ ἐτυμολογικὸν ἔχει νὰ ἐξετάσῃ ἂν μία λέξις παράγεται ἐξ ἄλλης, ἢ ἂν ἀποτελεσθῇ διὰ τῆς ἐνώσεως δύο ἄλλων· ἥτοι ἐξετάζει τὴν *παραγωγὴν* καὶ τὴν *σύνθεσιν* τῶν λέξεων.

Σημείωσις. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς γραμματικῆς δὲν θὰ τεθοῦν ὅλαι αἱ κατηγορίαι τῶν παραγῶγων καὶ συνθέτων λέξεων, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς ὀρθογραφικοὺς κανόνας.

Α'. ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Οὐσιαστικά ἐκ ρημάτων.

§ 273. α') Ἐκ ρημάτων παράγονται πρωτόκλιτά τινα οὐσιαστικά λήγοντα εἰς **-της** καὶ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον· τὸ δίχρονον τοῦτο εἶναι πάντοτε βραχὺ (βλ. § 54, Καν. 3)· π. χ.

πελάτης (πελάζω)	κωπηλάτης (κωπηλατῶ)
διαβάτης (διαβαίνω)	ἐπαναστάτης (ἐπαναστατῶ)
ἐργάτης (ἐργάζομαι)	λύτης (λύω)

β') Τὰ παραγόμενα ἐκ συνηρημένων ρημάτων εἰς **-άω** καὶ **-έω** πρωτόκλιτα μὲν λήγοντα εἰς **-ητής** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον**, τριτόκλιτα δέ, θηλυκὰ μὲν εἰς **-ησις** καὶ σημαίνοντα **ἐνέργειαν**, οὐδέτερα δὲ εἰς **-ημα** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπὸ τοῦ ρήματος σημαινομένης ἐνεργείας**, εἰς τὴν παραλήγουσαν γράφονται μὲ **η** (Ὁ χαρὰκτηρ **α** καὶ **ε** πρὸ τῶν καταλήξεων **-της, -σις, -μα**, ἐπειδὴ ἀρχίζουν ἀπὸ σύμφωνον, τρέπεται εἰς **η**· (βλ. § 248 α' καὶ 252, α')· π. χ.

πωλητής (πωλῶ)	ἐκτίμησις (ἐκτιμῶ)
προσκυνητής (προσκυνῶ)	κίνησις (κινῶ)
παρατηρητής (παρατηρῶ)	ποίησις (ποιῶ)
νικητής (νικῶ)	φρόνησις (φρονῶ)
καθηγητής (καθηγοῦμαι)	βοήθημα (βοηθῶ)
εἰσηγητής (εἰσηγοῦμαι)	κυνήγημα (κυνηγῶ)
ποιητής (ποιῶ)	κίνημα (κινῶ)

γ') Τὰ παραγόμενα ἐκ συνηρημένων ρημάτων εἰς **-όω** (**-ώνω**), πρωτόκλιτα μὲν λήγοντα εἰς **-ωτής** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον**, τριτόκλιτα δέ, θηλυκὰ μὲν ἀφηρημένα λήγοντα εἰς **ωσις** καὶ σημαίνοντα **ἐνέργειαν**, οὐδέτερα δὲ λήγοντα εἰς **-ωμα** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **ω**.

(Ὁ χαρακτηρ **ο** πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων καταλήξεων, τρέπεται εἰς **ο** (βλ. § 255 δ'), ἢ διατηρεῖται τὸ θεματικὸν φωνῆεν **ω** τῶν εἰς **-ώνω** τῆς νέας γλώσσης (βλ. § 242, Καν. 8). π. χ.

πιστωτής (πιστώνω)	κατόρθωμα (κατορθώνω)
διοργανωτής (διοργανώνω)	δόλωμα (δολώνω)
διορθωτής (διορθώνω)	πίστωσις (πιστώνω)
ἀναπληρωτής (ἀναπληρῶ, -ώνω)	δήλωσις (δηλῶ -ώνω)
μισθωτής (μισθώνω)	καὶ χρεώσσης (χρεώνω)

δ') Τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων εἰς **-ίζω**, πρωτόκλιτα μὲν λήγοντα εἰς **-ιστής** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἐνεργεῖν πρὸ-σωπον**, δευτερόκλιτα εἰς **-ισμός** καὶ τριτόκλιτα θηλυκὰ εἰς **-ις** καὶ σημαίνοντα **ἐνέργειαν**, οὐδέτερα δὲ εἰς **-ισμα** καὶ σημαίνοντα **τὸ ἀποτελέσμα τῆς ἐνεργείας**, διατηροῦν τὸ θεματικὸν φωνῆεν **ι** τῶν ρημάτων, ἥτοι γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι** (βλ. § 242, Καν. 6)· π. χ.

διαχειριστής (διαχειρίζομαι)	κάθισμα (καθίζω)
τοκιστής (τοκίζω)	νόμισμα νομίζω
λογιστής (λογίζω)	πότισμα (ποτίζω)
ἐκτελωνιστής (ἐκτελωνίζω)	διαχειρίσις (διαχειρίζω)
φωτισμός (φωτίζω)	ρύθμισις (ρυθμίζω)
χειρισμός (χειρίζομαι)	βάπτισις (βαπτίζω)

Σημειώσεις. δανειστής μὲ **ει** ἐκ τοῦ δανείζω (βλ. § 242, Καν. 6).

ε') Ἀφηρημένα θηλυκὰ πρωτόκλιτα παραγόμενα ἀπὸ ρήματα καὶ λήγοντα εἰς **-ία**, σημαίνοντα δὲ **ἐνέργειαν**, γράφονται μὲ **ι**, πλὴν τῶν παραγομένων ἀπὸ ρήματα εἰς **-εύω**, τὰ ὅποια γράφονται μὲ **ει**. (βλ. § 58 Καν. 1, α' καὶ β')· π. χ.

μανία (μαίνομαι)	ἐκστρατεία (ἐκστρατεύω)
θυσία (θύω)	βασίλεια (βασιλεύω)
συνοδεία (συνοδοεύω)	πορεία (πορεύομαι)

στ') Τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων καὶ λήγοντα εἰς **-τήριον**, σημαίνοντα δὲ **τόπον** ἢ **ὄργανον**, γράφονται πάντοτε εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μὲ **η**, εἰς δὲ τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι**· π. χ.

δικαστήριον (δικάζω)	ταμειυτήριον (ταμειεύω)
σπουδαστήριον (σπουδάζω)	σωφρονιστήριον (σωφρονίζω)
ἐργαστήριον (ἐργάζομαι)	ποτήριον (πίνω)
βουλευτήριον (βουλευόμαι)	σκαλιστήριον (σκαλίζω)
σκοπευτήριον (σκοπεύω)	εὗρετήριον (εὕρισκω)

Σημειώσεις. Ἡ λέξις *κτίριον* μὲν εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ὥς ἐπικρατεσιέρα γραφὴ ἀντὶ τῆς ὀρθῆς *κτήριον*.

ζ.) Τὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικὰ τριτόκλιτα, τὰ λήγοντα εἰς —*μα* καὶ παραγόμενα ἐκ χειλικολήκτων ρημάτων, σημαίνοντα δὲ τὸ *ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ ρήματος*, γράφονται μὲ δύο *μ*. (ἐξ ἀφομοιώσεως τοῦ χειλικοῦ χαρ-
κτῆρος πρὸς τὸ *μ*. (βλ. § 36 καὶ 220) π.χ.

τριῖμμα (τριβώ)	γράμμα (γράφω)
κόμμα (κόπτω)	ράμμα (ράπτω)

η.) Τὰ παραγόμενα ἐκ τῶν ρημάτων *ἀμείβω* καὶ *ἀλείφω*, οὐσιαστικὰ πρωτόκλιτα *ἀμοιβή* καὶ *ἀλοιφή* γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *οι*.

2. Οὐσιαστικὰ ἐξ οὐσιαστικῶν

§ 274. α.) Τὰ λήγοντα εἰς —*της* οὐσιαστικὰ πρωτόκλιτα, τὰ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν δίχρονον καὶ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν, ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης πάντοτε μακρὸν (βλ. § 54 καν. 3) π.χ.

πολίτης (πόλις)	πρεσβύτης (πρέσβης)
τεχνίτης (τέχνη)	καὶ τὰ Ἑθνικά
ὀπλίτης (ὄπλον)	Γυθεάτης (Γύθειον)
τραπεζίτης (τράπεζα)	Σπαρτιάτης (Σπάρτη) κλπ.

β.) Τὰ οὐσιαστικὰ πρωτόκλιτα, τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς —*ο(ω)της*, διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς παραληγούσης ἀκολουθοῦν τὸν κανόνα τῶν παραθετικῶν (βλ. § 136 καν. 1, α'. β'), ἥτοι γράφονται μὲ *ω*, ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα (τὰ δίχρονα βραχέα), γράφονται δὲ μὲ *ο*, ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι μακρά, εἴτε φύσει εἴτε θέσει. Ἐξαιρεῖται τὸ ὄνομα δεσμώτης (δεσμά). π.χ.

δημότης (δῆμος)	στρατιώτης (στρατός)
τοξότης (τόξον)	θιασώτης (θίασος)
ἵππότης (ἵππος)	Σουλιώτης (Σουλί)
ἀγρότης (ἀγρός)	νησιώτης (νῆσος)
ὁμοίως συνωμότης (συνόμνυμι)	Λαυρεώτης (Λαύριον)

Σημειώσεις.—Πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ συγχέωμεν ταῦτα πρὸς τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα ἀφηρημένα οὐσιαστικά τριτόκλιτα, τὰ ὁποῖα γράφονται πάντοτε μὲ *σ'* π.χ. ἀρμοδιότης (ἀρμόδιος), σκοπιμότης (σκοπιμος), ἐκκεντρικότης (ἐκκεντρικός), ὑψηλότης (ὑψηλός), ἰσότης (ἴσος) κλπ.

γ.) Τὰ οὐσιαστικά κύρια πρωτόκλιτα, τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ σημαίνοντα τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονόν τινος, λέγονται **πατρωνυμικά** καὶ λήγουν εἰς —**ίδης** καὶ —**είδης**. Μὲ *ει* γράφονται τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων ἐχόντων γενικήν εἰς —**ους** ἢ —**έως**, μὲ *ι* δὲ τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων ἐχόντων γενικήν εἰς —**ος** ἢ —**ου** π.χ.

Πελοπίδης (Πέλοψ-οπος)	Ἀτρεΐδης (Ἀτρεὺς-έως)
Στυλιανίδης (Στυλιανός -οῦ)	Ἡρακλείδης (Ἡρακλῆς, έους)
Κωνσταντινίδης (Κωνσταντίνος-ου)	Ἀριστείδης (Ἀριστεὺς-έως)
Κρονίδης (Κρόνος-ου)	

Σημειώσεις.—Τὰ παραγόμενα ἐξ ἀκλίτων ὀνομάτων γράφονται μὲ *ι*, διότι δὲν ὑπάρχει χαρακτηριστὸς *ε* πρὸς συναίρεσιν μετὰ τοῦ *ι* τῆς γενικῆς καταλήξεως —**ίδης** εἰς *ει* π.χ. Ἀβραμίδης (Ἀβράμ), Δανιηλίδης (Δανιήλ), Συμεωνίδης (Συμεών) κλπ.

δ.) Τὰ οὐδέτερα οὐσιαστικά τῆς δευτέρας κλίσεως, τὰ λήγοντα εἰς —**ειον** καὶ σημαίνοντα **τόπον**, **χῶρον** (τέμενος) γράφονται πάντοτε μὲ *ει* [βλ. § 63 καν. 1] π.χ.

διδασκαλεῖον (διδάσκαλος)	Ἀρσάκειον (Ἀρσάκης)
ταμεῖον (ταμίας)	Ἐρέχθειον (Ἐρεχθεὺς)
κουρεῖον (κουρεὺς)	Ζάππειον (Ζάππας)
ραφεῖον (ράπτης)	Θησεῖον (Θησεὺς)

ε.) Τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν καὶ σημαίνοντα μείωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται, σκωπτικῶς ἢ χαϊ-

δευτικῶς, λέγονται *ὑποκοριστικὰ* καὶ ἔχουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις :

1) Καταλήξεις —*ιον* καὶ —*ιδιον* πάντοτε μὲ *ι* βραχὺ·)διάκρινε ταῦτα ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς —*ειον*). π.χ.

τοπίον (τόπος)	ξιφίδιον (ξίφος)
χωρίον (χωρός)	λογίδιον (λόγος)
βιβλίον (βιβλος)	λεξίδιον (λέξις)
ὄριον (ὄρος)	ταξίδιον (τάξις)
παιδίον (παῖς)	στασίδιον (στάσις)
νησίον (νῆσος)	πινακίδιον (πίναξ)

2) Καταλήξεις —*ύδριον* καὶ —*ύλλιον*, πάντοτε μὲ *υ* εἰς τὴν προπαραλήγουσαν καὶ *ι* εἰς τὴν παραλήγουσαν. π.χ.
νεφύδριον (νέφος) εἰδύλλιον (εἶδος)
νησύδριον (νῆσος) δενδρύλλιον (δένδρον)

3) Ἑτεραι καταλήξεις ὑποκοριστικῶν εἶναι —*ίσκος* (πάντοτε μὲ *ι* βραχὺ), —*άριον* κλπ. π.χ. οἰκίσκος (οἰκία), δρομίσκος (δρόμος), λοφίσκος (λόφος), στολίσκος (στόλος), παιδάριον (παῖς), κυνάριον (κύων), θυγάτριον (θυγάτηρ) κλπ.

στ.) Τὰ δευτερόκλιτα διγενῆ οὐσιαστικὰ τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ σημαίνοντα τὸν τόπον ἢ τὴν χώραν ἐκ τῆς ὁποίας κατάγεται τις, λέγονται *Ἑθνικά*. Ἐκ τούτων τὰ μὲν λήγοντα εἰς —*ιος* γράφονται μὲ *ι* βραχὺ εἰς τὴν παραλήγουσαν τὰ δὲ λήγοντα εἰς —*ινος* γράφονται μὲ *ι* μακρὸν εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ τὰ λήγοντα εἰς —*ηνός* γράφονται μὲ *η* εἰς τὴν παραλήγουσαν. (Ἔχουν καὶ ἄλλας καταλήξεις βλ. § 274, α'. β'. καὶ τινες ἄλλες μὴ παρουσιαζούσας δυσκολίαν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν).

Κορίνθιος (Κόρινθος)	Λαμψακηνός (Λάμψακος)
(χί-ιος) χῖος (Χίος)	Κυζικηνός (Κύζικος)
Ἀμοργῖνος (Ἀμοργός)	Ἀβυδηνός (Ἀβυδος)
Ταραντῖνος (Τάρας)	Σαρακηνός κλπ.

Σημείωσις 1.—Ἡ ὀρθογραφία τινῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι διττή, ὥς Βυζαντινός—Βυζαντινός, Πατρηνός—Πατρινός κλπ. ἐπικρατεστέρα ἡ γραφή μὲ *ι*.

Σημείωσις 2.—Τὸ ἔθνικόν τοῦ *Αἰγίνα* εἶναι Αἰγινήτης (θηλ. Αἰγινίτις).

3. Οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθέτων

§ 275. α'.) Τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων πρωτόκλιτα ἀφρημένα οὐσιαστικά λήγοντα εἰς *ο(ω)σύνη*, ἀκολουθοῦν τοὺς κανόνας τῶν παραθετικῶν διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς προπαραληγούσης. (βλ. § 136 καν. 1, α, β). ἤτοι γράφονται μὲ *ο* ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι μακρὰ (φύσει ἢ θέσει), γράφονται δὲ μὲ *ω* ὅταν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα (τὰ δίχρονα λαμβάνονται ὡς βραχεά). π.χ.

δικαιοσύνη (δίκαιος)	καλwsσύνη (καλός)
σωφροσύνη (σώφρων)	ἱερωσύνη (ἱερός)
ἰσχυρογνωμοσύνη (ἰσχυρογνώμων)	ἀγισσύνη (ἄγιος)

β'.) Τὰ ἀφρημένα οὐσιαστικά πρωτόκλιτα τὰ λήγοντα εἰς *—ια* καὶ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων, ἐὰν μὲν εἶναι παροξύτονα γράφονται μὲ *ι* (βλ. § 58 καν. 1, α'), ἐὰν δὲ εἶναι προπαροξύτονα γράφονται μὲ *ει*, πλὴν τῶν παραγομένων ἐκ δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἰς *—ους* (συνθέτων μὲ β'. συνθετικὸν τὰ ῥήματα, πλέω, πνέω, νοῶ κλπ.), τὰ ὅποια γράφονται μὲ *οι* (βλ. § 58 καν. 2, α'. καὶ γ'). π.χ.

σοφία (σοφός)	ἀλήθεια (ἀληθής)
κακία (κακός)	ἐπιμέλεια (ἐπιμελής)
εὐτυχία (εὐτυχής)	ἐνέργεια (ἐνεργός)
εὐδαιμονία (εὐδαίμων)	βοήθεια (βοηθός)
ἄπορία (ἄπορος)	εὖνοια (εὖνους)
ᾠδοπορία (ᾠδοπóρος)	ἄπνοια (ἄπνους)

Σημείωσις—Τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν ἐπιθέτων τινῶν εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ θηλυκὸν αὐτῶν. π.χ. (πλατὺς—πλατεῖα) ἡ πλατεῖα, (ἀνδρεῖος—ἀνδρεία) ἡ ἀνδρεία, (ἄξιος—ἄξια) ἡ ἄξια κλπ.

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων

§ 276. α'.) Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα τὰ παραγόμενα ἐκ

ρημάτων καὶ λήγοντα εἰς —**ικός**, —**τικός** καὶ —**ιμος** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι** καὶ σημαίνουν τὸν **ἱκανόν** ἢ τὸν **ἐπιτήδειον** νὰ πράξῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ παράγονται, σημαίνόμενον. (βλ. § 117 καν. 2).

ἀρχικός (ἀρχω)	ὠφέλιμος (ὠφελῶ)
βοηθητικός (βοηθῶ)	μάχιμος (μάχομαι)
ἀμυντικός (ἀμύνομαι)	φρόνιμος (φρονῶ)
ἐριστικός (ἐρίζω)	

β'.) Τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων συνηρημένων εἰς—**άω** καὶ —**έω** καὶ λήγοντα εἰς—**ητός**, —**ηλός** καὶ —**ητικός** γράφονται πάντοτε τὰ μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, τὰ δὲ (εἰς—**ητικός**) εἰς τὴν προπαραλήγουσαν πάντοτε μὲ **η** (πρβλ. § 273, β'). π. χ.

ἀγαπητός (ἀγαπῶ)	βοηθητικός (βοηθῶ)
ποθητός (ποθῶ)	διοικητικός (διοικῶ)
κινητός (κινῶ)	συγκινητικός (συγκινῶ)
πωλητός (πωλῶ)	σιωπηλός (σιωπῶ)
ἐπιθυμητός (ἐπιθυμῶ)	ἀπατηλός (ἀπατῶ)

γ'.) Τὰ παραγόμενα ἐκ ρημάτων δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγοντα εἰς —**ωλός** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ω**. π. χ. ἀμαρτωλός (ἀμαρτάνω), φειδωλός (φείδομαι) κλπ.

δ'.) Τὰ παραγόμενα ἐκ συνηρημένων εἰς —**όω** (—**ώνω**) ρημάτων καὶ λήγοντα εἰς—**ωτός** καὶ —**ωτικός**, διατηροῦν τὸ θεματικὸν φωνῆεν τοῦ ῥήματος **ω** (βλ. § 242 καν. 8) π. χ.

κληρωτός (κληρώνω)	ἀναπληρωτικός (ἀναπληρῶ)
μισθωτός (μισθώνω)	πιστωτικός (πιστώνω)
μορφωτικός (μορφώνω)	χρεωστικός (χρεώνω)

ε'.) Τὰ παραγόμενα ἐπίθετα ἐκ ρημάτων εἰς —**ίξω** διατηροῦν τὸ θεματικὸν τοῦ ῥήματος φωνῆεν **ι** (βλέπε § 242 Καν. 6). π.χ.

ποτιστικός (ποτίζω)	ζωγραφιστός (ζωγραφίζω)
ἐριστικός (ἐρίζω)	καπνιστός (καπνίζω)
χρωματιστός (χρωματίζω)	χωριστός (χωρίζω)

2. Ἐπίθετα ἐξ οὐσιαστικῶν.

§ 277. α.) Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς **-ικὸς** καὶ **-ιμος**, γράφονται πάντοτε εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ **ι** (βλ. § 117 Καν. 2)· π. χ.

νεανικὸς (νεανίας)	καύσιμος (καῦσις)
μαθητικὸς (μαθητής)	χρήσιμος (χρησις)
σχολικὸς (σχολεῖον)	πένθιμος (πένθος)
ἀδελφικὸς (ἀδελφός)	τροφίμος (τροφή)

Σημείωσις. Τὸν ἄνω κανόνα δὲν ἀκολουθοῦν τὰ ἐπίθετα **θηλυκός**, **δανεικός**, **δαρεικός**, **ἀκαδημεικός** καὶ **κεραμεικός**.

β.) Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς **-ινος**, σημαίνοντα δὲ **τὴν ὕλην** ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι κατεσκευασμένον, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν πάντοτε μὲ **ι** (βλ. § 117 Καν. 4). π. χ.

λίθινος (λίθος)	ὑάλινος (ὑαλος)
χάλκινος (χάλκος)	μαρμαρίνος (μαίρμαρον)
ξύλινος (ξύλον)	κριθίνος (κριθὴ)
	δρύϊνος (δρῦς)

γ.) Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα τὰ λήγοντα εἰς **-ειος** καὶ **-εινός** καὶ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων ἐχόντων γενικὴν εἰς **-ους** (τῶν ὁποίων τὸ θέμα λήγει εἰς **-ες**) ἢ θέμα λήγον εἰς **-ε**, γράφονται πάντοτε μὲ **ει**. (βλ. § 117. Καν. 4, α'). π. χ.

τέλειος (τέλος·ους)	ἐλεεινός (ἐλεος·ους)
βασιλείος (θέμ. βασιλε-)	σκοτεινός (σκότος·ους)
θεῖος (θέμ. θε·ος)	δρεινός (δρος·ους)
ἀλγεινός (ἄλγος·ους)	δεινός (δέος·ους)
	κλεινός (κλέος·ους)

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν τούτων, τῶν ἐχόντων χαρακτηρισμὸν εἰς **ει** συναιρεῖται τὸ **ι** τῆς γενικῆς καταλήξεως εἰς **ει**, γράφονται μὲ **ει** καὶ τὰ ἐξῆς: **φωτεινός**, **ταπεινός**, **ἐφτετεινός**, **βορεινός** (βόρειος) καὶ ὅσα σημαίνουν καταγωγὴν ἐκ κυρίων ὀνομάτων, ὡς **Κιμῶνιος** (Κίμων), **Σολῶνιος** (Σόλων) **Κυκλώπειος** (Κύκλωψ) κλπ.

δ.) Τὰ **χρόνου σημαντικὰ** ἐπίθετα, τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς **-ινός** γράφονται πάντοτε μὲ **ι**. π. χ.

ἐαρινός (ἐαρό)	φθινοπωρινός (φθινόπωρον)
θερινός (θέρος)	μεσημβρινός (μεσημβρία)
χειμερινός (χειμών)	νυκτερινός (νύξ)
ἀπογευματινός (ἀπόγευμα)	ἑσπερινός (ἑσπέρα)

ε΄.) Τὰ παραγόμενα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ λήγοντα εἰς —*αῖος*, σημαίνοντα δὲ *τὸν ἔχοντα σχέσιν* πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ σημαίνόμενον ἢ *μέτρον καὶ χρόνον*, γράφονται μὲ *αι* εἰς τὴν παραλήγουσαν. Τὰ λήγοντα ὁμῶς εἰς *-λέος* καὶ σημαίνοντα *πλησμονήν* (ἦτοι τὸν ἔχοντα πληθῶραν τοῦ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐξ οὗ παράγονται σημαίνουμένου) γράφονται μὲ *ε* (βλ. § 117 Καν. 1).

ἀγοραῖος (ἀγορά)	ψωραλέος (ψώρα)
χερσαῖος (χέρσος)	πειναλέος (πεῖνα)
τετραταῖος (τέταρτος)	θαρραλέος (θάρος)
ἀρχαῖος (ἀρχή)	διψαλέος (δίψα)
μηνιαῖος (μήν)	ὑπναλέος (ὑπνος)
πηχναῖος (πήχυς)	

στ΄.) Τὰ λήγοντα εἰς —*ήσιος* δευτερόκλιτα ἐπίθετα ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα γράφονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν πάντοτε μὲ *η. π. χ.*

ἐτήσιος (ἔτος)	ποταμήσιος (ποταμός)
ἡμερήσιος (ἡμέρα)	ἄλογήσιος (ἄλογον)
πηγαδήσιος (πηγάδι)	ἀρνήσιος (ἄρνιον)
βουνήσιος (βουνό)	πελαγήσιος (πέλαγος)

ζ΄.) Τὰ λήγοντα εἰς —*ηρός* καὶ —*ηλός* δευτερόκλιτα ἐπίθετα ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα, γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *η*, πλὴν τοῦ *ἰσχυρός* (ἰσχύς), ἄλμυρός (ἄλμη) κλπ. (βλ. § 117 Καν. 3). *π. χ.*

δαπανηρός (δαπάνη)	ἀπατηλός (ἀπάτη)
ἀνθηρός (ἄνθος)	ὑψηλός (ὕψος)
ὄκνηρός (ὄκνος)	σιωπηλός (σιωπή)
τυχηρός (τύχη)	σιγηλός (σιγή)
λυπηρός (λύπη)	
πνιγηρός (πνίγος)	
ζωηρός (ζωή)	

3. Ἐπίθετα ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 278. α') Τὰ ἐξ ἐπιρρημάτων παραγόμενα ἐπίθετα λήγοντα εἰς —ινδς γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *ι. π. χ.*

προϊνδς (πρωῖ)

περυσινδς (πέρυσι)

σημερινδς (σήμερον)

ἀντικρινδς (ἀντίκρου)

χθεσινδς (χθές)

Σημείωσις. Τὰ ἐπίθετα βραδινδς καὶ ἀντικρινδς γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν καὶ μὲ *υ*, ἀλλὰ προτιμότερα ἢ γραφὴ διὰ τοῦ *ι*.

β') Ἑτεραι καταλήξεις ἐπιθέτων ἐξ ἐπιρρημάτων παραγομένων εἶναι —ιος, —ιμος, —αῖος, —ικδς κλπ. π.χ. πρόσθιος (πρόσθεν), ὀπίσθιος (ὀπισθεν), πρῶϊμος (πρῶ-), ὄψιμος (ὄψε), χυδαῖος (χύδην), ραγδαῖος (ράγδην), καθολικδς (καθόλου) κλπ.

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΡΗΜΑΤΑ

1. Ρήματα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων

§ 279. Τὰ ρήματα τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων ἔχουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις :

α.) —ῶ (—άω, —έω, —όω). π. χ. νικάω — νικῶ (νίκη) θρηνέω — θρηνῶ (θρηνος), ἐλευθερόω — ἐλευθερῶ (ἐλεύθερος) κλπ.

β.) —εύω καὶ —ύω. π. χ. βασιλεύω (βασιλεύς), ἰσχύω (ἰσχύς) κλπ.

γ.) —άζω καὶ —ίζω. π. χ. ἀγοράζω, δοξάζω (ἀγορά — δόξα, θεμ. ἀγοράδ + *ιω*, δοξάδ + *ιω* βλ. § 221), ἐλπίζω (ἐλπίς, ἐλπίδ + *ιω* βλ. § 221) κλπ.

δ.) —αίνω. π. χ. ξηραίνω, ὑφαίνω (ξηρδς — ὑφή, θεμ. ξηράν + *ιω*, ὑφάν + *ιω* βλ. § 228) κλπ.

ε.) —ύνω. π. χ. ὀξύνω, ἀμβλύνω (ὀξύς — ἀμβλύς, θέμα ὀξύν + *ιω*, ἀμβλύν + *ιω* βλ. § 228 κλπ.).

στ.) —άλλω. π.χ. ἀγγέλλω, ποικίλλω (ἄγγελος — ποικίλλος, θεμ. ἀγγέλ + *ιω*, ποικίλ + *ιω* βλ. § 224) κλπ.

ζ').—**τιω** ἢ—**σσω**. π. χ. φυλάττω ἢ φυλάσσω (φύλαξ, θέμ. φυλάκ—jω βλ. § 215 α') κλπ.

§ 280. Τὰ ρήματα τὰ παραγόμενα ἀπὸ κύρια ὀνόματα ἢ ἔθνικα, ἢ ὀνόματα ζώων καὶ λήγοντα εἰς— **ιζω**, σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἀκολουθεῖ ἢ μιμεῖται τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐξ οὗ παράγονται δηλούμενον. π.χ. Φιλιππίζω (=ἀκολουθῶ τὰ φρονήματα τοῦ Φιλίππου, τάσσομαι μὲ τὸν Φίλιππον), πιθηκίζω (=μιμοῦμαι τὸν πίθηκον), παπαγαλίζω κλπ.

2 Ρήματα ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 281. Ρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιρρημάτων ἔχουν συνήθως καταλήξεις, —**άζω**, —**ιζω**. π.χ. διχάζω (δίχα), χωρίζω (χωρίς), ἐγγίζω (ἐγγύς), πλησιάζω (πλησίον), γαυγίζω (γαῦ) καὶ τῆς δημοτικῆς γκαρίζω, νιαουρίζω, κακαρίζω κλπ.

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 282. Ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ρημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, εἶναι δέ :

α') **Τοπικὰ** μὲ καταλήξεις **-θι** πρὸς δήλωσιν **τῆς ἐν τόπῳ στάσεως** καὶ **-θεν** πρὸς δήλωσιν **τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως** π. χ.

ἄλλοθι (ἄλλος)

οἴκοθεν (οἶκος)

αὐτόθι (αὐτός)

ἄνωθεν (ἄνω)

κάτωθεν (κάτω)

ἐκεῖθεν (ἐκεῖ)

β') **Χρονικὰ** μὲ κατάληξιν **-τε** π. χ. ἐκάστοτε (ἐκαστος), ἄλλοτε (ἄλλος), πάντοτε (πᾶς) κλπ.

γ') **Τροπικὰ** μὲ καταλήξεις: 1) **-ως** (πάντοτε μὲ **ω** λαμβάνον πάντοτε περισπωμένην βλ. § 270, α'). Ταῦτα σχηματίζονται ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἐπιθέτων διὰ τῆς τροπῆς τοῦ τελικοῦ **ν** εἰς **-ς** (βλ. § 146, α') π. χ.

δικαίως (δίκαιος)	ἀληθῶς (ἀληθής)
συνήθως (συνήθης)	εὖμενῶς (εὖμενής)
χαριέντως (χαρίεις)	ἀηδῶς (ἀηδής)
σωφρόνως (σώφρων)	ἐλλιπῶς (ἐλλιπής)

2) -**δην** (πάντοτε με **η**), -**ινδην** (πάντοτε με **ι** εἰς τὴν πα-
ραλήγουσαν), -**ηδὸν** (πάντοτε με **η** καὶ **ο**), -**αδόν**, -**άδην** (βλ.
§ 270 ε')· π. χ.

τροχάδην (τρέχω)	σωρηδὸν (σωρὸς)
βάδην (βαίνω)	ἀγεληδὸν (ἀγέλη)
φύρδην (φύρομαι)	πρηνηδὸν (πρηνής)
μίγδην (μινύω)	ἄριστίνδην (ἄριστος)

3) -**τι** (με **ι**) καὶ -**ει** (με **ει**) βλ. § 270, στ', ζ'. π. χ.
ἀπνευστί (ἄπνευστος) παμψηφεὶ (πάμψηφος)
ἀτιμωρητὶ (ἀτιμώρητος) πανδημεὶ (πάνδημος)
γαλλιστί (γαλλίζω) ἀποινεὶ (ἄποινος)
ὀνομαστί (ὀνομάζω) ἀλλὰ ἀμισθὶ (ἄμισθος)

4) -**ῆ**· π. χ. **εἰκῆ** (ἐν τῇ φράσει «εἰκῆ καὶ ὥς ἔτυχεν»),
πεζῆ κλπ.

δ') **Ποσοτικά** μέ κατάληξιν -**άκις** (πάντοτε με **ι** βλ. §
270, δ')· π. χ. τετράκις (τέσσαρα), πεντάκις (πέντε), δεκάκις
(δέκα), χιλιάκις (χίλιοι), μυριάκις (μύριοι), πολλάκις (πολύς),
ποσάκις (πόσος), ὀσάκις (ὄσος) κλπ.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 283. **Σύνθεσις** καλεῖται ἡ ἔνωσις δύο λέξεων εἰς
μίαν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν πρώτη καλεῖται **πρῶτον συνθετι-
κόν**, ἡ δὲ δευτέρα **δεύτερον συνθετικόν**. Δύναται δὲ καθὲν
ἐκ τῶν συνθετικῶν νὰ εἶναι οἷονδήποτε κλιτὸν ἢ ἄκλιτον
μέρος τοῦ λόγου· π.χ. πολύτιμος (πολὺ-τιμή), ἄτυχος (ἀ-τύχη),
νομοθέτης [νόμος-θέτω] κλπ.

ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΝ

1. Ὅνομα ὡς πρῶτον συνθετικόν.

§ 284. α') Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι οὐσια-

στικὸν συμβαίνουν μεταβολαί τινες εἰς τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος αὐτοῦ, ὡς ἐξῆς :

1) Ἄν εἶναι δευτερόκλιτον ὄνομα, συνήθως φυλάσσεται τὸ τελικὸν γράμμα τοῦ θέματος **ο**, σπανίως δὲ τρέπεται εἰς **η**· π. χ. λογο-γράφος, νομο-θέτης, ὁδο-στρωτήρ, ἵππο-κόμος, ἀλλὰ καὶ ὄνη-λάτης κλπ.

2) Ἄν εἶναι πρωτόκλιτον ὄνομα, συνήθως μετατρέπεται τὸ θέμα αὐτοῦ εἰς **ο** κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἐνίοτε ὁμως διατηρεῖ τό **α** ἢ **η**· π. χ. δαφνο-στεφής, ὠρο-λόγιον, ἀμαξο-ποιός, ἐλαιό-δενδρον, ἀλλὰ καὶ ἀγορα-νόμος, νικηφόρος κλπ.

3) Ἄν δὲ εἶναι τριτόκλιτον, συνήθως μετατρέπεται τὸ θέμα αὐτοῦ εἰς **ο** κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, σπανίως δὲ εἰς **η** κατὰ τὰ πρωτόκλιτα ἢ παραμένει· π. χ. ἰχθυο-πώλης, κρεο-πώλης, ἀνθο-πώλης, ἀλλὰ καὶ λαμπαδη-φόρος, ναυ-μαχία κλπ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις **πῦρ** ὡς πρῶτον συνθετικὸν λαμβάνει τὰς ἐξῆς μορφάς : **πυρ** -(πυρπολητής), **πυρὶ** -(πυριφλεγής) καὶ **πυρο** -(πυρῶξανθος). Ἡ δὲ λέξις **ὔδωρ** ὡς πρῶτον συνθετικὸν γίνεται : **ὔδατο** -(ὔδατοστεγῶς, ὔδατο-ειδής) καὶ **ὔδρω** -(ὔδραγωγός, ὑδροπότης).

β') Ὅταν ὡς πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, κατὰ τὴν σύνθεσιν λαμβάνεται ὡς πρῶτον συνθετικὸν τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ γένους· π. χ. καλό-ψυχος, ἀξιό-χρεος, ἀξιό-πιστος, φιλό-τιμος κλπ.

Σημείωσις.—Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν λήγῃ εἰς φωνῆεν, τὸ δὲ δεύτερον ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, ἄλλοτε μὲν ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν φωνῆεν τοῦ πρώτου συνθετικοῦ, ὡς φίλ-εργος (φίλος + ἔργον), νομάρχης κλπ. ἄλλοτε δὲ συναίρουνται, ὡς κακοῦργος (κακο + ἔργον) κλπ.

γ') Τὰ κλιτὰ ἀριθμητικὰ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτα συνθετικά, μετατρέπονται ὡς ἐξῆς : **εἷς-μονο**, **δύο-δί**, **τρία-τρί**, **τέσσαρες-τετρα**· π.χ. μονόφθαλμος, μονόπλευρος, δίφυλλος, δίμορφος, τρίπτυλος, τετράχορδος, τετράφυλλος κλπ.

Σημείωσις.—Τὰ ἀριθμητικὰ ἀπὸ 5 καὶ ἐξῆς λήγουν, ὡς πρῶτα συνθετικά εἰς —**α**· π. χ. πεντάμορφος, εἰκοσα-έτης κλπ.

2. Ρῆμα ὡς πρῶτον συνθετικὸν

§ 285. Ὄταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ρῆμα, τὸ δὲ δεύτερον ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν, τίθεται μόνον τὸ θέμα τοῦ ρήματος· π.χ. φερ-έγγυος, φθιν-όπωρον, φιλ-άνθρωπος κλπ. Ὄταν ἀρχίζῃ τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀπὸ σύμφωνον, τότε τὸ ρῆμα λαμβάνει πρόσφυμα ε, ι, ο. π.χ. ριψ-ο-κίνδυνος, φυ-ό-δικος κλπ.

Σημείωσις.—Τὰ συνηρημένα εἰς -έω, ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον, τρέπουν τὸν χαρακτῆρα ε εἰς ο· π.χ. φιλόπονος (φιλέ-ω), μισο-γύνῃς (μισέ-ω) κλπ.

3. Ἄκλιτον ὡς πρῶτον συνθετικὸν

§ 286. α'.) *Πρόθεσις* ὡς πρῶτον συνθετικὸν· π.χ. ἀναβαίνω, καταβαίνω, ὑπερ-βάλλω, ἀντι-κρούω, ὑπ-άνθρωπος, ὑπό-ξανθος, ὑπερ-άνω, διά-στασις κλπ.

Σημείωσις.—Τὸ ν τῶν προθέσεων ἐν καὶ σύν, ἐὰν εὗρεθῇ πρὸ τῶν διαφόρων συμφώνων, πάσχει μεταβολὰς τινάς (βλ. § 39. α, β, γ, δ, Σημ. 1, 2α).

β'.) *Ἐπίρρημα* ὡς πρῶτον συνθετικόν· π.χ. εὐ-γενής, κατω-φερής, ἄρτι-μελής, ἀεί-μνηστος κλπ.

γ'.) *Ἀχώριστα μόρια* ὡς πρῶτον συνθετικόν. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς. 1) Τὸ ἀ—, τὸ ὁποῖον ἔχει τρεῖς σημασίας: *ἐπιτατικὴν*, ὡς ἀ-χανής (χάσκω)=ὁ πολὺ ἀνοικτός, ὁ ἀναπεπταμένος κλπ., *στερητικὴν*, ὡς ἄ-δολος=ἄνευ δόλου, ἄκαρπος, ἄ-γνωστος, ἄ-κακος κλπ. καὶ *ἀθροιστικὴν* σημασίαν, ὡς ἀ-δελφός (ἀ-δελφὺς=μήτρα)=ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς προερχόμενος κλπ.

2) Τὸ δυσ— τὸ ὁποῖον ἔχει παρεμφερῆ σημασίαν πρὸς τὸ κακῶς· π.χ. δυσ-τυχής, δύσ-κολος, δύσ-βατος κλπ.

3) Τὰ ἐρι, ζά— ἔχοντα ἐπιτατικὴν σημασίαν· π.χ. ἐρίτιμος=πολύτιμος, ζάπλουτος=ὁ πάρα πολὺ πλούσιος κλπ.

Σημείωσις.—Εἰς τὴν ἀρχαίαν ὡς πρῶτον συνθετικὸν ἐλαμβάνετο καὶ τὸ μόριον νῆ—, τὸ ὁποῖον ἐσώθη εἰς τὴν νέαν μόνον εἰς τὴν

λέξιν *νηνεμία*. Εἰς τὴν νέαν ὑπάρχει τὸ ἀχώριστον μόριον *ξε*—, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἀρχαίαν· π.χ. *ξεβγάνω*, *ξεχωρίζω*, *ξεσκονίζω* κλπ.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

§ 287. Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ βραχὺ φωνῆεν *α*, *ε*, *ο*, κατὰ τὴν σύνθεσιν τρέπεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μακρόν, ἥτοι τὸ *α* βραχὺ καὶ *ε* εἰς *η*, τὸ δὲ *ο* εἰς *ω*. (ἐνίοτε τὸ *α* βραχὺ γίνεται *α* μακρόν) π.χ. ἡμιον·ηγὸς (ἡμίονος+ἄγω) ὀι·ηλάτης (ὄνος+ἐλαύνω), εὐ·ώνυμος (εὐ+ὄνομα) κλπ.

Σημείωσις.—Δὲν γίνεται ἡ ἔκτασις αὕτη ὅταν τὸ β'. συνθετ. ἤρ·χιζέ ποτε ἀπὸ *σ* ἢ *F*, ἢ ὅταν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν εἶναι θέσει μακρόν· π.χ. αἶχμ—άλωτος (αἶχμη+Φαλίσκομαι), πλοί—αρχος (πλοῖον+ἄρχω) κλπ.

1. Ὅνομα ὡς δεύτερον συνθετικὸν

§ 288. α'.) Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικὸν καὶ τὸ ὅλον σύνθετον παραμένῃ οὐσιαστικόν, τὸ οὐσιαστικὸν συνήθως μένει ἀμετάβλητον π.χ. ἀκρό·πολις, ἀμφιθέατρον, ἱππό·δρομος, ἀλλὰ καὶ προ·άστιον (ἄστυ), ἀ·βουλία (βουλή) κλπ.

β'.) Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι οὐσιαστικὸν ἀλλὰ τὸ ὅλον σύνθετον γίνεται ἐπίθετον, τότε σπανίως τὸ οὐσιαστικὸν μένει ἀμετάβλητον, ὡς μακρό·χειρ, ἄ·υπνος, πάν·δημος· συνήθως ὁμως μεταβάλλεται διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων *-ος*, *-ιος*, *-ης*, *-ων*, *-μος*· π.χ. ἄ·ψυχος, κακό·πιστος, παρα·θαλάσσιος, ἐπ·ουράνιος, εὐ·τυχής, εὐ·τελής, ἄ·φρων, σώ·φρων, ἄ·σημος κλπ.

γ'.) Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ἐπίθετον, παραμένει ἀμετάβλητον· π.χ. παν·άγαθος, ὑπερ·ύψηλος, ἄ·πιστος, ἄ·γνωστος κλπ.

2. Ρῆμα εἰς δεύτερον συνθετικὸν

§ 289. α΄.) Ὅταν δεύτερον συνθετικὸν εἶναι ρῆμα, μένει ἀμετάβλητον, ἐὰν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις. π. χ. ἀνα-βαίνω, ὑπερ-βαίνω, ἀπο-βάλλω, ἐξ-έρχομαι, προσ-τρέχω κλπ.

β΄.) Ὅταν τὸ ὅλον σύνθετον γίνεται ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον), εἰς τὸ θέμα τοῦ ρήματος προστίθενται αἱ ὀνομαστικαὶ καταλήξεις —ος, —ης (οὐσ.)—ης (ἐπίθ.)—της. π. χ. ζωγράφος (γράφω), στυλογράφος, δορυφόρος (φέρω), παντοπώλης (πωλῶ), τελώνης (ὠνοῦμαι), εὐπειθής (πείθω), εὐσεβής (σέβομαι), διαβάτης (βαίνω), ἐπιστάτης (ἵστημι), προδότης (προδίδω) κλπ.

Σημείωσις. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διατηρεῖται τὸ ρῆμα ἀμετάβλητον εἰς τινὰς περιπτώσεις, χωρὶς τὸ πρῶτον συνθετικὸν νὰ εἶναι πρόθεσις. π. χ. καλοπιάνω, μονιμοποιῶ, νεκροφιλῶ, καλοτρῶγω κλπ.

3. Ἀκλιτον ὡς δεύτερον συνθετικὸν

§ 290. Ἀκλιτον ὡς δεύτερον συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον π. χ. ὑπερ-άνω, ὑπο-κάτω, σύν-εγγυς, συν-άμα, ἔνδεκα, δώ-δεκα κλπ.

ΝΟΘΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ

§ 291. Πολλάκις ὡς πρῶτον συνθετικὸν δὲν τίθεται τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ μία πτῶσις αὐτοῦ ἢ γένος θηλυκὸν ἢ οὐδέτερον. π. χ. Νεάπολις (κανονικῶς Νεόπολις βλ. § 284. β΄.), Ἑλλήσποντος (Ἑλλης πόντος), πασίγνωστος (πᾶσι γνωστός) κλπ. Ἡ τοιαύτη σύνθεσις καλεῖται **νόθος**.

§ 292. **Παρασύνθετα** λέγονται τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων λέξεων συνθέτων. π. χ. φιλοσοφία (φιλόσοφος, φίλος + σοφία), στρατηγία (στρατηγὸς στρατὸς + ἄγω) κλπ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ παρασύνθετα ὑπάγονται καὶ μερικαὶ λέξεις ἀποτελούμεναι ἀπὸ δύο συνεκφερομένης λέξεις, μὴ ἀποτελούσας ὁμῶς μίαν σύνθετον λέξιν. π. χ. ἀνδραγαθία (ἀνὴρ ἀγαθός), καλοκαγαθία

(καλὸς καγαθός), Στερεολλαδίτης (Στερεὰ Ἑλλάς), Ἐρυθροσταυρίτης (ἔρυθρός σταυρός) κλπ.

Ὅρθογραφικοὶ κανόνες ἐκ τῶν συνθέτων

§ 293. Κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς ὀρθογραφικὰ φαινόμενα :

Κανὼν 1ος. Αἱ λέξεις *ὄνομα*, *ὄλεθρος*, *ὀμαλός*, *ὄροφος*, *ὀβολός*, *ὀδύνη*, *ὄρος*, *ὀρύσσω*, καὶ *ὀμνύω* — ὡς πρῶτα συνθετικὰ τρέπουν τὸ ἀρχικὸν *ο* εἰς *ω* (βλ. § 287)· π. χ. ἀν-ώνυμος, εὐ-ώνυμος, δυσ-ώνυμος, παν-ωλεθρία, ἀν-ώμαλος, δι-ώροφος, πολυ-ώροφος, μον-ώροφος, μον-ώβολον, δι-ώβολον, ὑπ-ώρεια, δι-ῶρυξ (ἀλλὰ ἐξόρηξις,) συν-ωμοσία, ὄρκ-ωμοσία, ἀν-ώδυνος, ἐπ-ώδυνος κλπ.

Κανὼν 2ος. Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀρχίζῃ ἀπὸ *ρ* καὶ τὸ πρῶτον λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, γίνεται διπλασιασμός τοῦ *ρ*. π. χ. ἐπίρρημα, ἀπόρροια, ἀπόρρητος, κατάρρευσις, ἐπιρροή, ἐμπορορραφεῖον, κατάρρευσις, ἄρρωστος κλπ.

Κανὼν 3ος. Ἡ λέξις *γῆ* ὡς πρῶτον συνθετικὸν ἢ πα-ραμένει ἀμετάβλητος ἢ γίνεται *γεω*— (πάντοτε μὲ *ω*). π. χ. γεω-μέτρης, γεω-γράφος, γεω-ργός, γεω-λόγος, ἀλλὰ καὶ γή-λοφος, γη-γενής κλπ.

Ὡς δεύτερον συνθετικὸν δὲ γίνεται — *γειο*. π. χ. ὑπόγειος, ἀνώγειος, ἰσόγειος, μεσόγειος κλπ.

Κανὼν 4ος. Ἡ λέξις *χρέος* ὡς πρῶτον συνθετικὸν γίνεται *χρεω*. π. χ. χρεω-κοπία, χρεω-λύσιον, χρεω-στάσιον, χρε-ώ-γραφον κλπ.

Κανὼν 5ος. Αἱ λέξεις *νεωκόρος* καὶ *λεωφόρος* γρά-φονται εἰς τὸ πρῶτον συνθετικὸν μὲ *ω* διότι εἶναι οἱ παλαιοὶ τύποι τῶν λέξεων *ναὸς* καὶ *λαός*, *νεὼς* καὶ *λεῶς*.

Κανὼν 6ος. Τὸ *καλὸς* ὡς πρῶτον συνθετικὸν μετατρέ-πεται εἰς *καλλι*—(μὲ δύο *λ* καὶ *ι* πάντοτε). π. χ. καλλι-τέχνης, καλλι-φωνος, καλλι-μορφος, καλλι-νικος κλπ.

Κανὼν 7ος. Τὸ ἐπίθετον *ἡμισυς* ὡς πρῶτον συνθετι-

κὸν μετατρέπεται εἰς **ἡμι**-. π. χ. ἡμι-θανής, ἡμί-σκληρος, ἡμί-λευκος κλπ.

Κανὼν 8ος. Τὸ ρῆμα **ἄρχω** ὡς πρῶτον συνθετικὸν γίνονται **ἀρχι**-(πάντοτε μὲ **ι**). ἀρχι-τέκτων, ἀρχι-εργάτης, ἀρχι-συντάκτης κλπ.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΤΑ ΔΙΧΡΟΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΗΓΟΥΣΑΝ

§ 294. Τὰ δίχρονα εἰς τὴν παραλήγουσαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βραχέα, πλὴν ἐλαχίστων, ὑπαγομένων εἰς τοὺς προαναφερθέντας κανόνας (βλ. § 54 καν. 3, 76 καν. 4 (ἐξαίρ.) καὶ 83 καν. 1, 2) καὶ τῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ πίνακι περιλαμβανομένων.

Π Ι Ν Α Ξ

*τῶν λέξεων τῶν δεχομένων περισπωμένην
εἰς τὴν δίχρονον παραλήγουσαν.*

ἄθλος	Ζῦθος	κράσις	νεῶνις
αἰσχύνη (ῦναι)	ζύμη (ζῦμαι)	κρίμα	νῆατα
ἄσθμα	Θᾶμα	κῦμα	νίκη (νίκαι)
ἄσμα	θλίψις	κῦρος	Πίδαξ
Βλάξ (ᾠκες)	θρυλος	Λίρα (λίραι)	πῖλος
Γρίπος	θύμα	λύπη (λῦπαι)	πλῦμα
γρίφος	ἴλη (ἴλαι)	Μᾶζα	πνίξις
γῦρος	ἴρις	μίγμα	πράγμα
Διᾶκος	ἴς (ἴνες)	μίξις	πράξις
δῖνη (δῖναι)	Κλῖμα	μῖσος	πρίγκιψ
δράμα	κλίμαξ	μῦθος	Ρῖγος
δράσις	κλίνη (κλῖναι)	Νᾶμα	ρῖψις
Εὐθύνη (ῦναι)	κράμα	νᾶνος	Σῖτος

σκνῖπα	Σῦρος	Τρῖμμα	Χρῖσις
Σκῦρος	στῦλος	τρῖψις	χρῖσμα
σμίλη (σμίλαι)	στῦψις	τρῦπα	Ψῦξις
στίφος	σφρῖγος	τῦφος	ψῦχος
σῦκον	σφῦρα	Ὑλη (ῦλαι)	
σῦριγξ			

ΑΙ ΔΑΣΥΝΟΜΕΝΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

§ 295. Δασεῖαν δέχονται αἱ ἐξῆς λέξεις :

α΄.) *Τὰ ἄρθρα* ὁ, ἦ, οἶ, αἶ.

β΄.) Ὅλαι αἱ λέξεις αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ *υ*. π.χ. ὑγιής, ὑδατοφράκτης, ὑπηρεσία, ὑψωμα, ὑποψήφιος, ὑποφέρω κλπ.

γ΄.) *Τὰ ἀριθμητικά*, πλὴν τοῦ ὀκτώ, ἐννέα καὶ εἴκοσι καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων (βλ. § 162, καν. 1.)

δ΄.) Ὁ πληθυντικὸς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α! καὶ β! προσώπου: ἡμεῖς, ὑμεῖς. (βλ. § 165).

ε΄.) Ἡ ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας *οὗτος*, αὕτη, οὗτοι, αὗται. (βλ. § 167).

στ΄.) Ἀπασαί αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι. (βλ. § 173).

ζ΄.) Πλὴν τούτων καὶ αἱ ἐν τῷ κατωτέρῳ πίνακι περιλαμβανόμεναι λέξεις.

Π Ι Ν Α Ξ
δασυνομένων λέξεων.

Ἀβρός	ἐκούσιος	ἡλικία	ιστίον
ἄγιος	Ἐκτωρ	ἡλιος	Ὀδός
ἄγνός	ἐκὼν	ἡμέρα	ὄθεν
Ἀδης	Ἑλβετία	ἡμερος	ὄλος
Ἀδρός	Ἑλένη	ἡμους	ὀμαλός
αἷμα	ἐλιγμός	ἡνίον	ὀμάς
Αἷμος	ἔλιξ	Ἡρα	ὀμήγυρις
αἵρεσις	ἔλκος	Ἡρακλῆς	Ὀμηρος
ἄλας	ἐλκύω	Ἡράκλειον	ὀμιλος
ἄλιεύς	Ἑλλάς	Ἡρόδοτος	ὀμιλῶ
ἄλμα	Ἑλλη	Ἡρώδης	ὀμίχλη
ἄλμυρός	Ἑλλην	ἦρως	ὀμοιος
ἄλυσις	ἔλος	Ἡσίοδος	ὀμοῦ
ἄλωνίζω	ἐνεκα	ἦσυχος	ὀμως
ἄλωσις	ἐνώνω	ἦτα	ὀπλον
ἄμα	ἐξῆς	Ἡφαιστος	ὀπου
ἄμαξα	ἐξίς	Ἰδρύω	ὀπως
ἁμαρτάνω	ἐορτή	ιδρῶς	ὀρίζω
ἁμιλλα	ἐρμα	ιέραξ	ὀρκος
ἁπαλός	ἐρμαιον	ιερός	ὀρμος
ἁπαξ	ἐρμηνεύω	ικανός	ὀρμῶ
ἁπλοῦς	Ἑρμῆς	ικετεύω	ὁ ὄρος
ἄρμα	Ἑρμιόνη	ιλαρός	ὁσάκις
ἄρμόζω	Ἑρῴκος	ιμάς	ὅσιος
ἄρμονία	ἐστία	ιμάτιον	ὅταν (ὅτε)
ἄρμοστής	ἐταῖρος	ἴμερος	ὅτι
ἄρπάζω	ἔτερος	ἵνα	Ὡδε
Ἑβδομάς	ἔτοιμος	Ἰππόλυτος	ὦρα
Ἑβραῖος	εὐρίσκω	ἵππος	ὦραϊος
ἔδρα	ἔως	ἵπταμαι	ὦριμος
εἰμαρμένη	Ἡβη	ἵσταμαι	ὥστε
εἰρκτή	ἡγεμών	ἱστορία	
ἕκαστος	ἡδονή	ἱστός	

Σημειώσεις: Ὅμοιος δασύνονται καὶ αἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραγόμεναι λέξεις, ὡς ἁμαρτάνω (ἁμαρτία, ἁμαρτωλός, ἁμαρτήμα), ἐνώνω (ἐνωσις, ἐνωτικὸς) κλπ.

ΠΙΝΑΞ

ἀνωμάτων ρημάτων τῆς νέας Ἑλλην. γλώσσης.

ἈΔΩ (θέμ. ἀειδ-, = ψάλλω, τραγουδῶ), παρατ. ἦδον· οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐκ τῶν συνωνύμων ψάλλω, τραγουδῶ.

Παράγωγα : ᾄσμα, ᾠδή, ᾠδεῖον, ἀοιδός, ἀηδών, ἀοιδίμιος.

Αἰρέω—αἰρῶ· μόνον ἐν συνθέσει : ἀναιρῶ, ἀφαιρῶ, διαιρῶ, ἐξαιρῶ, καθαιρῶ, συναिरῶ κλπ. βλ. λ. **ἀναιρῶ, ἀφαιρῶ.**

Παράγωγα : αἵρεσις ἀναίρεσις, ἀφαίρεσις, διαίρεσις, καθαίρεσις, προαίρεσις, ἐξαίρεσις, συναίρεσις, διαιρέτης, αἰρετός, ἐξαίρετος, αὐθαίρετος.

Αἰσθάνομαι (θέμ. αἰσθ-αν-), παρατ. ἦσθάνομην, μέλλ. διαρκ. θὰ αἰσθάνωμαι, παθητ. ᾄρ. α! ἦσθάνθην, μέλλ. στιγ. θὰ αἰσθανθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον αἰσθανθῇ.

Παράγωγα : αἴσθησις, αἴσθημα, αἰσθητήριον, αἰσθητός, ἀναίσθητος, εὐαίσθητος.

Ἀκούω ὁμαλόν· παθητ. ᾄρ. α! ἠκούσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀκουσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀκουσθῇ.

Παράγωγα : ἀκοή, ᾄκουσμα, ἀκουστός, ἀνήκουστος, ὑπήκοος.

Ἀκροάομαι—ἀκροῶμαι (θέμ. ἀκροα-), παρατ. ἠκροώμην, μέλλ. διαρκείας θὰ ἀκροῶμαι, παθητ. ᾄρ. α! ἠκροάσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀκροασθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀκροασθῇ.

Παράγωγα : ἀκρόασις, ἀκρόαμα, ἀκροατής, ἀκροατήριον.

Ἀλλάσσω (θέμ. ἀλλαγ-βλ. § 215, α), παρατ. ἠλλασον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀλλάσσω, ᾄρ. α! ἠλλαξα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀλλάξω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀλλάξει. Μέσ. Παθ. ἀλλάσσομαι, ὁμαλόν· παθητ. ᾄρ. β! ἠλλάχην καὶ (α! ἠλλάχθην) μετ. παρακ. ἠλλαγμένος.

Παράγωγα : ἀλλαγὴ, ἀνταλλάξιμος, ἀδιάλλακτος, ἐναλλάξ.

Ἀμαρτάνω (θέμ. ἀμαρ-τ-αν-), παρ. ἡμάρτανον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀμαρτάνω, ἀόρ. α! ἡμάρτησα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀμαρτήσω, ἀόρ. β! ἡμαρτον, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀμαρτήσῃ.

Παράγωγα : ἁμαρτία, ἁμαρτήμα, ἁμαρτωλός, ἀναμάρτητος.

Ἀναβαίνω, παρ. ἀνέβαινον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀναβαίνω, ἀόρ. β! ἀνέβην (βλ. § 265), μέλλ. στιγμ. θὰ ἀναβῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀναβῆ, μετοχ. παρ. ἀνεβασμένος (δημ.).

Ἀναδύομαι (=ἐξέρχομαι ἐκ τοῦ ὕδατος), ὁμαλόν· παθητ. ἀόρ. ἀνεδύθη.

Ἀναιρέω-ἀναιρῶ (=ἀνατρέπω κατηγορίαν, ἀνασκευάζω || ἀθετῶ, ἀνακαλῶ || φονεύω ἀπρομελετήτως), παρ. ἀνήρουν, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀναιρῶ, ἀόρ. α! ἀνήρεσα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀναιρέσω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀναιρέσει.

* **Ἀναρρωνύω** (θέμ. ρωσ-νυ=δυναμώνω). Εὐχρηστος μόνον ὁ ἀόρ. α! **ἀνέρρωσα** καὶ οἱ ἐκ τούτου παραγόμενοι χρόνοι, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀναρρώσω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀναρρώσει.

Παράγωγα : ρώμη, ἀνάρρωσις, ἄρρωστος, εὐρωςτος.

Ἀνοίγω (θέμ. οἰγ-), παρ. ἥνοιγον (οὐχὶ ἀνέφωγον βλ. § 193, γ!), μέλλ. διαρκ. θὰ ἀνοίγω, ἀόρ. α! ἥνοιξα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀνοίξω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀνοίξῃ. Μέσ. καὶ παθητ. ἀνοίγομαι, παρ. ἥνοιγόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀνοίγωμαι, παθητ. ἀόρ. α! ἥνοιχθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀνοιχθῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀνοιχθῇ.

* Τὰ δι' ἀστερίσκου σημειούμενα ῥήματα εἶναι τῆς ἀρχαίας γλώσσης, σπανιότατα εἰς τὴν νέαν, ἐκτὸς τύπων τινῶν.

Παράγωγα : ἄνοιξις, ἄνοιγμα, ἀνοικτός.

* **Ἀποδιδράσκω** (θέμ. δι-δρα-σκ-—φεύγω, δραπετεύω) εὐχρηστος μόνον ὁ ἄορ. α! **ἀπέδρασα** καὶ οἱ ἐκ τούτου πα-
ραγόμενοι χρόνοι, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀποδράσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀποδράσει.

Παράγωγα : ἀπόδρασις, ἀναπόδραστος.

* **Ἀποθνήσκω** (θέμ. θαν-, θνη-σκ-), παρατ. ἀπέθνησκον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀποθνήσκω, ἄορ. β! ἀπέθανον (ὑποτ. νὰ ἀ-
ποθάνω, προστ. ἀπόθανε (νὰ ἀποθάνης), μετοχ. ἀποθανών), μέλλ. στιγμ. θὰ ἀποθάνω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀπο-
θάνει.

Παράγωγα : θάνατος, ἀθάνατος, θνητός, ἡμιθανής.

* **Ἀπόλλυμι** (θέμ. ὀλ-νυ-, ὀλλυ-, ὀλε-—χάνω). Εὐχρη-
στος μόνον ὁ ἐνεργ. ἄορ. α! **ἀπώλεσα** καὶ ὁ παθητ. ἄορ. α!
ἀπωλέσθην, ὡς καὶ οἱ ἐκ τούτων παραγόμενοι χρόνοι, μέλλ.
στιγμ. θὰ ἀπολέσω, θὰ ἀπολεσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶ-
χον ἀπολέσει, ἔχω, εἶχον ἀπολεσθῇ.

Παράγωγα : ἀπώλεια, ὄλεθρος, πανώλης.

* **Ἀποπειράομαι-ἀποπειρῶμαι** (θέμ. πειρα-—ἐνεργῶ
μετ' ἐπιφυλάξεως χάριν δοκιμῆς, κάμνω ἀπόπειραν νὰ ἐκ-
τελέσω κακὴν πράξιν), παρατ. ἀπεπειρώμην, μέλλ. διαρκ.
θὰ ἀποπειρῶμαι, παθητ. ἄορ. α! ἀπεπειράθην (βλ. § 248, β),
μέλλ. θὰ ἀποπειραθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀποπει-
ραθῇ.

* **Ἀρέσκω** (θέμ. ἀρε-σκ-, —εἶμαι ἀρεστός, εὐχάριστος
εἰς τοὺς ἄλλους), παρατ. ἤρεσκον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀρέσκω,
ἄορ. α' ἤρεσα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀρέσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον
ἀρέσει. Μέσ. ἀρέσκομαι (=εὐχαριστοῦμαι, εὐρίσκω εὐχαρί-
στησιν εἰς κάτι τι), παρατ. ἤρεσκόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀρέ-
σκωμαι.

Παράγωγα : ἀρεστός, εὐάρεστος, δυσάρεστος.

* **Ἀρπάζω** (θέμ. ἀρπάγ-), ὁμαλόν' παθητ. ἄορ. α' ἤρπα-

σθην καὶ β' ἡρπάγην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἄρπασθῶ καὶ θὰ ἄρπαγῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἄρπασθῇ καὶ ἄρπαγῇ.

Παράγωγα: ἄρπαξ, ἄρπαγή, ἄρπασμα, ἄρπαγμός, ἀνάρπαστος, ἄρπακτός (ἄρπαστός).

Αὐξάνω (θέμ. αὖξ -αν, αὖξ -ε, = καθιστῶ τι μέγα (μετβ.), μεγαλῶνω (ἀμτ.β), παρατ. ηὔξανον, μέλλ. διαρκ. θὰ αὐξάνω, ἄορ. α' ηὔξησα, μέλλ. στιγμ. θὰ αὐξήσω, παρακ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον αὐξήσει. Μέσ. καὶ παθητ. αὐξάνομαι κλπ. παθητ. ἄορ. α' ηὔξῃσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ αὐξηθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον αὐξηθῇ, μετοχ. ηὔξημένος.

Παράγωγα: αὔξησις, αὕξητής, αὕξητος, ἀναύξητος.

***Αφαιρέω—ἀφαιρῶ.** Ἐνεργ. φωνὴν βλ. λ. **ἀναιρῶ.** Μέσ. ἀφαιροῦμαι (= ἀποσπῶμαι πνευματικῶς εἰς ζητήματα ἐκτὸς τῶν προκειμένων), παρατ. ἀφηρούμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀφαιροῦμαι, παθητ. ἄορ. α' ἀφηρέσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀφαιρεθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀφαιρεθῇ, μετοχ. παρακ. ἀφηρημένος.

***Αφικνέομαι—ἀφικνοῦμαι** (ἀπὸ -ἵκνοῦμαι, θέμ. -ικ -νε = φθάνω)· εὐχρ. μόνον ὁ παθητ. ἄορ. α' **ἀφίχθην** καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀφιχθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀφιχθῇ, μετοχ. παρακ. ἀφικγμένος.

Παράγωγα: ἀφίξις.

ΒΑΙΝΩ (θέμ. βα -, βη -, βαν - = βαδίζω). Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μόνον ἐν συνθέσει· ἀναβαίνω, καταβαίνω, ἀντιβαίνω, ἀποβαίνω, διαβαίνω, ἐπεμβαίνω, μεταβαίνω, παραβαίνω, προβαίνω, συμβαίνω, ὑπερβαίνω κλπ. βλ. λ. **ἀναβαίνω.**

Παράγωγα: βάσις, βῆμα. βωμός, βαθμός, βάθρον, ἀποβάθρα, καταβάθρα, διαβάτης, διαβήτης, βατός, ἀδιάβατος, βάδην.

Βάλλω (θέμ. βάλ -, βλη - = ἐξακοντίζω, ρίπτω, κτυπῶ θέτω), παρατ. ἔβαλλον, μέλλ. διαρκ. θὰ βάλλω, ἄορ. β'

ἔβαλον (ὑποτ. νὰ βάλω, προστ. βάλε, μετοχ. βαλὼν, -οῦσα-όν), μέλλ. στιγμ. θὰ βάλω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον βάλει. Μέσ. καὶ παθητ. βάλλομαι, παρατ. ἐβαλλόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ βάλλωμαι, παθητ. ἄορ. α' ἐβλήθην, μέλλ. στιγμ. θὰ βληθῶ, παρακ., ὑπερσυντ. ἔχω, εἶχον βληθῇ, μετοχ. παρακ. βεβλημένος.

Παράγωγα : βολή, βολίς βέλος, βελόνη, βλήμα, βαλβίς, ὑποβολεύς, ἀναβολεύς.

Βάπτω (θέμ. βάφ - τ -, βάπτ -), ὁμαλόν· παθητ. βάπτομαι, παθητ. ἄορ. β' ἐβάφην, μέλλ. στιγμ. θὰ βαφῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον βαφῇ, μετοχ. παρακ. βεβαμμένος.

Παράγωγα : βαφή, βαφεύς, βάμμα.

Βλαστάνω (θέμ. βλαστ - αν -), παρατ. ἐβλάστανον, μέλλ. διαρκ. θὰ βλαστάνω, ἄορ. α' ἐβλάστησα, μέλλ. στιγμ. θὰ βλαστήσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον βλαστήσει.

Παράγωγα : βλάστησις, βλάστημα.

Βλέπω (θέμ. βλέπ -), παρατ. ἔβλεπον, μέλλ. διαρκ. θὰ βλέπω, ἄορ. β' εἶδον (ἐκ τοῦ ἀρχ. **ὄρω**, ὑποτ. νὰ ἴδω), παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἴδει· παθητ. βλέπομαι, παρατ. ἐβλεπόμην· οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐκ τῶν συνωνύμων, παρατηρῶ κλπ.

Παράγωγα : βλέμμα, βλέφαρον, βλεφαρίς, περίβλεπτος.

Βρέχω (θέμ. βρέχ -), παρατ. ἔβρεχον κλπ. ὁμαλόν. Παθητ. βρέχομαι παρατ. ἐβρεχόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ βρέχωμαι, παθητ. ἄορ. α' ἐβρέχθην καὶ β' ἐβράχην, μέλλ. στιγμ. θὰ βρεχθῶ καὶ θὰ βραχῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον βρεχθῇ καὶ βραχῇ, μετοχ. παρακ. βεβρεγμένος.

Παράγωγα : βροχή, κατάβρεγμα (βρέγμα), ἄβροχος, διάβροχος, ἀδιάβροχος.

ΓΗΡΑΣΚΩ (θέμ. γηρα-σκ-), παρατ. ἐγήρασκον, μέλλ. διαρκ. θὰ γηράσκω, ἄορ. α' ἐγήρασα, μέλλ. στιγμ. θὰ γηράσω παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον γηράσει.

Γίνομαι (καί γίγνομαι. θεμ. γεν.-), παρ. ἐγινόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ γίνωμαι, ἀόρ. β'. ἐγενόμην καὶ ἐνεργ. ἀόρ. α'. ἔγινα, μέλλ. στιγμιαῖος θὰ γίνω, παρ. ἔχω, εἶχον γίνοι.

Παράγωγα: γένος, γενεά, γόνος, γονεύς, γένεσις, γενέθλιος, ἀγέννητος.

Γράφω (θέμ. γραφ-), ὁμαλόν. Μέσ. καὶ παθητ. γράφομαι, παρ. ἐγραφόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ γράφωμαι, παθητ. ἀόρ. β'. ἐγράφη, μέλλ. στιγμ. θὰ γραφῶ, παρ. ἔχω, εἶχον γραφῇ, μετοχ. παρ. γεγραμμένος.

Παράγωγα: γραφή, γράμμα, γραφεύς, γραπτός, ἄγραπτος.

ΔΕΙΚΝΥΩ. (θεμ. δείκ-νυ-), παρ. ἐδείκνυον, μέλλων διαρκ. θὰ δεικνύω, ἀόρ. α'. ἔδειξα, μέλλ. στιγμ. θὰ δείξω, παρ. ἔχω, εἶχον δείξει. Μέσ. καὶ παθητ. δεικνύομαι, παρ. ἐδεικνύομην, μέλλ. διαρκ. θὰ δεικνύωμαι, παθ. ἀόρ. α'. ἐδείχθην, μέλλ. στιγμ. θὰ δειχθῶ, παρ. ἔχω, εἶχον δειχθῇ, μετοχ. παρ. δεδειγμένος.

Παράγωγα: δεῖγμα, δεῖξις, δείκτης.

Δέρω (θεμ. δέρ-, δαρ- = κτυπῶ παρ' ἀρχαίοις μετὰ τὴν σημασίαν γδέρνω), παρ. ἔδερον, μέλλ. διαρκ. θὰ δέρω, ἀόρ. α'. ἔδαιρα κλπ. Παθητ. δέρομαι, παρ. ἐδερόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ δέρωμαι, παθ. ἀόρ. β'. ἐδάρη, μέλλ. στιγμ. θὰ δαρῶ, παρ. ἔχω, εἶχον δαρῇ, μετοχ. παρ. δεδαρμένος.

Παράγωγα: δέρμα, δέρας, δορά, δαρτός.

Διαβαίνω βλ. ἀναβαίνω.

Διαιρέω — **διαιρῶ** βλ. ἀναιρῶ καὶ ἀφαιρῶ.

Διδάσκω (θεμ. δι-δά-σκ-), παρ. ἐδίδασκον, μέλλων διαρκ. θὰ διδάσκω, ἀόρ. α'. ἐδίδαξα, μέλλ. στιγμ. θὰ διδάξω, παρ. ἔχω, εἶχον διδάξει. Μέσ. καὶ παθητ. διδάσκομαι, παρ. ἐδιδασκόμην, παθητ. ἀόρ. α'. ἐδιδάχθην κλπ. μετοχ. παρ. δεδιδαγμένος.

Παράγωγα : διδαχή, δίδαγμα, διδάσκαλος, διδακτήριον, ἀδίδακτος.

Δίδω (θέμ. δι-δω-, δι-δο), παρ. εὐ. διδον, μέλλ. διαρκ. θὰ δίδω, ἀόρ. α'. ἔδωσα, (καὶ ἔδωκα βλ. § 264), μελλ. στιγμ. θὰ δώσω, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον δώσει. Μέσ. καὶ παθητικ. δίδομαι, παρ. εὐ. ἐδιδόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ δίδωμαι, παθητικὸς ἀόρ. α'. ἐδόθην, μέλλ. στιγμ. θὰ δοθῶ, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον δοθῇ, μετ. παρ. κ. δεδομένος.

Παράγωγα : δόσις, δοτήρ, δῶρον, (δότης) προδότης, ἐκδότης.

***Δράω** — ὤ. (θέμ. δρα-.—πράττω, ἐνεργῶ δραστηρίως). εὐχρηστος μόνον ὁ ἀόριστος α'. **ἔδρασα** καὶ οἱ ἐκ τούτου παρ. αὐτόνομοι χρόνοι. μέλλ. στιγμ. θὰ δράσω, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον δράσει.

Παράγωγα : δραῖσις, δραῖμα, δράστης, δραστήριος, δρα-στικός.

Δύναμαι. (θέμ. δυνα-, βλ. § 261), παρ. εὐ. ἡδυνάμην, (βλ. § 193, β'), μέλλ. διαρκ. θὰ δύναμαι, παθητ. ἀόρ. α'. ἡδυνή-θην, μέλλ. στιγμ. θὰ δυνηθῶ, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον δυνηθῇ.

Παράγωγα : δύναμις, δυνατός, ἀδύνατος, δυνάστης.

***Δύω**. (θέμ. δυ-.—βυθίζω). Ἐν τῇ νέᾳ μόνον ἐν συνθέσει : ἀναδύομαι, καταδύω, εἰσδύω, ἐκδύω, ἐνδύω κλπ. βλ. λ. **ἐκδύω**.

Παράγωγα : δύτης, δύσις, ἔνδυμα.

ΕΓΓΕΙΡΩ (θέμ. ἐγέρ + j=σηκῶν), παρ. εὐ. ἡγειρον. μέλλ. διαρκ. θὰ ἐγείρω, ἀόρ. α'. ἡγείρα. μελλ. στιγμ. θὰ ἐγείρω, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἐγείρει. Μέσ. καὶ παθητ. ἐγείρομαι, παρ. εὐ. ἡγειρόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἐγείρωμαι, παθητ. ἀόρ. α'. ἡγέρθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐγερθῶ, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἐγερθῇ.

Παράγωγα : ἔγερσις, ἐγερτήριον

Ἐκδύω (=ξεγδύνω), παρ. ἐξέδυσον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἐκδύω, ἀόρ. α'. ἐξέδυσσα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐκδύσω, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐκδύσει. Μέσ. καὶ παθητ. ἐκδύομαι, παρ. ἐξεδυόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἐκδύομαι, παθητ. ἀόρ. α'. ἐξεδύθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐκδυθῶ, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐκδυθῇ, μετοχ. παρ. ἐκδεδυμένος.

Ἐνοχλέω—ἐνοχλῶ (ἐν+ὀχλῶ ἐκ τοῦ ὀχλος), παρ. ἡνώχλουν (βλ. § 193, δ'), μέλλ. διαρκ. θὰ ἐνοχλῶ, ἀόρ. α'. ἡνώχλησα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐνοχλήσω, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐνοχλήσει· παθητ. ἐνοχλοῦμαι, παρ. ἡνοχλούμην, μέλλων διαρκ. θὰ ἐνοχλοῦμαι, παθητ. ἀόρ. α'. ἡνοχλήθην, μέλλων στιγμ. θὰ ἐνοχληθῶ, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐνοχληθῇ, μετοχ. παρ. ἡνωχλημένος.

Παράγωγα : ἐνόχλησις, ἀνενόχλητος, ἐνόχλημα.

Ἐντέλλομαι (θέμ. ἐν-τέλ-*j*-=δίδω διαταγήν, παραγγελίαν). Εὐχρηστος μόνον ὁ ἐνεστὼς καὶ ἡ μετοχ. τοῦ παρ. **ἐντεταλμένος**.

Παράγωγα : ἐντολή, ἐνταλμα.

* **Ἐξοκέλλω** (ἐξ+ὀκέλλω θέμ. ὀκέλ-*j*-=(ἐπὶ πλοίων) πίπτω ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν (ἀμετβ.) καὶ ῥίπτω τὸ πλοῖον ἔξω (μεταβ.) || ἐπὶ προσώπων παρεκκλίνω τῆς εὐθείας ὁδοῦ). Εὐχρηστος μόνον ὁ ἀόρ. α! **ἐξώκειλα** καὶ οἱ ἔξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐξοκείλω, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐξοκείλει.

Ἐορτάζω (θέμ. ἐορτάδ-*j*-), παρ. ἐώρταζον (βλ. § 193, β! Σημ.), μέλλ. διαρκ. θὰ ἐορτάζω, ἀόρ. α! ἐώρτασα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐορτάσω, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐορτάσει. Παθητ. ἐορτάζομαι, παρ. ἐωρταζόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἐορτάζομαι, παθητ. ἀόρ. α! ἐωρτάσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐορτάσθῶ, παρ. ὑπερ. ἔχω, εἶχον ἐορτασθῇ.

Παράγωγα : ἐόρτασις, ἐορτασμός, ἐορταστής, ἐορταστικός.

ἔρχομαι (θέμ. ἐρχ-, ἐλθ-), παρατ. ἤρχομην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἔρχομαι, ἀόρ. β! ἤλθον (ὑποτ. νὰ ἔλθω, εὐκτ. εἴθε νὰ ἔλθω, προστ. ἐλθέ, μετοχ. ἐλθών, -οῦσα, -όν), μέλλ. στιγμ. θὰ ἔλθω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἔλθει.

Παράγωγα : ὁδός, (οἶμος) προοίμιον, ἰσθμός, εἰσιτήριο, προσιτός, ἀπρόσιτος, ἔπηλυσ, προσήλυτος (ἐξ ἀρχ. θεμ. εἰ—, ἰ- κλπ.)

εὕρισκω (θέμ. εὕρ-ισκ-), παρατ. εὕρισκον καὶ ἠύρισκον, μέλλ. διαρκ. θὰ εὕρισκω, ἀόρ. β! εὔρον (ὑποτ. νὰ εὕρω, εὐκτ. εἴθε νὰ εὕρω, προστ. εὕρέ, μετοχ. εὕρών), μέλλ. στιγμ. θὰ εὕρω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον εὔρει. Μέσ. καὶ παθητ. εὕρίσκομαι, παρατ. εὕρισκόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ εὕρίσκωμαι, παθητ. ἀόρ. α! εὕρέθην, μέλλ. στιγμ. θὰ εὕρεθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον εὕρεθῇ, μετοχ. παρακ. εὕρημένος.

Παράγωγα : εὔρεσις, εὕρημα, εὕρετής, δυσεύρετος.

ἔχω (θέμ. ἐχ-, σχ-), παρατ. εἶχον (βλ. § 193, α!), μέλλ. διαρκ. θὰ ἔχω, (στιγμ. θὰ παρέξω, θὰ καθέξω), ἀόρ. β' μόνον ἐν συνθέσει ἔσχον (παρέσχον, ὑποτ. νὰ παράσχω, εὐκτ. εἴθε νὰ παράσχω, προστ. νὰ παράσχης, μετοχ. παρασχών· ὁμοίως κατέσχον κλπ.) μέλλ. στιγμ. (ἐκ τοῦ ἀορ. β') θὰ παράσχω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον παράσχει. Μέσ. καὶ παθητ. μόνον ἐν συνθέσει : ἀνέχομαι, κατέχομαι, παρατ. κατειχόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ κατέχωμαι, παθητ. ἀόρ. α' κατεσχέθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κατασχεθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κατασχεθῇ, μετοχ. παρακ. κατεσχημένος.

Παράγωγα : ἔξις, σχέσις, σχῆμα, παροχή, κατοχή, ὑπεροχή, ἀνακωχή, ἀνεκτός, ὀχετός, σχεδόν, ἐξῆς.

ΖΩΝΩ (θέμ. ζων-), παρατ. ἔζωνον, μέλλ. διαρκ. θὰ ζώνω, ἀόρ. α! ἔζωσα, μέλλ. στιγμ. θὰ ζώσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ζώσει. Μέσ. καὶ παθητ. ζώνομαι, παρατ. ἐζωνόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ζώνωμαι, παθητ. ἀόρ. α! ἐζώσθην, μέλλ.

στιγμ. θὰ ζωσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ζωσθῇ, μετοχ. παρακ. ἐζωσμένος.

Παράγωγα : ζώνη, ζῶμα, διάζωμα, ζωστήρ.

ΘΑΠΤΩ (θέμ. θαφ-τ, θαπτ-), παρατ. ἔθαπτον, μέλλ. διαρκ. θὰ θάπτω, ἄορ. α! ἔθαψα, μέλλ. στιγμ. θὰ θάψω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θάψει. Παθητ. θάπτομαι, παρατ. ἐθαπτόμην. μέλλ. διαρκ. θὰ θάπτωμαι, παθητ. ἄορ. β! ἐτάφην, μέλλ. στιγμ. θὰ ταφῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ταφῇ, μετοχ. παρακ. τεθαμμένος.

Παράγωγα : ταφή, τάφος, ἄταφος.

Θέλω (θέμ. θελ-), παρατ. ἤθελον (βλ. § 193, β), μέλλ. διαρκ. θὰ θέλω, ἄορ. α' ἤθελῃσα, μέλλ. στιγμ. θὰ θελήσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θελήσει.

Παράγωγα : θέλησις, θέλημα ἐθελοντής.

Θίγω (θέμ. θίγ - = πιάνω ἐλαφρά, ἐγγίζω, προσβάλλω), παρατ. ἔθιγον, μέλλ. διαρκ. θὰ θίγω, ἄορ. α' ἔθιξα, μέλλ. στιγμ. θὰ θίξω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θίξει. Παθητ. θίγομαι παρατ. ἐθιγόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ θίγομαι, παθητ. ἄορ. α' ἐθίχθην καὶ β' ἐθίγην, μέλλ. στιγμ. θὰ θιχθῶ καὶ θὰ θιγῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θιχθῇ καὶ θιγῇ.

Παράγωγα : θίξις, εὐθικτος, ἄθικτος.

Θλίβω (θέμ. θλίβ - = πιέζω στενοχωρῶ) παρατ. ἔθλιβον, μέλλ. διαρκ. θὰ θλίβω, ἄορ. α' ἔθλιψα, μέλλ. στιγμ. θὰ θλίψω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω εἶχον θλίψει. Μέσ. θλίβομαι, παρατ. ἐθλιβόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ θλίβωμαι, παθητ. ἄορ. β' ἐθλίβην, μέλλ. στιγμ. θὰ θλιβῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θλιβῇ, μετοχ. παρακειμ. τεθλιμμένος.

Παράγωγα : θλίψις.

Θραύω (θέμ. θραυ - καὶ θραυσ - = σπάζω), παρατ. ἔθραυον, μέλλ. διαρκ. θὰ θραύω, ἄορ. α' ἔθραυσα, κλπ. Παθητ. θρυσύομαι, παρατ. ἐθραυόμην, παθητ. ἄορ. α' ἐθραύ-

σθην, μέλλ. στιγμ. θὰ θραυσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον
θραυσθῇ, μετοχ. παρακ., τεθραυσμένως.

Παράγωγα : θραῦσις, θραῦσμα, ἄθραυστος.

ΙΣΤΑΜΑΙ (θέμ. στα -σθη - =στέκομαι), παρατ. ιστά-
μην βλ § 261, μέλλ. διαρκ. θὰ (ἵσταμαι), παθ. ἄορ. α' ἐστά-
θην, μέλλ. στιγμ. θὰ σταθῶ, ἐνεργητ. ἄορ. β' με σημ. μέσ-
και παθ. ἔσθην (ἐν συνθέσει κατέστην, παρέστην κλπ. βλ. §
263) παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σταθῇ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν ἴστημι ἀντικατεστάθη ἐν τῇ νέᾳ
γλώσσῃ διὰ τοῦ *στήνω*, βλ. λ. καὶ ἐν συνθ. διὰ τῶν ἐφιστῶ, παριστῶ.
καθιστῶ, βλ. *καθιστῶ*.

Παράγωγα : στάσις, σταθμός, στήλη, στήθος, ιστός,
ιστίον, διάστημα, ἀνάστημα, ἐπιστάτης, στατήρ, ἄστατος,
ἀνυπόστατος, σταθερός, ἀσταθής.

ΚΑΘΗΜΑΙ (κατὰ - ἤμαι, ἀμετβ. βλ. § 262), παρατ.
ἐκάθημην, μέλλ. διαρκ. θὰ κάθημαι, ἄορ. α' ἐκάθησα, μέλλ.
στιγμ. θὰ καθήσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καθήσει (βλ.
Σημείωσ.).

Καθίζω (θέμ. ἰσδ -, ἰζ - =κάθημαι (ἀμετβ), καὶ βάνω
ἄλλον νὰ καθίσῃ (μετβ), παρατ. ἐκάθιζον, μέλλ. διαρκ. θὰ
καθίζω, ἄορ. α' ἐκάθισα, μέλλ. στιγμ. θὰ καθίσω, παρακ.,
ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καθίσει. Ἐκ τῆς μέσης φωνῆς εὐχρηστος
μόνον ἢ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου, καθισμένος (βλ. Ση-
μείωσ.).

Παράγωγα : καθίζησις.

Σημείωσις. Οἱ τύποι ἐκάθησα ἐκάθισα, θὰ καθήσω -καθίσω
κλπ. διακρίνονται ὡς ἐξῆς ἐκ τῆς σημασίας· γράφονται μὲ *η* ὅταν ἡ
σημασία εἶναι *ἀμετάβατος* π. χ. ἐκάθησα (μόνος μου) εἰς τὸ τραπέζι,
θὰ καθήσω (μόνος μου) στήν θέσιν μου· γράφονται δὲ μὲ *ι* ὅταν ἡ ση-
μασία εἶναι *μεταβατική* π. χ. τὸν ἐκάθισα στὸ σκαμνί, θὰ σὲ κα-
θίσω κάτω.

Καθιστάω -καθιστῶ (νεώτερος τύπος τοῦ καθίστημι),

παρατ. καθίστων, μέλλ. διαρκ. θὰ καθιστῶ, ἄορ. α' κατέστησα, μέλλ. στιγμ. θὰ καταστήσω, ἄορ. β' κατέστην (βλ. § 263), παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καταστήσει. Μέσ. καὶ παθητ. καθίσταμαι (βλ. ἵσταμαι), μετοχ. παρακ. κατεστημένος.

Καίω (θέμ. και - ἐκ καF - j), παρατ. ἔκαιον, μέλλ. διαρκ. θὰ καίω, ἄορ. α' ἔκαυσα καὶ ἔκαψα, μέλλ. στιγμ. θὰ καύσω καὶ θὰ κάψω, παρακ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καύσει καὶ κάψει. Παθητ. καίομαι, παρατ. ἐκαιόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ καίωμαι, παθητ. ἄορ. β' ἐκάην (σπανίως ἐκαύθην), μέλλ. στιγμ. θὰ καῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καῖ, μετοχ. παρακ. κεκαυμένος).

Παράγωγα: καῦμα, καῦσις, καύσων, καυστήριον, ἄκαυ(σ)τος, καύ(σ)τρα.

Καλέω - καλῶ (θέμ. καλ - ε -, κλη -), παρατ. ἐκάλουν, μέλλ. στιγμ. θὰ καλῶ, ἄορ. α' ἐκάλεσα, μέλλ. διαρκ. θὰ καλέσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καλέσει. Μέσ. καὶ παθητ. καλοῦμαι, παρατ. ἐκαλούμην, μέλλ. διαρκ. θὰ καλοῦμαι, παθητ. ἄορ. α' ἐκλήθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κληθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κληθῇ, μετοχ. παρακ. κεκλημένος.

Παράγωγα: κλήσις, κλητήρ, ἔγκλημα.

Κάμνω (θέμ. κάμ - ν -), παρατ. ἔκαμνον, μέλλ. διαρκ. θὰ κάμνω, ἄορ. β' ἔκαμον (καὶ ἔκαμα), μέλλ. στιγμ. θὰ κάμω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κάμει. Μετοχ. παθητ. παρκα. καμωμένος καὶ κανωμένος (δημ.).

***Καταναλίσκω** (θέμ. κατ - αναλ - ο -, κατ - ἀναλ - ισκ. = καταναλώνω), εὐχρηστος μόνον ὁ ἐνεργητικὸς ἄορ. α' καὶ ὁ παθητ. ἄορ. α' καὶ οἱ ἐκ τούτων παραγόμενοι χρόνοι ἐνεργ. ἄορ. α' **κατηνάλωσα**, μέλλ. στιγμ. θὰ καταναλώσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καταναλώσει. Παθητ. ἄορ. α' **κατηναλώθη**, μέλλ. στιγμ. θὰ καταναλωθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καταναλωθῇ, μετοχ. παρακ. κατηναλωμένος. Οἱ λοιποὶ χρόνοι ἐκ τοῦ **καταναλώνω**.

Παράγωγα : κατανάλωσις, κατανάλωμα, καταναλωτής.
Καταναλώνω, βλ. καταναλίσκω.

Καταχράομαι -καταχρῶμαι (θέμ. χρη — κάμνω ὑπερβολικὴν καὶ ἄσκοπον χρῆσιν πράγματός τινος) παρ. κατεχρώμην, μέλλ. διαρκ. θὰ καταχρῶμαι, παθητ. ὁόρ. α' κατεχράσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ καταχρασθῶ, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον καταχρασθῆ.

Παράγωγα : (Εκ τοῦ ἀπλοῦ **χρῶμαι** : χρῆσις, χρῆμα, χρηστός, ἄχρηστος, εὐχρηστος, δύσχρηστος, κατάχρησις.)

Κλαίω (θέμ. κλαί - ἐκ τοῦ κλαF - j -), παρ. ἔκλαιον, μέλλ. διαρκ. θὰ κλαίω. ὁόρ. α' ἔκλαυσα καὶ ἔκλαψα, μέλλ. στιγμ. θὰ κλαύσω καὶ θὰ κλάψω, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κλαύσει καὶ κλάψει. Μέσ. καὶ παθ. κλαίομαι, παρ. ἔκλαιόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ κλαίωμαι, παθητ. ὁόρ. α' ἔκλαύσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κλαυσθῶ, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κλαυσθῆ, μετοχ. παρ. (δημ) κλαημένος.

Παράγωγα : κλαθμός, κλαῦσμα, ἄκλαυτος.

Κλείω (θέμ. κλεί - ἐκ τοῦ κλεF - j -), παρ. ἔκλειον, ὁόρ. α' ἔκλεισα κλπ. Μέσ. καὶ παθ. κλείομαι, παθητ. ὁόρ. α' ἔκλείσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κλεισθῶ, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κλεισθῆ, μετοχ. παρ. κεκλεισμένος.

Παράγωγα : κλειῖσμα, κλειῖθρον, κλειστός.

Κλίνω (θέμ. κλί - ν - j = γέρνω, κλίνω ὀνόματα, ρήματα κλπ.), παρ. ἔκκλινον, μέλλ. διαρκ. θὰ κλίνω, ὁόρ. α' ἔκκλινα, μέλλ. στιγμ. θὰ κλίνω, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κλίνει. Μέσ. κλίνομαι, παρ. ἔκκλινόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ κλίνωμαι, παθ. ὁόρ. α' ἔκκλίθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κλιθῶ, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κλιθῆ.

Παράγωγα : κλίμα, κλίμαξ, κλίσις, κλίνη, κλιτύς, κλιτός, ἄκλιτος.

Κρίνω (θέμ. κριν - ν - j) ὁμαλόν, ὁόρ. α' ἔκρινα, παθητ. ὁόρ. α' ἔκρίθην, μέλλ. στιγμ. θὰ κριθῶ, παρ. κατ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον κριθῆ, μετοχ. παρ. κεκριμένος (διακεκριμένος).

Παράγωγα : κρίσις, κριτής, κριτήριο, κριτικός, ἄκριτος.

ΛΑΜΒΑΝΩ (θέμ. λαβ-, ληβ- καὶ ἐκ τούτων λαβ-αν, λαμβάν -), παρατ. ἐλάμβανον, μέλλ. διαρκ. θὰ λαμβάνω, ἄορ. β' ἔλαβον (ὑποτ. νὰ λάβω, προστ. λάβε (λαβέ), ἀπαρ. λαβεῖν, μετοχ. λαβών), μέλλ. στιγμ. θὰ λάβω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον λάβει. Μέσ. καὶ παθητ. λαμβάνομαι, παρατ. ἐλαμβανόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ λαμβάνομαι, παθητ. ἄορ. α' ἐλήφθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ληφθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ληφθῇ, μετοχ. παρακ. εἰλημμένος (κατειλημμένος).

Παράγωγα: λῆψις, λαβή, λαβίς, ὑπόληψις, ἀνάληψις, κατάληψις, ἀντίληψις, παράληψις, μετάληψις, σύλληψις.

Λέγω (θέμ. λέγ-, ἔρε-, ἐπ-), παρατ. ἔλεγον, μέλλ. διαρκ. θὰ λέγω, ἄορ. β' εἶπον (ὑποτ. νὰ εἶπω, προστ. εἰπέ, μετοχ. εἰπών), μέλλ. στιγμ. θὰ εἶπω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον εἶπει. Παθητ. λέγομαι, παρατ. ἐλεγόμην, μέλλ. στιγμ. θὰ λέγωμαι, παθητ. ἄορ. α' ἐλέχθην, μέλλ. στιγμ. θὰ λεχθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον λεχθῇ, μετοχ. παρακ. εἰρημένος.

Παράγωγα : λόγος, λέξις, ρῆσις, ρῆμα, ρήτωρ, ἄρρητος.

* **ΜΑΙΝΟΜΑΙ** (θέμ. μαν-j.—κυριεύομαι ὑπὸ μανίας, ὀργῆς). Εὐχρηστος ὁ παθητ. ἄορ. β! *ἐμάνην* ἐν συνθέσει *ἐξεμάνην* κλπ. μέλλ. στιγμ. θὰ ἐκμανῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἐκμανῇ.

Παράγωγα : μανία, μάντις, μαντεῖον.

Μανθάνω (θέμ. μαθ-, μανθ-αν-), παρατ. ἐμάνθανον, μέλλ. διαρκ. θὰ μανθάνω, ἄορ. β! ἔμαθον (ὑποτ. νὰ μάθω, προστ. μάθε, μετοχ. μαθών), μέλλ. στιγμ. θὰ μάθω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον μάθει. Παθητ. μανθάνομαι καὶ μετοχ. παρακ. μεμαθημένος.

Παράγωγα: μάθησις, μάθημα, μαθητής.

Μειγνύω καὶ μιγνύω (θέμ. μιγ-νυ- καὶ μειγ-νυ-) συνηθέστατα σύνθετον μετὰ τῆς προθέσεως *ἀνὰ*, *ἀναμ(ε)ιγνύω*,

παρ. ἀναμ(ε)ίγνυον, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀναμ(ε)ιγνύω, ἄορ. α! ἀνέμ(ε)ιξα, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀναμ(ε)ίξω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀναμ(ε)ίξει. Μέσ. καὶ παθητ. ἀναμ(ε)ιγνύομαι, παρ. ἀνεμ(ε)ιγνύομην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἀναμ(ε)ιγνύωμαι, παθητ. ἄορ. α! ἀνεμ(ε)ιχθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἀναμ(ε)ιχθῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἀναμ(ε)ιχθῇ, μετοχ. παρακειμ. ἀναμεμ(ε)ιγμένος.

Παράγωγα: μ(ε)τιξίς, μ(ε)ῖγμα, μ(ε)ικτός, μιγᾶς, μίγδην.

Μέλει (θέμ. μέλ-) ἀπρόσωπον, ἔχον μόνον παρ. ἔμελε· ἀκολουθεῖται δὲ ὑπὸ τῶν προσωπ. ἀντωνυμιῶν μέ, σέ, τόν, μᾶς, σᾶς, τοῦς: μέ μέλει, σέ μέλει, τόν μέλει, μᾶς ἔμελε, σᾶς ἔμελε, τοῦς ἔμελε.

Παράγωγα: μέλημα, μελέτη, ἐπιμελής.

ΠΑΣΧΩ (θέμ. παθ + σκ-, πενθ-), παρ. ἔπασχον, μέλ. διαρκ. θὰ πάσχω, ἄορ. β! ἔπαθον (ὑποτ. νὰ πάθω, προστ. πάθε, μετοχ. παθὼν) μέλλ. στιγμ. θὰ πάθω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πάθει.

Παράγωγα: πάθος, πένθος, πάθησις.

Πειρῶμαι (βλ. ἀποπειρῶμαι) τοῦ ἁπλοῦ σώζεται ἐν τῇ νέᾳ γλῶσση μόνον ἢ μετοχή τοῦ παρακειμένου, πεπειραμένος.

Παράγωγα: πείραμα, πειρασμός, πειρατής.

Πέπρωται γ! ἐνικ. πρόσ. παρ. με σημασ. ἐνεστῶτος τοῦ ἀχρήστου ρήματος **πόρω**· εὐχρηστος καὶ ὁ ὑπερσ. **ἐπέπρωτο** καὶ αἱ περιφράσεις **εἶναι, ἦτο πεπρωμένον** (ἀφηροῦσιαστ. τὸ πεπρωμένον).

Πίνω (θέμ. πι-ν-j, πο-), παρ. ἔπινον, μέλλ. διαρκ. θὰ πίνω, ἄορ. β! ἔπιον (ὑποτ. νὰ πῶ, προστ. πῖε, μετοχ. πιών), μέλλ. στιγμ. θὰ πῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πῖει. παθητ. πίνομαι, παρ. ἐπινόμην.

Παράγωγα: πόσις, ποτόν, πότης, συμπότης, πῶμα, ποτήριον, ἄμπωτις.

Πίπτω (θέμ. πει-ἐξ οὗ πί-πτ-, πτω-), παρατ. ἔπιπτον, μέλλ. διαρκ. θὰ πίπτω, ἄορ. β! ἔπεσον (ὑποτ. νὰ πέσω, προστ. πέσε, μετοχ. πεσών), μέλλ. στιγμ. θὰ πέσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πέσει.

Παράγωγα: πτώσις, πτώμα, ἀμετάπτωτος.

Πλέω (θέμ. πλε-), παρατ. ἔπλεον, μέλλ. διαρκ. θὰ πλέω, ἄορ. α! ἔπλευσα, μέλλ. στιγμ. θὰ πλεύσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πλεύσει. Τὸ παθητικὸν διὰ περιφράσεων.

Παράγωγα: πλεῦσις, πλοῦς, πλοῖον, πλωτήρ, πλωτός, πλευστός, ἄπλευστος.

Πλήσσω καὶ πλήττω (θέμ. πлаг-, πλήγ-j- = κτυπῶ, πληγώνω, (μεταβ.)) || κατέχομαι ὑπὸ ἀνίας (ἀμτβ.), παρατ. ἔπλησσον, μέλλ. διαρκ. θὰ πλήσσω, ἄορ. α! ἔπληξα, μέλλ. στιγμ. θὰ πλήξω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πλήξει. Παθητ. πλήσσομαι, παρατ. ἐπλησσομένην κλπ., παθητ. ἄορ. β! ἐπλήγην, μέλλ. στιγμ. θὰ πληγῶ, μέσ. καὶ παθητ. ἄορ. β! ἐν συνθέσει μόνον κατεπλάγην, ἐξεπλάγην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐκπλαγῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πληγῇ καὶ ἐκπλάγῃ.

Παράγωγα: πλῆξις, πλῆγμα, πληγή, πλῆκτρον, ἀπόπληκτος.

Πλύνω (θέμ. πλυν-j-), παρατ. ἔπλυνον, μέλλ. διαρκ. θὰ πλύνω, ἄορ. α'. ἔπλυνα, μέλλ. στιγμ. θὰ πλύνω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πλύνει. Μέσ. καὶ παθητ. πλύνομαι, παρατ. ἐπλυνόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ πλύνωμαι, παθητ. ἄορ. α'. ἐπλύθην, μέλλ. στιγμ. θὰ πλυθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πλυθῇ μετοχ. παρακ. (πε)πλυμένος.

Παράγωγα: πλύσις, πλῦμα, πλύντρια, πλυντήρ, πλυντήριον, ἄπλυτος.

Πνέω (θεμ. πνεF-), παρατ. ἔπνεον, μέλλ. διαρκ. θὰ

πνέω, ἄορ. α'. ἔπνευσα, μέλλ. στιγμ. θὰ πνεύσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πνεύσει. Τὸ παθητ. πάντοτε ἐν συνθέσει: ἐμπνέομαι, διαπνέομαι, παρατ. ἐνεπνεόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ ἐμπνέομαι, παθητ. ἄορ. α'. ἐνεπνεύσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ ἐμπνευσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ἐμπνευσθῇ.

Παράγωγα: πνεῦσις, πνεῦμα, πνοή, πνεύμων, πνευστός, ἐμπνευσις.

Πνίγω (θέμ. πνιγ-), παρατ. ἔπνιγον κλπ. ὁμαλόν. Μέσ. καὶ παθητ. πνίγομαι, παθητ. ἄορ. β'. ἐπνίγην, μέλλ. στιγμ. θὰ πνιγῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον πνιγῇ, μετοχ. παρακ. (πε)πνιγμένος.

Παράγωγα: πνεῦσις, πνεῦμα, πνοή, πνεύμων, πνευστός, ἐμπνευσις.

Ρέω (θέμ. ρεF-), παρατ. ἔρρεον, μέλλ. διαρκ. θὰ ρέω, ἄορ. α'. ἔρρευσα, μέλλ. στιγμ. θὰ ρεύσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ρεύσει.

Παράγωγα: ρεῦσις, ρύσις, ρυθμός, ροῦς, ρύαξ, ρεῦμα. ρεῖθρον, ρευστός, (ρυτὸς) κατάρρυτος, περίρρυτος.

* **Ρηγνύω** (θέμ. ραγ-, ρηγ-νυ—σχίζω) εὐχρηστον ἐν συνθέσει: ἐκρηγνύω, διαρρηγνύω, παρατ. διερρήγνυον, μέλλ. διαρκ. θὰ διαρρηγνύω, ἄορ. α'. διέρρηξα, μέλλ. στιγμ. θὰ διαρρήξω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον διαρρήξει. Μέσ. καὶ παθητ. διαρρηγνύομαι, παρατ. διερρηγνυόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ διαρρηγνύομαι, παθητ. ἄορ. α'. διερρήχθην καὶ β'. διερράγην, μέλλ. στιγμ. θὰ διαρρηχθῶ καὶ θὰ διαρραγῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον διαρρηχθῇ καὶ διαρραγῇ, μετοχ. παρακ. διερρηγμένος.

Παράγωγα: ρῆξις, ρῆγμα, διαρρήκτης, ρωγμή, ραγδαῖος.

Σβήνω (θέμ. σβην-, σβες-), παρατ. ἔσβηνον, μέλλων στιγμ. θὰ σβήνω, ἄορ. α'. ἔσβησα, μέλλ. στιγμ. θὰ σβήσω,

παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σβήσει. Παθητ. σβήνομαι, παρατ. ἐσβηνόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ σβήνωμαι, παθητ. ἄορ. α' ἐσβέσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ σβεσθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σβεσθῇ, μετοχ. παρακ. ἐσβεσμένος.

Παράγωγα: (σβέσις) κατάσβεσις, (σβεστός) ἄσβεστος.

Σείω (θεμ. σει-, σεισ-), παρατ. ἔσειον, μέλλ. διαρκ. θὰ σείω, ἄορ. α'. ἔσεισα, μέλλ. στιγμ. θὰ σείσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σείσει. Παθητ. σείομαι, παρατ. ἐσειόμην, μέλλων διαρκ. θὰ σείωμαι, παθητ. ἄορ. α'. ἐσεισθην, μέλλ. στιγμ. θὰ σεισθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σεισθῇ.

Παράγωγα: (σεισις) διάσεισις, σείσμα, σεισμός, ἀδιάσειστος, ἄσειστος.

Σπείρω (θεμ. σπερ-j-), παρατ. ἔσπειρον, μέλλ. διαρκ. θὰ σπείρω, ἄορ. α'. ἔσπειρα, μέλλ. στιγμ. θὰ σπείρω, παρακ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σπείρει. Παθητ. σπείρομαι, παρατ. ἐσπείρομην, μέλλ. διαρκ. θὰ σπείρωμαι, παθητ. ἄορ. α'. ἐσπάρθην, καὶ β' ἐσπάρην, μέλλ. στιγμ. θὰ σπαρθῶ, καὶ θὰ σπαρῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σπαρθῇ καὶ σπαρῇ, μετοχ. παρακ. ἐσπαρμένος.

Παράγωγα: σπέρμα, σπόρος, σπορά, σπορεύς, σπαρτός, σποράδην.

Στέλλω (θεμ. στελ-j), παρατ. ἔστελλον, μέλλ. διαρκ. θὰ στέλλω, ἄορ. α'. ἔστειλα, μέλλ. στιγμ. θὰ στείλω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον στείλει. Παθητ. στέλλομαι, παρατ. ἐστελλόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ στέλλωμαι, παθητ. ἄορ. β'. ἐστάλην, μέλλ. στιγμ. θὰ σταλθῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον σταλῇ, μετοχ. παρακ. ἐσταλμένος (ἀπεσταλμένος).

Παράγωγα: στολή, στόλος, στέλεχος, ἀπόστολος, ἀποστολεύς.

Στήνω (νεώτ. τύπος τοῦ ἴστημι), παρατ. ἔστηνον, μέλλ. διαρκ. θὰ στήνω, ἄορ. α'. ἔστησα. μέλλ. στιγμ. θὰ στήσω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον στήσει. Παθητ. καὶ μεσ. στήνομαι,

παρ. ἐστηνόμεν, μελλ. διαρκ. θὰ στήνωμαι, παθητ. ἀόρ. α'. ἐστήθην, μελλ. στιγμ. θὰ στηθῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον στηθῇ, μετοχ. παρ. στημένος (δημ.).

Παράγωγα: βλ. ἵσταμαι.

Στρέφω (θέμ. στρεφ -, στραφ -), παρ. ἔστρεφον, μέλ. διαρκ. θὰ στρέφω, ἀόρ. α' ἔστρεψα, μέλλ. στιγμ. θὰ στρέψω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον στρέψει. Μέσ. καὶ παθητ. στρέφωμαι, παρ. ἐστρεφόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ στρέφωμαι, παθητ. ἀόρ. α' ἐστράφην, μέλλ. στιγμ. θὰ στραφῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον στραφῇ, μετοχ. παρ. ἐστραμμένος.

Παράγωγα: στροφή, στροφεύς, καταστροφεύς, στρέμμα, στρεβλός.

Συμβαίνει (ἀπρόσωπον σύν + βαίνω βλ. λ.) παρ. συνέβαινε, μέλλ. διαρκ. θὰ συμβαίνη, ἀόρ. β' συνέβη, μέλλ. στιγμ. θὰ συμβῇ, παρ. ὑπερσ. ἔχει, εἶχε συμβῇ.

ΤΑΣΣΩ (θέμ. τακ -j), παρ. ἔτασσον, ἀόρ. α' ἔταξα κλπ. Μέσ. καὶ παθητ. τάσσομαι κλπ. παθητ. ἀόρ. α' ἐτάχθην καὶ β' (μόνον ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων **κατὰ** καὶ **σὺν**), κατετάγην, συνετάγην. μετοχ. παρ. τεταγμένος.

Παράγωγα: τάξις, συνταγή, τάγμα, συντάκτης.

Τείνω (θέμ. τεν -j-, τα=τεντώνω. ἀπλῶν, συνήθως ἐν συνθέσει ἐκτείνω, διατείνω κλπ.), παρ. ἔτεινον, μέλλ. διαρκ. θὰ τείνω, ἀόρ. α' ἔτεινα, μέλλ. στιγμ. θὰ τείνω, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον τείνει. Μέσ. καὶ παθητ., πάντοτε μετὰ προθέσεων, **διατείνομαι**, παρ. διατεινόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ διατείνωμαι, παθητ. ἀόρ. α' διετάθην, μέλλ. στιγμ. θὰ διαταθῶ, παρ. ὑπερσ. ἔχω, εἶχον διαταθῇ. μετοχ. παρ. διατεταμένος.

Παράγωγα: τάσις, τόνος, ἀτενής, ἔντασις.

***Τίκτω** (θέμ. τεκ-, τοκ - καὶ ἐκ τούτων τι -κτ=γεννῶ), εὐχρηστος μόνον ὁ ἀόρ. β' ἔτεκον, (ὑποτ. νὰ τέκω, προστ.

τέκε, μετοχ. τεκόν) καὶ παθητ. ὁόρ. α' ἐτέχθην (μετοχ. τεχθείς, εἶσα, ἐν).

Παράγωγα : τόκος, τοκετός, τέκνον, τέχνη.

Τρέπω (θέμ. τρέπ -, τροπ -τραπ -), παρ. εἵτρεπον, μέλ. διαρκ. θὰ τρέπω, ὁόρ. α' ἔτρεψα, μέλ. στιγμ. θὰ τρέψω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον τρέψει. Μέσ. καὶ παθητ. τρέπομαι, παρ. εἵτρεπόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ τρέπομαι, παθητ. ὁόρ. β' ἐτράπην, μέλλ. στιγμ. θὰ τραπῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον τραπῇ, μετοχ. παρακ. τετραμμένος.

Παράγωγα : τροπή, τρόπος, τρόπαιον.

Τρέφω (θέμ. θρεφ -, τρέφ -, τραφ -, τροφ -), παρ. εἵτρεφον, μέλλ. διαρκ. θὰ τρέφω, ὁόρ. α' ἔθρεψα, μέλλ. στιγμ. θὰ θρέψω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον θρέψει. Μέσ. καὶ παθητ. τρέφομαι, παρ. εἵτρεφόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ τρέφωμαι, παθητ. ὁόρ. β' ἐτρέφην, μέλλ. στιγμ. θὰ τραφῶ, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον τραφῇ, μετοχ. παρακ. τεθραμμένος.

Παράγωγα : θρέψις, τροφή, τροφός, τροφεῖον, θρέμμα, τροφεύς.

Τρίβω (θέμ. τριβ -), ὁόρ. α' ἔτριψα, κλπ. ὁμαλόν· παθητ. ὁόρ. α' ἐτρίφην, καὶ β' ἐτρίβην, μετοχ. παρακ. τετριμμένος.

Παράγωγα : τριψις, τριμμα, τριβή, ἐντριβής.

Τρώγω (θέμ. τρωγ -, φαγ -), παρ. εἵτρωγον, μέλλ. διαρκ. θὰ τρώγω, ὁόρ. β' ἔφαγον (ὑποτ. νὰ φάγω, προστ. φάγε, μετοχ. φαγών), μέλλ. στιγμ. θὰ φάγω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον φάγει. Μέσ. καὶ παθητ. τρώγομαι, παρ. εἵτρωγόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ τρώγομαι, παθητ. ὁόρ. α' ἐφαγώην, (δημ.) μέλλ. στιγμ. θὰ φαγωῦν, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον φαγωῦν, μετοχ. παρακ. φαγωμένος.

Τυχάνω (θέμ. τυχ -, τευχ -, τυγχ -αν), παρ. εἵτύχων, μέλλ. διαρκ. θὰ τυγχάνω, ὁόρ. β' ἔτυχον, μέλλ. στιγμ. θὰ τύχω, παρακ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον τύχει.

Παράγωγα : τύχη, (τεῦξις) ἐπίτευξις.

ΥΠΟΣΧΟΜΑΙ (θέμ. σχε -), παρ. υπεσχόμεν, μέλλ. διαρκ. θὰ ὑπόσχωμαι, ἀόρ. α' ὑπεσχεθήν, μέλλ. στιγμ. θὰ ὑποσχεθῶ, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον ὑποσχεθῇ, μετοχ. παρ. υπεσχημένος.

Παράγωγα: ὑπόσχεσις.

ΦΑΙΝΟΜΑΙ (θέμ. φαν -j-), παρ. ἐφαινόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ φαίνομαι, παθητ. ἀόρ. β' ἐφάνην, μέλλ. στιγμ. θὰ φανῶ, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον φανῇ.

Παράγωγα: φάσις, φάσμα, φανός, υπερήφανος, διαφανής, συκοφάντης, ἄφαντος, φῶς.

Φεύγω (θέμ. φευγ-, φυγ-), παρ. ἔφευγον, μέλλ. διαρκ. θὰ φεύγω, ἀόρ. β' ἔφυγον (ὑποτ. νὰ φύγω, προστ. φύγε, μετοχ. φυγών), μέλλ. στιγμ. θὰ φύγω, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον φύγει.

Παράγωγα: φυγή, φυγὰς.

Φθείρω (θέμ. φθερ-j-, φθαρ-, φθορ- = καταστρέφω), παρ. ἔφθειρον, μέλλ. διαρκ. θὰ φθείρω, ἀόρ. α' ἔφθιρα κλπ. ὁμαλ. παθητ. φθείρομαι, παθητ. ἀόρ. β' ἐφθάρην, μέλλ. στιγμ. θὰ φθαρῶ, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον φθαρῇ, μετοχ. παρ. ἐφθαρμένος.

Παράγωγα: φθορά, φθορεύς, φθαρτός.

ΧΑΙΡΩ (θέμ. χαρ-j-), παρ. ἔχαιρον, μέλλ. διαρκ. θὰ χαίρω, παθητ. ἀόρ. β' (ὡς ἐνεργ.) ἐχάρην, μέλλ. στιγμ. θὰ χαρῶ, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον χαρῇ.

Παράγωγα: χαρά, χάρις, χάσμα.

Χρίω (θέμ. χρι- = ἀλείφω), παρ. ἔχριον, μέλλ. διαρκ. θὰ χρίω, ἀόρ. α' ἔχρισα, μέλλ. στιγμ. θὰ χρίσω, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον χρίσει. Παθητ. καὶ μέσ. χρίομαι, παρ. ἐχριόμην, μέλλ. διαρκ. θὰ χρίωμαι, παθητ. ἀόρ. α' ἐχρίσθην, μέλλ. στιγμ. θὰ χρισθῶ, παρ. υπερσ. ἔχω, εἶχον χρισθῇ, μετοχ. παρ. κεχρισμένος.

Παράγωγα: χρῖσμα, χρῖσις, χρῖστης, χριστήριον.

ΨΑΛΛΩ (θέμ. ψαλ-j-), παρ. εἴψαλλον, μέλλ. διαρκ. θὰ ψάλλω, ἀόρ. α! ἔψαλα, μέλλ. στιγμ. θὰ ψάλω, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ψάλει. Παθητ. ψάλλομαι κλπ. παθητ. ἀόρ. β! ἐψάλην, μέλλ. στιγμ. θὰ ψαλῶ, παρ. κ., ὑπερσ. ἔχω, εἶχον ψαλῇ.

Παράγωγα: ψαλμός, ψάλτης, ψαλτήριον.

ΩΘΕΩ-ὠθῶ (θέμ. ὠθ·ε-—σπρώχνω) ὁμαλόν, μόνον ἐν συνθέσει ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ μετὰ τῶν προθέσεων ἀπὸ (ἀπωθῶ), πρὸ (προωθῶ).

Παράγωγα: ὠθησις, ὠθημα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Α'. Συλλαβισμός

§ 1. Ὁ συλλαβισμὸς εἰς τὴν δημοτικὴν ἀκολουθεῖ τοὺς κανόνας τῆς καθαρευούσης (βλ. § 12, 13, 14, 15). διαφέρων μόνον κατὰ τὰ ἑξῆς:

α'.) Εἰς τὴν δημοτικὴν ὑπάρχουν λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ **τσ**- (τσακῶνομαι, τσαντήρι), **γκ**- (γκαρρίζω), **μπ**- (μπαίνω) **ντ**- (ντύνω), ἐνῶ εἰς τὴν καθαρεύουσαν δὲν συμβαίνει τοῦτο.

Ἐπομένως εἰς λέξεις τῆς δημοτικῆς μόνον τὰ συμπλέγματα **τσ**, **γκ**, **μπ**, **ντ**, συλλαβίζονται ἀμφότερα μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος. π.χ. ἀ-γκα-λιά, ἄ-ντρας, κου-τσός, τσι-μού-ρι κλπ.

β'.) Τὰ φωνήεντα, τὰ ὁποῖα ἔπαθον συνίζησιν κατὰ τὴν

προφοράν, συλλαβίζονται ὡς μία συλλαβή· π.χ. ἐ-λιά, φτώ-
χεια, ἄ-γαπιέ-μαι, φω-λιά, που-λιά κλπ.

Β'. Παθήματα φθόγγων

§ 3. α'.) **Συνίζησις** καλεῖται ἡ ἔνωσις κατὰ τὴν προ-
φοράν δύο συλλαβῶν· π.χ. πα-λιός, γριὰ κλπ.

Συνίζησις γίνεται συνήθως μὲ τὸν φθόγγον *ι*, ὁ ὁποῖος
κατὰ τὸ πλεῖστον γράφεται μὲ **γιῶτα** (ὅταν ἡ ἱστορική ὀρ-
θογραφία δὲν συμφωνῇ μὲ τὴν προφοράν)· π.χ. παλιός, ρω-
μιός, γριὰ, φτιάνω, κλπ. Ἐνίοτε ὁμως (ὅταν ἡ ἱστορι-
κὴ ὀρθογραφία συμφωνῇ μὲ τὴν προφοράν) διατηρεῖται ἡ
ἱστορική ὀρθογραφία τοῦ φθόγγου· π.χ. φτώχεια, ἔννοια,
νοιάζει, ἀλήθεια, ζήλεια, ἄδειος, μετάνοια, τέτοιος κλπ.

§ 4. Τὰ ἔχοντα εἰς τὴν καθαρεύουσιν **αι** εἰς τὴν παρα-
λήγουσαν καὶ πᾶσχοντα εἰς τὴν δημοτικὴν συνίζησιν, μετα-
τρέποντα τὸ **αι** εἰς τὸν φθόγγον *ι*, γράφονται μὲ **γιῶτα**· π.
χ. γραῖα-γριὰ (ὄχι γεῖα), παλαιός-παλιός (ὄχι παληός), ἐλαία-
ἐλιά (ὄχι ἐληά), Ρωμαῖος-ρωμιός κλπ.

Σημείωσις. —Τὰ λοιπὰ φθογγικά πάθη ὡς καὶ ἐν τῇ καθαρευ-
ούσῃ (βλ. § 30, 31, 32, 33, 34) μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι αἱ λέξεις
κανένας, κάποιος, κάποιε, κάτι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν προέλθει ἐκ κρά-
σεως, γράφονται ἄνευ κορωνίδος.

Γ'. Καταλήξεις οὐσιαστικῶν

§ 5 Ἀρσενικά.

α'.) Τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ιας** καὶ **-ας**,
τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται· π.χ. ὁ σκαφτιᾶς
(τοῦ σκαφτιᾶ, τὸν σκαφτιᾶ), ὁ ψωμᾶς (τοῦ ψωμᾶ, τὸν ψω-
μᾶ), ὁ βασιλιᾶς (τοῦ βασιλιᾶ, τὸν βασιλιᾶ)· ὁμοίως ὁ γραφιᾶς
ὁ βοριᾶς, ὁ παπᾶς, ὁ ψαρᾶς, ὁ Ζαχαριᾶς, ὁ κοιλαρᾶς, ὁ κε-
φαλᾶς κλπ.

Εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν λήγουν εἰς **-αδες** καὶ πε-
ρισπῶνται, ἤτοι οἱ βασιλιᾶδες, οἱ ψωμᾶδες, οἱ ψαρᾶδες κλπ.

Σημείωσις.—'Ενίοτε ὁμως ἀπαντῶνται καὶ μὲ ὀξείαν π.χ. ψωμάς, —άδες.

β'.) Τὰ παραγόμενα ἐκ τριτοκλίτων ὀνομάτων βαρύτονα λήγοντα εἰς **-ας**, ἔχουν τὸ **α** βραχύ· π.χ. ὁ χειμῶνας (χειμών), ὁ κλητῆρας (κλητήρ), ὁ σωτῆρας (σωτήρ), ὁ ιδρώτας (ιδρώς), ὁ ἐλαιῶνας (ἐλαιών), ὁ ἄρχοντας, ὁ γείτονας κλπ.

γ'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-ης** γράφονται μὲ **η**, ἐὰν δὲ τονίζωνται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται· π.χ. Γιάννης, Στάθης, Σωτήρης, ράφτης, παίχτης, Πετρῆς, Κωστῆς, Νικολῆς, Παντελῆς, Μακρῆς, μπεκρῆς, φασουλῆς κλπ.

δ'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-πουλος** καὶ **-πουλο** μὲ ἐν λ. π. χ. Παπαδόπουλος, Σπυρόπουλος, Κανελλόπουλος, κλωσσόπουλο, γαλόπουλο, σπιτόπουλο κλπ.

ε'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-άρος** καὶ **-άκος** ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης βραχύ καὶ ἐπομένως ὀξύνονται. π.χ. κουρσάρος, Κορνάρος, Κυριάκος, δασκαλάκος, ἀνθρωπάκος, δρόκος, ἀλλὰ **διᾱκος**.

στ'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-ῖκος**, **-ῖνος**, **-ῖνον** κύρια ὀνόματα ἢ ὀνόματα πόλεων ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν· π.χ. Νίκος, Ἑρρίκος, Φρειδερίκος, Κωνσταντῖνος, Μαρίνος, Λονδῖνον, Βερολῖνον, Τουρῖνον κλπ.

η'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-ᾱτος**, **-ᾱτον** περισπῶνται· π.χ. Παπαδᾱτος, Λορεντζᾱτος, δεσποτᾱτον, δουκᾱτον, ἀδελφᾱτον κλπ.

§ 6. Θηλυκά.

α'.) Τὰ λήγοντα εἰς **-ιά** πάντοτε ὀξύνονται· π. χ. ἡ παγωνιά, ἡ λευτεριά, ἡ φωτιά, ἡ κλεισιά, ἡ μιλιά, ἡ φωτιᾱ, ἡ γιαγιά κλπ.

β'.) Ἐκ τῶν θηλυκῶν τὰ λήγοντα εἰς τὸν πληθυντικὸν εἰς **-άδες** παίρνουν ὀξείαν εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἐνῶ τὰ ἀρσενικά περισπῶνται). π.χ. οἱ γιαγιάδες, οἱ κυράδες, οἱ μανάδες κλπ.

γ.) Ἡ κατάληξις -α τῶν θηλυκῶν εἶναι μακρά· π.χ. ἡ βρώμα, ἡ ρεστίνα, ἡ μαυρίλα, ἡ λιγούρα, ἡ Σταυρούλα, ἡ Χρυσούλα, ἡ Μαρίνα, ἡ Χριστίνα, ἡ σουδά, ἡ κρατητήρα, ἡ κλαδευτήρα, ἡ σαβούρα κλπ.

Ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ α βραχύ :

1) Τὰ παραγόμενα ἐκ τριτοκλίτων ὀνομάτων τῆς καθαρευούσης π.χ. ἡ προῖκα (ἡ προῖξ-τὴν προῖκα), ἡ γυναῖκα (ἡ γυνή-τὴν γυναῖκα), ἡ Σαλαμίνα (ἡ Σαλαμῖς-τὴν Σαλαμίνα), ἡ Ἐλευσίνα (ἡ Ἐλευσίς-τὴν Ἐλευσίνα), ἡ ἀκτίνα (ἡ ἀκτίς-τὴν ἀκτίνα) ἀλλὰ ἡ ἀχτίδα κλπ. (βλ. § 83 καν. 1).

Σημείωσις.—Καὶ ἀναλογίαν τούτων ἐνίοτε περισπῶνται καὶ ὅλα τὰ εἰς -ίνα, ὡς Μαρίνα, Χριστίνα, προβατίνα, ἐλαφίνα κλπ., ἀλλὰ προτιμότερον διὰ τὴν ἀπλοποίησιν τῆς γλώσσης νὰ ὀξύνωνται.

2) Αἱ λέξεις τῆς καθαρευούσης, αἱ ὁποῖαι, καίτοι ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν δημοτικὴν, ὑπάγονται εἰς τοὺς κανόνας τῆς καθαρευούσης· π.χ. ἡ γλῶσσα, ἡ μοῦσα, ἡ μοῖρα, ἡ σφαῖρα, ἡ πεῖρα κλπ.

δ.) Τὰ λήγοντα εἰς -ου περισπῶνται· π.χ. ἡ ἀλεποῦ, ἡ αὐγουλοῦ, ἡ Μιχαλοῦ, ἡ γλωσσοῦ, ἡ κλωσσοῦ κλπ.

ε.) Τὰ λήγοντα εἰς -ω ὀνόματα γράφονται μὲ ω, τονιζόμενα δὲ εἰς τὴν λήγουσαν ὀξύνονται· π.χ. ἡ Διαμάντω, ἡ Ἀγλάδω, ἡ Μαριώ, ἡ Ἐλενιώ, ἡ Ἀργυρῶ, ἡ Κατερινιώ κλπ.

στ.) Τὰ λήγοντα εἰς -ισσα θηλυκὰ τῆς δημοτικῆς γράφονται μὲ δύο σ, ὡς καὶ τὰ ἀντίστοιχα τῆς καθαρευούσης (βλ. § 58 Καν. 3)· π.χ. γύφτισσα, χωριάτισσα, τσοπάνισσα, γιάτρισσα, Χιώτισσα, Νησιώτισσα, Σαμιώτισσα κλπ.

ζ.) Τὰ λήγοντα εἰς -αῖνα ἀνδρωνυμικὰ γράφονται μὲ αῖ· π.χ. Γιώργαῖνα, Σταύραῖνα, Χαραλάμπαῖνα, Κώσταινα, Γαρίδαῖνα κλπ.

Οὐδέτερα.

§ 7. Τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -ι γράφονται μὲ γιῶτα

π. χ. τὸ φαγί, τὸ τυρί, τὸ ψωμί, τὸ κλαδί, τὸ δαδί, τὸ μαλλί, τὸ σπίτι, τὸ νύχι, τὸ φίδι, τὸ ξίδι, τὸ ταξίδι κλπ.

Ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται μὲ *υ* τὰ ἐξῆς: τὸ βράδυ (τὰ βράδυα, ἡ βραδυά), τὸ δάκρυ (τὰ δάκρυα), τὸ δίχτυ (τὰ δίχτυα), τὸ σιάχυ (στάχυα).

β') Ἡ κατάληξις τῶν οὐδετέρων εἶναι μακρὰ καὶ ἐπομένως τὰ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης ὀξύνονται π. χ. τὸ ἀσήμι, τὸ ἀλεύρι, τὸ κουδούνι, τὸ κουνούπι, τὸ ποτήρι, τὸ σκαλιστήρι, τὸ ἀνώγι, τὸ κατώγι, τὸ καρπούζι, τὸ λουλούδι, τὸ μαρούλι, τὸ ἀγγούρι κλπ.

Ε'. Καταλήξεις ἐπιθέτων.

§ 8. α') Τὰ λήγοντα εἰς *-ᾱτος* ἔχουν τὸ *α* μακρὸν καὶ περισπῶνται π. χ. γεμᾱτος, ἀφρᾱτος, δροσᾱτος, μυρωδᾱτος (πρβλ. § 5, ζ').

β') Τὰ λήγοντα εἰς *-ιώτικος* γράφονται μὲ *ω* καὶ *ι* π. χ. νησιώτικος, Βολιώτικος, Πηγαδιώτικος, Ἀνδριώτικος κλπ.

γ') Τὰ λήγοντα εἰς *-ήσιος* γράφονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μὲ *η* καὶ εἰς τὴν παραλήγουσαν μὲ *ι* (βλ. § 277, στ.) π. χ. ἀλογήσιος, ἀρνήσιος, βουνήσιος κλπ.

δ') Τὰ λήγοντα εἰς *-ένιος* γράφονται μὲ *ε* εἰς τὴν προπαραλήγουσαν καὶ *ι* εἰς τὴν παραλήγουσαν π. χ. τενεκεδέ-νιος, σιδερένιος, παφιλένιος, τιποτένιος, ζαχαρένιος κλπ.

ΣΤ'. Κλίσις ὀνομάτων.

§ 9. α') Τὰ ἄρθρα παραμένουν τὰ ἴδια μὲ μόνην διαφορὰν τὴν ἐξῆς. Τὸ ἄρθρον τοῦ θηλυκοῦ γένους τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι *οἱ* ἀντὶ *αἱ*, τῆς δὲ αἰτιατικῆς *τις* ἀντὶ *τάς*, π. χ. οἱ γυναῖκες, οἱ πόρτες, οἱ σκάλες, (ὅπως οἱ ἄνδρες, οἱ κῆποι κλπ.), *τις* γυναῖκες, *τις* πόρτες, *τις* σκάλες, *τις* ταράτσες κλπ.

β') Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ λήγοντα κανονικῶς εἰς τὴν ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. τοῦ πληθυντικοῦ εἰς *-ες*, γράφονται

ώσαύτως με **ε** ὅλα τὰ ιδιοκλίτα τὰ λήγοντα εἰς τὸν πληθυντ. εἰς **-ες** π. χ. οἱ κυράδες, οἱ ἀδερφάδες, οἱ μάγισσες, οἱ κερამίδες, τὶς Τουρκάλες κλπ.

γ') Ὅσα ἐκ τῶν ιδιοκλίτων εἰς τὴν ὀνομαστ. τοῦ πληθυντικοῦ λαμβάνουν κατάληξιν **οι**, γράφεται ἡ κατάληξις πάντοτε με **οι** π. χ. οἱ ἀρχόντοι, οἱ γειτόνοι κλπ.

Ὑποδείγματα ιδιοκλίτων.

Ἐνικ. ἀριθμὸς		Πληθ. ἀριθμὸς	
ἀρσ.	θηλ.	ἀρσεν.	θυλ.
ὁ ψωμᾶς	ἡ κυρά	οἱ ψωμᾶδες	οἱ κυράδες
τοῦ ψωμᾶ	τῆς κυρᾶς	τῶν ψωμάδων	τῶν κυράδων
τὸν ψωμᾶ(ν)	τὴν κυρᾶ(ν)	τοὺς ψωμᾶδες	τὶς κυράδες
ἀρσεν.	οὐδεν.	ἀρσεν.	οὐδεν.
ὁ ἀρχοντας	τὸ σπίτι	οἱ ἀρχόντοι	τὰ σπίτια
τοῦ ἀρχόντου	τοῦ σπιτιοῦ	τῶν ἀρχόντων	τῶν σπιτιῶν
τὸν ἀρχοντα	τὸ σπίτι	τοὺς ἀρχόντους	τὰ σπίτια

Ζ'. Καταλήξεις ρημάτων.

§ 10 α') Τὰ ρήματα τῆς δημοτικῆς τὰ λήγοντα εἰς **-άβω**, **-έβω**, **-όβω** καὶ παραγόμενα ἐκ τῶν ληγόντων εἰς **-πτω** ἀντιστοίχων τῆς καθαρευούσης, γράφονται με **β** καὶ ὄχι με δίφθογγον π. χ. ράβω (ράπτω), ἀνάβω (ἀνάπτω), κλέβω (κλέπτω), κόβω (κόπτω) κλπ.

β') Ἡ κατάληξις **-ιέμαι** γράφεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν με **ι** καὶ ὄχι με **ει** π. χ. ἀγαπιέμαι, ἀγαπιέσαι, ἀγαπιέται κλπ.

γ.) Αἱ μετοχαί, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς **-ο(ω)ντας** γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν με **ο** μὲν, ἐὰν ἡ λέξις εἶναι προπαραξύτονος, γράφονται δὲ με **ω**, ὅταν ἡ λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅποτε πάντοτε τίθεται περισπωμένη. π. χ. γράφοντας, κάνοντας, στέλνοντας, παίζοντας, πηδώντας, ξεχνώντας, κυνηγώντας, μασώντας κλπ.

Σημειώσεις. Ἐὰν ἐξ ἀορίστων β' προήρχοντο μετοχαί εἰς **-οντας**

ἢ ἄ ἐτονίζοντο εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἢ ὅποια θὰ ἐγράφετο μὲ **ο**, τοιαῦται ὅμως μετοχαὶ δὲν προέρχονται ἐξ ἀορίστων β'.

δ'.) Ὅταν οἱ ρηματικοὶ τύποι τῆς δημοτικῆς ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν **α** καὶ ἀκολουθοῦν καταλήξεις —**με,-τε,-στε**, (σθε), —**νε,-μαι,-σαι,-ται**, τὸ **α** τῆς παραληγούσης εἶναι μακρὸν καὶ τονιζόμενον περισπᾶται. π. χ. ἀγαπᾶμε, ἐλᾶτε, τηρᾶτε, σπᾶστε, θυμᾶστε, πᾶνε, θυμᾶμαι, θυμᾶσαι, θυμᾶται κλπ.

ε'.) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὴν προστακτικὴν εἶναι μακρά. π. χ. τήρα, πήδα, μίλα, σιώπα κλπ.

στ'.) Αἱ καταλήξεις —**σα,—σαν** καὶ αἱ ἄτονοι καταλήξεις —**α,—αν** ἔχουν τὸ **α** βραχύ. π.χ. πηδοῦσα—πηδοῦσαν, περπατοῦσα—περπατοῦσαν, ἀκολουθοῦσα—ἀκολουθοῦσαν, εἶπα—εἶπαν, εἶδα—εἶδαν, ἦλθα—ἦλθαν κλπ.

Η'. Καταλήξεις ἀκλίτων

§ 11. α'.) *Τὰ ἐπιρρήματα* τὰ λήγοντα εἰς—**ις** γράφονται πάντοτε μὲ **ι**. π.χ. ἐνωρίς, ὀλημερίς—ὀληνυκτίς, ἀποβραδὺς, ἀποσπερίς κλπ.

Ἐξαιροῦνται τὰ σχηματιζόμενα ἐξ ὀνομάτων γενικῆς πτώσεως. π.χ. ἐξαρχῆς (ἐξ+ἀρχῆς), καταγῆς (κατά+γῆς) κλπ.

β'.) *Τὰ ἀριθμητικὰ* τὰ λήγοντα εἰς —**άντα** καὶ —**ήντα** ὀξύνονται. π. χ. τριάντα, σαράντα, πενήντα, ἐξήντα, ἑβδομήντα, κλπ.

Θ'. Ἀπλοποιήσεις τινὲς

§. 12. α'.) Εἰς τὰς λέξεις αἱ ὅποια ἀρχίζουσιν ἀπὸ **ρ** περιτεύει ἡ δασεῖα.

β'.) Εἰς τὰ σύνθετα τῆς δημοτικῆς, εἰς τὰ ὅποια τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζει ἀπὸ **ρ**, τὸ δὲ α'. τελειώνει εἰς βραχὺ φωνῆεν, δὲν γίνεται διπλασιασμὸς τοῦ **ρ**. π. χ. καλο ρίζικος, ἀσπρό-ρουχα, καλο ρωτῶ, κακο-ραμένος κλπ.

Εἰς τὰς λέξεις ὅμως τῆς δημοτικῆς, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς αὐστηρᾶς καθαρευούσης διατηρεῖται ὁ διπλασιασμός τοῦ ρ π. χ. ἐπίρρημα, ἐμπορορραφεῖον κλπ.

Ὡσαύτως διατηρεῖται ὁ διπλασιασμός τοῦ ρ κατὰ τὴν αὐξήσιν τῶν ἀπὸ ρ, ἀρχομένων ρημάτων. π. χ. ἔρραβε, ἔρριξε κλπ.

γ.) Τὰ προερχόμενα ἐκ ξένων γλωσσῶν καὶ λήγοντα εἰς —ελα—ετα γράφονται δι' ἑνὸς λ καὶ τ, μὴ τηρουμένης τῆς πιστῆς ἀποδόσεως τῆς ξένης ὀρθογραφίας. π.χ. καπέλο, κορδέλα, κοπέλα, Μαριέτα, ὁμελέτα, ὀπερέτα κλπ.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφ. I. Γράμματα καὶ διαίρεσις αὐτῶν	σελ.	5
Δίφθογγοι	»	7
Σύλλαβαὶ καὶ λέξεις	»	7
Σύλλαβισμὸς (Α'. ἐν ἀπλῇ λέξει)	»	8
Ποσότης συλλαβῶν	»	9
Κεφ. II. Πνεύματα καὶ τόνοι	»	10
Ἄτονοι λέξεις	»	10
Τονιζόμεναι λέξεις	»	11
Ὁξεῖα	»	11
Περισπωμένη	»	11
Ἐγκλιτικαὶ λέξεις	»	12
Πότε ἀποβάλλεται ὁ τόνος	»	13
Πότε ἀναβιβάζεται ὁ τόνος	»	13
Πότε φυλάσσεται ὁ τόνος	»	14
Κεφ. III. Εὐφωνία	»	14
Συναίρεσις	»	14
Ἐκθλιψις	»	15
Ἀφαίρεσις	»	16
Κρᾶσις	»	16
Μεταβολαὶ συμφώνων	»	16
Προσθήκη συμφώνων	»	18
Σημεῖα στίξεως	»	19
Κεφ. IV. Μέρη τοῦ λόγου	»	21
Πτωτικά	»	21
Παραπόμενα πτωτικῶν	»	22
Ἀρθρον	»	22
Κεφ. V. Οὐσιαστικά (ὄρισμός, διαίρεσις καὶ γένος αὐτῶν)	»	23
Πρώτη κλίσις (κλίσις ἀρσενικῶν)	»	24
Κανόνες τονισμοῦ (πρωτοκλίτων ἀρσενικῶν)	»	25
Κλίσις θηλυκῶν πρωτοκλίτων	»	26
Κανόνες τονισμοῦ (θηλυκῶν πρωτοκλίτων)	»	27
Κανόνες ὀρθογραφικοὶ (» »)	»	27

Συνηρημένα οὐσιαστικά πρώτης κλίσεως	Σελίς	29
Δευτέρα κλίσις	»	30
Κανόνες ὀρθογραφικοὶ (δευτεροκλίτων)	»	31
Συνηρημένα οὐσιαστικά δευτέρας κλίσεως	»	32
Τρίτη κλίσις	»	33
Καταλήξεις συμφωνοκλήκτων	»	33
Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα	»	34
Ὀδοντοκόληκτα	»	35
Ὀρθογραφικοὶ κανόνες (ὀδοντοκολήκτων)	»	36
Υγρόληκτα	»	37
Συγκοπτόμενα	»	38
Ἐνρινόληκτα	»	39
Κανόνες τονισμοῦ (ἐνρινολήκτων)	»	40
Κανόνες ὀρθογραφικοὶ »	»	40
Σιγμόληκτα	»	41
Οὐδέτερα εἰς —ας	»	43
Καταλήξεις φωνηεντολήκτων	»	43
Τὰ εἰς —ις γεν. —εως	»	44
Τὰ εἰς —εὺς γεν. —εως	»	45
Τὰ εἰς —υς γεν. —εως	»	45
Τὰ εἰς —υς γεν. —υος	»	46
Κανόνες τονισμοῦ (τῶν εἰς—υς γεν.—υος)	»	47
τὰ εἰς—ως γεν.—ωος	»	47
τὰ εἰς —ὦ γεν.—οῦς	»	47
Ἀνώμαλα οὐσιαστικά τρίτης κλίσεως	»	48
Γενικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν τριτοκλίτων ὀνοματ.	»	49
Κεφ. VI. Ἐπίθετα. (γενικά περὶ ἐπιθέτων)	»	49
Δευτερόκλιτα ἐπίθετα (ἀσυναίρετα)	»	50
Δευτερόκλιτα ἐπίθετα (συνηρημένα)	»	52
Κανόνες τονισμοῦ (δευτεροκλίτων ἐπιθέτων)	»	53
Κανόνες ὀρθογραφικοὶ »	»	53
Τριτόκλιτα ἐπίθετα	»	55
Οὐρανικόληκτα	»	55
Ὀδοντικόληκτα	»	55
Αἱ κατὰ τὰ ὀδοντικόληκτα κλινόμεναι μετοχαὶ	»	57
Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα	»	58
Σιγμόληκτα	»	59
Φωνηεντόληκτα	»	61

	Ἀνώμαλα ἐπίθετα	Σελίς	62
Κεφ. VII.	Παραθετικά ἐπιθέτων (γενικά περὶ παραθετ.)	»	63
	Μονολεκτικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν	»	63
	Ὄρθογραφικοὶ κανόνες ἐπὶ τῶν εἰς-ότερος-ότατος.	»	64
	Περιφραστικὸς σχηματισμὸς παραθετικῶν	»	65
	Παραθετικά ἄνευ θετικοῦ	»	66
	Ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν	»	67
	Παραθετικά μειώσεως	»	67
	Ἀνώμαλα παραθετικά	»	67
	Παραθετικά ἐπιρρημάτων (τροπικῶν)	»	68
	Παραθετικά τοπικῶν ἐπιρρημάτων	»	69
Κεφ. VIII.	Ἀριθμητικά ἐπίθετα	»	69
	Ἀπόλυτα	»	70
	Τακτικά	»	70
	Πολλαπλασιαστικά	»	71
	Ἀναλογικά	»	71
	Ἀριθμητικά οὐσιαστικά	»	72
	Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα	»	72
	Κανόνες ὀρθογραφικοὶ ἀριθμητικῶν	»	72
Κεφ. IX.	Ἀντωνυμῖαι	»	73
	Προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι	»	73
	Δεικτικαὶ	»	74
	Κτητικαὶ	»	75
	Ἑρωτηματικαὶ	»	75
	Ἀόριστοι	»	76
	Ἀναφορικαὶ	»	77
	Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι	»	77
Κεφ. X.	Ῥήματα (διαθέσεις τῶν ρημάτων)	»	78
	Συζυγία	»	79
	Φωναί, ἐγκλίσεις τῶν ρημάτων	»	80
	Ἀπαρέμφατον καὶ μετοχή	»	81
	Χρόνοι τῶν ρημάτων	»	81
	Πρόσωπον καὶ ἀριθμὸς τοῦ ρήματος	»	83
	Συστατικά μέρη τοῦ ρήματος	»	83
	Αὔξεις (συλλαβική, χρονική, τῶν συνθέτων)	»	83
	Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως	»	85
	Ἀναδιπλασιασμὸς (συλλαβικός, χρονικός)	»	86
Κεφ. X.	Βαρύτονα ρήματα (κλίσεις αὐτῶν)	»	88

Κανόνες ὀρθογραφικοὶ βαρυτόνων	Σελίς	91
Τὸ βοηθητικὸν ρῆμα ἔχω	»	93
» » » εἶμαι	»	94
Περιφραστικοὶ χρόνοι	»	95
Κλίσεις περιφραστικῶν χρόνων	»	96
Συμφωνόληκτα (παρατηρήσεις)	»	98
Οὐρανικόληκτα	»	98
Χειλικόληκτα	»	9
Ὀδοντικόληκτα	»	100
Ὑγρόληκτα	»	101
Ἐνρινόληκτα	»	102
Ἀόριστος β'	»	103
Δυνητικὴ ἔγκλισις	»	105
Κανόνες τονισμοῦ τῶν βαρυτόνων	»	107
Κανόνες ὀρθογραφικοὶ τῶν βαρυτόνων	»	108
Συνηρημένα ἢ περισπώμενα ρήματα	»	110
» εἰς -άω, -ῶ	»	110
» εἰς -έω, -ῶ	»	113
» εἰς -όω, -ῶ	»	115
Διάκρισις τῶν κατηγοριῶν τῶν συνηρημένων	«	117
Συνηρημένα εἰς -ήω	»	118
Ρήματα εἰς -μι (γενικὰ περὶ αὐτῶν)	»	118
Τὰ σωζόμενα ἐκ τῶν εἰς -μι καὶ κατ' αὐτὰ κλινόμενα	»	119
Ἀόριστοι β' κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι	»	120
Κεφ. XII. Ἀκλιτὰ μέρη τοῦ λόγου. Προθέσεις	»	121
Σύνδεσμοι	»	122
Ἐπιρρήματα	»	122
Ὀρθογραφικοὶ κανόνες ἐπιρρημάτων	»	123
Ἐπιφωνήματα	»	124
Ἐτυμολογικὸν	»	125
Κεφ. XIII. Παράγωγα οὐσιαστικά ἐκ ρημάτων	»	126
» » ἐξ οὐσιαστικῶν	»	128
» » ἐξ ἐπιθέτων	»	129
Παράγωγα ἐπίθετα ἐκ ρημάτων	»	131
» » ἐξ οὐσιαστικῶν	»	133
» » ἐξ ἐπιρρημάτων	»	135

Παράγωγα ρήματα ἐξ ὀνομάτων	Σελίς	135
» » ἐξ ἐπιρρημάτων	»	136
Παράγωγα ἐπιρρήματα	»	136
Σύνθεσις. Ὄνομα ὡς πρῶτον συνθετικόν	»	137
Ρῆμα » »	»	139
Ἄκλιτον » »	»	139
Δεύτερον συνθετικόν (εἰσαγωγικὴ παρατήρησις)	»	140
Ὄνομα ὡς δεύτερον συνθετικόν	»	140
Ρῆμα » »	»	141
Ἄκλιτον » »	»	141
Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα	»	141
Ὀρθογραφικοὶ κανόνες ἐπὶ τῶν συνθέτων	»	142
Τὰ δίχρονα εἰς τὴν παραλήγουσαν	»	144
Πίναξ τῶν λέξεων τῶν δεχομένων περισπωμένην εἰς τὴν δίχρονον παραλήγουσαν	»	144
Αἱ δασυνόμεναι λέξεις	»	145
Πίναξ τῶν δασυνομένων λέξεων	»	146
Πίναξ τῶν ἀνωμάτων ρημάτων τῆς Ν. Ἑλλην. γλώσσης	»	147

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ὑποδείξεις διὰ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς δημοτικῆς (Συλλαβισμός, ἔγκλισις τόνου, παθήματα φθόγγων καταλήξεις οὐσιαστικῶν, καταλήξεις ἐπιθέ- των, καταλήξεις ρημάτων, καταλήξεις ἀκλί- των, ἀπλοποιήσεις τινές).	»	171
Πίναξ περιεχομένων	»	177

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

σελ.	14	στ.	4	ἀντί	δῶρα τινὰ	γράφε δῶρα τινὰ
»	25	»	20	»	τριτόκλητα	» τριτόκλητα
»	35	»	30	»	ὠλέοντες	» ὠλέοντες
»	36	»	1	»	ὑλάρχει	» ὑπάρχει
»	39	»	6	»	ὦ γαστήρ	» ὦ γαστήρ
»	41	»	24	»	τᾷ ὁποῖα	» τὰ ὁποῖα
»	48	»	17	»	ὦ ἥπατα	» ὦ ἥπατα
»	55	»	5	»	ΤΡΙΤΟΚΛΗΤΑ	» ΤΡΙΤΟΚΛΙΤΑ
»	72	»	20	»	οὐσιαστικά	» ἀριθμητικά
»	75	»	4	»	τοιούταις	» τοιαύταις
»	75	»	6	»	αἱ ἀντωνυμῖαι	» αἱ ἀντωνυμῖαι
»	88	»	15	»	καταισχύνομαι	» καταισχύνομαι
»	95	»	21	»	τόπου	» τύπου
»	108	»	14	»	§ 244, γ'.	» 240, β'.
»	115	»	14	»	ἠκολούθη	» ἠκολούθει
»	118	»	16	»	κλίνομεν	» κλινόμενα
»	120	»	21	»	νὰ καταστῶ	» νὰ καταστῶ
»	123'	»	20	»	§ 287, γ'.	» § 282, γ'.
»	123	»	30	»	§ 282, γ'. 2	» § 282, δ'.
»	141	»	1	»	εἰς δεῦτερον	» ὡς δεῦτερον

Προσθήκαι : Εἰς τὰς διφθόγγους προσθέσατε τὴν *υι*, εἰς δὲ τὴν σελ. 25, εἰς τὸ τέλος τῆς παρατηρήσεως δ'. προσθέσατε : ἀλλὰ ράπτῃς —ράπτρια, κόπτῃς—κόπτρια κλπ.

024000028110

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

~~Κ.Χ. 130/11/84~~

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧ. 35.-